

Kirche für die Welt Cerkev za svet

Kärntner Diözesansynode
Koroška škofijska sinoda
1971–1972

Zweisprachige Ausgabe
Dvojezična izdaja

CERKEV ZA SVET

KOROŠKA ŠKOFIJSKA
SINODA
1971 – 1972

CELOVEC 1977

KAZALO

Pojasnila za uporabo sinodalne knjige	341
Predgovor k sinodalni knjigi	343
Potek škofijske sinode (Dr. Vinko Zwitter)	345

Sinodalni sklepi

1. Pridiga	351
2. Krščansko izobraževanje odraslih	356
3. Vzgoja v predšolski dobi	361
4. Skrb Cerkev za šolarje v njih prostem času	367
5. Verouk v obvezni šoli	371
6. Verouk na splošnih in poklicnih višjih šolah	376
7. Izvenšolsko cerkveno delo z mladino	388
8. Cerkevna komunikacija	395
9. Biblija in biblična veda v delovanju Cerkev	405
10. Liturgija v življenju krščanske občine	406
11. Krst in birma	411
12. Obhajanje evharistične daritve	416
13. Božja služba brez duhovnika v družini in župniji	421
14. Cerkevna glasba	424
15. Cerkev v družbi	430
16. Stiske in pomoč	438
17. Inicijativni predlog k reformi kazenskega prava	446
18. Misijonstvo in vesoljno družabništvo	447
19. Delo Cerkev za mir in njegovo utrjevanje	452
20. Nosilci cerkvenih služb	457
21. Človek v službi Cerkev	472
22. Osnove ustvarjanja župnij	476

Izdano po naročilu
Krško-celovškega škofijskega ordinariata.

Lastnik, izdajatelj in založnik:
Škofijski ordinariat krške škofije.
Za vsebino odgovarja: dr. Ernst Waldstein; 9020 Celovec, Mariannengasse 2.
Za prevod v slovenščino: dr. Francè Urbinc in dr. Marija (s. Mihaela) Klun.
Tisk: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.
Vsi: 9020 Celovec, Viktringer Ring 26.
Printed in Austria.

23. Sodelovanje med župnijami	482
24. Ekumensko sodelovanje	489
25. Dušno pastirstvo med letoviščarji	494
26. Dušno pastirstvo med delavci in v obratih	500
27. Cerkveno prostorsko načrtovanje na Koroškem	505
28. Cerkvena gradnja	508
29. Ustroj farne skupnosti	516
30. Volilni red za župnijske svete	526
31. Ustroj dekanije	531
32. Pravilnik za Škofijski svet	544
33. Sožitje Nemcev in Slovencev v koroški Cerkvi	554
34. Težiščni program	568
Seznam pojmov	573

POJASNILA za uporabo sinodalne knjige

Posamezne sinodalne predloge so oštevilčene od **1** do **34**. Vsaka predloga zase je prav tako razčlenjena in urejena po številčnem sestavu ter sestoji iz poglavij, ta pa iz več ali manj odstavkov. Tudi vsako poglavje in vsak odstavek ima svojo številčno označbo.

Knjiga ima ob koncu seznam posameznih pojmov, ki so obravnavani v predlogah. Naslednji primer naj pojasni, kako in kje najdete kak pojem v ustrezni predlogi!

Primer:

Akcija Treh kraljev **13.3.8**: „Akcija Treh kraljev“ je pojem; prva (krepko tiskana) številka pomeni številko **predloge**, druga pomeni **poglavje**, tretja pa **odstavek**.

Predgovor k sinodalni knjigi

Splošno cerkveno pravo določa za škofije, da vsakih deset let priredé lastno škofijsko sinodo. Ta predpis izvira iz davne cerkvene tradicije, po kateri škofu, ki v škofiji nosi zadnjo odgovornost, stojé ob strani osebnosti, katere ga v zavesti lastne odgovornosti podpirajo s svojim znanjem in izkušnjami, bodisi v dušeskrbstvu, bodisi v upravi. Poleg posameznikov so to tudi posvetovalni organi s svojimi skupnimi zborovanji, kot npr. stolni kapitelj, konzistorij, škofijski svét, duhovniški svét, upravni svét itd.

Od časa do časa pa se k posvetovanju in sklepanju zbira tako rekoč cela škofija. To se godí ob škofijskih sinodah. Zastopniki po možnosti vseh skupin iz vseh delov škofije, po temeljitem premisleku številčno natančno določeni — deloma po službi, deloma izvoljeni oz. posebej imenovani —, se shajajo k skupnim sejam.

Škofijska sinoda 1971/72 je bila toliko važnejša, kolikor je bilo treba na njej škofijskim razmeram odgovarjajoče prikrojiti in z njimi uskladiti tudi določila II. Vatikanskega koncila. Vsekakor naj bi duh koncila sinodo usmerjal v njenem poteku.

Ogromno resnega dela je bilo opravljeno v pripravi, prav tako pa tudi v času zasedanj. Ni mogoče dovolj pohvaliti in se zadostno zahvaliti tako glavno poklicnim kot stransko poklicnim sodelavcem za njihovo vnemo. Mnogo se je za dober potek in izid sinode tudi molilo.

Vemo, da nobeno človeško delo ni popolno, brez pretiravanja pa smemo reči, da smo ob sodelovanju iskrene človeške prizadevnosti z milostjo Svetega Duha prišli do mnogih dragocenih zaključkov.

Prvič so kot polnopravni člani sinode neposredno sodelovali zastopniki laikov. Predstavljali so približno polovico sinodalov. Bistveno so prispevali k uspehu sinode s svojim znanjem in izkustvom na lastnem življenjskem področju, kot tudi z lastnimi „darovi milosti, ki so jih prejeli od Svetega Duha“ (II. Vat. koncil, Laiški apostolat, štev. 4).

Sinodalni sklepi so postali pravomočni z objavo v uradnem cerkvenem listu, sedaj pa jih objavljamo v zaželeni knjižni obliki, s preglednim uvodom in zelo marljivo sestavljenim seznamom. Ta sinodalna knjiga bo služila posebno duhovnikom in bogoslovcem, a tudi laikom, ki službeno ali prostovoljno delujejo v škofiji, kot usmerjajoč pripomoček pri njihovem delu za božje kraljestvo.

Določeno število važnih sklepov je medtem doseglo razveseljivo udeležitev, drugi še čakajo svojega uresničenja. Celotno sinodalno delo naj bi v prihodnjih letih usmerjalo življenje koroške Cerkve, ne zaradi Cerkve same,

temveč zato, da bi se ta Cerkev, ki ji mi vsi pripadamo, mogla v veri, upanju in ljubezni bolj in bolj približevati po Kristusu Očetu v Svetem Duhu, da se bodo izpolnile besede Jezusove, ki jih je izgovoril na predvečer svojega trpljenja: „Da bi bili vsi eno, kot Ti, Oče, v meni in jaz v Tebi, da bodo v nama eno!“ (Jan 17, 21)

Celovec, na praznik sv. Frančiška Asiškega, 4. oktobra 1975.

† Jožef, škof

ŠKOFIJSKA SINODA

Potek škofijske sinode*

Tretja koroška sinoda 1971/72 je za nas značilna predvsem zaradi tega, ker smo koroški Slovenci tako pri predpripravah kakor tudi na vseh treh zasedanjih sodelovali kot poseben del škofijske skupnosti. Slovenski sinodali smo bili združeni v posebnem krožku, ki je redno zasedal in se tako pripravljalo za bližnja sinodalna dela. Predpriprave in zasedanja sama so spremljale v slovenskem jeziku „Sinodalne informacije“, katerih je izšlo 18 števil. Tako je Mohorjevo koledar za leto 1973 upravičeno zapisal:

„Ob našem trudu in ob našem sodelovanju se odpira s sinodo pričetek resničnega, duhovnega in kulturnega napredka našega naroda. V tem prepričanju nas ne nazadnje potrjuje tudi zanimanje slovenskih častnih gostov za koroško sinodo. Njihove navzočnosti smo bili mi Slovenci še posebno veseli.“

Ni bil slučaj, da so na tretjem sinodalnem zasedanju uzakonili zakon „O sožitju Nemcev in Slovencev v koroški škofiji“, ki priznava slovenske vernike kot drugo narodno skupino koroške škofije in ji zagotavlja jezikovno enakopravnost z nemškimi škofljani. S tem škofijskim zakonom se slovenski narod na Koroškem kot celota postavno včlenjuje v živo telo koroške Cerkve. Nadpastir sam je v tej zvezi naglasil, da so sinodalne razprave o sožitju obeh narodov na Koroškem pomenile zanj nekaj višek, in je še dejal:

„Osrečujoči spomin na vzdušje, v katerem smo zapeli hvalnico večnemu Bogu, nas bo gotovo spremljal vse življenje. Morda je mene bolj zgrabilo kot druge, ki jim ni bilo treba toliko in tako dolgo trpeti.“ Vidni znak včlenitve slovenskih vernikov kot celote v škofijsko skupnost je v zakonu o sožitju obeh narodov predvideni Slovenski pastoralni odbor. Le-ta je po svojih pravilih nekaka predstopnja škofijskega

* Izčrpen popis splošnih priprav in potek sinode je v nemškem delu te knjige, str. 9—40. Naš prikaz v tem sestavku prinaša predvsem prispevek slovenskih sinodalov k poteku sinode.

svéta, ki je po sinodi postal pastoralna centrala za vso škofijo. Slovenski pastoralni odbor je reprezentativno zastopstvo Slovencev v škofiji in ga sestavlja okoli 15 članov. Njegova glavna naloga je, da raziskuje, pretresa in dela praktične zaključke dušnega pastirstva v dvojezičnih farah krške škofije in tako prispeva čim večji delež k verski in nravni obnovi posebno slovenskih vernikov. Posebno štiti Pastoralni odbor jezikovne interese slovenskega dela krške škofije in upošteva tudi dognanja in pripomočke razvoja verskega življenja slovenskih škofij.

V škofijskem zakonu je končno upoštevan tudi koncilski odlok o pastirski nalogi škofov v Cerkvi, ki pod točko 23'3/3 pravi med drugim: „Prav tako naj se v podobnih okoliščinah poskrbi za vernike različnega jezika . . . ali s škofovim vikarjem, ki dobro obvlada ta jezik in ima po potrebi tudi škofovsko posvečenje, ali pa tudi na kak drug primernejši način.“

V smislu tega odloka predvideva škofijski zakon o sožitju pri škofijskem ordinariatu oficialno zastopstvo, ki v stalni povezavi s Slovenskim pastoralnim odborom zastopa zadeve slovensko govorečih vernikov škofije pred škofom in pred škofijskimi uradi.

Priprave na sinodo

Prav je, da pogledamo v sinodalni knjigi tudi nazaj, na prehojeno pot in na vsebino sinodalnih zasedanj. Po konstituiranju sinode 12. decembra 1970 so začele s svojim delom sinodalne ustanove, kot glavno tajništvo, predsedstvo, glavna komisija in posamezne komisije s svojimi delovnimi krožki. Teden za tednom so se menjale seje tajništva in predsedstva, mesečno so se vršile seje glavne komisije. Razpravljali so o važnih organizatornih vprašanjih, o delu v komisijah, o strokovnem šolanju in o verskem poglobljanju sinodalov.

Od škofa imenovani člani posameznih komisij in poklicani sodelavci so pripravljali in izdelali osnutke sinodalnih predlog. Po branju in prereševanju v župnijskih in drugih delovnih skupinah so komisije na podlagi doposlanih pripomb in dostavkov te predloge popravljale in dopolnjevale. V komisijah so sodelovali duhovniki in laiki, možje in žene ter žrtvovali veliko časa, da so predloge zamogli predložiti v študij in razgovor farnim delovnim skupinam.

Da bi sinoda našla dovolj odmeva v vsej škofiji, so bili ustanovljeni v posameznih župnijah posebni delovni krožki, ki so se v rednih sestankih bavili s sinodalnimi predlogami. V teh delovnih krožkih so

predloge študirali, zavzemali do njih stališča, jih odobrvali ali odklanjali, črtali in dodajali svoje želje in pripombe.

Druga parlamentarna instanca pri pripravljanju sinodalnih osnutkov so bila zborovanja delegatov. Poleg sinodalov so se jih udeleževali tudi zastopniki dekanij in župnij. Na teh zborovanjih se je vršilo drugo branje sinodalnih predlog. Slovenski sinodali in sinodalni delegati so imeli svoja posebna zborovanja, v celoti sedem. Njihov predsednik je bil prelat Aleš Zechner, moderator msgr. dr. Hornböck, referenti pa so bili duhovniki in laiki. Predloge je nato Slovenski sinodalni krožek predal podkomisijam za pripravo končnega osnutka sinodalnih zakonov.

Sinodalna zasedanja

Prvo zasedanje koroških sinodalov je trajalo od 25. do 27. nov. 1971. Pročelje okusno okrašene dvorane Doma glasbe v Celovcu je nosilo v velikih črkah v obeh jezikih sinodalno geslo: „Kirche für die Welt — Cerkev za svet“. Skupno se je zbralo ob nadpastriju 193 sinodalov. Slovencev je bilo 28, med temi 18 duhovnikov. Uvodna sveta maša je v pesmi in molitvi poudarjala bratsko soglasje obeh narodov, škofova dvojezična pridiga pa je to soglasje še podčrtala. Na parlamentarnih razpravah je bilo slišati tudi slovensko besedo in med zaključno liturgijo slovensko nabožno pesem. Slovenske škofije so na sinodi zastopali kot gostje: škofa dr. Držečnik in dr. Grmič iz Maribora, tržaški škofov vikar dr. Škerlj, kanonika Lešnik in Merlak iz Ljubljane.

Drugo zasedanje je bilo od 11. do 13. maja 1972 in tretje od 26. do 28. oktobra 1972.

Sinodalne predloge prvega zasedanja so bile:

Oznanjevanje božje besede — pridiga
Krščanska prosveta odraslih
Vzgoja v predšolski dobi
Cerkvena komunikacija — verski tisk
Liturgija v krščanskem občestvu
Župnijski sveti
Župnijski volilni red
Zakrament sv. krsta

Sprejeti sta bili še predlogi o splavu in zaščiti spočetega človeškega življenja ter druga o nujnosti poglobitve študija in uporabe svetega pisma.

Sinodalne predloge drugega zasedanja:

Obhajanje evharistije
Božja služba brez duhovnika v družini in fari
Ustroj dekanije
Cerkvena glasba
Cerkev v družbi
Stiska in pomoč
Odrešitvena skrb za šolarje v izvenšolskem času
Verouk v obveznem šolstvu

Sinodalne predloge tretjega zasedanja:

Pravilnik Škofijskega sveta
Osnove ustvarjanja cerkvenih občin
Sodelovanje cerkvenih občin
Verouk na splošnih in poklicnih višjih šolah
Izvenšolsko cerkveno delo z mladino
Prizadevanja za mir
Nosilci cerkvenih služb
Človek v službi Cerkve
Misijonstvo in svetovna vzajemnost
Ekumensko sodelovanje
Dušno pastirstvo med letoviščarji
Sožitje Nemcev in Slovencev v škofiji

Sinodali so sprejeli tudi sklep, kako naj bi sinodalna spoznanja uresničevali. V župnijah in skupinah, v dekaniji in škofiji naj se odgovorne osebe stalno šolajo, izobražujejo in duhovno poglobljajo. Novo faro naj predstavlja živa farna družina, za kar bo treba bolj globoke zavesti farne skupnosti, medsebojne pomoči faranov in vključevanja mladine v farno življenje.

Nadpastirjeva beseda ob zaključku sinodalnih zasedanj

V zaključni božji službi je škof dr. Köstner nagovoril sinodale s sledečimi besedami:

„Marsikoga se morda loteva strah, kako naj se sprejeti sklepi uresničujejo. Mnogi bodo šli vneto na delo, ki ga sinoda nalaga, vsi ostali pa se bodo ozirali na to, kar bodo delali sinodali. Naj gredo na delo v smislu evangelija, da se ne bodo imeli za mojstre, marveč za služab-

nike svojih bratov in sester, katerim bodo nesebično nudili svojo pomoč in bodrilo! Prepričan sem, da gredo sinodali z najboljšo voljo na delo, v zavesti, da je Kristus naš veliki mojster. On nam bo vedno posredoval oživljajočo moč svojega duha, če imamo dobro voljo, da mu sledimo, če mu v molitvi zaupamo in če se verno združujemo v Njem, ki je Kruh za življenje sveta.“

Kardinalov nagovor ob jubileju 900-letnice škofije

Kardinal dr. König je ob tej jubilejni slovesnosti (4. maja 1972) nakazal kulturne, verske in socialne razmere v času, ko je bila ustanovljena koroška škofija. Poudaril je veliko nalogo pokoncilske Cerkve in koroške sinode za naš moderni čas. Tako je dejal med drugim:

„Danes se zavedamo, da nihče ne posreduje vse resnice, marveč mora vsak prisluhniti glasu in izkušnjam drugih. Streti moramo ožino v sebi in se zavedati, da sebe najlažje spoznavamo tedaj, ko spoznavamo druge... Koncil je odprl vrata na vse strani in Cerkev se je odprla za vse. Tudi znanosti in izsledkom modernih ved se je iskreno odprla. Posebno pa je začela razgovor znotraj krščanstva. Spričo naraščajočega brezboštva se morajo v Kristusa verujoči bolj in bolj zblíževati... Razumljivo je, da so tudi v Cerkvi vprašanja, na katera je mogoče različno gledati. Svetu pa moramo pokazati, da znamo ta vprašanja reševati v duhu krščanske edinstosti...“

Na Koroškem že nad 1000 let živita dva naroda v isti veri in isti Cerkvi. Že to, da je na sinodi vsakdo mogel govoriti v svojem jeziku in da je v pripravi poseben sinodalni dokument z izdelanim načrtom za sožitje slovenskih in nemških vernikov, je razveseljiv primer. V tem razgovoru dveh narodov ne gre samo za iskanje pravic ali za uveljavljanje ali zahteve pravičnosti, temveč je močnejši slabotnejšemu dolžan izkazovati poleg pravičnosti predvsem pomoč, oporo in naklonjenost.“

Sinodalna slika koroške Cerkve

Kot vesoljno Cerkev je treba gledati tudi koroško Cerkev ne samo kot Cerkev svetnikov, marveč tudi grešnikov. V zgodovini se je poleg blagodejnih sadov nadnaravnega, naravnega in kulturnega značaja pripetila tudi marsikatera krivda. V razvoju dežele je Cerkev dušno-pastirsko marsikdaj odpovedala. Tudi koroška Cerkev namreč še ni uresničeno božje kraljestvo, ampak ga šele pričakujemo in v ta namen molimo. Sme pa verovati v večno zavezo in zvestobo božjo, če-

prav ji tudi v bodoče ne bodo prihranjene skrbi, bojazni, težave in dvomi.

Bogoslovna veda se po koncilu in sinodi preusmerja. Liturgija pridobiva nove oblike. Avtoriteta Cerkve zadobiva novo vsebino. Dosedanja delitev škofljanov v duhovnike, redovnike in laike postaja zastarela. Škofu, dekanom in župnikom se pri upravi Cerkve pridružujejo gremiji sotrudnikov. Cerkev noče več živeti izven svetá, marveč hoče vtisniti pečat krščanstva vsej družbi, znanosti, umetnosti, književnosti in tehniki.

Zakaj bi se bali, da bo Cerkev kdaj slabotna? Tudi v naši škofiji se nad slabostjo ne bomo spotikali. Tudi mi se bomo spet učili zaupati Bogu, ki je zvest, spet se bomo učili verovati.

Dr. Vinko Zwitter

SKLEPI ŠKOFIJSKE SINODE

1. Pridiga

0. UVOD

Msgr. Dr. Alois Maier

Od nekdanj so nosili s pridiganjem v svet veselo oznanilo in vernike zbirali v evharistično občestvo.

V naših dneh to delovanje ni postalo lažje. Ni mu prijazno splošno ginevanje verskega zanimanja, nasprotuje mu silna konkurenca množičnih obveščevalnih sredstev — in še raznovrstni svetovni nazori ter vrednotenja v slednji hiši in ob vsaki starosti. Zato tudi o pridigi velja beseda: „Ecclesia semper reformanda.“

Bolj kot doslej se pridigar mora zgoščeno posvečati bistvenemu: da sodobnemu človeku oznanja vero in nudi življenjsko pomoč, da poziva k posnemanju Kristusa, k življenju v božjo slavo in službi sočloveku; da z lučjo vere osvetljuje današnja vprašanja in probleme.

Pri tem je treba upoštevati versko nevednost, raznolikost mnenj kot tudi kritično distanco. Zato je treba nuditi stvarne informacije po današnjem stanju bogoslovne vede, ne pa z modnimi nazori še bolj zbegati kot pa graditi.

V vesti nas veže temeljita priprava s študijem in meditiranjem svetega pisma, liturgičnih besedil, koncilskih izjav. Od tega bo pridobila tudi oblika pridige, da ne bomo govorili mimo predmeta, marveč jasno in kratko; ne v „teološki kitajščini“, temveč v slovesnem občevalnem slogu.

Vsebina sinodalnih listin malo koristi, če je ne udejstvujemo tudi praktično. Zato je velike važnosti skrb, ki jo zakon nalaga pridigarski komisiji (3.05) glede pobud in sklepov, posebno za nadaljnje izobraževanje pridigarjev (3.02), za pastoralne konference (3.02) in dekanijske sestanke (3.09).

1. UVOD

1.1 Beseda in jezik sta po svojem bistvu in vzroku glavno sredstvo za sporazumevanje med ljudmi. V novi zavezi stoji „Beseda“ kot pojem za božjega Sina. Po pričevanju svetega pisma je Jezus Kristus božja delujoča oseba. Človeška beseda je tudi medij, po katerem se večna Beseda razodeva.

- 1.2 Cilj pridige je srečanje božjega ljudstva s Kristusovim oznanilom in stajanje vernikov v farno skupnost. Pridiga naj človeka vodi do spreobrnjenja in do predaje Bogu ter v zrelejšo versko razumevanje. Usposablja naj ga, da bo odločno živel iz vere in misijonsko širil oznanilo, ter ga k temu poziva. Tako se v redni pridigi odrasli tudi učinkovito versko izobražujejo, posebno če se to sistematično nadaljuje po pridigarškem načrtu.

2. PRAVILA

- 2.1 Pridiga mora oznanjati vero in človeku nuditi življenjsko pomoč. Na človekova vprašanja naj pridiga najde odgovor v božji besedi, njegovo bivanje naj osvetljuje v luči vere, s konkretnimi zahtevami pa naj tudi poziva k odločitvam. To pa bo uspelo le tedaj, če bo pridigar iz vere in prepričanja z vso svojo osebnostjo oznanjal božje oznanilo. Le kdor je sam navdušen, more navduševati druge.
- 2.2 Pridiga mora nagovoriti celega človeka, njegovo razumsko in čustveno plat. Uvidne utemeljitve prepričajo bolj kot golo navajanje avtoritet. Verniki imajo pravico do stvarne informacije in ne smejo ostati prepuščeni le primitivnim pojmom. Pridiga je oznanjevanje veselega oznanila. Njen osnovni ton naj kaže zaupanje, ljubezen in veselje. To pa seveda ne izključuje opozarjanja na dolžnosti ter kritike napak in grehov. Pridigar naj se sodobnim vprašanjem ne izmika. Zglede je treba jemati iz sodobnega življenja in iz izkustvenega okolja poslušalcev. Potem bo beseda voljnejše sprejeta in bo privedla do sklepov.
- 2.3 Pridigar ne more verskega pristanka poslušalcev brez nadaljnega predpostavljati. Računati mora z dvomečimi in omahujočimi, z versko nevednostjo in s pluralizmom naziranj. Zato mora skušati na dvome in vprašanja dati odgovor, ki bo odstranil verske težave, ne pa povzročal zmešnjav. To velja posebno za priložnosti, ko so navzoči tudi Cerкви odtujeni ljudje, npr. pri krstih, porokah, pogrebih, na vernih duš dan, ob javnih slovesnostih, pri božjih službah v kampingih. Ravno tedaj pa naj ne bo prekomerne dolgoveznosti, nobene okorne vsiljivosti!
- 2.4 Pridiga bodi jedrnata in kratka! Nedeljska pridiga naj praviloma ne bo daljša kot 10—15 minut. Naj se ne izgublja v obrobnih vprašanjih, kajti svoje snovi ne bo mogla nikoli popolnoma izčrpati. Tembolj pa naj daje pobude za samostojen premislek in vzbuja vnemo za krščansko življenje.

- 2.5 Pridigar naj si prizadeva, da bo izražanje razumljivo. Naj ne uporablja tujih teoloških strokovnih izrazov, temveč kar se dá današnji pogovorni jezik. Vsebina in jezik naj bosta primerna vsakokratnemu krogu poslušalcev. Razločna izgovorjava je pri vsem bogoslužju potrebna. Pri težavnih prostornih razmerah naj se uporabljajo tehnični pripomočki (zvočniki).
- 2.6 Pri določenih priložnostih, npr. pri pobožnostih, pri otroških in mladinskih mašah, pri službi božji za določen krog ljudi naj bi poleg običajne pridige, kjer poslušalci ne morejo stavljeni vprašanji, poskusili tudi s pridigo v obliki pogovora ali v kaki drugi obliki.

Pojasnilo:

Računajoč s prihodnostjo, bi bilo treba šolati laične pridigarje (najprej veroučitelje, redovnice), ki bi v farah brez duhovnika opravljali besedno službo božjo s pridigo. Branje vnaprej pripravljene pridige naj bi bilo le zasilna rešitev, ne pa stalna navada. V začetku bi bil za laičnega pridigarja priporočljiv predhodni pogovor z duhovnikom. Pametneje bi morda tudi bilo, da v manjših farah pridigajo nedomačini.

- 2.7 Neizogibno potrebna je temeljita priprava pridige z molitvijo in premišljevanjem na eni strani, na drugi pa s študijem.

Viri za pridige so predvsem sveto pismo in zadevna cerkvena besedila, posebno listine II. Vatikanskega cerkvenega zbora. Od Boga hoteno izpoved svetega pisma je treba dognati s pomočjo komentarja, ki zanesljivo podaja trdne izsledke sodobne svetopisemske znanosti. Sveto pismo in cerkveni nauk naj osvetljuje ta človekov dejanski položaj, podoba sveta in obstoječi red vrednot. Zato mora pridigar vedeti, kaj se v njegovi fari in družbi dogaja; v ta namen naj izkoristi vse možnosti informacije, tudi množična občila in slovstvo.

Pojasnilo:

Ni potrebno, da bi vsaka pridiga bila homilija (razlaga evangelija), pač pa se mora oznanjevanje bolj kot doslej držati svetega pisma. Ne zadostuje, če je pridiga le okrašena s svetopisemskimi izreki, temveč mora priti do izraza, kar je navdihnjeni pisatelj hotel povedati. Dognati ta smisel je naloga razlaganja svetega pisma. V zadnjih letih pa se je razmerje do dognanj svetopisemskih znanosti spremenilo. Iz tega se porajajoče morebitne negotovosti moremo najlažje premagati s ponovnim študijem. Naj bi se uporabljale vsaj razlage in pripomočki za pridige, ki slone na novih eksegetičnih dognanjih! Bilo bi neodgovorno uporabljati razlago, ki ne ustreza več današnjim spoznanjem. K novim perikopam so izšla obširna pojasnila, ki imajo pred

dosedanjimi predlogami pridig to prednost, da nudijo material, konkretizacijo pa prepuščajo pridigarju. Le malo koristi nova berila samo prebrati, treba jih je tudi primerno razložiti. To velja predvsem za težavne preroške knjige in za Pavlova pisma. Zato je potrebno berila prav na kratko, v nekaj stavkih, razložiti in posebej poudariti vsaj eno misel iz njih.

- 2.8 Pridigarja je Kristus po Cerkvi obdaril s karizmo in z nalogo, da iz božje besede razlaga vsakokratni položaj poslušalcev. Pridigar ne sme oznanjati samega sebe ali samovšečno od zgoraj navzdol ter ne sme vzbujati vtisa prelahkotne gotovosti v verskih stvareh. S prepričanjem in prizadetostjo naj zastopa svoje oznanjevanje in tako verodostojno pričuje z besedo in dejanjem. To se izkaže kot učinkovito, če poslušalci svoje življenje uresničujejo v dejavni ljubezni do bližnjega.
- 2.9 Vsak krščen in birman kristjan mora izpričevati svojo vero. Da pa katoliški laik, če se za poživitev farne skupnosti zdi koristno, v imenu Cerkve in med božjo službo sme pridigati, za to potrebuje v vsakem primeru škofovo dovoljenje in pooblastilo. Splošni pogoj za to je temeljita teološka izobrazba in krščansko življenje, ugled v fari in vsaj nekaj govorniškega daru. V posebnih primerih (npr. misijonska pridiga, karitativna nedelja) more podlaga za potrebno kvalifikacijo biti dana s posebno izkušnostjo in poznanjem snovi. (Prim.: „Smernice avstrijske škofovske konference“ v „Uradnem cerkvenem listu“ 1971, stran 102.)

Pojasnilo:

Laiki že delujejo v večjem številu na važnem področju oznanjevanja, namreč v verouku. Zaradi vedno večjega pomanjkanja duhovnikov bo verjetno potrebno to pot dosledno nadaljevati in dovoljevati laikom tudi pridiganje, kot je bila navada že v prvi Cerkvi (1 Kor 12, 3—6). Ob redkih in posebnih priložnostih bi usposobljeni laiki (misijonska sestra na misijonsko nedeljo, karitativni ali socialni pomočnik za karitativno nedeljo) mogli pridigati že sedaj.

3. SKLEPI

3.01 Zakon

V učnem načrtu za bogoslovce mora imeti šolanje za sodobno pridigo odlično mesto. Poleg strokovnega teološkega študija je treba bolj kot doslej gojiti znanosti o človeku, psihologijo, pedagogiko, sociologijo itd. Informacija o duhovnih in verskih

tokovih današnjega časa in soočenje z njimi je prav tako neobhodno potrebno kakor nauk o govorništvu in govorne vaje. Vaje v seminarju mora v zadnjem letu študija dopolnjevati redno pridiganje in naknadni razgovor o njegovi izvedbi.

3.02 Zakon

Tudi načrt za nadaljnje izobraževanje duhovnikov naj pridige posebej upošteva. Pri eni izmed obveznih dušnopastirskih konferenc naj bo vsako leto govor tudi o pridigi. V informacijo o stanju bogoslovja, predvsem dogmatike, eksegeze in moralke in o njihovih praktičnih posledicah za oznanjevanje, naj vsako leto po okrožjih najboljši strokovnjaki vodijo tečaje. Udeležba na teh tečajih naj bo obvezna.

3.03 Zakon

Čimprej je treba izdelati izobraževalni načrt za pridigarje-laike. V ta namen je treba izšolati primerne osebe.

3.04 Zakon

Zaradi pozitivne zanimanja za pridige naj se dušni pastirji za službo božjo in pridigo izmenjajo večkrat na leto. Prilika za tako izmenjavo so posebno dnevi vednega češčenja, spovedovanja in druge posebne priložnosti v fari.

3.05 Zakon

Pri Škofijem svetu je treba imenovati komisijo za pridige, ki bo skrbela za to, da se izvajajo pobude in sklepi. Poleg teologov naj ji pripadajo tudi strokovnjaki znanosti, ki veljajo človeku. Komisija sodeluje tudi pri izdelavi načrtov za šolanje pridigarjev. Izdela naj tudi gibljive načrte in osnutke za pridige. V pridigarskih načrtih naj bodo težišča po vrstnem redu važnosti resnic. Pridigarski načrt naj pomaga prikazati katoliški verski nauk sedanjemu času primerno, pojasniti temelje krščanskega življenja in razložiti liturgične obrede. (bogoslužje).

3.06 Priporočilo

Sinoda naproša škofa, da se pri avstrijski škofovski konferenci zavzame za sestavo vseavstrijskega pridigarskega načrta.

3.07 Zakon

Knjižnica Inštituta za teologijo in katehetiko v celovškem bogoslovju naj bo urejena tako, da bo mogla kratkoročno izposojati literaturo. Izbira knjig in vodstvo knjižnice naj se poveri bogoslovnemu strokovnjaku.

3.08 Zakon

Pridigarjem naj bi bilo možno do določenega zneska na škofijski ravni nabavljati strokovno literaturo.

3.09 Poziv

Na dekanijskih duhovniških konferencah naj bi bil redno na sporedu tudi pogovor o pridigi. V ta namen bi mogle služiti kot podlaga npr. perikope, pridigarski načrt ali na magnetofonski trak posneta pridiga. Tudi nego govorništva bi ob taki priliki mogel osvežiti kak strokovnjak. Poleg tega priporočamo, da se več pridigarjev sestaja k posvetovanju in skupno sestavijo prihodnjo pridigo.

3.10 Pobuda

Skupina izbranih pridigarjev naj bi se specializirala na važne teme in naj bi bila pripravljena za nastope po župnijah. Specializacija in skupinsko delo, v gospodarstvu in znanstvenem delu že samo po sebi umevno, bi moglo biti koristno tudi za pridiganje.

3.11 Poziv

Uspeh pridige bo vedno bolj odvisen od sodelovanja med pridigarjem in poslušalci. Zato bi bilo koristno povabilo, naj izrazijo kritično mnenje o pridigi in se odkrito pogovorijo o njej v majhnih skupinah. Pri tem more kako kritično opozorilo več koristiti kot prazna hvala. Nestvarne ali neprimerne izjave naj pridigarja takoj ne ostrašijo. Ob priložnosti bi vsebino pridige bilo mogoče tudi razmnožiti, da bi jo verniki vzeli s seboj, ali pa priložiti farnemu listu. Končno more tudi pisemski nabiralnik v cerkvi pripomoči k življenjskosti pridig, če pridigar izkoristi v pismih izražena vprašanja in želje, — po možnosti seveda.

2. Krščansko izobraževanje odraslih**0. UVOD**

Dipl. ing. Walter Schmutz

„Cerkvi na splošno in posameznim ustanovam ter društvom posebej je naložena dolžnost krščanskega izobraževanja“ — pod to temo so se v pripravi na sinodo vršili pogovori pod vodstvom podkomisije „Izobraževanje odraslih“. Soglašali so v priznanju, naj bi krščansko izobraževanje odraslih obsegalo vsa življenjska in znanstvena pod-

ročja, izobraževalno delo pa naj bi se po Dreherju in Zangerlu vršilo na treh glavnih področjih:

- na materialno-poklicnem področju;
- na področju družine in družbe (torej socialni vidiki zakona, družine, obrata, družbe, države);
- na metafizičnem področju, kamor spada ne le vprašanje o Bogu glede na pomen in mesto, marveč tudi eshatološka stvarnost in celoten skupek življenjskih ugank.

Krščansko izobraževanje odraslih presega raven vednosti o storitvenosti, koristi in varnosti. Po Zangerlu človek pričinja samega sebe razumevati šele na osnovi znanja o bivanju. Bistvena točka krščanskega izobraževanja odraslih je njih versko izobraževanje; enako kot na svetnem se moramo tudi na verskem področju skušati otresti otroških predstav ter dospeti do osebnostnih verskih uvidov in verskih odločitev.

Pri raziskovanju dejanskega stanja katoliškega izobraževanja odraslih na Koroškem je pristojna podkomisija ugotovila sledeča dejstva: V naši škofiji je poleg župnijskih skupnosti še 20 ustanov in organizacij, ki na področju izobraževanja odraslih vršé izobraževalne naloge. Delijo se v posebne ustanove izobraževanja odraslih (Katoliška prosveta, prosvetni domovi itd.), apostolsko delujoče skupine in katoliška društva in združenja. V celoti je leta 1969 bilo 1700 izobraževalnih prireditiv, pri katerih so 100.000-krat nagovorili ljudi s predavanji ali celodnevno prireditvijo. Sinoda je sklenila, da bo to delo na isti osnovi nadaljevala in izgrajevala. Pri tem naj nudi primerno pomoč odbor Škofijskega sveta za izobraževanje odraslih. Upati je, da mu uspe izvesti čim več nalog, ki mu jih je poverila sinoda.

1. PRAVILA

1.1 Obsežno in stalno človekovo izobraževanje dobiva za Cerkev in družbo vedno večji pomen.

Nadaljnje izobraževanje odraslih je prav tako važno kot šolsko, predšolsko ali izvenšolsko izobraževanje mladih ljudi.

1.2 Krščansko izobraževanje odraslih naj odraslemu človeku posreduje vedno globlje in boljše razumevanje lastnega bivanja v današnjem svetu na znanstveni podlagi ter v veri gledanega sveta in človeka. S tem ga hoče usposobiti in spodbuditi k odgovornemu sodelovanju pri reševanju osebnih, cerkvenih in splošnih družbenih vprašanj. Zato obsega krščansko izobraževanje odraslih vsa področja človekovega izobraževanja.

- 1.3 Cerkevno izobraževanje odraslih je neločljivo povezano z oznanjevanjem. Prav tako pa predstavlja del splošne izobrazbe odraslih v Avstriji in se kot tako čuti soodgovorno za izobrazbo, ki spremlja življenje ljudi v naši deželi.
- 1.4 Da bomo kos vedno večjim zahtevam današnje izobražene družbe, je potrebno zbuditi potrebo in voljo po izobrazbi v vseh družbenih slojih. Pri tem je treba upoštevati izsledke proučevanja nagibov in uporabljati strokovne izobraževalne metode.

Pojasnilo:

Proučevanje motivacij preiskuje nagibe in vzroke, zakaj so odrasli pripravljeni podvreči se izobraževalnemu delu.

- 1.5 Krščansko izobraževanje odraslih je javno in dostopno vsem ljudem brez ozira na svetovnonazorsko pripadnost.

Pojasnilo:

Javni značaj ustreza načelom izobraževanja odraslih v tu- in inozemstvu. V tem naj se izobraževanje odraslih razlikuje od posebnih šolanj znotraj raznih obratov.

- 1.6 Krščansko izobraževanje odraslih mora služiti in pomagati posebno mladim ljudem v njihovem prizadevanju, da se vključijo v družbo odraslih, ter pri tem sodelovati z nosilci dela med mladino.
- 1.7 Cerkevno izobraževanje odraslih upošteva slovensko narodno skupino v škofiji s tem, da varuje njene kulturne in zlasti jezikovne značilnosti.

2. Sklepi

2.1 Zakon

A) Ustanove in nosilci

1. Posebne ustanove (npr. prosvetni domovi, Katoliška prosveta, knjižnice, doplnilni tečajji)
2. Katoliške organizacije
3. Fara, dekanija in škofija

B) Pospeševanje izobraževanja odraslih

Pospeševanje različnih izobraževalnih ustanov in razširjanje izobraževalnih možnosti naj prevzamejo naslednji delovni krožki:

1. V župnijah:

Odbor za oznanjevanje v župnijskem svetu

- a) Ta odbor je odgovoren za načrtovanje, koordinacijo, financiranje, organizacijo in reklamo.
- b) Te naloge opravlja s pomočjo obstoječih ponudb na dekanjski in škofijski ravni in po možnosti v sodelovanju z drugimi ustanovami.
- c) Možno je, da več župnij sodeluje v skupnem delovnem krožku.

Pojasnilo:

Ustanova odborov se je doslej dobro obnesla.

1. Da bi se izognili prevetliki organizaciji — predvsem v majhnih župnijah — bi mogel opravljati delo najprej kak odgovorni funkcionar (npr. krajevni vodja prosvete) v sodelovanju s predsedstvom župnijskega sveta. Kasneje pa bo potreben pravi odbor.

Odbor naj po možnosti vodi strokovno usposobljena oseba. Če še ne pripada župnijskemu svetu, naj si jo ta privzame v smislu § 7, točka 2 pravil o župnijskih svetih. V prehodni dobi do volitev župnijskega sveta more biti odbor za izobraževanje odraslih že ustanovljen in more začeti z delom.

2. Spričo vedno različnejših oblik izobraževanja odraslih ne bo smelo ostati le pri krajevnih dejavnostih, temveč bo treba posredovati izobraževalne možnosti pokrajinskih (dekanija itd.) in osrednjih (škofija, država itd.) ustanov.

2. V dekanijah:

Odbor za oznanjevanje pri dekanjskem svetu

- a) Ta odbor načrtuje prosvetno delo v dekaniji, koordinira farne dejavnosti, upoštevajoč „osrednje kraje“, in pospešuje sodelovanje z drugimi dekanijami in prosvetnimi ustanovami.

Pojasnilo:

Tu smiselno veljajo ustrezna pojasnila k odboru za oznanjevanje v župnijskem svetu.

Zemljepisnim, prostornim in osebnim pogojem ustrezno bo potrebno in mogoče za več župnij skupno načrtovati prireditve, za katere je treba izbrati vsakokrat primerne kraje.

- b) Da bo izobraževanje odraslih uspešnejše, je potrebno sestaviti skupine, ki jih sestavljajo glavnopoklicni ali stranskopoklicni prosvetni referenti ter drugi prosvetni sodelavci. Te skupine so odgovorne za pospeševanje in izvedbo prosvetnega dela na svojem področju in morajo v „osrednjih krajih“ organizirati posebne prosvetne prireditve. Te skupine delujejo po na-

ročilu odbora krožka za izobraževanje odraslih pri Škofijskem svetu sporazumno z dekanijskimi odbori tistih področij.

Pojasnilo:

Na podlagi notranjega ustroja so se oblikovali „osrednji kraji“, ki razpolagajo z večjim zaledjem. V teh „osrednjih krajih“ naj se izvajajo prireditve za več dekanijskih ali za celoten okraj. Upošteva se že obstoječe možnosti v teh središčih (npr. prosvetna domova St. Georgen in Tinje), ne bo toliko potrebno graditi nove zgradbe, temveč predvsem ustvarjati zmožnim skupinam strokovnjakov organizacijske pogoje in skrbeti za zadostna finančna sredstva.

3. Na škofijski ravni:

Odbor za izobraževanje odraslih pri škofijskem svetu

Naloge:

a) Sestava škofijskega izobraževalnega načrta;

Pojasnilo:

Ker se izobraževanje odraslih vedno bolj prepleta s poklicno izobrazbo, je potrebno pri izobraževalnem načrtu upoštevati tudi izobraževanje in nadaljnje šolanje glavnopoklicno uslužbenih in občasno zaposlenih sodelavcev v cerkvenih službah.

b) koordiniranje izobraževalnih možnosti;

c) pridobivanje glavnopoklicnih in stranskopoklicnih sodelavcev;

d) smotrna razdelitev glavnopoklicnih moči na dekanijski in škofijski ravni;

e) sestava načrta za nadaljnje izobraževanje prosvetnih sodelavcev;

f) sestava prosvetnega proračuna;

g) izgradnja škofijskega urada za material;

h) prosvetna reklama;

i) stiki in sodelovanje z drugimi ustanovami na deželni, državni in mednarodni ravni;

j) krožek za izobraževanje odraslih naj bolj upošteva pomen množičnih občil na tem področju. Treba je pregledati možnosti in predloge za njihovo uporabo in razširiti stike z njimi.

C) Izvedba

Odbor za izobraževanje odraslih pri Škofijskem svetu, v katerem so zastopani tudi člani slovenske narodne skupine, je odgovoren za izvedbo organizacijskega načrta in mora skrbeti, da se izpolnjujejo pravila.

2.2 Poziv

Pri današnjem naglem razvoju izobraževanja prosti čas sam ne zadošča več za potrebno udeležbo pri izobraževalnih tečajih. Sinoda zato poziva državne posiance, naj uzakonijo, koliko časa bo namenjenega izobrazbi in tečajem.

Tudi Avstrijsko škofovsko konferenco prosimo, da si prizadeva za to.

Podobno naj zakonodajalec in prosvetne ustanove poskrbijo za primerne možnosti izobraževanja gospodinj.

3. Vzgoja v predšolski dobi

0. UVOD

Prof. dr. Andreas Mitterbacher

Ob pričetku 70-ih let je med dušeslovci in vzgojeslovci prodrlo spoznanje, da se procesi človeškega učenja pričenjajo v otroku že prav zgodaj in zahtevajo skrbnega pospeševanja. Danes vemo, da so temeljna doživetja zgodnje otroške dobe odločilna za poznejši človekov razvoj. Od osnovnega zaupanja v življenje, ki se ga otrok nauči ali navzame pri materi, ne zavisijo le človekovo duševno zdravje, sposobnost ljubezni in spolnost, npravnost in delovna zmožnost, temveč so v tej starosti položeni temelji tudi za naravno in religiozno vernost.

To prepričanje je skušala skupina strokovnjakov izraziti v navodilih. Z besedilom zakonov in priporočil skušamo — pomenu osnovne vzgoje odgovarjajoče — pridobiti starše, družbo, krajevno in škofijsko Cerkev za globoko segajoč angažma, primeren osnovni važnosti prve vzgoje.

Izjave na eni strani zadevajo pomen družinske vzgoje ter angažmaja staršev in potrebno svobodo matere za to njeno nalogo, kot tudi na drugi strani vzgojne ustanove ter njihove naloge v otroških vrtcih. Poleg tega smo poskušali tudi v cerkvenem območju prikazati potrebo, da cerkveni otroški vrtci obstajajo dalje in jih finančno oskrbujemo.

1. UVOD

Vzgoja v predšolski dobi obsega vse ukrepe, ki pospešujejo razvoj celotne otrokove osebnosti od rojstva do vstopa v šolo. Znanost je dognala, kako velik je pomen prvih šestih let življenja za razvoj osebnosti. V tej dobi optimalne oblikovalnosti se polagajo temelji tudi verski dejavnosti v življenju.

To dejstvo nalaga Cerkvi obveznost, da svojim najmlajšim članom nudi razvoju primerno, po veri oblikovano življenjsko okolje, odprto bodočim življenjskim oblikam posameznika in družbe.

2. PRAVILO

Družini je treba pomagati pri njeni vzgojni nalogi in dolžnosti oskrbovanja.

2.1 Sklepi

2.11 Zakon

Škofijski izobraževalni in dušnopastirski osnutek naj v večji meri predvideva izobraževalne tečaje za starše.

Pojasnilo:

Cerkev naj bi staršem pomagala, da se usposablajo za svojo nalogo kot vzgojitelji. Dosezati bi se moglo to s predavanji posamič in pa s seminarskimi tečaji v okviru izobraževanja nevest in ženinov ter mladih zakoncev. Da bi bilo tega deležno kar največ staršev, bi tudi množična občila bilo treba v ta namen uporabljati v večji meri.

2.12 Zakon

2.121 Krščanske občine se morajo truditi, da ustanove občestva staršev kot skupne staršev in družinske krožke, ki bodo služili medsebojnim pogovorom in vzajemni pomoči.

2.122 Škoflja načrtuje in ustanavlja družinske in vzgojne posvetovalnice, po možnosti usklajeno z javnimi ustanovami.

2.13 Pobuda

Za obvladovanje mnogoterih nalog, ki jih ima cerkveni otroški vrtec, naj obstaja — morebiti v okviru župnijskega sveta — sovet staršev ter društvo staršev, soodgovorno za otroški vrtec. Ta društva staršev ob cerkvenih otroških vrtcih naj se pred javnostjo v zaščito raznih interesov otrok in staršev povežejo v osrednjo zvezo.

3. PRAVILO

V današnjem družbenokulturnem položaju je družinska vzgoja v mnogočem potrebna dopolnitve. Za otroke po tretjem letu naj bi bilo na razpolago dovolj izvendružinskih vzgojnih ustanov. Zlasti cerkveni otroški vrtec nudi svojo izobraževalno, vzgojno in socialno pomoč v versko oblikovanem življenjskem okolju

in more tako v mnogih primerih biti istočasno tudi naravno kristalizacijsko jedro za delo farne skupnosti.

3.1 Sklepi

3.101 Zakon

1. Kljub gospodarskim in drugim težavam je potrebno, da brezpogojno zagovarjamo ustanavljanje in vzdrževanje cerkvenih otroških vrtcev; razlog za to je njih koristnost za otroke, starše in župnijo.

2. Načrtovani škofijski šolski urad pozivamo, da za vse cerkvene otroške vrtce v krški škofiji najde enotno pravno osnovo, da za te ustanove izdelava obvezna pravila ter redno nadzoruje izvajanje le-teh.

3. Škofijski šolski urad pozivamo, da v vsej krški škofiji enotno uredi službenopravni položaj oseb, zaposlenih v otroških vrtcih.

Pojasnilo:

Večina župnijskih, samostanskih in karitativnih otroških vrtcev pogreša vsled pomanjkljive temeljne dotacije potrebno opravo. Občlana in dežela jim dajeta le skromno podporo, ki ni v nikakršnem razmerju z izdatki za javne otroške vrtce. Iz gospodarskih razlogov so zato mnogi vzdrževalci cerkvenih otroških vrtcev sprejemali več otrok, kot je to mogoče pedagoško zagovarjati. S tem je obremenjevanje strokovnega osebja tu in tam preseгло meje dopustnosti.

3.102 Zakon

1. Cerkevni otroški vrtci in predšolske ustanove naj bi se odlikovali po visoki kvaliteti. Za to potrebna finančna sredstva naj dotekajo s škofijskimi in župnijskimi podporami ter prispevki staršev. Pri razdeljevanju je uporabljati pravično merilo.

2. Škofijski šolski urad pozivamo, da za vso škofijo sestavi enotno shemo plač vsem v otroških vrtcih zaposlenim. Šolski urad in finančna zbornica naj skrbita za to, da bodo starši, župnija oziroma redovna skupnost — kot vzdrževalci — ter javna oblast in škoflja pravočasno nudili za vzdrževanje cerkvenih otroških vrtcev dovolj finančnih sredstev.

3.103 Poziv

Javne urade prosimo, da bi s pravično podporo prispevali k ustanavljanju in vzdrževanju cerkvenih otroških vrtcev in h krifju stroškov za opremo in osebje.

Koroške deželne poslance nujno prosimo in pozivamo, da v smislu enakosti državljanov pred zakonom osnutek zakona o

otroških vrtcih na Koroškem, o katerem razpravljajo, tako spremené in dokončno oblikujejo, da bodo vzgojni cilji otroških vrtcev jasno zarisani in finančne dajatve za osebne in materialne potrebe cerkvenih otroških vrtcev prav tako zakonito predpisane kot za javne.

3.104 Pobuda

Staršem in pristojnim katoliškim organizacijam priporočamo, naj naslavljajo svoje prošnje za podporo cerkvenim ustanovam, namenjenim predšolski vzgoji, na politične mandatarje.

3.105 Zakon

Načrtovati in finančno zagotoviti je treba razvoj vzornih cerkvenih otroških vrtcev in vzornih predšolskih ustanov.

Pojasnilo:

Naloga vzornih otroških vrtcev bi bila, da uvajajo in preizkušajo tako po obliki kot po vsebini moderno vzgojo otrok v predšolski dobi, da nudijo pedagoške pobude ter služijo šolanju in nadaljnji izobrazbi otroških vrtnaric (predšolskih vzgojiteljev). Ob primerni podpori morejo vzorni otroški vrtci pospeševati tudi izobraževanje staršev, npr. z igralnimi urami, z nadaljnjim izobraževanjem mater in vzgojiteljev.

3.106 Zakon

Za obvladovanje obsežnih nalog cerkvenih otroških vrtcev oziroma predšolskih vzgojnih ustanov je potrebno ustanoviti stalno delovno skupino (sosvet). Prevzeti bi morala med drugim te naloge:

- izdelati in proučiti temeljna načela krščanske vzgoje otrok;
- v sodelovanju z referentko za otroške vrtce dajati strokovne pedagoške pobude;
- te zadeve zastopati v Škofijskem svetu;
- svetovati v gospodarskih zadevah;
- skrbeti za stalno obveščanje javnosti;
- obveščati glede poklica predšolske vzgoje in pridobivati zanj.

Pojasnilo:

Da bo sosvet zmožen delovati, naj ne obsega več kot deset oseb; med člani naj bi bili: vzdrževalec otroškega vrtca, otroške vrtnarice, teolog, otroški pedagog in psiholog, zastopnik staršev, zastopnik zavoda za šolanje otroških vrtnaric, otroški zdravnik, zdravstveni pedagog.

3.107 Zakon

Za urejevanje zadev glede cerkvenih otroških vrtcev oziroma predšolskih ustanov v škofiji je v okviru škofijskega šolskega

urada treba ustanoviti poseben referat (referat za otroške vrtce). Voditeljico tega referata imenuje škof na predlog sosveta.

Pojasnilo:

Naloga voditeljice tega oddelka so med drugim strokovnopedagoško oskrbovanje in nadaljnje izobraževanje cerkvenih otroških vrtnaric, skrb za osebne, gospodarske in finančne zadeve v sodelovanju z vzdrževalci in s svetom ter sodelovanje z javnimi uradi. Zato je za to mesto poleg voditeljskih sposobnosti potrebna posebna strokovna izobrazba glede delovanja otroških vrtcev.

3.108 Zakon

Vzgojitelji v otroških vrtcih in predšolskih ustanovah naj med svojim šolanjem prejemajo verski pouk. Intenzivno jih je treba pripravljati tudi na njihove versko-vzgojne naloge.

V poklicnem življenju naj jim bodo v oporo prireditve za nadaljnje izobraževanje.

Za te naloge je treba preskrbeti najboljše strokovne moči.

Pojasnilo:

Prizadevati bi se bilo treba, da na zavodu za šolanje otroških vrtnaric uvedejo dopolnilna predavanja kot prost predmet.

3.109 Pobuda

Na zavodih za šolanje otroških vrtnaric na Koroškem naj bi bila predvidena možnost za dopolnilne izpite iz slovenščine, da morejo predšolske vzgojiteljice na dvojezičnem ozemlju bolje izpolnjevati svoje naloge.

3.110 Pobuda

Otroškim vrtnaricam, ki delujejo v cerkveni službi, se priporoča, da se povežejo v poklicno skupnost.

Pojasnilo:

Poklicna skupnost otroških vrtnaric bi med drugim pospeševala medsebojne osebne stike, nudila bi stalno strokovno nadaljnjo izobrazbo in omogočala bi zastopstvo v osebnih zadevah.

3.111 Zakon

V zakonu 3.106 omenjeni sosvet naj bi v sodelovanju z drugimi ustanovami strokovnemu osebju javnih otroških vrtcev nudil pomoč pri reševanju versko-vzgojnih nalog.

3.112 Priporočilo

Pravočasno bi bilo treba načrtovati in preizkusiti možnosti verske izobrazbe v bodočih novih oblikah predšolskih ustanov.

3.113 Zakon

Škofija in krščanske župnije pri svoji odrešitveni skrbi ne smejo pozabiti, da posveté svojo krščansko in socialno službo v prid otrokom, ki trpé zaradi telesnih ali duševnih okvar ali ob vplivih okolja, ter njihovim družinam. Po potrebi naj bi v sodelovanju z javnimi ustanovami načrtovali in ustanavljali posebne otroške vrtce.

3.114 Zakon

Stalna delovna skupina (sosvet) mora skrbeti za to, da se izvajajo pravila za postopno uresničevanje predlogov.

3.115 Poziv

Javne ustanove, pristojne za zadeve otroških vrtcev in predšolske vzgoje, prosimo, da bi poklicnim vzgojiteljem omogočile nadaljnjo versko-pedagoško izobrazbo kot tudi izoblikovanje verskega življenja v otroških vrtcih oz. pri predšolski vzgoji otrok.

4. PRAVILO

Krščanska župnija se poleg tega, da skrbi za družinsko in družbeno vzgojo, mora čutiti dolžno oblikovati okolje tako, da bo otrokom v blagor.

4.1 Sklepi**4.11 Zakon**

Veliki pomen in težave predšolskega izobraževanja zahtevajo, da si odgovorni v župnji stalno prizadevajo za stvarno obveščanje in pedagoško-psihološko nadaljnje izobraževanje ter da radovoljno sodelujejo s strokovnimi močmi.

4.12 Zakon

Župnijski sveti naj si po močeh prizadevajo zgraditi dovolj igrišč in prostorov za odmor. Pri tem si je treba prizadevati za sodelovanje z javnimi ustanovami.

4.13 Priporočilo

Glede na to, da televizija močno vpliva na otroško doživljanje, bi Cerkev preko svojih ustanov morala skušati doseči, da bodo

zadevni televizijski sporedi sestavljeni primerno otroški duševnosti ter v skladu z moralnimi in verskimi vzgojnimi načeli. V tej smeri naj bi vplivala tudi na javno mnenje.

5.1 Sklep**5.11 Priporočilo**

Pristojne cerkvene urade pozivamo, da na Zgornjem Koroškem skupno s pristojnimi javnimi uradi ustanovijo še en zavod za šolanje otroških vrtnaric oziroma podpró ustanovitev tega, ki je v načrtu.

4. Skrb Cerkve za šolarje v njih prostem času**0. UVOD**

Kaplan Roman Leitner

Naj uvodoma opozorim na troje:

1. Ni bilo vedno tako, da se je Cerkev ali fara otrokom svojih članov posebej posvečala: v začetkih krščanstva so otroci iz verskega življenja družin in krščanskih sosedov prejemali potrebni nazorni pouk.

Od srednjega veka dalje se tudi cerkvene ustanove bolj in bolj zanimajo za otroke, ker so izvendružinski vzgojni vplivi na otroka postajali vsled rastoče mnogovrstnosti staršem vedno bolj nepregledni ter jih vsled tega niso mogli usmerjati.

Od pričetka našega stoletja vzgajajo otroke tudi v skupinah izven običajne šole kot dopolnilo in pomoč družinski vzgoji.

2. **Otrokom samim** niti eno mesto v svetem pismu ni posebej namenjeno. **O otrocih, to pa odraslim**, govori ono mesto, kjer Jezus otroke kliče k sebi: Prišteva jih med osebe, ki jim je pristop k božji ljubezni šele treba ustvariti in zagotoviti. S tem je občini odraslih poverjena naloga, da najde sredstva in pota, kako odkrivati in objasnjevati otrokom njih udeleževanje na božjem kraljestvu.

3. Če je že odraslemu težavno svojo vero zavestno oblikovati in si jo tako „prisvajati“, je otrok še toliko bolj navezan na pomoč od zunaj, ko gre za to, da se znajde sredi zunanjih pojavov vere in verskega življenja svoje okolice. Pri vseh možnostih za takšno pomoč pa je treba upoštevati, na kar opozarja Theodor Kampmann:

„Srečanje otroka z Bogom ne morejo manipulirati, še manj prisiliti, ne starši, ne veroučitelj, ne verske skupine. Kar moremo storiti, je to,

da drug drugega — in tako tudi otroke — čimbolj natančno poučimo o stvarnosti; da se usposabljammo prisluhniti utripu srca vseh stvari ter da posredujemo izkustvo, da so vse stvari in ljudje odvisni od Boga, in tako pripravljamo prostor za srečanje z Bogom. Srečanje samo pa je treba prepustiti milosti prave ure, prave besede, pravega dejanja in pravega človeka.“

1. UVOD

- 1.1 Dognanja in izkušnje tako imenovanih humanih znanosti potrjujejo Cerkev v njeni nalogi, da se trudi za otroke v izvenšolskem območju. Za to delo bo v prvi vrsti prišla v poštev župnija.
- 1.2 Predloga se nanaša na območje prostega časa mladine v starosti nekako od 6—15 let (šoloobvezna doba).

2. PRAVILA

- 2.1 Prvo odgovornost za otroke nosi družina. Ko odrasčajo, pa tudi šola in prosti čas postaneta oblikujoča dejavnika. Osnovna verska doživetja dobiva otrok v prvi vrsti v družini in v dobro vodenih skupinah sovrstnikov, katere lahko prostovoljno izbira.
- 2.2 Tudi farna skupnost mora čutiti odgovornost za otrokova življenjska območja. S tem, ko obiskuje šolo izven župnije, otrok mnogokrat izgubi z domačo župnijo povezavo, ki je bistvena za versko življenje. Odrešenjsko službo pri mladini te starosti bo zato v vedno večji meri treba izvajati v izvenšolskem prostem času.
Pri tem bo potrebno premisliti, koliko bi morali kristjani biti pripravljeni sodelovati izven lastnih krogov tudi v necerkvenih ustanovah za uporabo prostega časa.
- 2.3 Cilj te cerkvene službe je, da nudi otroku starosti primerno pomoč pri dozorevanju v krščansko osebnost.
Kot se otrok mora učiti živeti, tako se mora učiti tudi verovati, upati in ljubiti.
- 2.4 Pomoč Cerkev bo v tem, da otroka vodi k celostnemu razvoju, in sicer tako, da:
— pripravlja ozračje, ki omogoča globoka človeška doživetja in verska izkustva;
— vodi k umevanju verskega oznanila;
— zbuja zavest odgovornosti za naloge v skupnosti;
— ustvarja možnosti dejanskega dela.

3. SKLEPI

3.01 Zakon

Odrešenjsko skrb župnije za šolarje nosi otroški ali mladinski odbor v župnijskem svetu. V tem odboru naj sodelujejo duhovniki, učitelji, starši, voditelji teh starostnih skupin, itd. Odbor bi si moral posebno prizadevati:

1. za sposobne voditelje skupin;
2. za njihovo šolanje in nadaljnje izobraževanje v sodelovanju s pristojnimi škofijskimi uradi;
3. za ustvarjanje primernih prostorov in finančnih sredstev.

Ta odbor naj bi voditeljskim silam nudil oporo in pomoč.

3.02 Zakon

Za vse, ki se pripravljajo na dušnopastirske naloge v Cerкви (duhovniki, dušnopastirske pomočnice, veroučitelji), je treba uvesti v njihov učni načrt obvezne praktične vaje za vodstvo otroških skupin.

3.03 Zakon

Pogovore z vsemi, na določenem področju (župnija, dekanija, šolski okoliš) za odrešenjsko skrb do šolarjev odgovornimi (župniki, kaplani, veroučitelji, dušnopastirske pomočnice, voditelji skupin), je za usklajevanje dela treba imeti redno, najmanj pa enkrat na leto. Ta naloga posebno zadeva otroški in mladinski odbor dekanijskega sveta.

3.04 Poziv

Možnosti počitniških kolonij je treba ustvarjati in izkoriščati, ker kolonije — kot uči izkušnja — morejo posredovati prava občestvena in verska doživetja.

3.05 Zakon

Vsaj enkrat letno je treba izvesti prireditev za vse mlade te starosti, da bi se tako zavedeli svoje pripadnosti k fari.

3.06 Poziv

Prizadevati si je treba, da bi šolarji v prostem času bili deležni cerkvene oskrbe, neobhodno potrebne za versko doživetje, v podobni meri kot verouka.

3.07 Priporočilo

Pri oblikovanju farne božje službe se je treba ozirati tudi na otroke.

3.08 Zakon

Oblika božje službe za otroke in liturgična besedila morajo ustrezati umevanju šolarjev njih starostne dobe. Izrabiti je treba možnosti, predvidene v določilih škofovske konference. (K. V. Bl. št. 6, 20. 4. 1974. str. 29)

3.09 Poziv

Farna skupnost naj v svojo odrešenjsko skrb ne vključuje le otrok iz urejenih družinskih razmer, temveč naj čuti odgovornost za vse.

3.10 Poziv

Župnijski svet naj se (posebno pri načrtovanju novih naselij) zavzema za primerna otroška igrišča in prostore za oddih.

3.11 Zakon

Na dvojezičnih področjih mora farna skupnost skrbeti za otroke obeh jezikov.

3.12 Zakon

Odrešenjska skrb Cerkev za slovensko šolsko mladino v izvenšolskem času naj se ustrezno upošteva tudi pri zasedbi za to starostno skupino pristojnega škofijskega urada.

3.13 Poziv

Sinoda poziva

- a) koroške deželne poslance (naj ustvarijo zakonske temelje);
- b) osrednje škofijske urade;
- c) vzdrževalce šol (deželo, državo ali občine), naj pri gradnji osrednjih šol preskrbé tudi potrebne prostore za prosti čas in pravo nadzorstvo šolarjev, ki se vozijo.

5. Verouk v obvezni šoli**0. UVOD**

Prof. dr. Andreas Mitterbacher

Šolski verouk v moderni družbi je pogosto povpraševano, za mnoge pa hkrati osporavano podjetje Cerkev. Stoji namreč v dilemi zelo različnih pričakovanj: Cerkvi odtujeni kristjani dvomijo o prednosti verouka v šoli, ker posreduje preveč zgolj verskega znanja, premalo pa nudi pomoči za obvladovanje življenja; zavzeti starši pa menijo, da bi verski pouk moral voditi otroke do resničnega verskega prepričanja. Družbi je treba prikazati verski pouk kot važno pomoč otroku, hkrati pa tudi njega omejene možnosti, ker je po bistvu vabilo. Pomanjkanje usposobljenih veroučiteljev je narekovalo zakonske ukrepe, ki naj bi urejali pridobivanje, izobraževanje in nadaljnjo izobrazbo le-teh.

Zelo važno se je zdelo, da bi ustanovili in zadostno izgradili samostojni šolski urad. Po temeljitem razpravljanju se je sinoda tudi odločila za ustanovitev katehetskih delovnih krožkov in za zaželeno povezavo nalog vodje tega krožka z nalogami pokrajinskega nadzornika za verouk. S tem je prvič dana možnost, da dekane, ki jih bo treba nanovo voliti, razbremenimo njihove funkcije nadzornikov verouka.

1. UVOD

Jezusovo naročilo obvezuje Cerkev, da odrešenjsko oznanilo tudi mladim ljudem posreduje v njim primerni obliki. Verouk kot del šolskega pouka korenini v pomembnosti, ki jo ima vera za duhovni razvoj družbe in za človečnost življenja danes. Zato šola ne more brez škode za človeka in za družbo izključiti vprašanja o Bogu in o smislu življenja.

Zato je naloga verouka, da pripravlja podlago za versko izkustvo in vodi v srečanje s krščanskim oznanilom. Ustvarja naj možnosti za svobodna osebna verska odločanja in nudi pomoč za krščansko oblikovanje življenja v družini, poklicu in družbi.

2. PRAVILO

Verouk se vrši po naročilu Cerkev, zato naj vselej skuša ustvariti tudi povezavo s krajevno krščansko farno skupnostjo.

Vsak kristjan naj bi spoznal važnost in ugodno možnost verouka v šoli in naj bi se čutil soodgovornega za njegovo učinkovitost.

Kot krščansko pomoč otroku mor verouk prevevati sodobno

umevanje vere v cerkvenem duhu in mora živahno zavzemati svoje stališče do ciljev šolskega izobraževanja.

2.1 Sklepi

2.11 Zakon

Pristojna mesta — posebno škofijski uradi za katehetiko in raziskovanje ter šolski urad — imajo dolžnost, da stalno preudarjajo o državnih šolskih reformah in šolskih poizkusih ter jih po možnosti tudi sooblikujejo.

2.12 Zakon

Pri škofijskem ordinariatu je treba ustanoviti škofijski šolski urad. Po škofovem naročilu odgovorno vodi vse, kar zadeva verouk.

2.13 Zakon

Škofijskemu šolskemu uradu stoji ob strani škofijski šolski svet.

Škofijski šolski svet sestavljajo:

- dva izvoljena veroučitelja z obveznih šol;
- po dva veroučitelja s srednjih in višjih šol, od katerih morata biti dva veroučitelja laika;
- en veroučitelj in en zastopnik staršev iz slovenske narodne skupine;
- dva zastopnika staršev;
- zastopnik škofijskega šolskega urada.

Vse člane škofijskega šolskega sveta imenuje škof.

2.14 Zakon

Jezikovna vprašanja verouka naj obravnava koordinacijski odbor ob sodelovanju strokovnjakov.

3. PRAVILO

Učinkovanje verouka je odločilno povezano z osebo veroučitelja. Zato mora vsaka krščanska farna skupnost soodgovorno skrbeti, da bo v škofiji dovolj oseb, ki bodo pripravljene prevzeti nalogo veroučitelja. Pristojna mesta morajo skrbeti za izbiro in za sodobno šolanje in nadaljnjo izobrazbo veroučiteljev.

3.1 Sklepi

3.11 Zakon

Da se odpomore velikemu pomanjkanju sposobnih veroučiteljev, so potrebni med drugim naslednji ukrepi:

1. Sposobnim osebam je treba poveriti nalogo, da pridobivajo za poklic veroučitelja v zaključnih razredih splošnih višjih šol in pedagoških akademij.

2. Versko aktivne in zainteresirane učitelje je treba pridobivati, da poučujejo verouk stranskopoklicno.

3. Zainteresiranim katoliškim laikom, posebno maturantom, ki že opravljajo kak drug poklic, je treba ponuditi poklic veroučitelja.

4. Dijake škofijskega seminarja Marijanišče na Plešivcu, ki ne nameravajo postati duhovniki, je treba pridobiti za poklic veroučiteljev in jih podpirati na poti k temu cilju.

5. Kandidate je treba stvarno in dovoljno poučiti o pravicah in dolžnostih veroučitelja.

6. Posebna skrb naj velja študentom bogoslovja, ki se ne odločijo za duhovniški poklic.

3.12 Zakon

Šolanje glavnopoklicnih veroučiteljev, ki nimajo popolne teološke izobrazbe, naj bi se vršilo na verskih pedagoških akademijah, da bo zagotovljena veroučiteljeva enakovrednost izobrazbe in službenopravnega položaja s stalnimi učitelji.

Veroučitelji, ki so že v službi, pa deloma še brez izpitov, naj opravijo ustrezne izpite za dosego učne usposobljenosti.

Škofija daje pod določenimi pogoji za šolanje veroučiteljev študijske podpore po načrtu, ki ga predlaga šolski urad in potrdi škof.

Pojasnilo:

Mišljeno je tu uradno sodelovanje z eno od verskopedagoških akademij. Akademija bi tudi poklicno zaposlenim v svojih podružnicah na Koroškem mogla s tečajji nuditi delno šolanje.

3.13 Zakon

3.131 Šolanje oseb, ki naj bi dodatno k svojemu učiteljskemu poklicu poučevale verouk, naj bi se kot doslej tudi v bodoče vršilo na pedagoških akademijah.

3.132 Za šolanje le cerkveno nastavljenih veroučiteljev je treba ustvariti možnost in določiti izpitna pravila, ki bodo zagotovila kar najboljšo pripravo na poklic v pedagoško metodičnem in v strokovnoznanstvenem pogledu.

3.133 **Za šolanje sedanjih stalnih učiteljev, ki naj bi dodatno prevzeli poučevanje verouka, je treba izdelati še konkretne smernice. Določiti je treba tudi natančne pogoje za nastavitev ter smernice za izpite. Pri tem si je treba prizadevati za vseavstrijsko rešitev.**

3.14 Poziv

Sinoda poziva pristojna mesta, naj omogočijo, da bo verouk v okviru šolanja ter učiteljskih izpitov pripuščen za glavne šole oziroma za politehnično leto kot neobvezen predmet.

3.15 Zakon

Veroučitelj more izpolnjevati svojo nalogo le tedaj, če si stalno prizadeva za nadaljnjo strokovno, metodično in pedagoško izobrazbo ter za osebno versko poglobljanje. Strokovni izobrazbi naj služi letna udeležba na vsaj dveh zborovanjih ob koncu tedna. Udeležba je obvezna za vse glavno- in stranskopoklicne veroučitelje, naj so duhovniki ali laiki. V prvih petih službenih letih pa je obvezen poleg tega še enotedenski seminar za nadaljnje izobraževanje.

Pojasnilo:

Mnoge izmed doslej uporabljenih didaktičnih metod, ki so pri verouku v prvi vrsti poudarjale posredovanje verskega znanja, ne ustrezajo več sodobnim ugotovitvam na področju verskega posredovanja. Spremembe v teologiji, pa tudi številna didaktična spoznanja nas silijo k temeljitemu ukvarjanju s to snovjo.

3.16 Zakon

V pokrajinskih središčih, npr. v okrajnih mestih, naj se ustanovijo katehitični delovni krožki, katerim naj bi pripadali vsi veroučitelji tistega področja. Vodjo pokrajinskega delovnega krožka naj člani za šest let izvolijo iz svoje srede.

Naloge tega delovnega krožka so: informacija in pogovor med veroučitelji, prizadevanje za osebne stike, pedagoški, strokovni in metodični posveti, možnost obiskov pri pouku in podobno.

Stremeti je tudi za tem, da se manjše skupine ukvarjajo s sestavo in preizkušanjem novih primernih učnih pripomočkov.

Pojasnilo:

Delovni pripomočki naj bi bili kot zbirke gradiva za pomoč pri pouku na razpolago vsem veroučiteljem.

3.17 Zakon

Težavne naloge kateheta zahtevajo strokovno dobro usposobljene pokrajinske nadzornike verouka, ki poznajo najnovejši razvoj.

Imenuje jih škof. V ta namen pokrajinski delovni krožek škofu predlaga tri osebe iz kroga dekanov, župnikov, kaplanov in veroučiteljev-laikov.

Ta predpis dobi veljavo z volitvijo dekana, najkasneje pa dve leti po svoji objavi, nato pa velja šest let kot poizkus.

Pojasnilo:

V prid veroučiteljevemu nadaljnjemu izobraževanju in stalnemu obnavljanju verouka si je treba prizadevati v smislu strokovne pristojnosti, da sta voditelj delovnega krožka in veroučni nadzornik ista oseba. Pri izbiri kandidatov je analogno treba upoštevati določila za volitev dekana.

3.18 Zakon

Ustanoviti je treba dobro opremljeno središče, ki bo skrbelo za nabavo in izposojanje sodobnih učnih pripomočkov. Nudi naj predvsem pomoč za pogostejšo uporabo avdiovizualnih pripomočkov.

Pojasnilo:

To središče za pripomočke bi moralo nuditi v informacijo in na ogled: diapozitive, filme, magnetofonske trakove, suknene table s pripadajočimi elementi, gramofonske plošče, moderne tehnične projektorje, priporočene sodobne strokovne knjige, knjižne novosti in drug informacijski material ter versko-vzgojne liste.

4. PRAVILO

Sodelovanje veroučiteljev z otrokovo družino, s krščansko skupnostjo in z izvenšolskimi cerkvenimi ustanovami je potrebno; zato mu je posvečati največjo pozornost.

4.1 Sklepi

4.11 Zakon

Versko izobraževanje staršev je treba poživljati v sodelovanju z različnimi obstoječimi ustanovami (npr. Katoliška prosveta, Katoliška družinska zveza, idr.).

4.12 Zakon

Veroučitelj mora uporabljati vse možnosti za stike s starši, da bodo umevali verouk kot pomoč otroku. V ta namen služijo večeri staršev, pogovorni dnevi, pisma staršem, informacije o verouku, o njegovih ciljih in potih, kakor tudi obiski družin. To obveščevalno dejavnost morejo od časa do časa dopolnjevati tudi objave v tisku.

4.13 Zakon

Odtujevanje Cerkvi, ki jo povzroča obisk šole izven domače župnije, naj se odpomore z ustanovitvijo šolskih župnij kot personalnih župnij — vsaj za vzorec. Verouk na tej osrednji šoli naj po možnosti prevzamejo dušni pastirji območja, iz katerega prihajajo šolarji. „Šolski župnik“ naj bo strokovno in pedagoško najsposobnejši duhovnik, ne pa na vsak način krajevni župnik v kraju osrednje šole.

4.14 Zakon

Vprašanje v zvezi s šolsko spovedjo in z obhajilom šolarjev je treba reševati s pomočjo okrajnega sodelovanja. V ta namen je treba izdelati nove smernice, veljavne za vso škofijo.

4.15 Zakon

Veroučitelj naj se udeležuje verskega življenja v farni skupnosti, posebno z župnikom naj goji žive stike.

6. Verouk na splošnih in poklicnih višjih šolah

0. UVOD

Prof. dr. Franz Steiner

Po učnem načrtu za višjo šolsko stopnjo v Avstriji naj bi verouk predvsem posredoval vero: „Njihovemu duhovnemu dozorevanju ustrezno je treba učence usposablјati, da bodo umeli spoznavati vprašanja življenja in časa, da se bodo vanje stvarno poglobljali ter si tako oblikovali zdravo življenjsko sodbo. Verouk naj jim nudi možnost, da si na osnovi razodetja izgradé veljavno sliko o svetu.“

Gotovo je upravičena želja, da si učenec o svoji veri pridobi tudi temeljito znanje. Pri obravnavanju posameznih tem pa si je treba najprej prizadevati za to, da učinkujejo kot krščansko oznanilo, kot odgovor na vprašanje, ki učenca zanima. Ta cilj so zasledovala vprašanja in analize, ki jih je prof. dr. Andreas Mitterbacher obdelal s svojimi dijaki Pedagoške akademije oz. zadnjih letnikov splošnih in poklicnih višjih šol na Koroškem. Odgovori so opozorili na položaj, ki je kljub 90 %-nemu obiskovanju verouka neugoden zaradi ginevanja vernosti — potreba po tem pouku je enaka zanimanju za vse mogoče druge stvari, tudi iz želje po razkazovanju in družbeni neoporečnosti — pa brez obveznosti in odločanja.

Tako verouk, sredi med oznanilom in obveščanjem, hoče mlademu

človeku nuditi življenjsko oporo za njegov obstoj v jutrišnjem svetu. Zato predloga stremi po obsežni obnovi verouka v teh šolah. Nakazati hoče pot od frontalnega do delovnega pouka, ki učence usposablja za dialog — pot, kako v mladih razvijati verski čut in veselje, da kot kristjani v Cerkvi danes in jutri aktivno sodelujejo.

Verouk naj učencu pomaga, da iz krščanskega oznanila črpa odgovore k temeljnim vprašanjem človekove eksistence — pomaga naj mladim ljudem, da obvladajo svoj življenjski položaj ter se znajdejo in prav ocenijo mnogotere izobraževalne možnosti šole.

Tej nalogi ustrezata veroučni knjigi, ki sta medtem izšli: Johann Parizek „Glaube gefragt“ in Norbert Hofer „Christus gefragt“. Predloga za verouk na splošnih višjih šolah želi biti veroučiteljem v pomoč pri izvrševanju njihove naloge, da mlade ljudi vodijo na pot osebnega verovanja ter jim pomagajo dozorevati za dialog pri obravnavanju vprašanj, ki jih bo v življenju treba reševati.

1. UVOD

1.1 K položaju verouka

Ustrezni predlogi za obnovo verouka na višjih šolah morajo izhajati iz trezne analize dejanskega položaja. Pri tem se kaže, kot izražajo naslednje točke, da se na splošnih in poklicnih višjih šolah v današnjem položaju v mnogih ozirih verouku stavljajo previsoke zahteve; in sicer:

1.11 Glede na notranjecerkveno obnovo in glede na teološke izjave

Dosedanji učbeniki so zaradi svoje večinoma sholastično-sistematične razčlenitve in podajanja postali neuporabni. Perečih cerkvenih in teoloških vprašanj se skoraj ne dotaknejo.

1.12 Glede na osamosvojitvena stremiljenja dijakov

Marsikateri dijak g'eda na verouk še vedno kot na del tistih ukrepov, ki presegajo njegovo notranjo sposobnost in pripravljenost za odločanje, ga podrejajo nepreglednemu sistemu načel in ga s tem celo ovirajo pri svobodnem iskanju in doživljanju lastnega življenjskega smisla.

Marsikateri dijak zato meni — in to teženje očitno raste —, da odklanjanje verouka pomeni istočasno svobodnejše uresničevanje samega sebe.

1.13 Glede na družbo

Današnja (zahodna) družba nosi med drugim pečat načela storilnosti. Poleg nespornih pozitivnih učinkov (npr. pravičnosti pri

plačah) pa to načelo prinaša tudi občutne negativne pojave. Tako so ljudje vseh starostnih stopenj pod stalnim pritiskom vedno pričujočega vprašanja, kakšno korist oz. katere gospodarske ali socialne ugodnosti prinaša ta ali ona dejavnost, koliko napredka v izobrazbi ali koliko več prostega časa. V zvezi s težnjo po ugledu in užitku mnogi ljudje danes podlegajo novim, modno se spreminjajočim vrednotnim lestvicam, nivoju zahtev, ki jih družba trenutno pričakuje, kakor tudi enostransko zunanji prizadevnosti. V družbi s takimi dejavniki človek redko najde prostor zase, za „ustvarjalno brezdelje“, za premišljevanje o bivanjskem smislu, skratka pogoje za vero in versko življenje.

Vrhu tega obstajajo med sedanjo šolsko reformo še družbenopolitična stremjenja in tudi posamična prizadevanja, ki za profesionalni, po cerkvenem nauku usmerjeni verouk kažejo malo simpatij. Ta stremjenja si želijo bolj le splošni verski in etični nauk, česar seveda ne upravičujejo niti spoznavnoteoretični niti dejanski razvojnodružbeni vidiki.

1.14 Glede na šolo

V nakazanem smislu prodirajo nehumana načela storilnosti in tekmovanja tudi v šolo in ogrožajo mladino v njenem celostnem človeškem razvoju. Izpolnitev nenadomestljive naloge verouka, ki je v tem, da mlademu človeku pomaga najti sebe, svoj življenjski smisel, svoje bistvene naloge, dolžnosti in Boga, v tem položaju ni le ovirana, temveč celo v veliki nevarnosti. Marsikateri dijak meni potem, da je vse to, česar glede uspeha ni mogoče nadzirati s številkami in merili, kot npr. verouk, življenjsko nepomembno. Drugi dijaki doživljajo verouk kot razbremenitev od obveznega načela storilnosti v šoli in tako komaj slutijo pravi značaj verouka. V teh primerih ne obremenjujejo verouka posebne strokovne težave, marveč težave družbenega in šolskega sistema.

Pojasnilo:

Marsikateri dijak mnogokrat iz zelo raznolikih vzrokov ne najde stika z drugimi učnimi predmeti. Sistem šolskega ocenjevanja pa tudi v takih predmetih dijaka prisili, da se zanje zanima in se jih uči.

1.2 Pregled dognanj izkustvenih raziskav med dijaki višjih šol

Izjave te sinodalne predloge ne temelje na negotovih domnevah, temveč se ravnajo po konkretni življenjski resničnosti koroških šol. Preden je bila sestavljena, so izvedli študentje Pedagoške akademije v Celovcu pod vodstvom prof. dr. Andreja

Mitterbacherja in ob sodelovanju z Inštitutom za cerkveno socialno raziskovanje na Dunaju temeljito izkustveno anketo. Po znanstvenih vidikih urejene vprašalne pole nudijo poleg socialnih podatkov odgovore na vprašanja iz naslednjih področij:

- stališče do vere, do religije in do Cerkve;
- vzroki za obisk ali izostanek od verouka;
- kritika in želje glede veroučnega poučevanja, veroučne metode in vsebine ter
- vprašanja o osebi veroučitelja in o verski praksi.

V organiziranih intervjujih je bilo zajetih 2399 dijakov, to so vsi tisti dijaki, ki so v šolskem letu 1971/72 obiskovali zadnja razreda kake višje šole na Koroškem, torej 7. in 8. razred splošnih ali 4. in 5. letnik (razred) poklicnih višjih šol. (Od tega je bilo 2079 dijakov katoliške vere, 266 protestantske, 32 brez veroizpovedi, 13 dijakov se je prištevalo h kaki drugi veroizpovedi, 9 vprašalnih pol ni bilo uporabnih). Poleg tega je vprašalne pole dobilo tudi 44 koroških študentov graške in salzburške univerze ter 67 študentov Zvezne pedagoške akademije na Koroškem. S tem naj bi na osnovi enake vprašalne pole bilo mogoče zvedeti stališča, želje in kritiko glede verouka od mladih ljudi, ki niso več neposredno prizadeti, temveč presojujejo že iz gotove razdalje. Tudi ti podatki so bili upoštevani. Tako je v obeh najvišjih razredih višjih šol nastala obširna slika o položaju verouka, kot ga ocenjuje in želi 17- do 22-letna mladina.

Naslednji prikaz vsebuje nekatere izmed številnih statističnih podatkov in dognanj, ki se zdijo posebno važne.

Pojasnila:

1.21 Pomen religije v zvezi z usmeritvijo dijakov

Izjave mladincev glede pomena religije ob pomembnih odločitvah se delno razlikujejo od izjav ostalih katoličanov na Koroškem.

1.211 *Nad polovico (66%) anketiranih dijakov izjavlja, da so vera v Boga, molitev in udeležba pri dobro oblikovani božji službi pomembne vrednote za njihovo življenje.*

1.212 *Izredno visoko pomembnost (66,6%) pripisujejo mladinci resno pojmovani krščanski veri kot pomoč za življenje.*

1.22 Odnos do Cerkve

1.221 *Čeprav skoraj dve tretjini dijakov priznava velik pomen vere za svoje življenje, označuje le 35% svoje razmerje do Cerkve kot dobro, 50% kot ne dobro (14,2% jih na to vprašanje ni odgovorilo).*

- 1.222 *Te Cerkve pa ne pojmujejo kot zatočišče za neuravnovešene ali celo kot strankarsko organizacijo (81 % jih zanika). Tudi ni mladini Cerkev v prvi vrsti kulturna skupnost.*
- 1.223 *Mlad človek pričakuje, da se Cerkev zanj osebno zavzame (62 % je mnenja: Cerkev = duhovna oskrba), istočasno pa tudi, da se ta Cerkev družbenopolitično angažira.*
- 1.23 **Sodba o verouku**
- 1.231 *Nad 90 % dijakov obiskuje verouk; motivi so različni. Za 72 % pa ni v tem pogledu odločujoča želja staršev.*
- 1.232 *66 % vidi v veri pristno življenjsko pomoč, toda 67 % v sedanjem verouku ne vidi dragocene pomoči za kasnejše življenje.*
- 1.233 *Kljub temu jih 70 % želi obvezen verouk in 74 % jih hoče dve uri (ali več) verouka tedensko, pod pogojem, da ta verouk ustreza današnjim zahtevam in potrebam.*
- 1.234 *Anketirani dijaki in študentje pričakujejo, da jih verouk redno navaja k samostojnemu mišljenju in presojanju (90 %) in da jih navaja k svobodnemu izražanju misli (96 %).*
- 1.235 *Šolski veroučni načrt naj ima stalne točke, dopušča pa naj možnost za določanje težišč (73 % se s tem strinja). Zelo močne so želje glede vsebinskega in metodičnega oblikovanja verouka.*
- 1.24 **Izvenšolska krščanska angažiranost**
- 1.241 *Mladina se v veliki meri priznava k uresničevanju krščanske osebnosti v službi sočloveka, v pripravljenosti za sodelovanje, v obhajanju mladini primerne bogoslužja.*
- 1.242 *Zahtevajo, da mlad človek poleg angažiranosti na šolskem področju (63 %) del svojega prostega časa stavi na razpolago tudi izven šole (67 %). 53 % anketirancev je mnenja, da „biti kristjan“ vključuje za dijaka tudi udeleževanje v cerkvenih mladinskih organizacijah.*

2. K VSEBINI VEROUKA

2.1 Pravila

- 2.11 *Verouk naj dijaka osvešča glede njegovega lastnega verskega položaja, ga navaja k razumevanju izraznih oblik verskega življenja in mu pomaga razlagati si lastna izkustva, kolikor se nanašajo na človekov bivanjski smisel. Pomaga naj dijaku najti v krščanskem oznanilu odgovor na osnovna vprašanja človekove eksistence. Pomaga naj mu prav tako pri obvladanju*

osebnega življenjskega položaja kot pri duhovnem soočanju in izbiri sredi pluralističnega izobraževanja in potrošništva.

- 2.12 *Verouk se vrši po nalogu Cerkve, toda ne v smislu oskrbovanja „članske rezerve“, temveč da z obveščanjem o krščanskem nauku, z razjasnjevanjem in verskim pričevanjem odpira pot možni verski odločitvi za Boga, ki se razodeva.*
- 2.12 *Verouk se vrši po nalogu Cerkve, toda ne v smislu oskrbovanja k celovitosti poučevalne in učne zmožnosti šole. Istočasno mora izvajati potrebno kritično dejavnost na področju vrednot in izobraževanja, tako v družbi kot med posamezniki.*

2.2 Sklepi

Priporočila 2.21 do 2.24 se obračajo na medškofijsko konferenco za učbenike oziroma na škofovsko konferenco.

2.21 Priporočilo

Učne načrte, veljavne za splošne in poklicne višje šole, je treba v smislu tekočega proučevanja o smiselnem poučevanju stalno pregledovati.

Pojasnilo:

Pojem „curriculum“ — tako bi mogli bolj enostavno reči — opisuje celotni učni načrt in učenje v šoli glede na kasneje potrebno usposobljenost (= dispozicije zadržanja) obvladovanja življenja. Proučevanje „curricula“ (celovitega učnega načrta) o smiselnosti (= življenjski uporabljivosti) pouka pomeni torej znanstvena prizadevanja za tak učni načrt, ki bo ustrezal vsakokratnim življenjskim nalogam in družbenim zahtevam. Tudi verouk se ne sme izključevati iz tega spoznanjskega programa, ki zadeva celotno šolanje.

2.22 Priporočilo

Sestaviti je treba okvirne učne načrte, ki bodo pri dajanju veroučnih tem dopuščali mnogo večjo gibljivost, da bo verouk prilagodljiv tudi položaju mnogokrat povsem različnih razredov.

Pojasnilo:

Šolski veroučni načrt naj bi izhajal od stalnih točk, dopuščal pa tudi možnost posebnih težišč: 73 % dijakov se s tem strinja.

2.23 Priporočilo

Cerkvena zgodovina naj se bolj skrči in uskladi s poukom občne zgodovine.

Poleg izjav in verskega pričevanja svetega pisma se morajo

v verouk v večji meri prevzemati drugi primeri življenjskega in verskega izkustva.

Pojasnilo:

60 % dijakov zanika potrebo po temeljitem poznanju sv. pisma. 57 % pa zagovarja srečanje s sv. pismom v obliki verskega literarnega pouka. Med 'druge primere', navedene v točki 2.23, v prvi vrsti spada literatura v vsej svoji široki raznolikosti.

Pičlo zanimanje za sveto pismo, ki ga je ugotovila anketa med mladino, očitno ne more izvirati iz metodičnih ali stvarnih pomanjkljivosti pouka; morali bi jih domnevati potem pri vseh veroučiteljih na koroških višjih šolah in istočasno zanikati sicer ugotovljene podobne tendence. Očitno gre tu za časovno pogojeno nezanimanje, ki ga ni mogoče nasilno spremeniti in se je treba pogojno prilagoditi. Primerjali naj bi spremembo v prevladujočem zanimanju po letu 1945 v Cerkvi, teologiji in verouku: izrednemu zanimanju za soočenje naravoznanstvenih in osnovnih teoloških vprašanj je sledilo zanimanje za sveto-pisemska vprašanja, ki so ga zdaj prehitela splošna vprašanja o Bogu in življenjska vprašanja (morala in vera).

2.24 Priporočilo

Na željo dijakov višjih razredov splošnih in poklicnih višjih šol naj verouk v večji meri vključuje aktualne teme. Prav ob takih aktualnih temah mora krščanski verouk pokazati svojo smiselnost in življenjskost.

Pojasnilo:

Anketa je ugotovila naslednje želje:

Socialni, rasni in verski spori (92 %); ljubezen in spolnost (87 %); droge in mamila (84 %); vprašanje celibata (76 %); vprašanja bioloških posegov v človekovo življenje (dedne zasnove, presadi človeških organov itd.) (76 %); razvojna teorija in njena vprašanja (75 %).

Odstotki pomenijo, koliko dijakov se je izjavilo za obravnavanje teh tem.

3. K DIDAKTIKI VEROUKA

3.1 Pravila

3.11 Pri poučevanju verouka je treba uporabljati vse preizkušene didaktične vzorce in najbolj raznolike učne oblike in sredstva. Tako laže zadosti težavni nalogi služenja mlademu človeku in funkciji pocelotenja učnih predmetov.

3.12 Dosedaj preveliki poudarek, ležeč na točasnem načinu veroučnega pouka se mora umakniti poučevanju, ki upošteva potrebne razločke in ki dijaka pritegne k dejavnosti.

3.2 Sklepi

3.21 Priporočilo

Avstrijsko škofovsko konferenco naprošamo, da z največjim poudarkom pri pristojnih ministrstvih predlaga ustanovitev inštituta za versko pedagogiko in didaktiko na visoki šoli za izobraževalne znanosti v Celovcu.

Pojasnilo:

Ta verskopedagoški in didaktični inštitut bi poleg izpolnjevanja znanstvenih nalog moral skrbeti predvsem za času primerno šolanje veroučiteljev na splošnih in poklicnih višjih šolah, zlasti na področju verske pedagogike in didaktike.

Prizadevati bi si bilo treba za tak vseavstrijski osnutek, da bi bogoslovci ali študentje, ki poleg bogoslovja študirajo še kak drug predmet, bili dva semestra v Celovcu, kjer naj bi najrazličnejša teoretična predavanja na visoki šoli povezovali s praktičnim izobraževanjem v šoli. Verskopedagoško in didaktično nadaljnje izobraževanje pa naj bi nudili tečajji tistim, ki so dosegli univerzitetno izobrazbo.

3.22 Poziv

Deželni šolski svet naprošamo, da omogoči in podpira prirejanje verskih tednov, kot jih že uspešno prirejajo v drugih zveznih deželah, da se tako ugodni izrecnim željam dijakov.

Pojasnilo:

Verski teden se vrši namesto običajnega šolskega pouka. Skupina psihologov, zdravnikov, teologov in drugih strokovnjakov v predavanjih, diskusijah, razmišljanjih itd. obravnava življenjska vprašanja mladih ljudi. Take tedne si želi 87,8 % anketirancev.

3.23 Zakon

Redno navajanje k samostojnemu mišljenju in presoji ter svobodnemu izražanju mnenja in njega pravemu oblikovanju je neobhodno didaktično načelo verouka.

Veroučitelj vsled tega zlasti na višji stopnji ne sme zahtevati od dijaka verske odločitve, tako možno odločitev more le pripravljati. Vera ostane namreč vedno božji dar in prostovoljni človekov dej.

3.24 Zakon

Verouk, ki dijaku omogoča celotno gledanje in vključevanje znanja z raznih področij v enotno podobo sveta, bolje opravlja svojo integracijsko funkcijo in je v pomoč dijaku, če si veroučitelj prizadeva za sodelovanje z učnimi močmi drugih pred-

metov in v okviru možnosti, npr. v snovno združenih urah, to tudi uresničuje (pri temah, ki presegajo predmete).

3.25 Zakon

Pri verouku naj obsežno sodelovanje dijakov spodbuja njihovo aktivnost in zanimanje. Zato je treba zelo ceniti socialne delovne oblike, ki pospešujejo pogovor, in dijakom nuditi tudi napotke za referate.

Istemu cilju služijo npr. diskusije in občasne tako imenovane kritične ure, med katerimi veroučitelj in dijaki govorijo o načrtovanju, metodah, temah in delitvi dela.

3.26 Zakon

Da se poživi zanimanje staršev za verouk, naj si veroučitelj in starši prizadevajo za pogostejše medsebojne stike.

Pojasnilo:

Anketa je pokazala, da se po mnenju dijakov 79 % staršev zavzema za obisk verouka, le okrog 30 % staršev pa o verouku tudi večkrat govori.

4. K VEROUČITELJU

4.1 Pravilo

Preko osebe veroučitelja mora biti krščansko oznanilo verodostojno izpričano. Osebnost učitelja (duhovnika ali laika) zato v verouku igra važnejšo vlogo kot pa v ostalih učnih predmetih.

Pojasnilo:

Verouk na višjih šolah mora mlade ljudi na višji stopnji navajati na srečanja in soočenja z drugimi pluralističnimi izjavami o krščanski podobi sveta in človeka. Zato mlad človek doživi možnost krščanskega mišljenja in življenja med drugim na osebi svojega veroučitelja.

4.2 Sklepi

4.21 Priporočilo

Šolanje za veroučitelja na splošnih in poklicnih višjih šolah mora biti predvideno kot deloma posebna izobraževalna veja med teološkim študijem.

Pridobitev usposobljenosti za poučevanje verouka ne more več dalje ostati prepuščena zasebnemu študiju po končani univerzi, temveč mora dobiti svojo ustanovno obliko.

4.22 Priporočilo

To šolanje naj se smotrno vrši na bodočem versko-pedagoškem in didaktičnem inštitutu Visoke šole za izobraževalne znanosti v Celovcu.

4.23 Zakon

Med šolanjem morajo biti učne vaje enako važne kot didaktična teorija, kajti le s prakso je mogoče preizkusiti in doseči primerno spretnost poučevanja.

4.24 Zakon

Za tekoče nadaljnje izobraževanje veroučiteljev na splošnih in na poklicnih višjih šolah je treba predvideti letno vsaj pet seminarских delovnih dni. Na teh sestankih mora imeti nadaljnje praktično šolanje enak poudarek kot šolanje na teološko-didaktično-znanstvenem področju.

Pojasnilo:

Potrebi, da dohitimo zamujeno, in zahtevi po stalnem nadaljnjem izobraževanju v tako imenovani izobrazbeni družbi nikakor ni zadoščeno s sestanki v dosedanjem obsegu (1¹/₂ dneva). Predlagani seminarские delovni sestanki naj bi obsegali dva šolska dneva, ki jih dá na prosto šolska uprava, in tri počitniške dneve, ker so v smislu šolskih zakonov tudi počitnice deloma namenjene kot dopust za nadaljnje izobraževanje.

4.25 Zakon

Šolsko nadzorstvo, ki ga izvaja strokovni nadzornik za katoliški verouk („verski nadzornik“), mora pomeniti nenadomestljiv doprinos za dober verouk na srednjih in višjih šolah.

Nadzornik za verouk mora veroučiteljem pomagati s pozitivno kritiko in z nasveti v teološkem, didaktičnem in metodičnem pogledu. Imenuje ga škof izmed treh predlaganih kandidatov.

4.26 Zakon

Aktivno volilno pravico imajo vsi veroučitelji na srednjih in višjih šolah, zaposleni vsaj s polovico obveznih ur.

Pasivno volilno pravico imajo vsi pragmatizirani veroučitelji na višjih šolah, ki ustrezajo zahtevam te službe; posebej naj imajo zadovoljivo mero izkušenj.

4.27 Zakon

Veroučitelji na letnem občnem zboru tajno izvolijo tri kandidate in jih predložijo škofu.

Nadzornik za verouk na srednjih in višjih šolah je imenovan za 6 let. Enkrat more biti ponovno izvoljen. Za volilni postopek veljajo analogna določila kot pri volitvi dekana.

5. VESOLJNOST

5.1 Pravilo

Prizadevanje celotne Cerkve, da se v smislu Jezusovega naročila spet vzpostavi ena Cerkev, mora podpirati tudi verouk na splošnih in poklicnih višjih šolah.

Študirajoča mladina je za to zelo dostopna. Pričakuje, da se ukvarjamo z Jezusovimi osrednjimi izpovedmi. Obilica doktrinarnih formulacij je privedla mnogokrat le do kopičenja psevdoteološkega znanja.

5.2 Sklep

5.21 Priporočilo

Poleg pogovorov o ekumenskih vprašanjih pri verouku naj bi si prizadevali tudi za sodelovanje z veroučitelji drugih veroizpovedi na isti šoli. Priložnostno bi bilo mogoče prirediti skupne veroučne ure.

6. IZVENŠOLSKO DELO

6.1 Pravila

6.11 Kristjani moramo biti tudi izven šole.

Pojasnilo:

Večina anketiranih dijakov je mnenja: Če je kdo prav razumel, kaj pomeni biti kristjan, se mora angažirati, in sicer v šolskem področju (62,7%), izven šole (67,5%), v cerkvenih mladinskih organizacijah (53,1%).

6.12 Delo med mladino izven šole je več kot le dopolnilo k verouku. Popolnoma drugačno okolje, prostovoljni značaj skupine, drugačne možnosti srečanja itd. morejo poglobiti vsebinsko in doživljajsko osnovo verouka. Zato je sodelovanje pri izvenšolskem delu z mladino za veroučitelje neobhodno služenje mlademu človeku.

6.2 Sklepi

6.21 Zakon

Pri dijaških aktivnostih znotraj šole veroučitelj ne sme stati ob strani. Ustanavljanje tako imenovanih šolskih far je treba skrbno načrtovati in podpirati.

Pojasnilo:

Dušnopastirska oskrba dijakov se mora zaradi pluralističnega značaja večine razredov vršiti čedalje bolj izven verouka, vendar pa v šoli. Zlasti dijaki, ki se v šolo vozijo, so se domači fari močno odtujili. Šolska fara bi imela nalogo, da dijakom nudi svojo pomoč z načrtovanjem, pripravo in oblikovanjem skupne božje službe, z verskimi delovnimi krožki, s priložnostmi za pogovore in za spoved.

6.22 Zakon

Koroška Cerkev si mora prizadevati, da dijakom višjih šol v kraju šolanja nudi mnogovrstne možnosti za uporabo prostega časa. Med te možnosti spada tudi pomoč pri učenju.

6.23 Zakon

Sodelovanje veroučiteljev z osebami, odgovornimi za delo med mladino v izvenšolskem območju, naj se poživlji.

Opozorilo:

V zvezi z izvenšolskim delom posebej opozarjamo na sinodalne sklepe o izvenšolskem cerkvenem delu med mladino (Predloga 7).

7. Izvenšolsko cerkveno delo z mladino

0. UVOD

Kaplan Georg Lackner

V času, ko so vsled sprememb v družbi in Cerkvi običajne oblike uspešnega cerkvenega dela z mladino polagoma izginile ter so se ne samo na obzorju, temveč v dosegljivi bližini javljali — deloma tudi že uveljavljali — novi naglasi, je treba za našo škofijo določiti nova težišča uspešnejšemu, v bodočnost usmerjenemu delu z mladino.

Predaleč bi vodilo nakazovati celo vrsto težav, ki jih bo treba prebroditi na tej poti. Raje naj bo z nekaj potezami orisano, kako biti kos nastalemu položaju; za zaključek pa naj navedemo razloge, ki so usmerjali snovanje predloge.

Vprašajmo se, kaj mlade zanima, za kaj se angažirajo, česa iščejo; je li to snov, kjer bi evangelijsko oznanilo moglo voditi v globino, kjer bi mogli zaslutiti ali izkusiti Absolutnega?

Stremljenje po svobodi, sanje o sreči, ki jo iščejo v popevkah, plesih ali spontanih srečanjih, težnja po iskrenosti in odkritosti, kritičnost, iskanje za odraslimi, ki vedo kaj povedati; stud pred nasiljem, zatiranjem, manipulacijo... Seveda je tudi druga stran zraven. Prvo naj nas k delu za mladino vzpodbuja, drugo pa podčrtava njega nujnost. Ako naj ne bo to nekaj površnega, je za cerkveno delo z mladino treba celih osebnosti. Mala skupina, ki članom omogoča, da najdejo sebe, zastavijo svoje sile in življenje ter najdejo vero, ima bodočnost.

Naslednji preudarki so odločali pri sinodalni predlogi:

Farna občestva je treba spodbujati in usposobiti, da spet sama prevzamejo odgovornost za lastno mladino. Nadrejena mesta naj nudijo čim boljše oporo.

Mladi ljudje so prvi apostoli mladih (Vat. II.). Bolj kot kdajkoli jim je potrebno sodelovanje odraslih, ki v vzajemnem tovariškem delu pospešujejo njih lastno dejavnost ter jih v težavnih položajih podpirajo.

Pridobiti in nastaviti je treba čim bolj izobražene laike in duhovnike, ki so pripravljeni (tudi le začasno) videti v izvenšolskem delu z mladino prvo težišče svojega delovanja.

V osrednjih krajih je potrebno službeno nastaviti mladinske voditelje — tudi kot „nadomestilo“ za kaplane, kjer jih zaradi pomanjkanja duhovnikov ni več.

Preustroja ne dosežemo s tem, da odstranimo osebe na škofijskem mladinskem oddelku, marveč z izgrajevanjem na pokrajinski ravni (omenjena nastavitve mladinskih voditeljev). Od tu prejme spet drugo funkcijo škofijski mladinski oddelek.

Velikodušno podporo v idealnem, osebnem in finančnem oziru pričakujemo od onih, ki so po odločanju v cerkvenih gremijih soodgovorni. Ob koncu naj izrečemo zahvalo njim, ki so darovali svoj čas in izkustvo ter niso mladinskega dela odložili v težavnih položajih.

1. UVOD

Sinodalni sklepi želé prikazati važnost in cilje izvenšolskega cerkvenega dela med mladino, opozoriti na potrebnost intenzivne osebne usmeritve tega dela in predložiti načrt, da se ustvarijo za to potrebni pogoji glede struktur.

Ker pa splošni družbeni položaj in njegov nagli razvoj zahteva veliko odprtost in prožnost, more ta osnutek vsebovati zgolj težišča v smeri ciljev.

2. NAČELNE OSNOVE

2.1 Pravila

2.11 Izvenšolsko cerkveno delo med mladino hoče pripomoči, da se mladi ljudje skupno, drug za drugega in za druge šolajo ter si skupno prizadevajo oblikovati svoje življenje iz Kristusovega oznanila in njegovega poslanstva. V skupinah, ki si jih mladi pristo volijo, jim mora nuditi učno in preizkusno polje za nove življenjske oblike ter jim omogočati doživljanje krščanskega občestva. Skupno z vsemi drugimi družbenimi silami pa hoče mladim ljudem nuditi tudi pomoč, da najdejo sebe in se razvijajo, ter jim dajati pobudo in možnost za soodgovornost.

2.12 Pri tem je treba upoštevati vsakokratne razvojne stopnje in posebne položaje, kot jih mlademu človeku ustvarja okolje.

2.13 Celotna cerkvena občina je odgovorna za svojo mladino. Obnova bi se morala začeti s povečanim sodelovanjem odraslih. Potrebno je tudi, da veroučitelji sodelujejo z odgovornimi na izvenšolskem področju (glej predlogo „Verouk na splošnih in poklicnih višjih šolah“ — 6).

2.14 Cerkveno delo med mladino naj opravljajo strokovno usposobljene moči. Odgovorni na vseh ravneh so zato dolžni pridobivati primerne sodelavce in skrbeti za njihovo šolanje.

3. POMEN

3.1 Pravila

- 3.11 Izvenšolsko cerkveno delo med mladino spada po bistvu med naloge Cerkve.
- 3.12 Za svoj celostni razvoj mlad človek poleg že dane družinske, šolske in poklicne skupnosti potrebuje tudi še takšnih, ki jim svobodno pripada in ga kot človeka in kristjana morejo angažirati, oblikovati in voditi, kajti življenje in ravnanje mladine obsega posebno področje.
- 3.13 Izvenšolsko cerkveno delo pri mladini zahteva:
- prostovoljnost;
 - dialoški proces v oblikovanju vrednotenja in pravil;
 - prosto, po položaju pogojeno in aktualno oblikovanje programa oz. izbiranja metod;
 - možnost srečavanja z odraslimi na poti k svobodnemu življenjskemu in verskemu odločanju.
- 3.14 Področje prostega časa, ki vedno bolj raste, mladostniku dovoljuje veliko mero lastnega odločanja in je zato bistvena pobuda k izobraževanju. Občutek nezadostnosti, osamljenosti in pomanjkanja skupnosti mladinec tu najgloblje doživlja in to v njem povečuje potrebo po ljudeh, s katerimi bi samostojno, neodvisno in smiselno mogel oblikovati svoj prosti čas.
- 3.15 Kriza oznanjevanja v družini in v verouku potrjuje potrebo izvenšolskega cerkvenega dela med mladino.

4. SISTEMATIČNO MLADINSKO DELO

Pojasnilo:

V glavnem poznamo tri oblike izvenšolskega cerkvenega dela med mladino, ki naj bi se čim bolj dopolnjevale:

- splošno delo med mladino v fari;
 - kategorialno oz. po društvi vezano delo med mladino;
 - mladinska središča (glej odstavek 3.2).
- Vsaka teh oblik ima svojo posebno vrednost, meje pa niso ostre. Zato naj ne bi izigravali drugo proti drugi.*

Sistematično mladinsko delo v glavnem poteka na treh ravneh:

- na župnijski,
- na pokrajinski in
- na škofijski ravni.

4.1 Župnijska raven

4.11 Pravilo

Tu morejo obstajati razne skupine, kot Katoliška mladina, mladinski forum, klubi, krožki aktivistov, društva in gibanja. Odgovorni in koordinativni gremij je mladinski odbor v župnijskem svetu. Ta odbor skrbi tudi za osebne, prostorske in finančne pogoje mladinskega dela.

4.12 Sklep

4.121 Zakon

V pravilniku župnijskih svetov predvideni odbor za delo z mladino naj se po izvolitvi župnijskega sveta postavi čimprej. V sodelovanju s Škofijskim mladinskim uradom naj skrbi za šolanje in izobraževanje odgovornih moči.

4.2 Pokrajinska raven

4.21 Pravilo

Ustrezno sociološkim danostim (šolska, gospodarska in turistična središča) naj bodo mladinska in izobraževalna središča kristalizacijska jedra mladinskega dela. To naj bodo središča tako v osebnem kot v prostorskem pogledu.

Pojasnilo:

Naloge središča:

a) V kraju samem:

- oblikovanje bazičnih skupin (krožki aktivistov, interesne skupine...);
- izobraževalne možnosti (npr. seminarji, diskusije...);
- pomoč za razvoj osebnosti, za soočenje z okoljem in za versko odločanje;
- oblikovanje mladinske liturgije, da more biti za zgled;
- možnosti za oblikovanje prostega časa in v primernih prostorih;
- stiki z drugimi mladinskimi organizacijami in javnimi ustanovami.

b) V okraju:

- pomoč mladinskim odborom v župnijskih in dekanijskih svetih, skupinskim voditeljem in bazičnim skupinam v farah s stiki, šolanjem in koordinacijo;
- zastopstvo na škofijski ravni;
- delo v javnosti.

Zasedba takega središča:

a) Poklicno nastavljeni mladinski voditelj, ki naj stopi v stik tudi z župnjami, šolami, javnimi ustanovami in drugimi mlad. organizacijami

tega področja. Možna je tudi potreba po več mladinskih voditeljih.
 b) Duhovni asistent (kaplan), ki je toliko oproščen obveznosti v šoli in v župniji, da more v prvi vrsti vršiti naloge mladinskega dela.
 c) Častni sodelavci in strokovnjaki (starši, učitelji, osebe iz raznih organizacij in poklicev).

4.22 Sklepi

4.221 Zakon

Taka mladinska in izobraževalna središča naj se ustanove v osrednjih krajih (glej pojasnila). Za prostore in finančna sredstva morata skupno skrbeti dekanija in škofija.

Pojasnilo:

Kot kraji za taka središča pridejo v poštev: Beljak, Spittal, Kötschach, Treibach in Wolfsberg; na dvojezičnem področju pa Dobrla vas in Št. Jakob v Rožu.

4.222 Zakon

V Celovcu naj se kot podlaga za današnjim potrebam in izkušnjam ustrezno kategorialno delo ustanovi po eno središče za študirajočo mladino in za mladino v raznih poklicih. Prav tako naj se ustanovi središče za kategorialne skupine slovensko govoreče mladine. Obstoječe možnosti naj se izkoristijo.

Pojasnilo:

Naloge splošnega mladinskega dela v Celovcu in okolici spadajo v delokrog škofijskega vodje tega dela.

4.223 Zakon

Škofijski vodja mladinskega dela in odgovorni posameznih področij oz. kategorialnih skupin skrbé za šolanje in nastavitve mladinskih voditeljev v navedenih središčih, dogovorno s pristojnim članom kuratorija v „Seminarju za cerkvene poklice“.

4.224 Zakon

V dekanijem pravilniku (§ 19) predvideni odbor za mladinsko delo naj se po izvolitvi dekanijškega sveta sestavi čimprej.

4.3 Škofijska raven

4.31 Pravila

4.311 Na ravni škofije deluje „Delovna skupnost katoliške mladine“, kateri pripadajo škofijski referenti za splošno mladinsko delo po

župnijah in referenti za posebno delo oz. za organizirano mladino ter za mladinska središča.

4.312 Škofijski mladinski urad naj bo osnova vsem škofijskim dušno-pastirskim prizadevanjem za mladino in z mladino. Predstavlja naj hrbtnico za celotno delo (kot pomoč župnijam, kategorialnim skupinam in središčem) in naj bo posrednik k raznim ustanovam.

Pojasnilo:

Naloge škofijskega mladinskega urada:

- a) *Proučevanje sociološkega, psihološkega in verskega položaja mladine;*
- b) *sestavljanje stvarnih in strokovnih podlag oz. pripomočkov o upoštevanju znanstvenih dognanj in izkustev praktične pastorale;*
- c) *sestava izobraževalnih načrtov za različne starostne stopnje; prikazati morajo osrednjo vsebino vere ob upoštevanju objektivne in subjektivne dejanske stvarnosti;*
- d) *razna šolanja po skupnem načrtu;*
- e) *ustvarjanje komunikacijskih možnosti;*
- f) *skrb za šolanje in nastavitve odgovornih v središčih;*
- g) *stiki z versko usmerjenimi mladinskimi organizacijami ter po možnosti pomoč in sodelovanje;*
- h) *stiki z versko neopredeljenimi mladinskimi organizacijami;*
- i) *sodelovanje z organizacijami za odrasle, z vodstvi prosvetnih domov, izmenjava izkušenj in pripomočkov;*
- k) *zastopanje mladine v škofijskih gremijih;*
- l) *javno delo (tiskovni delovni krožek);*
- m) *socialno delo.*

4.313 Za to je treba ustanoviti referate, katerih referenti partnersko sodelujoč vrše naloge škofijske odgovornosti za mladinsko delo, in sicer skupno, kjer gre za zadeve vse koroške mladine, samostojno pa na področju kake posebne naloge. Sodelujejo v ustreznem mladinskem središču in na podlagi svoje specializacije nudijo svoj delež v prid vsem ostalim vrstam mladinskega dela celotne škofije.

Pojasnilo:

Delitev, funkcije in zasedba referatov:

1. Splošna katoliška mladina:

Naloge: Splošno mladinsko delo v župniji, posebno v podeželskem okolju (Katoliška podeželska mladina). Sodelovanje z mladinskim odborom župnijskega sveta in s pokrajinskimi središči.

Zasedba: 1 referent, 1 referentka (eden od njiju je odgovoren za zadeve Katoliške podeželske mladine), 1 duhovni asistent, 1 tajnica (istočasno tajništvo za vso mladino.)

2. Katoliška mladina s svojimi skupinami na dvojezičnem področju:

Naloge: Mladinsko delo z nemško in slovensko govorečo mladino na dvojezičnem področju.

Zasedba: 1 glavnopoklicni duhovni asistent, odgovoren le za mladinsko delo; 1 referent, 1 tajnica.

O zasidranju referata za mladino dvojezičnega ozemlja v skupnem načrtu se mora posvetovati koordinacijski odbor.

3. Študirajoča mladina:

Naloge: Kategorialno delo s študirajočo mladino na Koroškem; neposredno sodelovanje v središču za Katoliško študirajočo mladino v Celovcu; stiki s katoliškimi visokošolci; celotna odgovornost za Škofijski mladinski urad; strokovna pomoč vsej mladini.

Zasedba: 1 referent (istočasno tajnik Katoliške študirajoče mladine); 1 častni duhovni asistent (Katoliška študirajoča mladina v Celovcu).

4. Mladina v poklicih:

Naloge: Kategorialno delo med mladino v poklicih: težišča so obrati, poklicne šole, vajenci itd.; sodelovanje s škofijskim referatom za dušno pastirstvo med delavci in v obratih; sodelovanje s središčem Katoliške delavske mladine v Mariannengasse; strokovna pomoč vsej mladini.

Zasedba: 1 referent (istočasno tajnik Katoliške delavske mladine); 1 duhovni asistent, ki je istočasno zaposlen na poklicni šoli.

5. Športni referat Katoliške mladine in Škofijska športna skupnost (DSG) naj imata v njej kot posebna zveza Katoliške akcije samostojen referat.

Alternativa:

Skupine, v predlaganih referatih predvidene kot lastne organizacije (Katoliška delavska mladina, Katoliška podeželska mladina, Katoliška študirajoča mladina), se morajo ukiniti v korist gibanja vsekotoliške mladine.

Ostaneta naj referata za študirajočo mladino in mladino v poklicih.

4.32 **Sklepi**

4.321 **Zakon**

V Škofijskem svetu je treba sestaviti odbor za mladinsko delo, ki mu pripada Delovna skupnost katoliške mladine, kjer so v ustreznem številu zastopani tudi Slovenci.

4.322 **Zakon**

Škofijski mladinski urad je treba postopoma z izgrajevanjem na pokrajinski ravni tako preoblikovati, da bo kos omenjenim nalogam.

4.323 **Zakon**

V Škofijskem mladinskem uradu je treba upostaviti strokovni sosvet, ki na podlagi izkušenj in znanstvenih dognanj v danem položaju pomaga izpolnjevati njegove naloge.

4.324 **Zakon**

Bogoslovci naj se med svojim študijem z občasnim sodelovanjem v enem mladinskih središč teoretično in praktično seznanjajo z delom med mladino. Tistim, ki imajo primerno karizmo za to delo, naj se nudi možnost, da se temeljito izobrazijo.

4.325 **Priporočilo**

Škofijska prosvetna domova (St. Georgen am Längsee in Tinje) naj nudita mladinskemu delu pestrejšo izbiro; ta možnost izobraževanja pa naj se bolj kot doslej uporablja.

4.326 **Poziv**

Pristojna cerkvena mesta naprošamo, naj si prizadevajo za to, da bo bodoči zakon o prostem času, namenjenem izobraževanju za častne sodelavce v mladinskem delu, vsako leto predvideval en prost teden za nadaljnje izobraževanje.

8. Cerkevna komunikacija

0. **UVOD**

Kanonik Franc Schröer

Tema „Cerkvena komunikacija“ pravzaprav ni nova. Kot občestvo krščenih na vero v Jezusa Kristusa Cerkev označujejo najraznovrstnejši notranji in zunanji odnosi in povezave („komunikacije“). Nov pri tej temi pa je razmah te komunikacije, kakor ga zahteva današnji čas.

V predlogi sprva gre za to, da se znotraj Cerkve poživijo in razmahne medsebojna **notranjecerkvena komunikacija**. Mnogo krepkejša pa mora postati tudi komunikacija **med Cerkvijo in svetom**. Saj je bilo geslo

koroške škofijske sinode 1971: „Cerkev za svet“. Danes ni le potrebno, da redno obveščamo javnost o dogajanju v Cerkvi, temveč je prav tako nujen pristen dialog posameznih kristjanov s „svetom“; posebno važen je pogovor med odgovornimi v Cerkvi z onimi javnega življenja. Naravno, da v teh odnosih med Cerkvijo in svetom igrajo družbena obveščevalna sredstva, „množična sredstva“, veliko vlogo.

Podkomisija, ki ji je bila poverjena sestava sinodalne predloge, vprašanja „Cerkvene komunikacije“ ni mogla obravnavati v celotnem obsegu in izčrpno. Tudi ga je do neke mere omejila pristojna glavna komisija „Oznanjevanje“. Osnutek naj bi vseboval nekaj načelnih misli k temi, predvsem pa nekaj stvarnih pobud, kako v območju „Cerkvene komunikacije“, ustrezno zahtevam in možnostim krajevne Cerkve, na škofijski in župnijski ravni uresničiti navodila in sklepe II. Vatikanskega koncila.

II. Vatikanski koncil se je s „sredstvi družbene komunikacije“ le kratko ukvarjal, vendar je najavil izdajo „pastoralne instrukcije“ o tej temi. Osnutek strokovne komisije je papež Pavel VI. 25. jan. 1971 potrdil in 3. jun. 1971 objavil z nazivom „Communio et progressio“ — „Skupnost in napredek“ (človeške družbe).

Podkomisija „Cerkvena komunikacija“ je svojo predlogo v trenutku objave pastoralne instrukcije vsekakor že dokončno pripravila za zadnjo sejo prvega sinodalnega zasedanja, in osrednja komisija jo je tudi že izročila v obdelavo na sinodi. Razveseljivo pa je bilo, da je v celoti ustrezala duhu in poedinim smernicam pastoralne instrukcije. Iz rimske instrukcije je podkomisija na sinodi vložila le še dva dopolnilna predloga, nanašajoča se na privajanje odraslih in mladih množičnim sredstvom obveščanja.

Na prvi in drugi seji so v delovnih kroških župnij in dekanij ter na pokrajinskih konferencah iznesli vrsto predlogov za spremembe in dopolnila, ki so jih po meri njih smiselnosti upoštevali. Pri tem so bila v ospredju določena pereča vprašanja, kot: svoboda obveščanja, svoboda razpravljanja, samoumevanje in naloga cerkvenih listov, njihov odnos do škofijskega vodstva, neodvisnost izdajateljev (urednikov), politika osebja znotraj cerkvenih obratov i. dr. Z nekaterimi spremembami in dopolnili je bila predloga „Cerkvena komunikacija“ razglašena. Ustregli so želji, da pravo obveščanja omejijo v primerih, ko bi moglo to pravo osporavati kako višje pravo. V predlogo so sprejeli važne dele iz „Communio et progressio“ kot „pojasnilo“.

V tej sinodalni predlogi „Cerkvena komunikacija“, ki je s škofijsko razglasitvijo postala zakon ali, kolikor gre za vodila in priporočila, obvezna smernica in avtoritativna vzpodbuda, — se jasno izraža odprtost Cerkve do sveta v smislu gesla škofijske sinode „Cerkev za

svet“. In ta listina bo v svojem sodobnem pojmovanju bistva, pomena in naloge cerkvene komunikacije gotovo prispevala k temu, da se pogloblje stiki med Cerkvijo in svetom, da bo Cerkev v očeh sveta postala bolj verodostojna in bo kot koroška Cerkev mogla bolj ustrezati svojim nalogam.

1. UVOD

Cerkev kot božje ljudstvo — enako kot vsaka druga skupnost — danes svojih mnogovrstnih nalog ne more več izpolnjevati brez prave komunikacije. Komunikacijska sredstva služijo informaciji, posredovanju znanja in oblikovanju mnenja ter naj bi vodila do poglobljenega verskega življenja.

2. SPLOŠNO

2.1 Pravilo

Komunikacija mora znotraj Cerkve obstajati med papežem, škofi, osrednjimi cerkvenimi uradi ter župnijami in njihovimi poedinimi člani.

Neizogibna je tudi komunikacija med Cerkvijo in svetom.

2.2 Sklepi

2.2.1 Zakon

Vse cerkvene ustanove se obvežejo k stvarnemu in rednemu obveščanju, da vsakdo zamore dobiti vpogled v življenje Cerkve in se notranje in zunanje udeleževati njenega življenja.

Pojasnilo:

Drugi vatikanski koncil poudarja nujnost obveščanja in pravico do njega (glej odlok o družbenih občilih „Inter mirifica“, pogl. 5, in pastoralno konstitucijo o Cerkvi v današnjem svetu „Gaudium et spes“, pogl. 59).

Daljnosežna brezbriznost mnogih ljudi za verska in cerkvena vprašanja ima deloma svoj vzrok v nezadostnem obveščanju s cerkvene strani. Šele izčrpna informacija o potekih, dogajanjih, načrtih itd. s pravo razlago in utemeljitvijo sklepov in odlokov vzbuja zanimanje širokih krogov, spodbuja diskusijo in pospešuje razumevanje.

„Vendar ima pravica do obveščanja jasne meje, če bi z njeno uporabo kratili druge, npr. pravico do resnice, ki ščiti dobro ime poedinca in vse družbe; pravico nedotakljivosti zasebnega področja družine in posameznikov; pravico, da se varuje uradna tajnost ali tajnost v interesu javnega blagra. Če je v nevarnosti obči blagor, je samo na osnovi skrbnega preudarjanja vseh okoliščin dovoljeno obvestila sporočati dalje.“ („Občestvo in napredek“, št. 42)

Odgovorna cerkvena predstojništva bodo skrbela za to, da se znotraj Cerkve izmenjava legitimnih nazorov živahno razvija na temelju svojih mnenj in izražanja. Zato bodo ustvarjala pravila in pogoje, ki služijo temu cilju. („Občestvo in napredek“, št. 116)

2.22 Priporočilo

Priporoča se, da bi dvakrat letno vsem gospodinjstvom po pošti razposlali list, odlično urejen, oblikovan od strokovnjakov, ki bi obravnaval pereča verska vprašanja in poročal o cerkvenem delovanju.

Tako bi oznanjevanje in obveščanje doseglo tudi tiste, ki so Cerкви odtujeni.

2.23 Priporočilo

Treba je, da vsi cerkveni funkcionarji ojačijo stik s čim večjim številom deželanov, posebno s sodelavci v škofiji in župnijah ter z osebnostmi javnega življenja.

Pojasnilo:

Medsebojni stiki, medsebojno spoznavanje in medsebojno obveščanje bi bilo nadvse dragoceno. Cerkveni funkcionarji bi z osebnimi stiki in neuradnimi obiski pri sodelavcih mogli utrjevati temelj zaupanja in se izogibati napetostim ali jih lažje reševati. Prav tako bi si bilo treba prizadevati, da se okrepijo osebni stiki z osebnostmi javnega življenja, neodvisno od stranke, veroizpovedi in svetovnega nazora.

2.24 Zakon

Zagotoviti je treba svoboden razgovor o vprašanih cerkvenega življenja in svobodno posredovanje mnenj javnosti.

Pojasnilo:

Na pravico svobodnega iskanja resnice in svobodnega izražanja lastnega mnenja opozarja koncil (glej pastoralno konstitucijo o Cerкви v današnjem svetu „Gaudium et spes“, poglavje 59). Koncil poziva škofo k uporabi razpoložljivih sredstev pri oznanjevanju nauka (glej odlok o pastirski nalogi škofov v Cerкви „Kristus Gospod“, pogl. 13).

Svobodna diskusija o cerkvenih vprašanih mora biti samo po sebi umevna stvar. Ne sme niti diskriminirati niti voditi v diskriminacijo udeležencev. Preprečevati diskusijo je Cerкви v škodo in gre na račun njene verodostojnosti.

„Zato se morajo katoličani tega v polni meri zavedati, da imajo zares pravico svobodno izražati lastno mnenje. Ta svoboda temelji na verškem čutu in na ljubezni.“ („Občestvo in napredek“, št. 116)

2.25 Poziv

Odgovorni na vseh cerkvenih področjih naj se bolj kot doslej informirajo o mnenjih in dogodkih, zato da si lažje ustvarijo pravo sliko o položaju Cerkve in družbe.

Pojasnilo:

Cerkveno vodstvo si le tedaj more ustvariti pravo sliko o položaju v krajevni in vesoljni Cerкви ter o položaju sveta, če vé za dogajanja, mnenja in duhovne tokove.

2.26 Poziv

Vsak kristjan naj izkoristi vse možnosti informacije in nadaljnega izobraževanja, da svoje osebno življenje obogati in v Cerкви more bolje sodelovati (glej tudi predlogo „Krščansko izobraževanje odraslih“).

2.27 Zakon

Pristojne cerkvene ustanove naj predlagajo in izvajajo prireditve, ki služijo obveščanju in pospešujejo kritično zavest kristjanov glede vprašanj sodobne družbe, kot npr. pogovorne krožke o aktualnih zadevah, ki jih obravnava tisk, radio in televizija.

2.28 Zakon

1. Cerkvene ustanove naj s krščanskega vidika pripomorejo k vzgajanju odraslih v smeri razumevanja občil. Pri tem ne sme manjkati splošno družbeni odnos.

2. Cerkvene ustanove, posebno tudi veroučitelji, ostali mladinski vzgojitelji in vodje katoliških mladinskih organizacij naj otroke in mladino njihovi starosti primerno navajajo, da bodo množična občila pravilno umevali in uporabljali.

2.29 Zakon

Širjenje cerkvenih listov in krščansko usmerjenih časopisov in revij — tudi otroških in mladinskih — je treba pospeševati s primerno reklamo.

3. POSAMEZNO

3.1 Zunanjecerkvena občila

3.11 Pravilo

Cerkev je dolžna svoje zadeve javnosti sporočati preko vseh občil. Skrbeti mora, da vse stori, da bo resnici ustrezno javnost obveščena. Do vprašanj, ki se ji zdé važna, mora tudi zavzeti

stališče. Na ta način naj sodeluje pri oblikovanju mnenja v naši družbi. Pri tem mora upoštevati samostojnost in lastno zakonitost teh medijev.

3.12 Sklepi

3.121 Zakon

Cerkveni uradi morajo redno odkrito in brez ozira na tveganost obveščati občila dežele.

Pojasnilo:

Ne le krščansko usmerjena občila, temveč tudi svetovnonazorsko nevtralni mediji se zanimajo za dogodke v Cerkvi in radi prinašajo zavedne informacije, posebno če so publicistično zanimive. V interesu vseh naj bi cerkveni uradi in ustanove stalno obveščali množične medije, četudi jim kdaj bistvene stavke črtajo ali druge enostransko razlagajo.

3.122 Zakon

Cerkveni funkcionarji in vodje osrednjih uradov, posebno tiskovni uradi naj gojé osebne stike s tiskovnimi organi in avstrijskim radiom.

3.123 Priporočilo

Sinoda priporoča avstrijski škofovski konferenci, naj Cerkev poveča prizadevanja za obveščanje in nalogo izobraževanja po radiu in televiziji.

3.124 Zakon

Da pospešimo zanimanje in razumevanje množičnih občil za dogajanja v Cerkvi, naj se za publiciste prireajo zborovanja in seminarji o cerkvenih vprašanjih.

3.125 Zakon

Škofijski tiskovni urad je treba izgraditi v cerkveno obveščevalno središče in v njem zaposliti glavnopoklicne sodelavce. Pri tem je treba vključiti že obstoječe podobne ustanove, npr. radijski in filmski referat. Tiskovni poročevalec, imenovan v ta namen, naj pospešuje stik z množičnimi občili.

Pojasnilo:

Potrebno je tiskovni urad glavnopoklicno zasesti in ga izgraditi v obveščevalno središče, ker drugače obsežna cerkvena komunikacija ni mogoča. Ne smemo se tudi prestrašiti večjih finančnih izdatkov. Opra-

vičujejo jih sodobne razmere, ki zahtevajo oznanjevanje s sodobnimi sredstvi.

3.126 Zakon

Na rednih tiskovnih konferencah (npr. trikrat na leto) naj so škof in vodilni škofijski funkcionarji na razpolago časnikarjem; take konference je treba sklicevati tudi ob dogodkih, ki vznemirjajo javnost, da se pojasni stališče Cerkve (škofije).

3.127 Priporočilo

Površno kritiko zaradi cerkvenega prispevka in škofijskega finančnega položaja naj zavrne:

- nekoliko obširneje podana škofijska bilanca, objavljena kot inserati v časopisih in kot lepaki;
- istočasno naj se objavi proračun za prihodnje leto z najvažnejšimi finančnimi načrti škofije.

3.2 Cerkveni listi

Pojasnilo:

V predlogi je govora o cerkvenih listih, ker sta pri tem mišljena nemški „Kirchenblatt“ in slovenska „Nedelja“.

Kristjani zvedó danes mnogo tega, kar se v Cerkvi godi. Pa tudi neugodna obvestila o dogodkih in razvoju v Cerkvi morejo vzpodbuditi k razmišljanju, voditi k verski poglobitvi in pospeševati samostojno razsojevanje.

3.21 Pravili

3.211 Cerkveni listi so poluradni organi škofijskega vodstva, a prav tako glasilo cerkvenega ljudstva.

3.212 Cerkveni listi so posebno komunikacijsko sredstvo v Cerkvi ter med Cerkvijo in svetom. Njihove naloge so oznanjevanje, obveščanje in oblikovanje mnenja.

3.22 Sklepi

3.221 Zakon

Cerkveni listi morajo svoje bralce na primeren način soočiti z dogodki in razvoji in s sodobnimi duhovnoverskimi tokovi, tudi če so za Cerkev nerazveseljivi. Pri tem morajo v orientacijo vernikov zavzeti stališče z vidika cerkvenega nauka.

3.222 Zakon

O cerkvenem življenju v škofiji in v župnijah morajo obširno poročati.

Pojasnilo:

Potreba po obveščanju stalno raste, tudi o dogodkih v neposredni okolici (župnija, škofija). V tej potrebi pride do izraza povečano zanimanje za cerkveno življenje.

Obvestila o sklepih v Cerkvi in svetu morejo večati tudi pripravljenost za pomoč.

3.223 Zakon

Odgovorni uredniki morajo biti pri urejanju kar najbolj neodvisni.

Pojasnilo:

V cerkvenem listu morajo biti objavljena najrazličnejša mnenja in stališča, da zrcalijo splošno sliko Cerkve in vzpodbujajo k razmišljanju in pogovoru. Ni nujno, da se mnenja v cerkvenem listu skladajo z osebnim mnenjem cerkvenih funkcionarjev ali tudi uredništva. Neodvisnost urednika naj le v posebnih primerih omeji škof.

3.224 Zakon

Cerkveni listi naj bodo sodobno urejevani in razumljivo pisani.

3.3 Farni listi**3.31 Pravilo**

Farni listi imajo velik pomen in veliko nalogo. V roke pridejo tudi „obrobnim kristjanom“. So važno informacijsko sredstvo in pomagajo buditi in pospeševati zanimanje za vprašanja župnijske skupnosti, pa tudi za lokalno in svetovno Cerkev. Spodbujajo naj tudi k odgovornemu sodelovanju v Cerkvi. Zato naj si vsaka župnijska skupnost prizadeva za redno izdajanje farnega lista.

Farni listi naj bodo zrcalo različnih misli in mnenj v farni skupnosti in naj posredujejo pravi dialog. Zato je njihova naloga, da prinašajo župnikova obvestila in so obenem glasilo župnijske skupnosti, morda tudi prav tistih, ki so Cerkvi odtujeni, in takih, ki ne pripadajo nobeni skupini.

3.32 Sklepi**3.321 Zakon**

Arhivi cerkvenih in župnijskih listov naj bodo vključeni v bodoče obveščevalno središče, ki se mora ustanoviti. To dokumentacijsko in obveščevalno središče je treba izgraditi in narediti dostopno vsem organizacijskim enotam in župnijam v škofiji. Nuditi mora sledečo pomoč:

- zbirati in posredovati informacije;
- pripravljati ostali material (krajše članke, slike, sezname literature, koledar prireditelj, knjižnico);
- šolati župnijske sodelavce.

Pojasnilo:

Že od januarja 1971 imajo zainteresirane župnije enkrat na mesec informacijski in drug material v obliki „Korespondence za farne liste“ na Koroškem brezplačno na razpolago. S farnimi listi in korespondenco bi bilo mogoče poživiti tudi obveščanje farnih skupnosti med seboj. Farni predstojnik sam ne more in naj tudi ne bi nosil vsega dela in odgovornosti za farni list; dobro šolana, dobro obveščena in za obveščanje sposobna skupina bi mogla farni list oblikovati v zanimiv in branja vreden list, tako za prizadevno župnijsko skupnost kot za „obrobne kristjane“ in za tiste „zunaj“.

3.322 Zakon

Za izdajo „Pisma župnijske skupnosti“ ob posebnih priložnostih, kot ob krstu, poroki, smrti, obletnicah, priselitvi ali odselitvi člana župnijske skupnosti itd., je župnijam prav tako treba nuditi predloge in material.

Pojasnilo:

Pismo ob posebnih priložnostih naj bi bilo „Pismo župnijske skupnosti“, ne le župnijskega predstojnika samega.

3.4 Komunikacija notranjecerkvenega obratovanja**3.41 Pravilo**

V notranjecerkvenem področju je treba pospeševati splošno zanimanje za cerkvena vprašanja in širiti obseg svobodnega samostojnega delovanja v okviru cerkvenega nauka in discipline.

3.42 Sklepi**3.421 Zakon**

V župniji: Vse osebe v cerkveni službi in ostale, ki delujejo na odgovornih mestih v župniji, kot župnik, kaplan, dušnopastirska pomočnica, katehet, naj tvorijo pravo delovno skupnost. Za to je potrebna medsebojna informacija o vseh dogodkih in načrtih v župniji ter razgovor vseh imenovanih oseb o dušnopastirskih in teoloških vprašanjih. Tudi med imenovanimi osebami in farno skupnostjo je treba gojiti informacijo in razgovor (glej tudi predlogo „Ustroj farne skupnosti“).

3.422 Zakon

V dekaniji: Dekan naj bo posredovalec obvestil med škofijskimi osrednjimi ustanovami in župnijami ter duhovno središče. Potrebni temelj zaupanja zahteva med drugim tudi, da je prizadeti obveščen o vizitacijskih poročilih dekana in nadzornikov verouka (glej tudi predlogo „Ustroj dekanije“).

3.423 Zakon

V škofiji:

- a) Vsi duhovniki in ostali cerkveni sodelavci morajo biti odkrito in pošteno obveščeni glede dogajanj in načrtov v škofiji.
- b) Odločitve škofijskih uradov naj bodo jasno utemeljene.
- c) Vse osebe, prizadete po kaki bodoči odločitvi, morajo biti tako pravočasno obveščene, da še pred dokončnim sklepom morejo v zadevi zavzeti stališče. Prav tako morajo sodelavci svoje predstojnike pravočasno obvestiti o svojih načrtih, kolikor ti bistveno zadevajo delo v Cerkvi.

Pojasnilo:

Tako prakticiranje obveščanja bo pomagalo tudi v personalni politiki uradnih mest izogniti se težavam ali jih premostiti.

3.424 Poziv

Prizadevati si je za pravi človeški stik škofa z duhovniki ter ostalimi sodelavci preko uradnih priložnosti.

Pojasnilo:

Dobro vzdušje med sodelavci v cerkvenem občestvu prepreči marsikatero težavo, napetost in nepriliko ter duhovnikom in laikom večja veselje do dela. To pa spet pospešuje cerkveno življenje v župnijah in v škofiji, dà, napravi Cerkev, njeno oznanjevanje in delovanje verodostojnejše.

9. Biblija in biblična veda v delovanju Cerkve**0. UVOD**

Dr. Max Lesch

Pius Parsch, ki je med prvo svetovno vojno v strelskem jarku s svojimi tovariši bral Novi zakon, je pri tem užil toliko tolažbe, da ga je to po vojni gnalo k delu, s katerim naj bi se božje ljudstvo v domovini ponovno zavedelo zakladov svetega pisma in bi mu le-ti postali laže dostopni.

Tako je predvsem po tem možu v Srednji Evropi nastalo veliko biblično gibanje, ki ga je Pij XII. kronal z encikliko (okrožnico) „Divino afflante Spiritu“ in koncilskim dekretom „Dei verbum“ s tem, da je gibanje razširil čez vesoljno Cerkev.

Duhovnikom je Pius Parsch zaklical: „Postanimo pnevmatiki biblije in nič naj nam za to delo ne jemlje poguma!“ Študirajočim na bogoslovnih fakultetah je dejal: „Noč in dan se pogrezajte v božjo besedo; biblija bodi vaše premišljevanje in berivo, vaš učbenik dogmatike in moralke, naj vam torej bo življenjska knjiga! V srce te božje zakladnice boste prodirali ob urah iskrene molitve in pogreznjenosti.“ Za župnije zahteva Parsch biblične krožke; posameznim vernikom zastavlja trojni cilj: 1. nabavo sv. pisma; 2. prizadevanje za njegovo dnevno branje in s pomočjo udeležbe pri bibličnem krožku ter z branjem razlag pridobitev vedno večje gotovosti in samostojnosti v umevanju svetega pisma; 3. končno želi obnovo prastare navade rednega branja svetega pisma v naših vernih družinah.

Škofijska sinoda se je odločila, da potrdi sledeča navodila in priporočila, prepričana o važnosti in nujnosti takšne resne biblične dejavnosti med našimi verniki.

1. PRAVILO

Izsledke biblične znanosti je treba v zavesti dušnopastirske odgovornosti celotnemu božjemu ljudstvu približati smiselno in dojemljivo.

Znanstvene nazore, ki o njih še razpravljajo, je treba razglasiti kot takšne, ne pa jih izdajati kot cerkveni nauk.

Sedanji biblični referat v škofiji, ki sodeluje z Avstrijsko biblično ustanovo (Katholisches Bibelwerk), naj bi priključili oddelku za biblična vprašanja na ITHEKA. Temu uradu je treba poveriti izvedbo naslednjih naročil.

2. PRIPOROČILO

Dušnim pastirjem ter vsem, ki jim je zaupano oznanjevanje božje besede, je v sodelovanju z vsemi pristojnimi ustanovami treba nuditi primerne možnosti za vedno globlje umevanje svetega pisma preko biblične znanosti.

Treba je iskati primernih poti do tega:

- a) da bo v vsaki družini, ki živi s Cerkvijo, sveto pismo članom pri roki;
- b) da bodo katoličani — zlasti teološko izobraženi krogi — dobivali obvestila o biblični literaturi in da se bo zanjo vzbujalo zanimanje;
- c) da se bodo prirejale podijske diskusije, seminarji, biblični večeri in biblični krožki, ki naj uvajajo tako v biblično vedo kakor tudi v biblično duhovnost;
- d) da se bodo razširjali in uporabljali pripomočki, ki jih nudi Avstrijska biblična ustanova (Österr. Kath. Bibelwerk) in druga strokovno pristojna mesta;
- e) da bo sveto pismo ali dober izbor bibličnih tekstov pri roki v hotelih, mladinskih in dijaških domovih, po bolnišnicah in domovih za onemogle;
- f) da se bodo primerno upoštevale želje slovensko govorečih družin.

10. Liturgija v življenju krščanske občine

0. UVOD

Stolni župnik Friedrich Vögel

Predloga „Liturgija v življenju krščanske občine“ hoče opozoriti na odgovornost vseh krščenih, posebno pa celotne farne družine pri oblikovanju božje službe. Vsled tega zahteva, da se v posameznih župnijah ustanové liturgični delovni krožki, da se uskladi zadevno stremljenje v območju dekanij ter se v škofiji nanovo sestavi od 2. škofijske sinode (1933) obstoječa liturgična komisija.

Vedno spet je bilo osporavano vprašanje plačevanja liturgičnih funkcij: mašne štipendije in štolnina. Zato je sinodalna skupščina sklenila, da prepusti reševanje celotnega kompleksa teh problemov vseavstrijski sinodi.

Za Koroško naj bi tudi pri oblikovanju božje službe upoštevali važnost tujskega prometa, dvojezičnosti in velikega pomanjkanja duhovnikov.

1. PRAVILA

- 1.1 V liturgiji Bog po Kristusu zveličuje človeka z vidnimi znamenji; istočasno se v tem uresničuje temeljna človekova naloga: čiščenje božje. Zato mesto liturgije v življenju Cerkve koncil takole označuje:
„Liturgija je vrhunec, h kateremu teži delovanje Cerkve, in hkrati vir, iz katerega izvira vsa njena moč.“ („Odlok o svetem bogoslužju“, čl. 10)
- 1.2 Duhovniške službe Kristusove je deležna vsa Cerkev. „Liturgična dejanja niso zasebna dejanja, marveč opravila Cerkve, ki je ‚skrivnost edinosti‘, sveto ljudstvo, ki ga zedinjajo in urejajo škofje.“ („Odlok o svetem bogoslužju“, čl. 26)
Zbrana farna skupnost je nosilka liturgije. Predstojnikova naloga je, da v skupnosti predstavlja Kristusa kot glavo.
- 1.3 Živi stiki v farni skupnosti vodijo do globljega sodelovanja v liturgiji. Med liturgijo in med ostalim župnijskim življenjem mora vladati medsebojno razmerje. Povezanost farne skupnosti v veri naj bo dojemljiva v oblikovanju liturgije.
- 1.4 V liturgičnih znamenjih človek kot celota izpoveduje svojo vero. Liturgija mora biti zato v raznolikosti oblik enostavna in pregledna, da ne potrebuje nobenih posebnih pojasnil.
- 1.5 Notranja zakonitost v oblikovanju občestva in verskem doživljanju zahteva v okviru cerkvenih določil mlademu človeku ustrezajočo obliko liturgičnih opravil.
- 1.6 Plačevanje liturgičnih opravil nasprotuje bistvu liturgije.

2. SKLEPI

2.01 Zakon

V vsaki fari je treba ustanoviti liturgični delovni krožek, ki je skupno s farnim predstojnikom odgovoren za oblikovanje liturgije; tako sta priprava in oblikovanje liturgije kar najbolj povezana s sodelovanjem farne skupnosti.

2.02 Zakon

V dekanijah je treba skrbeti za uspešno sodelovanje posameznih liturgičnih delovnih krožkov in posebej upoštevati krajevne

razmere. Na dekanijskih sestankih in pri nadaljnjem izobraževanju duhovnikov je treba liturgičnim vprašanjem posvečati posebno pozornost. V dekanijskih središčih naj bodo na razpolago pripomočki za oblikovanje liturgičnih opravil.

2.03 Zakon

Zadnjo odgovornost za liturgijo in njeno oblikovanje nosi za vso škofijo škof. Kot posvetovalni organ mu pomaga škofijska liturgična komisija. Ta komisija ima tri oddelke: za bogočastje, za cerkveno glasbo in za cerkvene prostore.

2.031 Škofijska liturgična komisija mora dajati tudi lastne pobude za izboljšavo in prilagajanje liturgije položaju v škofiji in mora predlagati odpravo dosedanjih napravnosti.

2.032 Podpira naj posamezne župnije z besedo in dejanjem in jim pomaga pri uvajanju in preizkušanju novih liturgičnih oblik, pripravljenih v zavesti odgovornosti.

2.033 Posebna naloga liturgične komisije je tudi liturgično izobraževanje vseh odgovornih.

2.04 Zakon

Člane škofijske komisije imenuje škof. Škofijski svet more predlagati osebe z ustrežno usposobljenostjo. Poslovna doba naj bo omejena na štiri leta. Ponovno imenovanje je mogoče.

2.05 Zakon

2.051 Z dušnopastirskim prizadevanjem je treba poglobljati razumevanje za evharistično bogoslužje, da se odstranijo napačne predstave o povezavi mašne daritve s plačilom. Glede na to, da je mašna daritev nepoplačljiva, more iti le za darove tistih darovalcev, ki so deležni posebne molitve.

2.052 Načeloma naj se liturgična opravila opravljajo za vse člane farne skupnosti enako.

2.053 Stolnina je prepovedana, ker nasprotuje osnovnemu pojmovanju farne skupnosti.

2.06 Priporočilo

Glede mašnih štipendijev in štolnine naj se pošlje priporočilo na škofovsko konferenco. Naročila naj bi teološki in pastoralni komisiji, da sestavi ustrezne predloge, upoštevajoč navedene želje.

2.07 Zakon

Liturgična opravila naj pritezajo vernike k aktivni udeležbi, kajti

opravljati jih je občestveno. Vsi navzoči naj pri oblikovanju sodelujejo.

2.08 Zakon

Za sodelovanje vseh vernikov velja načelo različnih vlog v smislu konstitucije o bogoslužju (čl. 28): „Pri bogoslužnih opravilih naj vsak, bodisi delilec, bodisi vernik, ko opravlja svojo službo, dela samo tisto in vse tisto, kar mu gre po naravi stvari in po liturgičnih pravilih.“ Zato naj tudi duhovnik opravlja samo to, kar mu pripada.

2.09 Zakon

Da se pospešuje občestvena zavest med verniki, naj bi velike župnije, kolikor dopuščajo razmere, za obhajanje bogoslužja razdelili v manjše farne skupnosti, npr. v stanovanjske četrti, osebne skupine ipd.

2.10 Pobuda

Občestvena zavest se more izražati tudi v tem, da družine med službo božjo ostanejo skupaj.

2.11 Zakon

Poskrbi naj se, da bo vsaka primerno pomembna župnijska skupnost imela svojega lastnega duhovniškega predstojnika (prim. zadevne sklepe sinodalnih predlog 20, 22, 23).

2.12 Zakon

Odgovorni naj si prizadevajo vključiti zadeve farne skupnosti v bogoslužje, da se tako doseže vedno tesnejša povezava med liturgijo in vsakdanjostjo in se vernike spodbuja h konkretni dejavnosti. Treba je paziti, da se v tem izražajo tako zadeve vesoljne kot škofijske Cerkve, pa tudi naloge zbrane farne skupnosti.

2.13 Zakon

Da bogoslužje more vršiti vlogo oznanjevanja, naj bodo izrazne oblike udeležencem razumljive in ustrezajo njihovi dojemljivosti. Zato morajo biti liturgična besedila prilagojena jezikovnemu občutju — tudi tistih, ki so Cerkvi odtujeni. Izogibati se je treba praznim obrazcem; upoštevati je treba jezikovni razvoj, a tudi liturgične predpise.

Škofova pripomba:

Gornje zahteve so vzete iz navodil Kongregacije za bogoslužje litur-

gičnim komisijam posameznih jezikovnih območij ter so v novih liturgičnih knjigah kolikor mogoče izpolnjene. Besedila, ki jih le-te vsebujejo, so predpisane formulacije, razen onih, za katere je možnost proste besedne izbire izrecno nakazana. (Prim. Splošni uvod v Rimski misal, čl. 11)

2.14 **Zakon**

Bogoslužni jezik naj bo pri vseh liturgičnih opravilih tisti, ki ga navzoči verniki in neposredno udeleženi razumejo in govorijo.

2.15 **Poziv**

Glede vprašanj bogoslužnega jezika na dvojezičnem ozemlju naj smernice izdela koordinacijski odbor.

2.16 **Zakon**

V turističnih področjih naj si predstojniki prizadevajo, da s svojo ustrežljivostjo omogočijo sodelovanje kar moč velikemu številu obiskovalcev službe božje.

2.17 **Priporočilo**

Bogoslužna opravila naj ustrezajo mišljenju in posebnostim zbranih vernikov. Zato sinoda naproša škofa, da se v smislu izjav odloka o svetem bogoslužju zavzame za to, da bo v liturgičnem pravu povečana pristojnost narodnih škofovskih konferenc.

2.18 **Priporočilo**

Da bo mogoče uresničiti zakon 2.11, sinoda prosi avstrijsko škofovsko konferenco, da se dalje zavzema za spremembo cerkvenega reda v smislu, da bodo tudi v zapadni Cerkvi skušene, poročene može mogli posvetiti v duhovnike.

O p o m b a :

S tem priporočilom se škof — na podlagi sklepov 2. glavnega zasedanja škofovske sinode, ki jih je svetil oče Pavel VI. medtem potrdil in dal 30. novembra 1971 objaviti — ne more strinjati. Pač pa ga bo v smislu § 51, 2b pravil škofijske sinode posredoval škofovski sinodi.

11. Krst in birma

0. UVOD

Prof. dr. Janez Polanc

Vedoč, da o obeh iniciacijskih zakramentih ne more izdelati novih dogmatičnih izpovedi, je podkomisija II-3 pri obdelavi stavljenih ji teme imela od vsega začetka za cilj, da izvede pobude II. Vatikanškega koncila glede obeh teh zakramentov.

Iz tega razloga predloga o svetem krstu poudarja zlasti dvoje:

Krst je človekova življenjska odločitev za Boga, zato predpostavlja, da krščanec o Bogu nekaj vé in da hoče živeti po božji besedi. Potrebna je torej načelna priprava na prejem tega zakramenta. Ta katehumenat ne obstoji le v posredovanju znanja, marveč tudi, da katehumen že živi z župnijo.

Pri majhnem otroku se pripravlja ta katehumenat v krstnem pogovoru s starši in botri: staršem naj bi s tem pomagali pri uvanjanju otroka v življenje krščanske občine, ki ga je s krstom sprejela.

Na drugem mestu pa predloga poudarja soodgovornost občine vernih, ki ji po krstu zaupajo novega člana. Zavest skupne odgovornosti naj bi prebujali s tem, da podeljujemo zakrament krsta med (velikonočno) župnijsko službo božjo.

Pri birmi je poudarek na osebni odločitvi slednjega poedinca, zato naj bi spodnjo starostno mejo za pripustitev k birmovanju dvignili; možno je to vsekakor samo na medškofijski ravni.

Posredovanju znanja naj se pridruži tudi dejansko sodelovanje v farni skupnosti.

Tudi pri birmi naj zavest vzajemne soodgovornosti svoj poudarek prejme v tem, da se birmovanje vrši v domači župniji ali dekaniji; isti cilj naj zasleduje letna birmska obnova o binkošti v vsaki poedini župniji. Tudi trgovinskim izrodkom te izključno cerkvene slovesnosti smo se s to predlogo hoteli postaviti po robu vtem, ko smo znova poudarili pomen botrovske službe. Dobro bo, da izkoristimo možnosti novega birmskega obreda (II, 5) in za birmske botre izberemo krstne, ali pa naj starši, posebno če po veri res živé, sami vodijo otroke k birmi, saj so končno v polnem pomenu oni odgovorni za krščansko vzgojo svojih otrok. Tudi naj bi s tem še krepkeje poudarili notranjo vez obeh iniciacijskih zakramentov (krsta in birme). Enako kot pri krstu nagovarjamo v prvi vrsti starše, naj dejavno sodelujejo tudi pri podeljevanju birme.

1. UVOD**Včlanjenje v Cerkev**

Sveti krst in sveta birma včlanita vernika v vidno občestvo Cerkev in ga uvedeta v udeležbo pri njenem polnem življenju

2. ZAKRAMENT SVETEGA KRSTA**2.1 Pravila**

- 2.11 Zakrament svetega krsta vernika postavi v velikonočno Kristusovo skrivnost, v njegovo smrt in njegovo vstajenje.
- 2.12 Krst vernika včlani v cerkveno občestvo, navzoče v krajevni Cerkvi.
- 2.13 Kot zakrament vere krst predpostavlja, da je kandidat po svobodni verski odločitvi voljan priključiti se Cerkvi, slediti Kristusu in mu postajati podoben.
- 2.14 Otrokom se zakrament svetega krsta more podeliti, zanašajoč se na vero staršev in skupnosti, v kateri otrok dorašča, vero spoznava, se jo uči ljubiti in po njej živeti.

2.2 Sklepi**glede na krščevanje odraslih in mladostnikov****2.21 Zakon**

Pred krstom je predpisan čas priprave (katehumenat), ko kandidata uvajajo v krščansko vero in krščansko življenje.

2.22 Zakon

Katehumen naj se udeležuje življenja v župniji, tudi bogoslužja, saj je po svoji veri že povezan s Cerkvijo in župnijska skupnost odgovarja zanj.

2.23 Zakon

Katehumentu naj pomaga boter, ki bo tudi po krstu skrbel za vero in krščansko življenje novokrščenca. Botra je v krstnem pogovoru treba opozoriti na njegove obveznosti.

2.24 Zakon

Sveti krst naj se smiselno podeljuje med sveto mašo, po možnosti v noči od velike sobote na veliko nedeljo. Vendar je treba upoštevati katehumenove osebne želje.

2.25 Zakon

Če katehumentu manjkajo pravi verski nagibi, potrebna vnema in resnost, je treba podelitev svetega krsta še odložiti.

2.3 Sklepi**glede krščevanja otrok****2.31 Zakon**

2.311 Na otrokov krst je treba pripraviti starše in botre s krstnim pogovorom.

2.312 Od staršev in za vzgojo upravičenih oseb je treba doseči, da krst pravočasno javijo župnemu uradu, zato da bo možen temeljit krstni pogovor.

2.313 Krstni pogovor je posebno odločilen, kjer obstajajo pomisleki za krščansko vzgojo. Dokler teh pomislekov ni mogoče odstraniti, je krst treba odložiti. Za farno skupnost odgovorni naj si v takih primerih za starše posebej prizadevajo.

2.32 Pobuda

Poleg tega naj bi vse za vzgojo otrok pristojne s pogovori in predavanji opozarjali na naloge verske vzgoje ter jim oskrbeli primerne podlage.

2.33 Zakon

„Pri krščevanju naj bo navzoč vsaj en boter“. (Obrednik: „Krščevanje otrok“, št. 39) Boter mora izpolniti cerkvenopravne pogoje in biti voljan, da sodeluje pri verski vzgoji in oblikovanju otroka.

2.34 Zakon

Na željo staršev je mogoče pritegniti krstne priče.

2.35 Zakon

Pristojni dušni pastir naj si skupno z župljani prizadeva za dostojanstveni potek krstnega slavlja. Tako bodo prebujali zavest za pomen in važnost krsta ter pospeševali povezanost in čut soodgovornosti v župniji.

2.36 Zakon

Če je le mogoče, bodi otrok krščen v župniji, kjer biva starši, že zato, da zagotovimo krstni pogovor in krepimo župnijsko občestvenost.

3. ZAKRAMENT SVETE BIRME

Škofijska sinoda predala škofijskemu svetu 1971; sklenjeno 20. okt. 1973 ter po škofu potrjeno.

3.1 Pravila

3.11 Zakrament birme poglobi včlanjenje v krščansko občestvo in ga je treba motriti kot dopolnitev krsta. Ta zakrament krščenca z darovi Svetega Duha vodi do „polnoletnosti odrešenih“, da tako kot zrel kristjan more v Cerkvi in družbi prevzemati primerno odgovornost in pričevati za Kristusa.

3.12 Birma v prejemniku enako predpostavlja voljno vero in s tem temeljitejše poznanje verskih resnic, kakor tudi voljo, da svoje življenje oblikuje iz vere. Priprava krščenih na prejem birme je zato pomembna naloga vsega božjega ljudstva. Zlasti si morajo prizadevati dušni pastirji, da vsi krščenci dosežejo polno včlanjenje v Cerkev in so dobro poučeni.

3.2 Sklepi

3.21 Zakon

Pogoj za prejem birme je udeležba pri birmskem pouku, kjer je posebej potrebno, podrobno obravnavati življenjska vprašanja mladih in krepiti zavest obveznosti, da sledimo Kristusu in izpričujemo krščanstvo. Učenci, ki so se odjavili od verouka, naj v splošnem ne bodo pripuščeni k birmi.

3.22 Zakon

Birmski pripravnik naj pravočasno, morda ob pričetku novega cerkvenega leta, razodene voljo, da dejavno sodeluje v cerkvenem občestvu, s tem da se aktivno udeležuje bogoslužja in prevzema svoji starosti ustrezne naloge.

3.23 Zakon

Po možnosti naj bo birmski pouk v domači župniji. Spričevala za pripust k prejemu svete birme izdajajo osebe, ki so redno poučevale po obstoječih predpisih.

3.24 Zakon

Starše in botre je treba uvesti v bistvo birme in v naloge birmskih botrov. Te naloge zahtevajo ne le sodelovanje pri birmi sami, marveč mnogo bolj trajno skrb in pomoč birmancu, da bo njegovo življenje dejavno krščansko.

3.25 Zakon

Birmski botri morejo postati krstni, zato da bo jasnejša ozka povezanost med krstom in birmo; še za nadalje pa naj ostane dopustno izbrati si drugega birmskega botra. Tudi starši lahko peljejo otroka k birmi, ker so v prvi vrsti oni odgovorni za versko vzgojo birmskega pripravnika. V upravičenih primerih je mogoče birmanca pripustiti k birmi tudi brez botra.

3.26 Priporočilo

Po možnosti naj birmanci prejmejo zakrament v domači župniji ali dekaniji.

3.27 Zakon

Enkrat letno je v župnijah po dobri pripravi obnovitev birmske obljube. Primeren prazničen dan za to je binškošna nedelja ali kak drug župnijski praznik.

3.28 Zakon

Birmske knjižice naše škofije naj se za dvojezične župnije priredijo tudi dvojezično — nemško-slovensko —, da je vsem pri birmi navzočim mogoče slediti tudi onim delom liturgičnega dejanja, ki se opravljajo v drugem jeziku.

4. SKLEPI K ZAKRAMENTOM SVETEGA KRSTA IN SVETE BIRME

4.1 Priporočilo

Pristojnim škofijskim uradom naročamo, da dajo na uporabo predloge za krstno obljubo, za krstno slavlje, za birmski pouk in za birmsko slavlje. Tudi naj pripravijo času primerno birmsko knjižico in primerna besedila pesmi.

4.2 Priporočilo

Sinoda priporoča, naj bi starši in izkušeni vzgojitelji vzajemno sodelovaje podpirali birmski pouk ter k njemu tudi povabili starše in botre birmskih pripravnikov.

4.3 Priporočilo

Na primeren način naj se objavijo imena birmancev, da tako v župniji budimo soodgovornost.

4.4 Priporočilo

Po možnosti naj bo birmovanje v zvezi s sveto mašo.

4.5 Priporočilo

Škofa naprošamo, da župnijam javi dodatne datume birmovanja brez vizitacije.

4.6 Votum

Šveto stolico naj bi prosili za dovoljenje, da bo dušni pastir, ki je odgovoren za pripravo na zakon in za sklenitev zakona, pooblaščen za to, da birma še ne birmane zakonske partnerje.

Opozorilo

Gleda na starost pri birmovanju velja sklep avstrijske škofijske konference (KVBl. 1973, str. 70).

12. Obhajanje evharistične daritve**0. UVOD**

Stolni župnik Friedrich Vögel

V različnih gremijih, na pokrajinskih konferencah in v osrednji komisiji se je veliko razpravljalo glede na oba aspekta evharističnega slavlja: daritev in gostija. Vedno nove formulacije so predlagali pa spet zavrgli. Ker so razmeroma številne pobude presegle kompetence škofijskega prava, npr. obhajanje po laikih, laiki kot duhovniki v drugotni službi, kvašen kruh itd., je bilo treba ostati zgolj pri priporočilih.

Pri vseh pogovorih je s posebno prizadetostjo šlo za dejavno udeležbo oz. razdeljevanje vlog in za upoštevanje položaja ter pričakovanj soudeležencev pri oblikovanju evharističnega slavlja.

1. PRAVILA

- 1.1 Med vsemi bogoslužnimi opravili zavzema sveta maša prvo mesto, ker je v njej Kristus na poseben način navzoč in deluje. (Prim. „Navodilo o obhajanju in češčenju evharistične skrivnosti“, čl. 9, z dne 25. maja 1967, KVBl. 14/1967, 30. sept. 1967.) Po svojem Duhu nas druži v skupnosti, ki z njim in v njem poveljuje Očeta. Sveta maša je za Cerkev in za vsakega posameznega kristjana središče življenja po veri.
- 1.2 Naša udeležba pri Kristusovi daritvi se dopolni v obedu, v svetem obhajilu, v katerem se udeležujemo Kristusovega življenja.

- 1.3 Obhajanje evharistije je naloga vse farne skupnosti, ki je po svetem krstu in sveti birmi deležna Kristusovega duhovništva. Skupno obhajanje mora učinkovati tudi na vsakdanje življenje vernikov in jih oblikovati v bratsko skupnost, v kateri se vsakdo zaveda, da je odgovoren tudi za drugega.
- 1.4 Oblikovanje evharistične daritve naj, ob varovanju liturgičnih navodil, ustreza pogojem, potrebam in pričakovanju navzočih vernikov, kajti bogoslužne oblike niso namenjene same sebi, temveč naj služijo ljudem.

2. SKLEPI**2.01 Zakon**

Duhovnik naj praviloma mašuje obrnjen k ljudem, da bo jasno viden skupnostni in obedni značaj svete maše. (Prim. „Instructio generalis“ [= IG], 262.)

2.02 Zakon

Da bo vernikom popolna udeležba pri Gospodovi večerji zavestna, naj mašnik pri vsaki maši posveti hostije tudi za vernike. Hranjenje Najsvetejšega v tabernaklju služi predvsem obhajilu bolnikov in češčenju. (Prim. IG, 56 h)

2.03 Zakon

Glede načina obhajanja se mora delilec obhajila vedno ravnati po želji obhajanca.

2.04 Zakon

Verniki naj prejemajo obhajilo pod obema podoboma, če to dopuščajo liturgične smernice.

2.05 Zakon

Za pripravo in oblikovanje evharistične daritve ima glavno odgovornost duhovnik kot farni predstojnik. Njegova dolžnost je, da opravilo pripravi skupno z verniki ali vsaj s tistimi, ki opravljajo kako posebno službo. (Prim. IG 14, 19)

2.06 Zakon

Ker duhovnik obhaja evharistično daritev s farno skupnostjo, mora za vernike pri vsaki maši biti predviden vsaj majhen delež sodelovanja. (Prim. IG 14, 19)

2.07 Zakon

V vsaki župniji naj šolani odrasli in mladostniki, ki so pórok

za dostojno in razumljivo branje beril, opravljajo službo lektorjev (prim. IG 66). Službo pri oltarju naj bi bolj kot doslej opravljali odrasli. Zanj in za službo cerkovnika je potrebno liturgično šolanje.

2.08 Zakon

Duhovnike je treba v škofiji tako porazdeliti, da bo v vsaki farni skupnosti mogoča dobro pripravljena nedeljska služba božja. V mestih naj se izogibajo kopičenju svetih maš, kar ovira gojitev farne skupnosti. Svete maše v sosednih cerkvah je treba časovno sporazumno razporediti. Urnik svetih maš je treba dobro vidno objaviti, npr. s tablami ob cestah, z lepaki v hotelih, gostiščih, gostilnah, na postajah itd.

2.09 Zakon

V župnijah, ki so začasno nezasedene, naj „nedeljsko pomoč“ opravlja po možnosti vedno isti duhovnik, da bo vsaj tako omogočeno oblikovanje farne skupnosti.

2.10 Zakon

Pri daritvah svete maše s „posebnimi skupinami“ je treba upoštevati njihove potrebe in pogoje. To velja posebno za „otroške maše“. Tudi otroci imajo pravico do take oblike božje službe, ki upošteva njihovo razumevanje. Isto velja tudi za manjše skupine, ki zaradi omejenega števila udeležencev želijo enostavnejšo in preprostejšo obliko, npr. pri mašah v stanovanju. V obeh primerih pa je treba upoštevati zadevne smernice škofovske konference. (KVBI., št. 6, 20. 4. 1974, str. 29)

2.11 Zakon

Sveto mašo z radijskim prenosom je treba pripraviti v sodelovanju z vodstvom verskih radijskih oddaj, s škofijsko liturgično komisijo in z župnijo, iz katere se bo vršil prenos. Radijske maše naj bodo v liturgičnem in pevskem (glasbenem) pogledu nad poprečjem in naj služijo kot zgled.

2.12 Zakon

Sveta maša naj se obhaja na prostem le, če je res upravičeno. Goło reprezentiranje ne upravičuje take maše. Aktivno sodelovanje udeležencev mora biti zagotovljeno in ga liturgiji neodgovarjajoče oblikovanje ne sme ovirati.

2.13 Zakon

Če je potrebno, naj bodo laiki postavljeni kot izredni delilci obhajila. Naročilo izhaja od škofa.

2.14 Priporočilo

Sinoda se izjavlja za to, naj škof poveri zanesljivim laikom, da nosijo sveto obhajilo bolnim in starim osebam.

2.15 Zakon

Dušne pastirje je treba obvezati, da ob ugodnih prilikah (ve-rouk, poročni in krstni pogovor, spoved, posebne prireditve) budé čut za prejemanje svetega obhajila, razširjajo znanje danes veljavnih smernic o prejemanju in delajo na tem, da bo voljnim prejemanje obhajila sčasoma pravilo in redno sodelovanje pri sveti evharistiji. Tej zadevi naj bo vsako leto v vsaki župniji obvezno posvečena ena pridiga.

2.16 Priporočilo

Sinoda naproša škofa, da se zavzame za to, da dvakratni prejem svetega obhajila v bodoče ne bo dovoljen le za Veliko noč in Božič, marveč izjemoma tudi ob drugih izrednih priložnostih.

2.17 Priporočilo

Evharistični kruh naj bo spoznaven kot kruh. Zato je priporočljivo uporabljati namesto belih hostij krušne hostije (prim. IG, čl. 283). Zato naj bo poskrbljeno, da krušne hostije izdelujejo v škofiji.

Sinoda naslavlja prošnjo na škofovsko konferenco, naj si prizadeva, da bo tudi v zapadni Cerkvi mogoče uporabljati kvašen kruh. S tem bo znamenje lomljenja kruha razločnejše in današnjemu človeku dojemljivejše.

Pripomba škofa:

V splošnem uvodu v „Rimski misal“, čl. 283, gre za simboliko lomljenja kruha, pri čemer so lahko hostije izdelane tudi v „običajni obliki“.

2.18 Pobuda

Zelo priporočljiva oblika sodelovanja je, če verniki ob darovanju prinesejo k oltarju kelih, kruh, vino in vodo. Darovalci v farne namene se morejo združiti v spreved (npr. o svečnici, na dobrodelno, misijonsko ali zahvalno nedeljo itd.). Prinašanje darov in pobiranje v pušico naj bo po možnosti zaključeno do prošnje nad darovi (prim. IG 49).

2.19 Poziv

V vseh primerih, v katerih je dopustna prosta formulacija daritvenih besedil, npr. ob vstopu, pri kesanju, pri prošnjah za vse

potrebe itd., naj duhovnik z osebno oblikovanimi besedami pozivi božjo službo, da doseže na ta način tesnejši stik z verniki.

2.20 Priporočilo

Zaradi spremenjenih življenjskih navad je za mnoge vernike večerna sveta maša prikladnejša. Pri določanju urnika svetih maš je treba to upoštevati. Tudi podružnice je treba z rednim bogoslužjem vključiti v farno življenje.

Opozorilo:

Da se na podružnicah uvede nedeljska božja služba, je potrebno dovoljenje škofijskega ordinariata (prim. KVBI. 1961, str. 32).

2.21 Poziv

Ob nedeljah in praznikih naj se priložnostno berejo vsa tri berila. S tem naj se v vernikih budi zavest enotnosti in nepretrganosti med staro in novo zavezo (prim. IG 318).

2.22 Priporočilo

Da bo v bodoče vsem farnim skupnostim v škofiji zagotovljena nedeljska evharistična daritev, se sinoda izreka za to, da bi pustili laikom prevzeti duhovništvo kot častno službo.

Pojasnilo:

Pod „duhovniki s častno službo“ so mišljeni neporočeni možje, ki iz pastoralnih (ali morda gospodarskih) razlogov izvajajo tudi civilni poklic. Če pa so poročeni, velja isti pridržek kakor pri priporočilu 2.18 predloge „Liturgija v življenju krščanske občine“.

13. Božja služba brez duhovnika v družini in župniji

0. UVOD

Župnik Avguštin Čebul

Ta predloga je bila na 2. zasedanju najkrajša med vsemi; najhitreje je bila izglasovana.

Geslo nagovora pri škofovskem posvečenju v Solnogradu je bilo: Najvažnejše vprašanje je danes božje češčenje.

Je li božja služba brez duhovnika zasilna rešitev, je prepuščena slučaju, je odvisna zgolj od privatne iniciative posameznikov, ali pa je to skupna skrb Cerkve?

Kdo nosi odgovornost, koga smemo obvezati, kdaj nastopi položaj, ko bi vodstvo take božje službe moral prevzeti kristjan, ki nima duhovniškega posvečenja? Kdo je sposoben, kdo ima potrebno duhovno svobodo?

Če se ne zgodi poseben čudež v razdeljevanju, bolje, v odločanju za duhovniški poklic, bodo imeli oni preroki prav, ki napovedujejo, da na zaključku tisočletja v koroški deželi dve tretjini župnij ne bo več zasedenih.

Vsled zmešnjav prilik v naši škofiji duhovniki ne bodo mogli oskrbovati nezasedenih župnij.

Bo duhovnikova odsotnost župljane oprostila obveznosti udeležbe pri nedeljski službi božji ali celo za vselej?

Čut za božje češčenje v občestvu bi tako povsem okrnel. Do zadnjega bi izginila zavest te obveznosti. Na odmaknjenih podružnicah komaj da še obstaja, kljub možnosti, da se peljejo tja, kjer bi se službe božje mogli udeležiti.

„Bog potrebuje ljudi“, da si zagotovi češčenje. Češčenje božje, božja služba v človeškem življenju ne sme ostati obrobni pojav. Zato naj bi znova obudili skupne božje službe brez duhovnikov.

Občut skupnosti v molitvi je treba znova odkriti. Družinska molitev, družinsko obhajanje praznikov bi moglo biti izhodišče razmahu takih skupnosti.

Kristusa pod podobo kruha naj bi smeli razdeljevati tudi neduhovniki. Božjo besedo je treba ljudem brati in razlagati; vsekakor po ljudeh, ki jim je škof poveril to poslanstvo.

Vodilne narave, karizmatike v najboljšem pomenu besede, je treba odkrivati, treba jih je iskati in jih podpirati. Treba jim je zaupati.

Ta predloga naj bi postala zadeva najširših krogov. Ustvarjati je treba majhne molitvene skupnosti, nastavki zanje že obstajajo.

Zadevo te predloge je treba vzeti resno, ker ni zgolj privatna stvar poedinca.

Še drug vidik bi mogli poudariti: menjavanje ljudi, ki vodijo takšne božje službe, bi vodilo do pestrega oblikovanja. Seveda ne smemo prezreti, da osnovne prvine takšnih božjih služb (bogoslужij) ostanejo pač vedno iste: sveto pismo, molitve — formulirane ali proste —, pesem — tradicionalna, ritmična —, tihota v premišljanju.

Frančišek Saleški piše v svojem predgovoru k „Filoteji“: „Ne pričakuj nič novega, le drugače postavljeno cvetje!“ Za ta vedno novi način sestavljanja gre. Z novo sestavo gradbenih prvin postane bogoslужje privlačno. Gre za to, da v posameznih odsekih verskega življenja doživimo občestvo, naj že bodo odseki veliki ali majhni.

Tu gre za resnično delo brez posebne problematike ali teorije, gre za vsakdanji duhovni kruh v družinah, v občestvih. Je li ta namera utopija, sen, ali pa se bo uresničila? Že vedno bi morala biti resničnost kljub tej na novo oblikovani predlogi.

1. UVOD

Kakor v družini tako tudi v farni skupnosti lahko nastane položaj, da je treba obhajati božjo službo brez navzočega duhovnika. Božjo službo oblikujemo ustrezno vsakokratnim danostim in prilikam.

2. PRAVILA

- 2.1 Po krstu in birmi so verniki deležni Kristusovega duhovništva. Zato je njihova naloga, da sodarujejo Kristusovo daritev in oznanjajo blagovest z življenjem ljubezni v družini in župniji.
- 2.2 Hišna liturgija in druge oblike bogoslужja brez duhovnika so potrebne, da krščansko življenje poteka neprekinjeno.
- 2.3 Vsakdanje bogoslужje se opravlja v družini in v katerikoli skupini krščenih.
- 2.4 Zelo važni so tudi verski običaji; izražajo toploto in osebno povezanost ter večajo božjo čast in poglobljajo osebno pobožnost, če se vršijo v duhu vere.

3. Sklepi

3.1 Zakon

Da bo mogoče bogoslужje opravljati v vsakdanjem življenju, je treba vse člane župnijske skupnosti sposobnostim in možno-

stim ustrezno za to usposablјati s šolanjem, vajo in doživljanjem.

3.2 Zakon

Če ob nedeljah in praznikih ni duhovnika, ki bi z župljani obhajal sveto mašo, naj diakon ali od škofa pooblaščen laik vodi besedno bogoslужje in deli obhajilo. Pri tem naj bi se držali dosedanjega načina, za besedno bogoslужje pa bi bilo treba najti tudi novih oblik, ki omogočajo živo sodelovanje in navorijo celega človeka.

3.3 Zakon

Za vodstvo takih župnijskih božjih služb naj bodo šolane in pooblaščen primerne moške in ženske osebe. V okviru cerkvenih določb naj imajo tudi dovoljenje za pridiganje in delitev svetega obhajila. Načrtovanje in nameščanje naj prevzame in vodi škofija. Potrebno pa bo že sedaj po župnijah opozoriti na morebitno nastavitev takih laikov in vzbuditi razumevanje za to službo.

3.4 Zakon

Škofijski liturgični komisiji naročamo, da v sodelovanju z Dušnopastirskim uradom, Katoliško akcijo in tistimi, ki so odgovorni za izobrazbo duhovnikov, izdela podlage in prireja šolanje za uvedbo novih oblik.

3.5 Zakon

V družinskem dušnem pastirstvu je za poživitev verskega dogajanja v družini (skupna molitev, branje svetega pisma, verski pogovori, družinski spominski dnevi, verska znamenja v stanovanju) treba uporabiti vsako priložnost, npr. pouk neveste in ženina, tečaje za zakonce, večere staršev itd.

3.6 Pobuda

Ne samo v družinskem krogu, temveč tudi sosedje in znanci naj bi take verske slovesnosti prirejali.

3.7 Poziv

Tudi med veroukom v šoli je potrebno pripravljati in oblikovati in prirejati liturgična slavlja.

3.8 Poziv

Odgovorni (dušni pastirji, kateheti, učitelji, starši in drugi) naj si prizadevajo za sodobno obliko verskih in krajevskih običajev

ter jih vključijo v versko življenje župnije. To velja za starodavne praznike cerkvenega leta, pa tudi za novo nastajajoče prilike, npr. Akcija Treh kraljev, Družinski postni dan, Dan starih.

3.9 Priporočilo

Sinoda naproša škofa, da se zavzame za to, da bo v soupravljenih župnijah ali podružnicah služba božje besede, opravljena pod vodstvom diakona ali od škofa pooblaščenega laika, veljala kot nedeljska božja služba.

14. Cerkevna glasba

0. UVOD

Prošt dr. Johann Sabitzer

Drugi Vatikanski koncil se je zlasti v 6. pogl. Liturgične konstitucije jasno izjavil glede cerkvene glasbe. Odločno govori o novem in nakuže pota v novo, še nepregledno pokrajino.

Koncil cerkveno glasbo označuje kot „neločljivo sestavino“ slovesnega bogoslužja, podobno kot so noge in roke sestavni del človeškega telesa. Od tod dostojanstvo katoliške cerkvene glasbe, ki je po svojem bistvu pevska.

Upoštevati je treba, da so pri celotni liturgični obnovi, zlasti tudi glede cerkvene glasbe, odločujoči predvsem dušnopastirski razlogi. Ukrepi, ki ne olajšujejo umevanja in živega sodelovanja vernikov, ne pomenijo pravega napredovanja liturgične obnove. Doslej veljavno pojmovanje, naj liturgično gibanje vernike vodi do liturgičnih višin, je slonelo na postavki, da je liturgija vedno vnaprej dana, nespremenljiva in absolutna veličina, edino odločujoča za liturgični slog. Nasprotno pa koncil vidi tudi v raznih posebnostih narodov in narodnih skupin odločilne dejavnike, potrebne upoštevanja pri liturgični dejavnosti, zlasti še v pevskem delu. Ravno to pomeni odločen napredek v pojmovanju bogoslužja. Ne le verniki se torej morajo ravnati po liturgiji, marveč je zdaj liturgijo samo treba uravnavati po pravilno dognanih zahtevah vernikov, z namenom, „da jo bo krščansko ljudstvo kolikor mogoče lahko razumelo ter pri njej polno, dejavno in občestveno sodelovalo“ (čl. 21). Cerkev s tem potrjuje, da je živo in občuteno petje nazadnje važnejše od „teksta“; to dalje pomeni, da je dejanska izvedljivost načelno pomembnejša kot pa vprašanja litur-

gičnega in glasbenega sloga, da se le upoštevajo funkcionalne določbe.

Iz tega sledé zaključki, ki so za cerkveno glasbeno udejstvovanje v koroški škofiji daljnosežne važnosti:

da ima petje v liturgiji prednost pred govorjeno besedo;

da je v bodoče dovoljeno peti v materinščini vse liturgične dele, in to ima — kot v latinščini — prednost pred govorom;

da je v cerkvi ljudsko petje temeljna prvina cerkvene glasbe.

Tudi nove verske pesmi, ki nagovoré zlasti mladi rod, naj najdejo mesto v liturgičnem slavju. To prizadevanje za nove glasbene oblike pa mora biti iskreno in mora sloneti na zavesti odgovornosti za samo liturgijo.

Iz tega izhajajo za bodoče delo na področju cerkvene glasbe v koroški škofiji sledeča težišča:

1. Izobraževanje župnijskih kantorjev:

Spričo dejstva, da koroško ljudstvo, za petje navdušeno in sposobno, pri liturgičnem slavju manj prepeva, ker meni, da je to zborova zadeva, je nastavitev kantorjev odločujočega pomena za vodstvo in obnovo ljudskega petja v župnijah. Liturgično in glasbeno izšolani pokrajinski kantorji prevzamejo šolanje župnijskih kantorjev in lektorjev.

2. Skrb za cerkveni zbor:

Liturgična obnova je znova uveljavila pevski zbor kot interpreta večglasne cerkvene glasbe v njegovi vlogi, da je resnični nosilec liturgične funkcije. Potrebno je le, da svojo nalogo pravilno razume, ako noče, da bo osamel in okrnel.

3. Šolanje organistov in orglanje:

S šolanjem kantorjev mora tudi šolanje organistov sporazumno potekati. Brez veččega orglanja si tudi v bodoče ne bo mogoče misliti slovesnega obhajanja liturgije.

Ta trodelni težiščni program — kantor, zbor, orgle — naj bi nudil cerkveni glasbi na Koroškem novih pobud.

Škofijska sinoda 1972 je temu oskrbela dovolj uzakonjenih predpogojev:

Škofijska komisija za cerkveno glasbo odgovarja za celotno načrtovanje in izvajanje dela na področju cerkvene glasbe v škofiji, kot je

za to v župnijah odgovoren liturgični delovni krožek. Ustanovitev načrtnih mest za poklicno nastavljene cerkvene glasbenike z ustrežno strokovno izobrazbo bo ostala neizpolnjena želja.

Pri tem enega ne gre prezreti: Cerkevna glasba in njeni problemi niso delovno področje maloštevilnih podjetnih, ki bi se hoteli uveljaviti, marveč so vse točke predloge o cerkveni glasbi, ki jih je sinoda s sklepom potrdila, le delni vidik tega, kar imenujemo živo in temeljito izgrajevanje božjega ljudstva. Tako gledano se po zakonjeni predlogi v koroški škofiji more znova razcvitati udejstvovanje na cerkveno-glasbenem in s tem tudi na dušnopastirskem polju.

1. BISTVO CERKVE NE GLASBE

1.1 Pravili

- 1.11 Cerkev prizna vse oblike glasbe, ki izražajo smisel bogoslužnega opravila in molitev vernikov razumljivo in izvedljivo v našem času.
- 1.12 Po svojem bistvu je cerkvena glasba povezana z bogoslužjem in živo izraža občestvo odrešenih pri tem, ko hvali Boga, se mu zahvaljuje in ga prosi.

2. OBLIKE CERKVE NE GLASBE

2.1 Pravilo

Mnogotere oblike — cerkvena pesem, gregorijanski koral, petje psalmov, sodobna in klasična cerkvena glasba — naj bi v lastnem slogu izražale versko vsebino, in sicer z besedilom ali brez njega.

2.2 Sklepi

2.21 Zakon

Odgovorni naj se trudijo za one glasbene oblike pri bogoslužnih opravilih, ki najbolje odговarjajo vsebini slavja in razumevanju sodelujočih. Predvsem velja to za službo božjo ob nedeljah in praznikih.

2.22 Zakon

Po možnosti izvajamo bogoslužje s petjem, ker je petje odlična oblika obrednega izražanja.

2.23 Zakon

Vedno je pri petju paziti na skladnost med besedilom in glasbo ter na umetniško vrednost.

2.24 Zakon

Vse oblike z dobrim besedilom in napevom naj dobé svoje mesto v bogoslužju. Pritegnejo naj se v uporabo tudi nove stilne oblike.

2.25 Poedine dele enotne nove pesmarice je treba uporabljati pozkusno. Dokler ne bo uvedena, sta podlaga za ljudsko petje v naši škofiji „Heiliges Volk“ in „Svete pesmi“.

2.26 Zakon

Ustvarjalce v vseh smereh nove duhovne glasbe je treba podpirati z naročili, da bo več možnosti za oblikovanje liturgičnih opravil.

3. NOSILCI CERKVE NE GLASBE

3.1 Pravilo

Nosilec cerkvene glasbe je celotna župnija. Duhovnik, kantor, zbor in shola, instrumentalisti in zbrani verniki imajo pri tem vsak svojo funkcijo, katerih cilj mora vedno biti skupno obhajanje liturgije.

3.2 Sklepi

3.21 Zakon

Liturgični krožek župnijskega sveta je odgovoren tudi za glasbeno oblikovanje bogoslužja.

3.22 Zakon

Že med študijem naj bi se duhovniški kandidati dobro izšolali za glasbeno oblikovanje bogoslužja. Semkaj spada gojitev glasu, govora, petja in igranje kakega glasbila ter stvariteljsko uporabljanje glasbenih izraznih sredstev. Tudi pozneje je treba stalno nuditi možnosti za nadaljnjo izobrazbo in informacijo.

3.23 Zakon

Vsaka župnija naj ima enega, ali bolje, več kantorjev. Njihova naloga je, da pomagajo pri oblikovanju bogoslužja in vodijo ljudsko petje.

3.24 Zakon

Naloge zbora in shole so, da kot soudeleženci bogoslužja pod-

pirajo ljudsko petje in liturgično opravilo dopolnjujejo z lastnimi izvajanjem. Sodelovanje ljudstva naj pri tem ne bo utesnjeno preko mere.

3.25 Zakon

Župnijsko skupnost je treba stalno uvajati v smisel in pomembnost cerkvenega petja ter jo praktično šolati s pevskega vajami v cerkvi in šoli, pri pridigah in z razlaganjem pesmi. V ta namen je potrebno sestaviti pevski kanon.

3.26 Zakon

Organist in instrumentalisti naj prispevajo k oblikovanju božje službe s tem, da podpirajo ljudsko petje, in z lastnimi mediacijskimi izvedbami.

4. CERKVENA INSTRUMENTALNA GLASBA

4.1 Pravilo

Važno nalogo imajo v bogoslužju glasbila, in tu zlasti orgle. Načelno pa je za službo božjo uporaben vsak instrument, če zvočno pojasnjuje molitveno obliko.

4.2 Sklepi

4.21 Zakon

O uporabi novih, neobičajnih glasbil naj odloča župnijski liturgični krožek, ustrezno dušnopastirskim potrebam in cerkvenim navodilom. Pri določenih liturgičnih opravilih (kot npr. besedno bogoslužje, večerne pobožnosti, meditacije) naj bi se posluževali tudi modernih tehničnih pridobitev, kot so gramofonske plošče, audio-vizualna sredstva idr.

4.22 Zakon

Pri obnavljanju ali popraviljanju orgel se je treba obrniti na oddelek za cerkveno glasbo. Prednost naj imajo mehanične orgle s piščalmi, ozirati pa se je treba pri tem tudi na želje župljanov.

5. ORGANIZACIJA

5.1 Pravilo

V smislu liturgične konstitucije je v škofijski liturgični komisiji oddelek za cerkveno glasbo pristojen za vse zadeve tega področja.

Njegova naloga je, da usklaja, daje pobude in s tem pomaga župnijskim skupnostim.

5.2 Sklepi

5.21 Zakon

Oddelek za cerkveno glasbo naj zastopajo primerni strokovnjaki.

V sodelovanju s škofijsko komisijo je treba, da župnija izgrajuje župnijsko daritveno bogoslužje, besedno bogoslužje in pobude za meditacije, in to tako, da bo današnjemu človeku prikladno in umljivo.

5.22 Zakon

Oddelek za cerkveno glasbo si mora prizadevati za primerno plačo cerkvenim glasbenikom.

5.23 Zakon

Poskrbi naj, da bodo v posameznih območjih ob odgovarjajoči plači poklicno nastavljeni cerkveni glasbeniki, da tam poživijo cerkveno glasbeno življenje.

5.24 Zakon

Ustvari naj vsebinsko bogato zbirko pripomočkov in poskrbi za pomožne moči.

5.25 Zakon

Na skrbi ima usposabljanje in nadaljnje izobraževanje vseh nosilcev cerkvene glasbe v tečajih in drugih prireditvah.

5.26 Priporočilo

Zavzeti se je treba za ustanovitev škofijske glasbene šole z glavno nalogo izobraževanja kantorjev, organistov in zborovodij.

Pri tem naj se poizkuša doseči sodelovanje z državnimi ustanovami.

5.27 Zakon

O radijskih prenosih bogoslužja se je treba pravočasno pogovoriti z liturgično komisijo in z oddelkom za cerkveno glasbo.

5.28 Priporočilo

Vešči cerkveni zbori morejo bogoslužno obhajanje resnično obogatiti. Zato naj bi bolj mislili na to, da takšne zборе — morda na podlagi menjave — povabimo v druge župnije, da sodelujejo pri liturgičnem slavlju.

15. Cerkev v družbi

0. UVOD

Prof dr. Olaf Colerus-Geldern

Podkomisija III/1 je prevzela nalogo, da formulira načela za vidike, po katerih naj bi vidno ustanovljena Cerkev tudi v krajevnem območju uravnavala svoj odnos do človeštva, ki je v mnogočem sekularizirano, pa vendar potrebno zveličujoče in odrešitvene dejavnosti, kolikor to človeštvo očituje določene „družbene strukture“.

Da predloga zaradi obsežnosti praktično ne bi postala neprebavna, se je podkomisija v svoji obdelavi morala omejiti na nekatere bistvene poteze. Pokrajinskim konferencam v predelavo predloženi osnutek je bil priznan, a tudi močno kritiziran. Pozitivno so ocenili sestavo in miselni razvoj, negativno pa preskopa teološka izvajanja, kar so označili kot okrnitev teološke resnice. Predlogo, ki posebej razpravlja o Cerkvi, pa so pripravljavci oz. člani osrednje komisije imeli v okviru škofijske sinode za odvišno, ko smo pred sabo imeli obsežne konstitucije o Cerkvi, ki jih je sklenil II. Vatikanski koncil.

Zato so manjši krožki od predloge „Cerkev v družbi“ nujno pričakovali popolnejšo teologijo o Cerkvi — želja, ki je glede na nalogo, poverjeno podkomisiji, zgrešila naslov. Glavna misel je bila upoštevana, kolikor sta dopuščala cilj in usmerjenost predloge. Enako so prevzeli dobesedno ali vsaj v kompromisnih obrazcih formulacije poedinih predlog, vložene že na 2. zasedanju. Po tem postopku so se nasprotujoči glasovi toliko skrčili, da si je končno velika večina sinodalcev mnenja predloge mogla prisvojiti in nanje pristati.

Iz obilice vnaprej pripravljenega gradiva naj predočim nekaj osrednjih vidikov. Pravila moremo strniti okrog troje glavnih tem:

1. Zaupanje, sloneče na splošni božji zveličavni volji, in poslanstvo evangelija (1.01—1.03).
2. Oznaka dejanskega sveta glede na njegove možnosti, pa tudi na celotno razdvojenost (ambivalentnost), omejenost in negotovost (1.04—1.06).
3. Oris kristjanovih nalog v Cerkvi sredi sveta, ki je stalno potreben odrešenja, — in sicer
 - a) glede na duhovno držo, ki jo je treba zavzeti;
 - b) glede na praktične zglede (1.07—1.12).

Med praktičnimi zgledi je poseben poudarek na zaščiti slabotnih in diskriminiranih, ker je to v vseh dobah človeške zgodovine bilo in ostalo ranljivo mesto javne morale. Dodano je še opozorilo na pred-

logo „Stiska in pomoč“. Udejstvovanje duhovnih drž, ki jih predloga priporoča, kakor tudi konkretnih zgledov naj bi vsekakor bilo možno pričakovati od študijske skupine, ki bi jo bilo treba ustanoviti (Predlogi, Zakon 2.1). Nje učinkovitost v veliki meri zavisi od sodelovanja z delovnimi krožki, katerih tematika in naloge se po svoji naravi prepletajo s temami študijske skupine (prim. 2.2 in 2.3). Predvsem bi bilo omeniti socialno in karitativno službo, a tudi področje prosvete izobraževanja in oznanjevanja.

Kar velja za vsa področja misli in dela, velja prav tako za pričujočo predlogo: Tudi z izglasovanjem na sinodi in s potrjenjem po prevzu. škofu ne bo postala nikakršno čarobno sredstvo. V najboljšem primeru utegne predloga koga navdihovati ali pa se pri svojih iniciativah moremo sklicevati nanjo. Že to pa more v gotovih okolnostih mnogo pomeniti.

„Vi ste sol zemlje. Če se pa sol spridi, s čim se bo solila?“
(Mt 5, 13)

1. PRAVILA

1.01 Oznanjati blagovest

Naloga Cerkve je oznanjati človeku in svetu blagovest, da ju Bog kliče k skupnemu večnemu zveličanju. Kristjan z vero izpoveduje, da blagovest temelji v Jezusu Kristusu, Pričevalcu in Sinu božjem, v njegovem življenju, smrti in v vstajenju. Na to opira svoje upanje, da se bo ta obljuba nad človeštvom uresničila.

1.02 Namenjena vsem ljudem . . . ,

Ta obljuba velja celotni človeški družbi, v kateri naj kristjani žive in se udeležujejo v ljubezni kot pričevalci upanja iz vere.

Pojasnilo:

V teh pravilih nikakor nočemo podajati popolnega nauka o Cerkvi. Očrtajo naj le njeno podobo, v kateri naj bi jo svet neposredno doživljal kot nosilko Kristusove blagovesti. Kakor je Kristusovo oznanjevanje istovetno z njegovim bivanjem, tako je oznanjevanje tudi celoten obstoj Cerkve: njeno bivanje kot skrivnost, njeno bogoslužje in njeno socialno delovanje. Človeštvo ni najvišji vrh zavesti osamljenega in zgubljenega sveta, marveč sodejavnik božje zveličavne volje.

1.03 . . . ki jih povezuje ista usoda

Usoda v Cerkev združenih kristjanov je zato neločljivo prepletena z usodo celotne človeške družbe. Če ta hodi pravo ali

krivo pot, je kristjanom v veselje ali pa vir zaskrbljenosti. „Drugega breme nositi“ velja tudi za kristjanov odnos do družbe. Med najodličnejše kristjanove naloge spada, da deli to breme z vsemi ljudmi.

Pojasnilo:

Veselite odrešenih, t. j. tistih, ki jih je Kristus osvobodil strahu in smrti, mora označevati kristjane in vključuje stopnjevano zavest odgovornosti. Kdor vé, da je iz milosti opravičen, vé tudi to, da človeško ni nad tistimi, ki ne verujejo.

1.04 Razlikovanje duhov — pobožnost in izvedenost

Ker kristjan veruje v zveličanje sveta po božji volji, vé, da je sleherni sedanja sreča le začasna. Spoznati je treba omejenost in dvoličnost vseh dosežkov. S tem se varujemo duhovne lagodnosti in sebične samoprevare ter spodbudimo voljo k prenavljanju v dobrem; v dosežkih, ki so se obnesli, pa smemo videti znamenja bodoče večje sreče človeštva.

Pojasnilo:

To pomeni stalno zdravo presojanje razmer v družbi in Cerkvi (societas et ecclesia semper reformandae).

Dar razločevanja duhov, prirejen doslej predvsem osebni askezi, bo mo v krščanski duhovnosti morali bolj uvaževati. Pobožnost in strokovna izvedenost — oboje je neizogibno. Drugi Vatikanski koncil v konstituciji „Cerkev v sedanjem svetu“ stavlja na razne načine v ospredje pozitivne možnosti in dosežke današnjega človeštva (npr. Cs 44, 62). Konstitucija načelno priznava in kot cilj zagovarja rastočo enotnost sveta, socializacijo in človekovo zahtevo po primernem blagostanju in dostojanstvu. Veliko je znanost prispevala k izboljšanju človekove zemeljske usode. Vera in kultura se vzajemno dopolnjujeta (58, 61), vsak kristjan mora svet presojati in sooblikovati iz vidika znanja svojega časa (62).

Človeku služiti se pa tudi pravi, da nočemo poenostavljati možnih možnosti, ki izhajajo iz prepletenosti dobrega z zlim (148). Spreobrnitev in trajno prenavo zahteva vsaka doba od posameznika in od človeške skupnosti.

1.05 Preizkušanje — privolitev ali odklonitev

Visoki cilj zveličanega človeštva je krščanski vesti merilo dobrega in zla. Konkretno presojati družbeni razvoj pa je upravičen le, kdor to vrši nadvse skrbno in je podkovan s strokovnim znanjem. Kristjani ne služijo družbi, če samo obsojajo in obtožujejo, marveč tako, da pomagajo v dejanju. Včasih bo stvarno pro-

učevanje družbenih pojavov pokazalo, da je nujno, duhovno jih odkloniti. To pa se ne sme zgoditi tako, da znotraj svetne stvarnosti zahtevamo popolnost, marveč po nareku vesti, ki tudi v tem, ko odklanja, noče drugega kot vsakokratno večjo srečo in blagor ljudi.

Pojasnilo:

Načeloma velja tudi tu, kar smo rekli k 1.04 o razločevanju duhov in pogojih za to. Pod „duhovno odkloniti“ je treba umeti, da bo v posameznih tehničnih primerih kristjan v skladu s svojo vero in stvarnim poznanjem moral reči: „Ni dovoljeno!“ (Mt 14, 4; Mk 6, 18).

Kristjan, ki hoče človekovo srečo, pa mora uvideti, da so v nepopolnem in nedovršenem svetu prepovedi neizogibno zlo in morejo biti smiselne le iz vidika naravnosti na človekov dolgoročni in večni blagor. Stvarno neutemeljena kritika družbenih razmer in brezplodno pritoževanje nad razmerami in razvojem, katerih vzročne zveze so bile premalo spoznane in za katere nimamo pri roki zanesljivega zdravilnega sredstva, si ne moreta prisvajati oznake „duhovna odklonitev“.

1.06 Negotovost

Dosežki naravoslovnih in duhovnih ved ter razvoj družbe v tehničirano in upravljano množično družbo so nas osvobodili mnogoterega strahu in socialne negotovosti.

S tem v zvezi pa je prišlo do novih oblik razdrobljevanja (dezintegracije), duhovne zmede, strahu in tudi zatiranja človeških vrednot. Posledica tega je odtujevanje tako na področju človeškega sožitja kot tudi svetovnonazorsko. Tako zapadamo duhovni osamelosti ter izgubljammo sposobnost doživljati transcendenco v odnosu do bližnjega in do Boga.

Pojasnilo:

Masovna družba, tehnicizacija in obsežno upravljanje so v vzročni medsebojni zvezi.

Predvsem za posameznika, pa tudi za majhne skupine postaja družba nepregledna zaradi vedno večje prepletenosti odnosov. Za posameznika to pomeni vedno večjo osamljenost, otežkočuje pa mu tudi usklajevanje teh nepreglednih sistemov z enostavnim svetovnim nazorom.

Ker manjkajo verodostojni preprosti nazori o svetu in družbi, sicer ni več mogoče s tako lahkoto idejno opravičevati velikih sporov, zato pa se človeška napadalnost izživlja tako v mejah krajevnih spornosti kakor tudi v stopnjevani razdražljivosti na področju medsebojnih odnosov (posurovljenje in porast zločinstva).

Ni čudno, da ob tem, ko človek v družbi ne doživlja osnovne varnosti, hira v njem tudi sposobnost, da bi gledal svet na varnem v božji vseomogočnosti in ljubezni. Sedanje verske krize torej ne temeljijo na zlobi katerih koli posameznikov in naj zato oklevajočih vernikov ne

zavajajo v zmedeno resigniranost. (Ne samo kot poedinec, marveč tudi kot skupnost je človek božja podoba in prilika — motnja v podobi otežkoča dostop do upodobljenega.)

1.07 Pričevanje vere, izkustvo ljubezni

Kot v vseh dobah krščanske zgodovine, sadovi duha — ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, blagost, dobrotljivost, zvestoba, krotkost, zdržnost — tudi v današnjem svetu izpričujejo Boga (prim. Gal 5, 22). Ugotovitev psihologije, da je zmožen ljubiti le, kdor je sam užil zgledno ljubezen, daje današnjemu človeku umeti najmanj v isti meri kot človeku preteklosti, da tam, kjer je ljubezen nastaja novo stvarstvo kot najodločilnejši čudež: „Mi ljubimo, ker nas je on prej ljubil“ (1 Jan 4, 19).

Blagovest, da je Bog svet določil za večno zveličanje, je stavek, ki sloni na veri v Kristusa, ni ga pa mogoče natančno preveriti v empiričnem smislu, ker izkustvo s svetom pušča enako odprt dober kot tudi slab končni izid.

Smiselnost krščanskega verovanja je na občečloveški ravni mogoče dokazati edinole s „sadovi duha“ iz vere. Spričo mnogotere odtujenosti v sedanji družbi je takšno pričevanje možno le, ako poživimo občestvenost v pogovoru in dejanju.

V vseh oblikah cerkvenega življenja je treba pospeševati občestvenost med posamezniki in skupinami.

Vrhu tega je možnost stikov za pogovor in za skupno delovanje v duhovnih in materialnih stiskah celotne družbe treba gledati kot Cerkvi lastno zadevo.

1.08 Neodvisnost obvarovati — vse sile zastaviti

Ker so določene zgodovinske dobe Cerkev pogosto daljnosežno izenačevale z družbo, je bilo kljub delovanju svetih ljudi in kljub teološkim prizadevanjem težavno ohraniti odrešilno evangeljsko oznanilo duhovno neodvisno od družbenih dogajanj. Jedro oznanila je bilo za duhovne iskalce ob vsem priznanju zgodovinskih zaslug Cerkve včasih zelo težko spoznavno. Tovrstne nevarnosti je treba videti še danes.

Kritična oddaljenost od družbe in njenih vsakokratnih nosilcev oblasti in mnenj ne ovira človeškega prizadevanja za duhovne in materialne vrednote človeštva, marveč ga celo podpira. Ta kritična razdalja temelji na izjavi, ki jo zahteva praktično udejstvovanje, da v svetu notranjezgodovinskih izkustev ni in ne more biti popolnih zveličavnih sistemov (eshatološki pridržek). Prav to izjavo pa mora kristjan v Cerkvi uporabiti tudi za lastno druž-

beno skupino, kolikor Cerkev v sedanjosti in popolno božje kraljestvo nista eno in isto.

Pojasnilo:

Kristjan veruje v prihodnje zveličanje zaradi Kristusove obljube. Prav to pa pomeni, da nobeno človeško zasnovano delo ne more zagotoviti svetu bodočega celotnega zveličanja. Tudi načrtovanje Cerkve ima torej delež na nepopolnosti sveta, čeravno ima kot taka vsa sredstva, da vodi človeka k njegovemu večnemu zveličanju. Vendar bo vera kristjana opogumljala, da bo iskal vedno novih poti izboljševanja tega sveta, kar sicer ne bo nikoli prineslo dokončne rešitve, vendar pa predstavlja predokus bodočega zveličanja.

1.09 Skupno misliti — skupno delati

Zato bodo kristjani na vseh področjih skušali stopiti v pogovor z vsemi družbenimi skupinami in z njimi tudi sodelovati, dokler morejo biti v vesti prepričani, da te družbene skupine ne iščejo lastne koristi in oblasti, marveč dolgotrajno blaginjo ljudi.

Pojasnilo:

Za takšno naravnost je potrebna osnovna duhovna drža, ki je prosta pozitivnih in negativnih predsodkov. Na eni strani jo označuje upoštevanje zgodovinskih izkustev, na drugi pa neustrašeno odstranjevanje predsodkov.

1.10 Nuditi zglede

V tem sodelovanju bo Cerkev ohranila samostojnost tedaj, če bo predvsem tam nudila zglede duhovne in materialne pomoči, kjer položaj masovne družbe lahko pričakuje od Cerkve lastno dejavnost. Predvsem smejo od Cerkve in od poedinih kristjanov pričakovati pomoči oni posamezniki in one skupine ljudi, za katerih dostojanstvo in upravičene zadeve se družbena skupnost ne briga zadosti. Ker vest večine prebivalstva ni tako razvita, da bi v vsakem primeru bila merilo za to, kaj je prav in kaj ne, mora Cerkev poskušati, da po evangeljskem duhu spreminja javno zavest. „Osebne časti in človekove svobode ne more noben človeški zakon tako učinkovito varovati kot evangelij, ki je zaupan Cerkvi. Ta blagovest zavrača vsako suženjstvo in skrbno spoštuje čast vesti in njenega svobodnega odločevanja.“ („Cerkev in svet“ 41)

Pojasnilo:

Praktične primere najdemo v predlogi „Stiska in pomoč“ (gl. t. 2, 13). Zavzemati se za slabotne in zapostavljene spada v hojo za Kristusom.

Vsi evangeliji, zlasti Markov in Lukov, rišejo Kristusovo podobo kot podobo tistega, ki se je zavzemal za slabotne in zavržene, ne da bi načeljal v posameznem primeru vprašanje, ali so prizadeti svojega položaja sami krivi.

1.11 Izkusiti odrešenje

Da smo po Kristusovem osvoboditvenem dejanju osvobojeni strahu, ki je vezan na lastni jaz in svet in ki dokazuje, da v tem svetu še deluje greh: ta navzočnost vseobsegajoče božje skrivnosti mora ljudem današnjega časa biti dojemljiva v govorjenju in ravnanju kristjanov v Cerkvi. Goditi se mora to v vseh dejanjih, ki so pomembna za razumevanje bistva Cerkve, in pri vsem, kjer Cerkev predstavlja sebe svetu: liturgija, počlovečevanje organizacije, socialno delo in stališča do družbenih vprašanj. Česar človek ne more doživeti, to zanj ni stvarnost.

Pojasnilo:

Analiza kriznih položajev v institucijah in skupinah kaže, da je s spremembo struktur obnova le delno dosežena. Živo pričevati zamorejo le ljudje, katerih osebnost označuje izkustvo sveta in upanje iz vere. Prizadevanje uresničiti nalogo, da Cerkev služi blagru družbe, mora biti hkrati prizadevanje oblikovati osebnost onih, ki v Cerkvi izpričujejo vero v osvoboditev sveta po Kristusu.

1.12 Krajevna in vesoljna Cerkev

Ker se Cerkev uresničuje na dvojen način, kot krajevna in kot vesoljna, je primerno, da Cerkev in kristjani pri delu v prid družbe upoštevajo oba vidika. Pri nalogah v okviru krajevne Cerkve in domovine bo treba glede na probleme in reševanje delati vedno skladno z vprašanji in stisko vesoljne Cerkve in celotnega človeštva. To pomeni, da se sme od krajevne Cerkve in prebivalcev kake dežele upravičeno pričakovati osebna in stvarna pomoč nadpokrajinskega in medcelinskega značaja. Pogled preko krajevne Cerkve pa more tudi prispevati k boljšemu umevanju nalog in dajati pobude za reševanje vprašanj na ožjem področju (prim. predlogo „Misijonstvo in vesoljno družabništvo“).

2. Sklepi

2.1 Zakon

Škofijskemu svetu naj bi bila priključena študijska skupina, ki naj se stalno ukvarja z analizo družbenega dogajanja in z an-

tropološkim raziskovanjem ter z učinki vsega tega na Cerkev in njeno oznanjevanje.

2.2 Zakon

Tej študijski skupini naj pripadata vsaj dva člana Škofijskega sveta in poznata naj cilj ter delovno metodo vsaj ene strokovne smeri družbenih oz. antropoloških ved.

2.3 Zakon

Ta študijska skupina naj v obliki delovnih pogovorov goji sistematični stik z bogoslovnimi, dušnopastirskimi, katehetskimi, vzgojnimi in socialnokaritativnimi ustanovami. Tudi te naj bodo s svoje strani pripravljene za sodelovanje.

2.4 Zakon

Temeljne sklepe in navodila glede na mnogoterno družbeno povezanost konkretnega človeka naj Škofijski svet obdela v posvetovanju s to študijsko skupino. To velja tudi za proračunske dogovore med Škofijskim svetom in finančno upravo zaradi nujnosti določanja učinkovitih težišč.

2.5 Zakon

Vsakovratna aktualna temeljna dognanja družbenih in antropoloških ved naj se pri vseh k oznanjevanju poklicanih osebah z ozirom na njihovo zveličavno službo upoštevajo v njih šolanju in nadaljnjem izobraževanju.

2.6 Zakon

Glede na točko 1.7 naj bi posebno pozornost posvečali pospeševanju osebnosti in pripravi komunikacijskih prostorov v službi raznih — tudi novo iskanih — oblik cerkvene občestvenosti.

16. Stiske in pomoč

0. UVOD

Dr. Maria Bruckmüller

Iz spremenjene družbene situacije sledi tudi sprememba na področju družbeno-karitativne dejavnosti, tako glede na posebne stiske kot na zadržanje do pomoči potrebnih. Da bi podkomisija mogla biti kos prevzeti nalogi, da sestavi predlogo „Stiske in pomoč“, je najprej s povpraševanjem župnij ugotovila, katere stiske so nujne in za katere se že nudi pomoč. Pri tem se je izkazalo, da so še najlažje opazne stiske, ki jih poznamo iz tradicije, kot bolezen, revščina (pomanjkanje), starost, medtem ko novodobne stiske prebivalstvu še niso postale prav zavestne.

V naslednjem delovnem postopku smo sestavili seznam, ki je pokazal, za katera področja stiske že obstaja pomoč, bodisi javna ali zasebna, katera področja pa so še neobdelana. Izsledki so bili slični kot pri prvem raziskovanju. Tradicionalnega pojmovanja o „revežu“ še ni nadomestilo širše pojmovanje tega izraza.

Predloga si je zastavila cilj, da nakaže stiske, kot se javljajo v današnji spremenjeni družbi, da pokaže njih zasidranost v evangeliju in da podrobno opiše posebnosti pomoči. Pri tem smo se, upoštevajoč dostojanstvo tudi najubožnejšega človeka, izrecno držali načela, da pomoč ne sme biti „miloščina“, temveč naj bi vodila do samopomoči. Zato pri izvajanju socialno-karitativnih nalog ne gre le za spontano pripravljenost pomagati in za dobro srce, marveč v isti meri za poznanje socialnih struktur in strokovnega sodelovanja.

Poleg tega je bistveno nalogo treba videti v tem, da pogled uravnava mo na stisko v družbi, ki jo skriva v sebi blagostanje, ki torej ni materialna, marveč duhovna. Saj gre pri tem za ljudi, ki se čutijo ali osamljene ali preobremenjene ali pa odveč. Tudi imamo v naši družbi osebe in skupine, ki še niso vključene v celoto ter vsled tega izpostavljene diskriminaciji, četudi nikakor niso „zgrešene eksistence“ („brodolomci“). Naloga slehernega poedinca je, da dela pri sebi in v družbi na tem, da se zadržanje premakne. Pomagati je namreč mogoče samo s spremembo miselnosti in z osveščanjem. Naj bo še tako nujno oprijeti se te naloge na osnovi, vendar je treba videti tudi javno plat tega delovnega področja, ki jo bo mogoče prevzeti in izvesti le v okviru celotne škofijske dejavnosti.

Za izpolnjevanje teh nalog je neizogibno potrebna dejavnost sposobnega karitativnega urada in pridobivanje socialnih sodelavcev v najširšem pomenu besede, kakor tudi številnih pomočnikov.

Pri obdelavi predloge so člani podkomisije izhajali pretežno od praktičnih vidikov. Temeljne teoretične preudarke k temu skupku vprašanj namreč najdemo v sinodalni predlogi „Cerkev v družbi“.

„Nove zapovedi vam dam: Ljubite se med seboj! Kakor sem vas jaz ljubil, se tudi vi med seboj ljubite!“ (Jan 13, 34)

1. UVOD

„Cerkev more in mora današnjemu človeku njegovo odgovornost za svet kolikor mogoče izčrpno pojasniti, mu razkriti in predočiti zadnje globine te odgovornosti, ki pomeni za človeka večni blagor ali večno pogubo;

vedno znova Cerkev svoje skupine kristjanov lahko spodbuja, da organizirano služijo tej humanizaciji sveta iz najglobljih krščanskih nagibov ter se celo še tedaj sklicujejo nanje, ko jim drugi kristjani in krščanske skupine odrekajo upravičenost; kjer je koristno in zaželeno, more Cerkev celo tudi po svoji službi podpirati svetne ustanove v njihovih prizadevanjih, kadar ti bližnji cilji nedvoumno služijo dostojanstvu in svobodi ljudi, ter jih more tako priznavati tudi za krščanske.“ (K. Rahner: „Rešeniška naloga Cerkve in humanizacija sveta“ [„Heilsauftrag der Kirche und Humanisierung der Welt“]. „Geist und Leben“, februar 1971.)

2. PRAVILA

2.1 Stiske

- 2.11 Popis današnjih stisk kaže na eni strani splošno znane, ki jim je pomoč zagotovljena, na drugi strani pa primere stiske, ki jih je težko opaziti. So to predvsem primeri duhovne stiske in one, ki so jo povzročile ali jo še povzročajo duhovne in socialne premene novejših dobe.

Pojasnilo:

Anketa z vprašalnimi polami po župnijah je pokazala, da pod „stisko“ ljudje predvsem razumejo le znane primere, kot so bolezen, starost, beda in problemi z mladinci.

- 2.12 Enako kaže seznam koroških socialnih ustanov — cerkvenih, javnih in zasebnih —, da je za nekatere vrste potreb pomoč zadostna, za druge pa ne. Za stiske, ki jim pomembnosti še ne poznamo dovolj, trenutno ne obstaja še nobena možnost protukrepov.

2.13 Zato je naloga bodočnosti, da se ob vzdrževanju, gradnji in izpopolnjevanju socialnih ustanov za običajno pomoč brigamo zlasti za one vrste stisk, ki se jih še premalo zavedamo, a zaradi premen v družbenem dogajanju našega časa vedno spet nastajajo. Cerkev mora svojo pomoč zastaviti predvsem tam, kjer druge organizacije še ne ali nezadostno pomagajo, npr. telesno oviranim, duševno bolnim, v masovni družbi osamljenim posameznikom in v njo ne vključenim skupinam ljudi.

Posebno vrsto stiske pomeni položaj inozemskih delavcev, ki jim je treba pomagati do osebne in družbene integracije.

P o j a s n i l o :

Pažnjo zahtevajo predvsem napetosti med generacijami, težave kmečkega prebivalstva spričo ginevanja njihovih tradicij, problemi mamlom vdanih, z duševnimi motnjami obteženih, zanemarjenih in zločincev.

2.14 Skušnjava nosečih mater, da se z zamoritvijo telesnega plodu izognejo bremenu in odgovornosti materinstva, je vsled političnega položaja in načrtovanja, kako omiliti kazenska določila proti splavu, tako narasla, da gre tej stiski in pomoči proti njej prvenstvena važnost.

Vsi kristjani in vsa cerkvena mesta si morajo prizadevati, da z nasveti sodelujejo, ko gre za to, da premagamo to stisko.

2.15 Za Koroško predstavlja značilno stisko še nerešeno vprašanje sožitja med Nemci in Slovenci. Obstoječe preustrojevanje družbenih slojev zaostre vprašanja, ki izvirajo iz zgodovinske danosti sožitja manjšine z večino. Bridke izkušnje mnogih na dvojezičnem ozemlju mnogokrat vodijo v trdoto in nezaupnost, ki so vzrok težavam v medsebojnih odnošajih. To vprašanje bo mogoče reševati edino v bratskem sodelovanju obeh narodnih skupin.

2.2 Posebnost te službe

2.21 Človeška vzajemnost

2.211 „Zato se sprejemajte med seboj, kakor je tudi Kristus vas sprejel v slavo božjo!“ (Rim 15, 7)

S tem, da tisti, ki pomaga, sprejme pomoči potrebnega, postane enakovredna in izkazana pomoč bo služba in ne miloščina.

2.212 Kot je Samarijan postal bližnjik človeku, ki je padel med razbojnike (Lk 10, 36), tako smemo upati, da bo bratska pomoč v onem, ki je bo deležen, zmanjšala narodnostno ali razredno

mržnjo ter vsakršno zagrenjenost, porajala pa se bo iz nje ljubezen do bližnjega.

2.213 Vsak posameznik naj se usposobi za to, da bo lastna vprašanja reševal sam. Do tedaj pa potrebuje pomoči, nasveta in podpore. Ljudem, ki sposobnosti, da si sami pomagajo, ne morejo doseči, je treba nuditi nadaljnjo podporo.

2.22 Služba v družbi

2.221 Člane župnijske skupnosti vzajemno povezujejo odnosi sodelovanja in sporazumevanja. Ker pa imajo kristjani obveznosti do vseh, naj skušajo pomagati tudi onim, ki so tej skupnosti močno odtujeni.

Preko osebnih medsebojnih odnosov pridemo do tega, da si osebno in spontano pomagamo. Takšna pomoč, ki je ni mogoče organizirati (npr. med sosedi), je stržen vsakršne krščanske dejavne pomoči.

Osebe, pripravljene socialno se udejestvovati, naj bi torej imele odslej več možnosti za stike z onimi, ki so v stiski.

2.222 Ob vsej pomembnosti spontane službe posameznika pa je temu vendarle potrebna opora, ki mu jo nudi skupinska dejavnost.

Te skupine naj sestavljajo duhovniki in laiki ter po možnosti sodelavci tudi raznih strokovnih smeri.

2.223 „Česar niste storili kateremu izmed teh najmanjših, tudi meni niste storili . . .“ (Mt 25, 31—46)

Služba bližnjemu je namenjena raznim socialnim plastem. Predvsem je na mestu tam, kjer je še ne poznajo, velja pa posamezniku ali skupinam; predvsem onim, za katere je v javnosti premalo razumevanja ali ga sploh še ni (glej pojasnilo k t. 2,13).

2.23 Služenje, zakoreninjeno v Kristusu

2.231 „ . . . vi vsi pa ste bratje.“ (Mt 23, 8)

V tej Jezusovi besedi korenini posebnost krščanskega služenja. Ko se združujemo v daritveni gostiji, to besedo doživimo vedno znova. Tu se znova zavemo brata in svoje odgovornosti zanj, katera kliče po uresničevanju socialne službe.

3. SKLEPI

3.1 Pomoč v stiskah

3.11 Zakon Karitativni urad

- 3.111 **Doslej s Karitativno zvezo povezani Karitativni urad naj postane samostojen škofijski urad, ki naj raznotero stisko današnje družbe v vsem obsegu zaznava ter ji skuša pomagati.**

Pojasnilo:

„Karitativna zveza za gojitev javnega skrbstva“ je bila l. 1921 ustanovljena kot društvo po predpisih zakona o družtvih. Prezela je v teku svojega delovanja razna področja karitativne dejavnosti (npr. pomoč družinam, skrbstvo otrok, pomoč v nezgodah). Karitativni urad pa je škofijska ustanova (podobno kot Dušnopastirski ali Šolski urad).

- 3.112 **Naloge Karitativnega urada so:**

- a) pomoč ob stiskah, navedenih v t. 2.13;
 - b) usklajevanje s Karitativno zvezo glede nalog, ki jih je treba izvesti; koordinator je sosvet;
 - c) usklajevanje z župnijskimi sveti, posebno s strokovnimi odbori za socialno službo, ki naj bi jih ustanovili v župnijah;
 - d) navezovanje stikov z dušnopastirskimi, karitativnimi in prosvetnimi gremiji ter usklajevanje njihove dejavne pomoči, ne da bi kratil samostojnost le-teh gremijev;
 - e) navezovanje stikov z državnimi in zasebnimi socialnimi ustanovami;
 - f) skrb za šolanje oseb, ki so primerne za socialno službo;
 - g) pomoč osebam pri šolanju za socialne poklice, s tem da v sodelovanju z državnimi uradi daje primernim in zainteresiranim študijske podpore;
 - h) sestava težiščnega programa za socialno delo v sodelovanju z drugimi gremiji škofijskega sveta.
- Obstoječe dobrodelne ustanove je treba večkrat nadzirati glede njihove aktualnosti in učinkovitosti.
- V pomoč ob časovno in krajevno omejenih stiskah naj se izvedejo kratkoročne akcije.
- V trajnih in še ne zajetih stiskah je mogoče nuditi pomoč tako v obliki vzornih ustanov kakor tudi poedinih akcij.
- Vzorne ustanove niso le v pomoč ob posebnih potrebah, marveč tudi za študij zadevnih vprašanj in za posredovanje izkušenj. Pri tem naj bi izkoristili tudi spoznanja drugih škofij na istem področju.

Pojasnilo k t. h):

Vzorna ustanova mora biti v bistvu enaka onim, ki še v praksi obstajajo; mnoge poedinstvi so enake, le bistvene poteze natančno iz-

grajuje, toda načrt mora ostati pri tem v vsej jasnosti ohranjen; služi teoretičnemu in praktičnemu proučevanju vprašanj ter vzornemu učenju. Npr. oskrba starih v župniji in domovih, vzorni otroški vrtci, oskrba neintegriranih stanovalcev taborišč.

i) **Delo v javnosti.** Karitativni urad naj na široki osnovi sodeluje pri prebujanju socialne vesti (npr. dopisovanje v župnijskih listih). Pri tem v sodelovanju s cerkvenim tiskovnim uradom obvešča javnost.

- 3.113 **Pri Karitativnem uradu je treba ustanoviti sosvet, ki ga sestavljajo osebnosti iz Karitativne zveze, iz Karitativnega urada in zadevnih strokovnih področij. Sosvet ima nalogo, da poleg usklajevanja s Karitativno zvezo zajame tudi nove socialne razvoje ter po njih uravnava dejavnost zveze in urada.**

Pojasnilo:

V sosvetu naj bodo zastopane sledeče strokovne smeri: socialno delo, psihologija, bolniška oskrba, pomoč starim, sociologija, zdravstvo in bogoslovna veda. Da bo sosvet uspešno deloval, naj ne šteje nad 10 članov.

- 3.114 **Vodjo Karitativnega urada predlaga sosvet, imenuje pa ga škof. V Škofijskem svetu on zastopa Karitativni urad.**
- 3.115 **Poklicno in častno se udeležujejo sodelavci naj bodo strokovno izobražene osebnosti, zmogljive skupinskega dela in pripravljene prevzemati nove naloge.**
- 3.12 **Zakon**
V župnijah naj poleg vedno potrebne neposredne pomoči v okviru župnijskega sveta obstaja odbor za socialno službo. Pomoč pri izgrajevanju tega odbora, šolanje njegovih sodelavcev in usklajevanje med župnijsko ter škofijsko karitativno dejavnostjo je stvar Karitativnega urada. Česar župnija sama ne bi zmogla, naj se rešuje s sodelovanjem na pokrajinski ravni.
- 3.13 **Zakon**
Za stiske posebne vrste naj se ustanové informacijski uradi (npr. življenjska posvetovalnica, dušno pastirstvo po telefonu), ki bodo dajali nasvete, informacije in pomoč ter mogli posredovati zvezo z drugimi pomožnimi organizacijami.

Pojasnilo:

K temu delu bi za začetek mogli pritegniti že obstoječe organe ali pa zanj pridobiti častne sodelavce.

3.14 Zakon**Pomoč nosečim materam**

3.141 V primeru pristne in preverjene socialne ali zdravstvene potrebe nudi škofija finančno podporo v razmerju z dejanskim položajem vse do prevzema stroškov poroda, oskrbe dojenčka in ozdravljenja matere.

3.142 V sodelovanju s pristojnimi mesti si škofija prizadeva, da pri nezakonskih materah posreduje botrstvo, posvojitve in poklicno zaposlitev le-teh.

3.15 Zakon

3.151 Sredstva za to akcijo si oskrbuje iz darov vernikov, ki jih je treba k temu ob posebnih priložnostih letno pozivati (npr. materinski dan, kak Marijin praznik), po potrebi pa še iz splošnih cerkvenih prihrankov.

3.152 Izvajanje gornje akcije je poverjeno Karitativnemu uradu v sodelovanju z ženskimi zvezami.

3.153 O uredbi, ciljih in razvoju te akcije je treba vsaj enkrat v letu ob zbiralni akciji javnosti poročati.

3.2 Sodelavci**Pojasnilo:**

Enako kot za pomoči potrebne je važno skrbeti tudi za vse poklicne ali častne sodelavce za pomoč sočloveku.

3.21 Zakon

Osveščanje glede socialnih vprašanj, poglobljanje nagibov in krepitev osebnosti naj varuje socialno delo pred rutiniranostjo, brezmiselnostjo in naveličanostjo.

Karitativni urad in strokovni odbor „Socialne službe“ v župnijskem svetu naj sodelavcem v tem pogledu posvečata svojo posebno skrb.

Za to nalogo so dobri stiki med člani farne skupnosti prav tako važni kot nadaljnje izobraževanje s tečaji in predavanji. K obisku takih prireditev vzpodbujajmo z oproščenjem od dela in s finančno podporo!

3.22 Zakon

Izboljšati je treba v današnji družbi socialni status ljudi, ki se socialno-karitativno udeležujejo. Njihovo plačo naj bi zato redno pregledovali in jo prilagajali celotnemu okviru cerkvenih

nastavljencev. Hkrati je treba zviševati splošno raven glede izobrazbe in storilnosti.

3.23 Zakon

Socialno dejavnost je treba umevati kot bistveno dopolnjevanje službe oznanjevanja. Bodoči diakonat naj oba ta vidika (oznanjevanje in socialno službo) zadostno upošteva.

3.3 Splošno**3.31 Pobuda**

Verske skupnosti na obsežnih področjih lajšajo stisko, ko nosijo bremena v duhovnem, osebnem in finančnem pogledu. Izmenjavanje izkustev s tem krogom oseb je v oporo drugim pri socialnem delu zaposlenim ljudem.

Karitativni urad naprošamo, da skuša s temi verskimi skupnostmi ustvariti boljšo koordinacijo in daljnosežno sodelovanje.

3.32 Poziv

Katoliške organizacije in zveze pozivamo, da se tako v teoriji kot v praksi obsežneje bavijo s socialnimi vprašanji.

3.33 Poziv

Vse kristjane na Koroškem, zlasti nosilce služb, gremije in odgovorne na vseh ravneh cerkvenega področja pri obeh narodnih skupinah, sinoda poziva k temu, da vprašanja, porajajoča se iz sožitja dveh narodnih skupin, skušajo reševati v krščanskem duhu.

3.34 Poziv

Tudi člane župnijske skupnosti naj bi s predavanji v okviru Katoliške prosvete ali drugih primernih organizacij močnejše opozarjali na socialno vprašanje in na stiske v današnji družbi.

3.35 Poziv

Izobraževalni dopust (prim. poziv 1. zasedanja na poslance v parlamentu) naj velja tudi za udeležbo pri izobraževalnih prireditvah o socialnih vprašanjih.

17. Iniciativni predlog k reformi kazenskega prava

0. UVOD

Dr. Stanislav Smolnig

Interes javnosti za bodoči vladni postopek, o katerem se pričakuje, da bo privedel do spremembe zakonskega člena o splavu, je člane sinode nagnil k zadevnim načelnim izjavam v okviru tekočih zborovanj. Gotovo, da to ni moglo pomeniti nikakršnih smernic za vladna mesta, pač pa je bil smisel zapisanih preudarkov ta, da koroško ljudstvo in odgovorni v vladi prejmejo od cerkvene skupščine ponoven opomin o resnosti te teme in da odgovorne obeh plati (nasprotnike in zagovornike te zakonske spremembe) obvestimo, da nismo voljni molčati spričo namere, da se vprašanja o človeškem življenju rešujejo po lažno-naprednih modnih pojavih.

Nismo tudi smeli preslišati dokazovanj, ki so celo s pomočjo množičnih obveščevalnih sredstev skušala med ljudstvo vnašati napačno oblikovanje mnenja, ker so po svojem značaju zbujala dvom o najbolj preprostih bioloških samoumevnostih. — Nismo mogli dopustiti ignoriranja znanstvenih dejstev ali pa zniževanja njih izpovedne vrednosti do takšne stopnje, da bi verovali v možnost, za človeško življenje postavljati vrednostne lestvice po tednih in mesecih, čeravno neovrgljivo stoji, da kakršen koli poseg v to življenje — v katerem koli trenutku — pomeni svojevoljno človeško oziroma nečloveško dejanje.

Da se pri tem poleg biološkega in nramnega vprašanja pojavlja še pravno in družbeno, je znano dovolj. — Ker pa je problematika zelo mnogovrstna, rojstev ni mogoče urejevati le s predčasnim odstranjevanjem telesnega plodu in ustvarjati vero, da je tako rešen za važnega razglašeni socialni problem.

Zavedamo se, da je v večini primerov v ospredju družbeno vprašanje, menimo pa, da ravno njega rešitve ne gre iskati v ubijanju človeškega življenja. — Naravno, tj. zdravo misleči človek pričakuje takšne končne rešitve, da ne bo naperjena proti življenju.

Ta iniciativna zahteva namerava vzpodbuditi k intenzivnejšemu razmišljanju o tej snovi, k iskanju krščanskih rešitev, k pridobivanju pravih informacij in k temu, da bi pomagali, kjerkoli se ta „stiska“ pojavi.

1. IZJAVA

Ker presega vsakršen dvom, da telesni plod predstavlja posebno človeško življenje v stanju razvoja, Cerkev pa se zavestno distancira od vsega, kar življenju kot takemu nasprotuje,

kot npr. umor katere koli vrste: genocid, splav in evtanazija, je prepričana, da tudi življenje še nerojenih zahteva potrebne zaščite.

Iz evangelija Cerkev razbere in umeva svojo nalogo tako, da vsemu, kar je enkrat zaživelo, pomaga do onega življenjskega prostora, ki je potrebno, da se to življenje more razvijati. Država je obvezana, da ščiti vsakršno življenjsko dobro. Cerkev priznava prizadevanje za počlovečenje kazenskega prava, odločno pa obsoja zakone, ki bega v nezakovitost ne le ne preprečujejo, marveč ga celo olajšujejo.

Ker gre v tej predlogi za blagor človeka, si sinoda v imenu koroških katoličanov prizadeva za to, da bi komiteju „Akcija življenje“ poverili nalogo, razmišljati o ukrepih za zaščito nerojenega življenja in v pomoč nosečim materam ter jih tudi primerno izvajati.

Sinoda naroča predsedstvu, da v tem smislu sestavljeno resolucijo predloži političnim in javnim gremijem.

18. Misijonstvo in vesoljno družabništvo

0. UVOD

Kaplan Roman Leitner

Številne spremembe v današnjem svetu so tudi Cerkev ponovno obvezale, da razmišlja o sebi in da tem novim danostim prilagodi lastno dejavnost v svetu in za njega.

To velja tudi in predvsem za misijonsko dejavnost Cerkev, saj je misijonska že po svojem bistvu.

Misijonstvo samo pa je postalo dvomljivo, in sicer v zvezi z vrsto dejavnikov, ki izsiljujejo spremembe v misijonski stvarnosti ali so jih že izsilili. Le nekaj naj jih omenimo:

- Nastanek neodvisnih držav, ki so v svojem sprva zelo občutljivem nacionalnem ponosu omejevale in otežkočale večinoma z inozemskimi močmi vzdrževano misijonsko dejavnost.
- Ponovna okrepitev velikih nekrščanskih verstev, ki so v Evropi in Aziji pričela celó protimisijonsko delo, kar krščanstvo sili, da pregleda osnove svojega pogovora z drugimi verstvi.
- Obstoj samostojnih Cerkvá v malone vseh misijonskih območjih, kar nujno spreminja odnos med zdaj osamosvojenimi misijonskimi

Cerkvami in misijonarji: odnos dajalca in prejemnika se spreminja v partnerstvo.

d) Stalno naraščajoča izmenjava ljudi vseh družabnih slojev preko vseh dežel in kontinentov je privedla do doslej nepoznane „vidnosti Cerkve“. Prej so Afričani in Azijci edino na svojem misijonarju mogli spoznati, kaj pomeni biti kristjan, danes je mogoče življenje vseh kristjanov preveriti pred vsem svetom in to postane celotni prikaz v prid Cerkvi ali pa učinkovito protimisijonstvo.

Pa ne le svet se je spremenil, tudi doslej prevladujoči nagibi za misijonsko delovanje so postali dvomljivi:

a) Nagib „reševanja duš“ stoji na „slabih nogah“: zaradi naraščanja prebivalstva, ki mu najbolj vneto misijonsko delo kratko malo ni več kos; zaradi mnogo pozitivnejšega nazora, da se morejo zveličati tudi nekristjani, in zaradi zavestnega izkustva, da tudi doslej krščanska skrb za zveličanje ni bila samo „skrb za duše“.

b) Tudi nagib „ustanovitve Cerkve“ po izjavah zadnjega koncila ne drži več brez nadaljnega; cilj misijonov ni Cerkev, marveč Bog, ki hoče, da se vsi ljudje zveličajo in je zato Cerkev postavil kot znamenje te svoje zveličavne volje. Pri utemeljevanju misijonov z „ustanavljanjem Cerkve“ bi posamezni kristjani zlahka postali le opazovalci misijonskega dela, ki samo molijo in plačujejo.

Seveda vsebujeta oba nagiba nekaj pravičnega in jih zato ne gre kratko malo odklanjati. Napaka je le v tem, da nista izčrpana.

Ravno na teh mislih in smernicah sloni tudi pričujoča sinodalna predloga o misijonstvu in svetovni vzajemnosti:

1. Bog hoče, da se vsi ljudje zveličajo (1,1).
2. Da razodene to svojo zveličavno voljo, je po Kristusu v znamenje upanja za vse ljudi postavil Cerkev (1,2).
3. Slehera obnova v Cerkvi se mora vselej ravnati po njenem bistvenem poslanstvu, da je zveličavno znamenje za svet (1,3).

Posameznim škofijam so seveda stavljeni meje; to naj pa ne bo izgovor, ki vodi v egocentrično samozadostnost, marveč si je treba resno prizadevati, da se vsaj v danih mejah stori vse, kar je mogoče.

1. UVOD

- 1.1 Bog, ki hoče, da se vsi ljudje zveličajo, je v Jezusu Kristusu ponovno in dokončno vstopil v človeško zgodovino, da bi „utrdil mir in občestvo s seboj in ustvaril bratsko skupnost med ljudmi“ („Ad gentes“ 3).

- 1.2 Cerkev je znamenje božje naklonjenosti do sveta, postavljeno po Kristusu v upanje ljudem vseh verstev, ras, narodnosti in kulturnih stopenj.
- 1.3 V izpolnjevanju tega za ves svet od Boga ji danega poslanstva se Cerkev uresničuje; po svojem bistvu je Cerkev torej misijonska. Slehera obnova v Cerkvi se zato mora vselej ravnati po tej bistveni nalogi.

2. PRAVILA

- 2.1 Po Kristusovih besedah: „Kakor je Oče poslal mene, tudi jaz pošljem vas“ (Jan 20, 21) ter „Pojdite po vsem svetu in oznanjujte evangelij vsemu stvarstvu“ (Mk 16, 15), je naloga Cerkve oznanjati zveličanje in si prizadevati, da z vsemi sredstvi služi uresničevanju tega zveličanja.
- 2.2 Pripravljenost, da božjo zveličavno voljo do vseh ljudi souresničujemo z molitvijo ter z osebno, duhovno in materialno podporo, se mora v vsakem kristjanu, vsaki farni skupnosti in vsaki škofiji povezovati s trajnim prizadevanjem, da se vedno znova uravnavamo po božjem klicu. To prizadevanje mora tudi postati vidno v srečevanju z ljudmi iz misijonskih dežel.
- 2.3 Krščanske občine po vsem svetu so poklicane k sodelovanju v duhovnem in tvarnem pogledu. Tega sodelovanja pa ni umevati kot enostransko botrstvo, marveč mora biti koordinirano družabništvo.
- 2.4 Oznanjanje blagovesti o zveličanju z besedo in dejanjem sta dva neobhodna načina misijonarjenja, ki predstavljata neločljivo celoto. Tako tudi kakršno koli pospeševanje razvoja ni izven evangelija, temveč se zahteva, da ga prešinja evangeljski duh.
- 2.5 Cerkev se mora truditi za to, da blagovest o zveličanju oznanja v obliki, ki ustreza domači kulturi.
- 2.6 Tudi pri pospeševanju razvoja ne gre, da bi lastno politično-gospodarsko, kulturno in socialno miselnost kratko malo prenašali na partnerske dežele.
- 2.7 Kristjanova odgovornost za vse ljudi bo vedno tudi skrb za slednjega poedinca, in sicer za celotnega človeka v njegovem svetu. Vključuje prav tako različne oblike oznanjevanja kakor dejavnost za socialno in politično pravičnost.

3. SKLEPI

3.1 Zakon

Za vse naloge, ki izhajajo iz splošne obveznosti za misijonstvo in pospeševanje razvoja, je treba Škofijskemu svetu priključiti

odbor „Vesoljna Cerkev in pospeševanje razvoja“ (Weltkirche und Entwicklungsförderung — WEKEF). Pripadajo mu vse cerkvene ustanove in skupnosti, ki imajo za cilj misijonstvo in pomoč v razvoju.

Njegove naloge so:

- 3.11 Proučevati vprašanja misijonstva, pravičnosti, miru in svetovnega družabništva.
 - 3.12 V lastni deželi zbuditi osveščenost za zadeve misijonov in za pospeševanje razvoja s smotrnim delom v javnosti preko množičnih občil, šol in cerkvenih ustanov.
 - 3.13 Podpirati vse zadevne ustanove — posebno papeško Družbo za širjenje vere — in usklajevati njihove iniciative.
 - 3.14 Skrbeti za primerno upravljanje in smotrno zastavljanje vseh sredstev, darovanih v namene vesoljne Cerkve in pospeševanja razvoja, kakor tudi za javno polaganje računov javnosti in za obveščanje glede uporabe teh sredstev.
 - 3.15 Pospeševati osebno podporo misijonskim pokrajinam in družabniškim deželam s pošiljanjem duhovnikov, redovnih oseb in pomočnikov za razvoj.
 - 3.16 Na vseavstrijski in ekumenski ravni sodelovati z zadevnimi uradi drugih škofij, države in ostalih veroizpovedi.
- 3.2 **Poziv**
Da izpolnijo naloge, izvirajoče iz splošnega misijonskega naročila, naj škofljani posebno širijo in vedno bolj podpirajo dejavnost ustanov in akcij, ki jih tistikrat izvajajo.
Ob koordinaciji in po dogovoru z WEKEF obstajajo poleg vseavstrijskih in škofijskih dejavnosti — ne da bi te omejevali —, možnosti neposredne misijonske in družabniške podpore tudi za farne skupnosti in druge ustanove.
- 3.3 **Zakon**
Krška škofija daje po en odstotek dohodkov svojega rednega proračuna na razpolago za zadeve vesoljne Cerkve.
- 3.4 **Poziv**
Vrhu tega vabimo vsakega kristjana in slednjo cerkveno skupnost z gospodarskim obratom (redovi, stolni kapitelj, škofija, i. p.), da od svojega čistega dobička po en odstotek odstopijo za vesoljno Cerkev in za pomoč deželam v razvoju.

- 3.5 **Zakon**
Škofija podpira in pospešuje delovanje svojih škofljanov, ki se osebno udeležujejo v misijonskih in razvojnih deželah.
- 3.6 **Zakon**
Odbor, predviden v § 29 pravilnika župnijskih svetov za misijonska vprašanja in pomoč deželam v razvoju, naj v prvi vrsti skrbi za:
- 3.61 obveščanje in osveščanje župljanov glede misijonstva in pomoči v razvoju, in sicer v sodelovanju z WEKEF in papeško Družbo za širjenje vere;
- 3.62 pospeševanje poklicev (misijonskih in pomočnikov za razvoj);
- 3.63 izvedbo in usklajanje vseh akcij in zbirk za misijone in dežele v razvoju;
- 3.64 tesno sodelovanje s škofijskim delovnim odborom WEKEF Škofijskega sveta.
- 3.7 **Poziv**
Usposobljene mlade ljudi pozivamo, da se osebno stavijo na voljo za delo v misijonskih in manj razvitih deželah.
Tudi škofijske duhovnike vabimo na časovno omejeno delovanje v kaki misijonski deželi.
- 3.8 **Poziv**
Koordinacijski urad za mednarodno pospeševanje razvoja pri avstrijski škofovski konferenci in tudi pristojne državne ustanove prosimo, da se zavzamejo za to:
- a) da bodo pomočnikom za razvoj njihovo učno in delovno dobo v polni meri priznali delovno-pravno in kot nadomestno službo za vojaško obveznost;
 - b) da bo zakonodajna oblast prispevke fondom in državno priznanim ustanovam, katerih glavna naloga je v smislu njih pravil podpiranje dežel v razvoju, davčno-pravno razbremenila in jih priznala kot izdatke obrata ali izredne izdatke, ki jih je možno odpisati;
 - c) da bo avstrijska država v polni meri izpolnjevala obveznosti, ki so jo l. 1968 prevzeli udeleženci UNCTAD (Komisija OZN za trgovino in razvoj): en odstotek državnega bruto dohodka nameniti ciljem pospeševanja razvoja.

19. Delo Cerkve za mir in njega utrjevanje

Prispevek kristjanov za mir

0. UVOD

Prof. dr. Olaf Colerus-Geldern

Nujnost, da si je sinoda naložila te teme, je jasno razvidno iz uvoda. K zgodovini predloge: Nastala je iz iniciativne zahteve visokošolcev Graške katoliške visokošolske skupnosti. Vložili so jo pri drugem zasedanju. Izzvana diskusija spada med najsilnejše in najstrastnejše vseh treh zasedanj. Različnost mnenj se nikakor ni nanašala na osnovni cilj, da prispevamo k mirovni miselnosti in delu za mir. Predmet pomislekov je bil način argumentiranja s svetim pismom in, kot so mnogi menili, napačno ocenjevanje dejanskih težav glede odpovedi nasilju. Stopnjujoča se polarizacija med „utopisti“ in „pragmatisti“ je sinodalno skupščino nagnila, da je ob načelnem pristanku na zahtevo iniciative visokošolcev predloženi spis izročila podkomisiji III/1 (Cerkev v družbi) v nadaljnjo obdelavo. Podkomisija je povabila k sodelovanju zastopnike nasprotujočih si nazorov. Kritiki izvirnega besedila iniciativnega predloga so predložili referat dr. Valentina Zsifkovitsa z Dunaja, ki sicer ni bil v neposredni zvezi s predloženimi pomisleki, a je vendar po sodbi podkomisije vseboval tako dragocene pobude, da so bistvene formulacije odstavka „Navodila“ mogli prevzeti iz tega referata; tako so v predlogo prišle celo misli, ki so presegle iniciativno zahtevo zastopnika visokošolcev, npr. vprašanja strukturnega nasilja, ki je potrebno osveščanja (prim. 2,5). V malo spremenjeni formulaciji so bili predlogi prevzeti iz iniciativnega spisa in z vodili, kot upamo, nudijo jamstvo, da bo mir še bolj kot doslej v obsežnem pomenu cilj, h kateremu bodo usmerjali svoje mišljenje in delovanje kristjani v katoliški Cerkvi koroške dežele (opis pozitivnega miru gl. 2,3).

Uvod, ki ga je podkomisija sestavila, naj bi vseboval kratko biblično motivacijo, pa tudi kratek prikaz človeškega položaja, v katerega je postavljeno prizadevanje za mir. Komentar prof. René Coste k zadevnemu odstavku konstitucije II. Vatikanskega koncila o Cerkvi v današnjem svetu je bil prevzet v odstavkih (iz velike Herderjeve izdaje koncilskih tekstov), ker je bilo komaj mogoče nuditi nekaj boljšega. Vsebuje tudi odlično duhovnost.

1. UVOD

1.1 Nadaljnji duhovni in materialni razvoj, dà, celo možnost, da človeštvo preživi, odvisijo od tega, če se posreči upostaviti po svetu med ljudmi bratske, pravične in mirne odnose.

To se more posrečiti edinole z obsežnim prizadevanjem za utrjevanje miru v smislu dognanj znanstvenega proučevanja o miru. Med nalogami današnje znanosti zavzema zato po pravici raziskovanje o miru pomembno mesto.

1.2 Antropološkim znanostim dozdej še ni uspelo razviti neoporečne teorije o spopadih in napadalnosti, onih človeških pojavih, ki so z nalogo ustanove in utrjevanja miru najožje povezani. Vsled težav v pojasnjevanju njihove funkcije doslej tudi še ni uspelo, da bi jih splošno priznано obdelali po vzročnih in pojmovnih kriterijih.

1.3 Ker pa praktično zadržanje poedincev in človeške družbe glede na mir in nenasilje nujno zahteva spremembo, si sinoda pri lašča naslednja pravila in iz njih izhajajoče zakonske predloge. Zaveda se, da Kristusov mir, učencem obljubljen, sicer presega vsak človeški um (Fil 4, 7) in ga zato učencem daje Gospod in ne svet (Jan 14, 27), da pa se mora v življenju kristjanov in cerkvenih skupnosti vidno izražati, ako hočejo le-ti verodostojno izpričevati evangelij.

Skrajni napor v službi miru in sprave spadajo k onemu izvajanju krščanske ljubezni, brez katerega je vera mrtva (prim. Jak 2, 17). Ta ljubezen tudi vključuje pripravljenost za one žrtve, ki jih preobrat miselnosti po ciljnih pridige na gori nalaga posamezniku in družbi v svetu, ki ni le dober. Blagovanje miroljubnih (Mt 5, 9), zapoved spravljivosti tudi do izzivalca (Mt 5, 39), poziv k ljubezni do sovražnika (Mt 5, 44), ki edina more odpraviti sam pojem sovražnika — to so misli, brez katerih ni mogoče razumeti bistva hoje za Kristusom.

1.4 II. Vatikanski koncil prav tako izrecno pove, da na zemlji ni mogoče miru dopolniti z zgolj uzakonjeno pravičnostjo, niti si ga zagotoviti enkrat za vselej. Nepopolnost človeške narave, po grehu okrnjena volja nam nujno nalaga trajno skrb in prizadevanje za mir.

Vrhu tega razlaga v „Pastoralni konstituciji o Cerkvi v sedanjem svetu“ („Gaudium et spes“):

„To pa še ni dovolj. Na svetu ni mogoče doseči miru, če niso zavarovane osebnosti dobrine in če si ljudje ne morejo neovirano medsebojno deliti bogastev svojega srca in razuma. Če hočemo zagotoviti mir, je nujno potrebno imeti odločno voljo spoštovati druge ljudi in narode ter njihovo dostojanstvo in si vztrajno prizadevati za bratsko sožitje. Mir je torej tudi sad ljubezni, ki gre vse dalje od tega, kar more uresničiti pravičnost.“

Zemeljski mir, ki izvira iz ljubezni do bližnjega, je podoba in učinek miru, ki ga je Kristus prinesel na svet in ki izhaja iz Boga Očeta. Učlovečeni božji Sin, knez miru, je namreč s svojim križem vse ljudi spravil z Bogom, znova vse zedinil v eno ljudstvo in eno telo. On je v svojem lastnem mesu uničil sovražstvo in z vstajenjem povelečan razlil Duha ljubezni v srca ljudi" (78, 2, 3).

- 1.5 Tudi številne druge cerkvene listine, kakor okrožnici „Mir na zemlji“ in „Napredek narodov“, objave papeške komisije „Pravičnost in mir“ ter dokument rimske škofovske sinode 1971 „Pravičnost v svetu“, imajo za osrednjo temo oznanilo miru z vsemi njegovimi učinki.

P o j a s n i l o :

Za kristjana, ki je voljan jemati evangelij resno, pomeni težavno vprašanje vesti dejstvo, da bi se moral v danem primeru docela odreči vsakemu nasilju. Ne smemo lahkomišelnost mimo njega.

Kako se kristjanu javlja to vprašanje in z njim dana naloga, prof. René Coste dokaj veljavno razlaga v svojem komentarju k čl. 78 „Pastoralne konstitucije o Cerkvi v sedanem svetu“.

Zaradi osrednje važnosti te teme kristjane naše dežele v tem dokumentu seznanjamo s komentarjem, navajajoč iz njega sledeči obširni odstavek:

„Ali nas ne obvezuje evangelij, da popolno odpoved nasilju priznamo za splošno pravilo in se zato odrečemo tudi slednji upravičeni obrambi, tudi v najbolj tragičnih in splošno priznanih primerih? Vprašanje je skrajno težavno, kajti na prvi pogled se zdi, da razlaga evangelija gre v to smer. Čudno je le, da so to vprašanje često le površno proučevali ali celo obšli, se pravi, praktično ravnali, kot da ga ni... Menimo z II. Vatikanskim koncilom, s soglasnim katoliškim izročilom od časov sv. Avguščina in z veliko večino bogoslovnih učenjakov, da je Kristus sicer s poudarkom oznanjal svoj dinamični ideal nenasilja, kristjanom pa pri tem ni hotel povsem prepovedati, da se zatečejo k upravičeni obrambi, zlasti tedaj, če bi bilo treba braniti nedolžne... V človeštvu, tako globoko zaznamovanem z grehom, ob masivni navzočnosti individualnega in kolektivnega hudodelstva, utegne biti žal neizogibno, odgovoriti nasilju z nasiljem in ga tako premagati, če hočemo vsaj deloma prispevati k temu, da ne zavlada zakon pragozda kot edini zakon. Čeravno nazori absolutnega pacifizma vsebujejo veljavne prvine, je njihova šibkost v tem, da pozabljajo to žalostno resničnost, ki smo jo dolžni upoštevati v ljubezni do svojih bratov: vsakovrstna zlodejstva, totalitarizme, hudo prikrajševanje pravic narodnim ali rasnim manjšinam, gospodarsko izkoriščanje človeka po človeku, napadalne vojne.

Kljub temu je na mestu, da ugotovimo dvoje osnovnih dejstev. Prvič

se kristjan sme osebno zateči k postavni obrambi šele potem, ko je do skrajnosti poskušal z nenasilnimi sredstvi, če je zavrnil in še zavrača vsakršno čustvo sovraštva in maščevanja ter se le z veliko bolestjo podredi dolžnosti, da tvega življenje človeka, ki mu ostane brat, četudi bi bil najhujši zločinec. Če bi se večkrat vadil v tem zadržanju, bi tako bili skrajni nujnosti gotovo izpostavljeni mnogo redkeje. Drugič moramo brez pridržka priznati, da je osebna poklicanost preroške narave k brezpogojnemu nasilju možna; da je pristna, dokazuje intenzivna ljubezen v vsakdanjem življenju, pripravljenost za dialog, skromnost, potrpežljivost in nesebičnost. Takšni možje in žene tiho kažejo svojim bratom pot, za katero naj bi se tudi oni trudili. Skupno pričevanje ljubezni jih povezuje z onimi, ki so od Boga poklicani živeti deviško. Ni dvoma, da zadostimo potrebi našega časa, če sledimo takemu klicu. Koncil v svojih izjavah ne gre tako daleč, toda gotovo upravičuje takšno gledanje na stvarnost.“

2. PRAVILA

- 2.1 Ker je mir tako mnogovrsten pojav, se vsakdo, ki hoče miru služiti, mora varovati poenostavljanja. Vedno znova je potrebno odpirati pogled na celotno gledanje na mir.
- 2.2 Mir najprej pomeni, da ni vojne. V sodobnem proučevanju tak mir imenujejo „negativni mir“. Kolikor ta izraz označuje nepopolnost takšnega stanja, je primeren. Ne sme nas pa zavesti v to, da prezremo odlično pozitivnost negativnega miru.
- 2.3 Pozitivni mir pa pomeni uresničenje onih vrednot, ki bolj izrazito predstavljajo zaščito pred vojno. Socialna ljubezen, pravičnost, svoboda, uspešno obvladovanje strahu, stiske, zatiranja in človeška sreča sploh — vse to vsebuje tako razumevani mir.
- 2.4 Delo za mir bi vsakdo moral izvajati v prvi vrsti na tem pozitivnem področju. Le tako bo mogoče odstraniti paradoks usmerjenosti v vojno kot sredstvo utrjevanja miru.
- 2.5 Takšno delo za mir pomeni stvarno:
- gojitev resničnega bratstva in sočlovečnosti preko mej lastne rase in naroda;
 - spoštovanje svobode drugega in pravilno izvajanje lastne svobode;
 - odstranjevanje predsodkov in pavšalnih sodb, ter shematičnih podob o prijatelju in nasprotniku;
 - sodelovanje pri tem, da se odpravi globalno pomanjkanje pravičnosti; premagovanje pravnega egoizma;
 - razkrinkavanje zvijač, ki bi jih radi prikrili udeleženci pri vojni in pripravah na njo;

- sodelovanje pri oblikovanju kritičnega javnega mnenja;
- odpiranje oči za strukturno nasilje, ki tudi doprinaša smrtne žrtve.

2.6 Glede na vlogo njih, ki se neposredno soočajo z vojno in njenim načrtovanjem, je poleg tega važno:

- preokret miselnosti od sovražnika do nasprotnika;
- vprašanje vesti, kako je kristjanu v vojni sploh mogoče prav ravnati;
- vprašanje o dopustnosti ali nedopustnosti vojaške obveznosti.

Pristnost razlogov vesti bo tako pri njenih zagovornikih kot pri onih, ki po vesti vojaško službo odklanjajo, morali meriti ob „intenzivnosti njihove ljubezni v vsakdanjem življenju, pripravljenosti za dialog, skromnosti, potrpežljivosti in nesebičnosti“. (Coste)

3. SKLEPI

3.1 Poziv

Sinoda poziva vse koroške katoličane, da si misli te predloge prisvoje, se k njim priznajo in tako prispevajo svoj delež k doseganju miru.

3.2 Zakon

Pristojna mesta naj skrbé za to, da bo temi „Mir, nasilje in nepadalnost“ odkazano primerno mesto v pridigah, pri verouku, v izobraževanju odraslih itd.

Pojasnilo:

Predvsem so za to primerni: dan miru, razne zbiralne akcije za dežele v razvoju i. p.

3.3 Zakon

V cerkvenem oznanjevanju in prosvetnem delu je treba krepkeje opozarjati na vse oblike rasnih, narodnostnih in verskih predsodkov ter na diskriminacijo, ki iz tega izvira, s prikazom, kako nezdrumljivo je to z evangelijem.

3.4 Zakon

V okviru cerkvenega dela med mladino je posebno treba pospeševati mednarodne stike in možnosti izmenjav kot sredstva, da premagujemo predsodke in dosežemo medsebojno razumevanje.

3.5 Zakon

Karitativni urad naj podpira in usklaja prizadevanja raznih sku-

pin in posameznikov za socialno vključevanje inozemskih delavcev, zaposlenih na Koroškem. Pri tem naj skuša sodelovati z javnimi ustanovami.

3.6 Zakon

Škofijski tiskovni urad ima nalogo, da kritično pregleda poročila avstrijskih množičnih občil glede vseh zahtev, vsebovanih v teh sinodalnih sklepih, in da nudi dodatne informacije (če treba, z lastnimi publikacijami).

Opozorilo:

Bistvene misli za ustvarjanje in ohranjanje miru vsebujejo tudi sinodalni sklepi predlog „Sožitje Nemcev in Slovencev v koroški Cerkvi“ (33) in „Misijonstvo in vesoljno družabništvo“ (18).

4. ZAKLJUČEK

Celotno vprašanje o vojni in miru razodeva del krščanskega pojmovanja sveta: odnos napetosti med sedanjo nepopolnostjo in že tu se začenjajočo dovršenostjo ob dopolnitvi časov.

O p o m b a :

Pravila so vzeta iz nekega predavanja dr. Valentina Zsitkovitsa (Dunaj). S prijaznim avtorjevimi dovoljenjem jih tu navajamo z malimi spremembami oziroma dopolnili.

20. Nosilci cerkvenih služb

0. UVOD

Regens Dr. Karl Kranner

Na prvem in drugem zasedanju je plenarna sinodalna skupščina sklenila že nad sto zakonov. Ali bodo ti zakoni ostali mrtva črka ali pa krepko spodbujali cerkveno življenje na Koroškem, to bo odločilno zaviselo od onih žená in mož, ki jih označujemo kot **nosilce cerkvenih služb**. Potrebno je zato, da sinoda zakone ne le sklepa, marveč se tudi ukvarja z osebnimi predpogoji njih izvajanja.

Temu se pridružujejo poudarki II. Vatikanskega koncila, ki sicer niso novi, a drugače postavljeni, kot pa smo bili doslej vajeni. Izrecno je poudaril udeleževanje **vseh** vernih na Kristusovem duhovništvu in na

zveličavnem poslanstvu Cerkve. S tem „duhovnikovo mesto ni več nad verniki, marveč sredi med njimi, čeravno s posebno lastno nalogo“.¹ Pa tudi ta naloga sama je manj ostro očrtana kot doslej. Nikakor še ni utihnilo vprašanje, kaj duhovniku še ostane, če tudi laik sme opravljati domala vse. Najprej se bo pač moralo razčistiti v praksi cerkvenega življenja, še preden ga bo mogoče urejati cerkvenosluzbeno in sinodalno. A to v zgodovini Cerkve ni nič novega. Med pretresanjem te predloge se je tudi utrdilo prepričanje, da ni naloga škofijske sinode, predlagati teologijo duhovniške službe in v tej zvezi morda obravnavati vprašanje nove delitve cerkvene službe, ki je sicer teološko možno, v času sinode pa vendarle še premalo otipljivo. Škofijska sinoda se je vsled tega omejila na to, da pojmovanje II. Vatikanskega koncila o nosilcih cerkvene službe prenese v koroško življenje ter ga uskladi z njegovo stvarnostjo.

DUHOVNICI KOT NOSILCI CERKVENIH SLUŽB

Pravilo 2.112, ki govori o duhovniku kot „animatorju“² cerkvene občine, opozarja na osrednjo nalogo, ki ji duhovnik more biti le toliko kos, kolikor si prisvoji miselnost Jezusa Kristusa (prim. pravilo 2.114). Ne da bi podcenjeval menežerske funkcije, ki tudi spadajo k vodstvu cerkvene občine, bo vendarle moral biti predvsem **dušni pastir**, in sicer dušni pastir v smislu strokovnjaka za notranji svet³, tj. globljih dimenzij v človeku, katerega naj bi vodil k vernosti. Je to težavna, pa vendar očarujoča naloga, ki bo v bodočnosti še pridobila na pomenu, ker tehnična izpopolnitev pušča človeka na cedilu v njegovih odločilnih življenjskih vprašanjih, zlasti glede vprašanja o smislu življenja. Je to naloga, po kateri je tudi na Koroškem stalno povpraševanje. Poprečno tozadevno raziskovanje je l. 1970 pokazalo, da 60 % ljudi od duhovnika pričakuje svéta v osebnih nujnih vprašanjih, ki ga silijo v obup, 58 % pa jih potrebuje nasvetov v stiski lastne vesti. To seveda zahteva od duhovnika temeljito izobrazbo in trajno nadaljnje izobraževanje, da nam ne bodo očitali pomanjkljivo umevanje zadev duše.

Težišče **zakonskih predlogov** tega odstavka je poleg izobraževanja in nadaljnje izobrazbe uresničenje **kolegialnega sodelovanja** tako s škofom v enoti prezbiterija kakor tudi medsebojnega sodelovanja žup-

¹ Mednarodna teološka komisija, Duhovniška služba, 22.

² Kot tak je dolžan nuditi občini in njenemu življenju potrebnih duhovnih spodbud.

³ J. Goldbrunner, „Seelsorge“, eine vergessene Aufgabe, Herder 1971, 15.

nikov s kaplani ter duhovnikov z laiki. Drugo težišče je umna razdelitev sil, da si duhovnik pridobi časa za svojo posebno dušnopastirsko nalogo.

LAIKI KOT NOSILCI CERKVENIH SLUŽB

Ta del predloge se ukvarja z nekaterimi načelnimi vprašanji glavnopoklicnega in stranskopoklicnega sodelovanja laikov v cerkveni službi. Velikega pomena pa je tudi, da pridobivamo laike za častne službe, ker brez njih ni mogoče obvladati številnih nalog dušnega pastirstva. Poedina vprašanja, kot npr. o veroučiteljih itd., so obravnavana v ostalih zadevnih predlogah.

Zdelo pa se je potrebno opozoriti na to, da se udeležba pri zveličavni službi Cerkve ne omejuje na one žene in moške, ki delujejo glavno-, stransko- ali častnopoklicno v cerkveni službi. Po krstu in birmi je sleherni kristjan deležen zveličavnega poslanstva Cerkve in sleherni je soodgovoren za obnovo človeka vredne bodočnosti.

REDOVI KOT NOSILCI CERKVENIH SLUŽB

Ker škofijska sinoda ni pristojna za vprašanja, ki zadevajo redove, se je omejila na izboljšanje sodelovanja škofije in zlasti dekanij in župnij z raznimi na Koroškem delujočimi redovi. Posebno važno je priporočilo, naj bi redovi preudarjali, kako bi na Koroškem mogli ustvariti **versko središče** z izžarjevalno silo za vso deželo. Končno se je sinoda zavedala po sebi umevne dolžnosti, da se vsem članom redovnih družb izreče iskrena zahvala za njih trud v pastoralni službi naše škofije.

1. UVOD

- 1.1 „V Cerkvi so različne službe, a skupno poslanstvo“ („Odlok o laiškem apostolatu“ 2). Vsi verniki so po krstu in birmi deležni Kristusovega duhovništva (prim. 1 Petr 2, 9). Prav tako pa jih je Gospod sam poklical k udeležbi pri zveličavni službi Cerkve (prim. „Dogm. konst. o Cerkvi“ 33, „Odlok o laiškem apostolatu“ 3). Zato cerkvena občina kot celota nosi odgovornost za svoje življenjsko udejstvovanje: oznanjevanje, bogoslužje in bratsko službo.
- 1.2 Za različne službe, potrebne cerkveni občini, Sveti Duh vsakomur po njegovih sposobnostih deli darove svoje milosti (1 Kor

12, 11). Ti darovi milosti, karizme imenovani, so navadno vezani na naravne zmožnosti in sposobnosti kristjana, povezani z njegovim poklicem in življenjskimi okolnostmi. Ob vsakem času pa so poedinci deležni še posebnih milosti. Vse pa so dane v čim večji skupni blagor (1 Kor 12, 7).

1.3 Nosilci cerkvenih služb si morajo na poseben način prizadevati za to, da živé v duhu evangelija, in se zavedati, da v očeh so ljudi predstavljajo Cerkev.

2. DUHOVNIKI KOT NOSILCI CERKVENIH SLUŽB

2.1 K teologiji duhovniške službe

2.11 Pravila

2.111 Duhovniška služba je v Cerkvi bistvena, ker ponavzočuje Gospodovo zveličavno delovanje: učinkovito oznanjujoč evangelij kot oznanilo sprave (prim. 2 Kor 5, 20), zbirajoč in vodeč cerkveno občino, odpuščajoč grehe in z obhajanjem evharistične skrivnosti, kjer se edina Kristusova žrtev na svojski način ponavzočuje. Tako pripomore duhovniška služba k temu, da privede človeštvo v skupnost in da ga združi z Bogom.

2.112 Kot „animator“ farne skupnosti naj jo duhovnik v povezanosti utrjuje s tem, da jo vedno znova vodi h Kristusu Gospodu, njeni Sredini; tako pripravlja prostor svobodi (prim. 2 Kor 3, 17: „Kjer je Duh Gospodov, tam je svoboda“). V vernikih svoje občine bo odkrival podeljene jim karizme, podpiral bo njihove pobude in usklajal njihove sile. V oporo in tolažbo naj bo njim, ki jih je na kateri koli način zadela nadloga (2 Kor 1, 4); pomaga naj jim vzdržati napetosti in nepristransko poravnovati nasprotstva; po potrebi bo opominjal, karal in zbujal vest (2 Tim 4, 2).

2.113 Poslanstvo in polnomočje duhovniške službe prihajata preko apostolov od Kristusa in ju prenaša zakrament posvečenja. O tem pravi II. Vatikanski koncil: „Naloga, ki jo je Gospod dal pastirjem svojega ljudstva, je prava služba, zato jo sveto pismo označuje z besedo ‚diakonia‘, kar pomeni služba“ (prim. Apd 1, 25; Rim 11, 13).

2.114 Temeljna drža za to službo je osebna vez s Kristusom, ki jo duhovnik vedno znova išče, vedoč, da ga je Kristus poklical; pri vsej svoji človeški omejenosti mu on podeljuje moč in zaupanje. Trudil se bo, da si privzame miselnost Jezusovo, ki je „v vsem pokoren Očetu“ in „ves za druge“. Takšno mišljenje je dar Svetega Duha in sad molitve ter duhovnika usposablja,

da pomaga nositi versko stisko našega časa, k veri vzpodbuja druge in jim pomaga najti trdnost in smisel.

Njega samega bosta povezanost s cerkveno občino in občestvo sobratov-duhovnikov opogumljalo v veri.

2.2 En sam duhovniški zbor

2.21 Pravilo

Skupaj s svojim škofom sestavljajo duhovniki en sam duhovniški zbor (presbyterium) in pod škofovo oblastjo vodijo izročeni jim del Gospodove Cerkve (prim. „Dogm. konst. o Cerkvi“ 28).

2.22 Sklepi

2.221 Zakon

Da kar najbolje uresničimo enotnost duhovniškega zbora, je treba izčrpati vse oblike soodgovornosti. Pri tem je duhovniški svet odločilnega pomena. V okviru škofijskega reda naj bi mu pravilnik odkazoval prave pristojnosti, da bo kot zastopajoči kolegij nosil resnično soodgovornost.

2.222 Poziv

Povezanost duhovnikov s škofom in med seboj naj označuje pravo zaupanje, izvirajoče iz zavesti skupne naloge in za to potrebnega sodelovanja — tudi z vsemi ostalimi sodelavci.

2.3 Šolanje in nadaljnje izobraževanje

2.31 Sklepi

2.311 Zakon

Da ustvarimo pogoje uspešnemu delovanju duhovnikov, je treba skrbeti za njihovo duhovno oblikovanje in sodobni znanstveno-teološki ter pastoralno-praktični študij z nadaljnjim izobraževanjem, upoštevajoč ekumenski vidik, druga svetovna verstva in brezboštvo. Enako je treba ustrezno mesto odkazati tako imenovanim humanim vedam. Zlasti je nujno šolati in dalje izobraževati za vodilne naloge in razne oblike sodelovanja.

2.312 Zakon

Za praktično udejstvovanje med pastoralnim učnim tečajem je treba predvideti župnije, ki bi služile uvajanju v župnijsko delo.

2.313 Zakon

Da zadostijo naraščajočim dušnopastirskim zahtevam, naj duhovniki izkoristijo dane jim možnosti za nadaljnje izobraževa-

nje in oblikovanje. V ta namen naj se duhovnikom nudi čim obsežnejše obveščanje in po možnosti za to potrebni čas.

2.4 Vzajemno sodelovanje

2.41 Pravilo

Župniki in kaplani nosijo vzajemno odgovornost. Njihovo poslanstvo je, da služijo skupnosti in drug drugemu. Njihovo pričevanje bratskega razumevanja, dobrote, človeške prijaznosti in socialne miselnosti je prvi predpogoj za verodostojno in plodno delovanje v farni skupnosti. Isto velja za sodelovanje duhovnikov z dekanom in med seboj v bodočih župnijskih zvezah ozir. mestnih cerkvah.

2.42 Sklepi

2.421 Zakon

Izpolnjevanje dušnopastirske naloge zahteva vzajemno sodelovanje v katero je treba uvesti vsakega duhovnika. Temu služijo redni pogovori in skupno načrtovanje (dušnopastirski načrt) skupnih del, pa tudi del osebne odgovornosti. V načrt je treba vključiti tudi vse osebne pobude in poskuse, pri čemer seveda obdrže prednost težišča dušnopastirske službe.

Pojasnilo:

Prvi del pravila 2.41 in zakona 2.421 so priporočili udeleženci pastoralnega zborovanja jeseni 1971 (prim. „Dokumentation 1 des ITHEKA“, str. 37).

2.422 Zakon

Poklicno in častno zaposlene laične sodelavce je treba ustrezno njihovim nalogam vključevati v redne pogovore, skupno načrtovanje in delo.

Pojasnilo:

K sodelovanju med duhovniki in laičnimi sodelavci prim. pogl. „Laiki kot nosilci cerkvenih služb“, 3.211/b do 3.222 te predloge.

2.423 Zakon

Duhovnikom, ki hočejo skupno živeti in delati, naj se to omogoči. Duhovnike, ki so člani kake duhovniške skupnosti, a iz pastoralnih razlogov ne morejo živeti skupno, naj bi po možnosti nastavili v isti dekaniji.

2.5 Umna porazdelitev sil

2.51 Sklepi

2.511 Zakon

Ker ima Cerkev na Koroškem vsled pomanjkanja duhovnikov že zdaj znatne težave, je treba za bodočnost izdelati ustrezni načrt za pastoralno in službena mesta.

2.512 Zakon

Da bodo sedanji duhovniki prosti za pastoralno delo, jih je treba razbremeniti drugih obveznosti, kolikor je to potrebno in možno (pisarniškega, upravnega in gospodarskega dela).

Pojasnilo:

Tako bi se mogle npr. urejati iz enega skupnega mesta najemniške in zakupne zadeve vseh dekanij. Enako je treba misliti na skupno mesto za matične knjige posameznih župnijskih zvez ter za mestni cerkvi v Celovcu in Beljaku.

2.513 Zakon

V korist plodnemu pastoralnemu delu je pri nastavljanju treba po možnosti misliti na nagnjenje in sposobnosti duhovnika ter na krajevne potrebe.

2.514 Priporočilo

Sinoda priporoča, naj bi duhovniki, ki so zaposleni kot poklicni veroučitelji ali pa v cerkveni upravi, prevzeli v oskrbo kakšno majhno faro ali kako nalogo kategorialnega dušnega pastirstva.

2.515 Priporočilo

Duhovniki naj praviloma s 65 leti izstopajo iz šolske službe in s 70 leti prepuste službo voditelja cerkvene občine drugim.

2.516 Poziv

Skrbeti bi bilo za to, da duhovnika, ki ni več v službi, sprejme cerkveno občestvo in z njim bratsko ravna.

Pojasnilo:

Pod katerimi pogoji bi mogli v cerkveni službi zaposliti duhovnike, ki so zapustili svoj poklic, to vprašanje pretresa avstrijska škofovska konferenca. (Glej „Škof. sinoda 1971“, odsek 20, t. 14).

3. LAIKI KOT NOSILCI CERKVENIH SLUŽB

3.1 Pravila

- 3.11 Možje in žene laiškega stanu imajo v okviru zveličavne službe Cerkve prav posebne lastne naloge, ki jim jih ni mogoče odvzeti. Izpolnjujejo jih s tem, da svojo svetno službo v družini in v javnem življenju, v poklicu in med prostim časom izpolnjujejo stvarno v duhu evangelija, zavedajoč se svoje soodgovornosti pri izgradnji človeka vredne bodočnosti.

Pojasnilo:

Pri tem ko kristjan opravlja svojo svetno službo v duhu evangelija, se odpira Kristusovi milosti in njenemu osvobajajočemu vplivanju ter tako prispeva svoj delež k premagovanju sebičnosti posameznikov in skupin, k izpopolnjevanju časnega reda in k zveličanju ljudi.

- 3.12 a) Da more Cerkev izvajati svojo odrešenjsko-zveličavno nalogo, potrebuje mnogo služb; to pa vključuje rastočo zahtevo po sodelovanju laikov. V mnogih primerih bo to sodelovanje v obliki častnih služb; vendar je določene naloge mogoče izpolnjevati le kot glavni ali drugotni poklic.

b) Strokovna izobrazba in nadaljnje izobraževanje, duhovno oblikovanje, a tudi priznanje in čišlanje od strani nosilcev cerkvenih služb jih bo vodilo k plodnemu delovanju in do polnega razvoja lastne osebnosti.

- 3.13 „Ker v naših dneh ženske vedno bolj dejavno posegajo v celotno družbeno življenje, je zelo važno, da se v večji meri udeležujejo tudi cerkvenega apostolata na raznih področjih.“ (Odlok o laiškem apostolatu 3, 9). To kaže na možnost tudi poklicne nastavitve žená na tem polju. Poklic pomočnice v dušnem pastirstvu je že ena takšnih oblik delovanja.

3.2 Sklepi

3.21 Splošno

3.211 Zakon

Da laikom v cerkveni službi zagotovimo plodnosno delovanje, je treba ostvariti naslednje pogoje:

a) zaradi duhovnega in strokovnega usposabljanja in nadaljnega izobraževanja je treba nuditi ustrezne možnosti verskega poglobljanja kakor tudi strokovna zborovanja;

b) skupno naj duhovniki in laiki naloge načrtujejo in smotrno porazdeljujejo; pri tem je treba dopuščati lastno odgovornost in iniciativnost;

c) zagotoviti je treba primeren življenjski standard.

3.212 Zakon

Škofijski svet naj pri izdelovanju škofijskega pastoralnega osnutka preudari možnosti za nastavitev laikov v razne službe in — če treba — ustvari nove funkcije. Za te funkcije je treba izdelati in določiti opis ter izobraževalni načrt.

Pojasnilo:

Takšne funkcije bi utegnile biti npr. župnijski asistent, pastoralni asistent, voditelj mladine.

3.22 Dušnopastirske pomočnice

3.221 Zakon

Dušnopastirske pomočnice naj delujejo v dušnopastirskih skupinah na župnijski in medžupnijski ravni, in to v skladu s svojimi sposobnostmi in nagnjenji samostojno in z lastno odgovornostjo (glej 2.421 in 2.422). Zaposlitev v šoli pri tem ne sme imeti prednosti pred drugimi dušnopastirskimi nalogami v župniji.

3.222 Zakon

Dušnopastirskim pomočnicam naj bo možno, da zlasti v oskrbovanih župnijah in v župnijah, ki so včlanjene v župnijsko zvezo, prevzamejo odgovorne naloge oblikovanja cerkvenih občin in da bodo sprejete v vodstveno skupino župnijske zveze (glej sinodalno predlogo „Osnovne poteze v oblikovanju cerkvenih občin“, 2.21).

3.223 Zakon

Ker so osebni stiki za farno življenje odločilnega pomena, je treba skrbeti, da bo dušnopastirska pomočnica navzoča posebno v podstrukturah večje dušnopastirske enote (npr. podružnice, mestne četrti).

3.224 Zakon

Poročenim dušnopastirskim pomočnicam naj bo dana možnost, ostati še nadalje v svoji službi.

3.23 Laiški veroučitelji

3.231 Opozorilo

Zadeve laičkih veroučiteljev obravnavata sinodalni predlogi „Verouk v obvezni šoli“ in „Verouk v splošnih in poklicnih višjih šolah“.

3.24 Nastavljenske v duhovniškem gospodinjstvu

3.241 Zakon

Poleg vodstva gospodinjstva naj gospodinja v župnišču z drugimi vred skrbi za to, da bo župnišče „hiša odprtih vrat“. Poklicu gospodinjke župnišča je treba s primernim šolanjem in nadaljnjo izobrazbo dvigniti vrednost tako, da se bo mogla ustrezno sposobnostim in nagnjenjem vključevati tudi v dušnopastirsko delo.

3.242 Zakon

Plačo in socialno zavarovanje je treba stalno preverjati in prilagajati danim časovnim zahtevam. Dodatno delo (cerkovništvo, organizatorska, pisarniška in socialna dela) je treba pri plači upoštevati.

3.243 Zakon

Treba je zagotoviti, da duhovniki, ki morajo plačevati gospodinjjo, ne bodo finančno na slabšem od duhovnikov brez lastnega gospodinjstva.

3.25 Cerkovniki

3.251 Zakon

Služba in položaj cerkovnika naj se z okvirno škofijsko odredbo za službe in plače, kakor tudi z ustreznim šolanjem in nadaljnjim izobraževanjem dvigneta, da bo ta služba mogla postati učinkovitejša za življenje farne skupnosti. Izrabi naj se možnost povezave cerkovniške službe z ostalimi cerkvenimi službami.

3.26 Organisti

3.261 Opozorilo

Zadeve organistov obravnava sinodalna predloga „Cerkvena glasba“.

3.27 Družinske pomočnice

3.271 Zakon

V občasnih stiskah družin so se družinske pomočnice najbolje obnesle. Ker je potreba mnogo večja od razpoložljivih moči, naj

bi za ta poklic vneto pridobivali in podpirali izobraževanje. Družinske pomočnice nastavlja karitativni urad, ki naj bi tudi sestavil plačilni red in izdelal smernice za zaposlitev.

3.28 Organizirani apostolat in cerkveni uradi

3.281 Zakon

Poklicni in častni sodelavci v organiziranem apostolatu morajo poleg mnogovrstnih dušnopastirskih nalog opravljati tudi organizacijsko in upravnotehnično delo svojega področja. Sodelavci v cerkvenih uradih naj svoje delo vidijo tudi kot apostolsko nalogo; predvsem naj tisti, ki službeno pridejo v stik z večjim številom ljudi, izkoristijo iz tega izviražoče pastoralne možnosti.

3.282 Zakon

Pri opisih službenih mest in v izbiranju sodelavcev naj bi upoštevali zahteve t. 3.281. Ustrezno šolanje in nadaljnje izobraževanje ter obsežna informacija o dogajanju v Cerkvi naj usposablja sodelavce za njihove naloge.

3.283 Zakon

Kjerkoli to zahteva velikost dušnopastirske enote (v večjih župnijah, župnijskih zvezah, dekanijah itd.), naj organizacijsko in upravno delo prevzamejo tajniki (tajnice) s potrebnim strokovnim znanjem.

3.284 Poziv

Sodelavci organiziranega apostolata in cerkvenih uradov naj bodo v tesnih medsebojnih stikih, da bodo mogli delovati skladno in zato kar najbolj učinkovito in gospodarno. Tudi pri upravnem poslovanju naj gledajo dušnopastirsko prizadevanje kot temelj svoje dejavnosti.

4. REDOVI KOT NOSILCI CERKVENIH SLUŽB

4.1 Uvod

Cerkev mora v vseh svojih službah ponavzočevati Kristusovo odrešenjsko-zveličavno delovanje. Posebno vidno in življenjsko hočejo to predstavljati skupnosti redovnih oseb. Tega znamenja Cerkev in svet ne moreta pogrešati.

Krščansko življenje redovnih oseb označuje ob božji besedi in molitvi njihovo prizadevanje, da izpolnjujejo evangeljske svete, redovna pravila in uresničujejo zastavljene cilje ter gojé povezanost v svoji skupnosti.

4.2 Pravila

- 4.21 Prizadevanje redovnih oseb, da uresničujejo lastni ideal, duhovnost, notranjo strukturo in funkcijo svoje redovne skupnosti v celoti Cerkve, je mogoče edinole v okviru škofij. Tako se udeležujejo njihove odrešenjsko-zveličavne službe in vršé tako svoj poseben apostolat.
- 4.22 Potrebno je vzajemno sodelovanje redovnih skupnosti med seboj, naj bodo moške ali ženske, ter redovnih skupnosti s škofijskimi, dekanijskimi in župnijskimi gremiji.
- 4.23 Pospeševanju medsebojnih odnosov in dušnopastirskega sodelovanja služi „Redovni svet krške škofije“, ki ga je ustanovil škof.

Pojasnilo:

Redovni svet je bil ustanovljen z odlokom od 25. marca 1972. Njegova bistvena naloga je usklajevanje delovanja redov z zadevami škofije.

4.3 Sklepi

4.31 Priporočilo

Za Koroško bi imelo velik pomen versko središče. Kot cerkveno občestvo naj bi to središče bilo vzor. Redovni svet naprošamo, naj preudari, kako bi ga mogli uresničiti.

4.32 Zakon

Farne skupnosti (ozir. dekanije) naj v svojem območju redovnih postojank ne jemljejo le na znanje, marveč naj jih povabijo k dejanskemu sodelovanju (npr. v župnijskem svetu, v izobraževanju staršev in mladine itd.).

4.33 Priporočilo

Škofovsko konferenco in konferenco redovnih predstojnikov naprošamo, da izdasta smernice, po katerih bi redovna skupnost za člane, ki so v službenem razmerju s škofijo, prejela ustrezno odpravnino oziroma pokojnino.

4.34 Priporočilo

Ker v krški škofiji vlada veliko pomanjkanje duhovnikov in strokovnjakov za razna posebna področja cerkvenih služb, igra v škofijskem dušnem pastirstvu redovništvo veliko vlogo. Zato naprošamo redovne višje predstojnike in predstojnice, naj osebnih ali stvarnih sprememb ne uvajajo brez pravočasnega posvetovanja s pristojnimi škofijskimi uradi.

4.35 Priporočilo

Za delo na raznih področjih kategorialnega dušnega pastirstva naj redovi člane svojih redovnih skupnosti pravočasno pripravijo, sodelujoč s škofijskimi uradi.

4.36 Priporočilo

Višje redovne predstojnice naj redovnicam, sposobnim po svoji izobrazbi in posebnih zmožnostih za posebne naloge, dovolijo, da vsaj od časa do časa opravljajo razne službe v župniji, dekaniji ali škofiji.

4.37 Priporočilo

Redovna vodstva naj čimbolj skrbijo za to, da razbremené članice svoje skupnosti prevelike zaposlenosti, ki jih prezgodaj izčrpa, resno ogroža versko in človeško zorenje ter druge utegne odvracati od vstopa v skupnost.

4.38 Poziv

Redovnim osebam se sinoda zahvaljuje za njihovo dejavnost ter jih prosi, naj si še nadalje prizadevajo za notranjo obnovo redovnih skupnosti, da bo krščanstvo preko redovnih vzorov postalo razumljivejše in vredno truda.

5. SKRB ZA DUHOVNIŠKE IN REDOVNIŠKE POKLICE

5.1 Pravila

- 5.11 Duhovniški in redovniški poklici so milost, ki jo je treba izmoliti. Zato moramo v družinah, župnijah in dijaških skupinah gojiti molitev za duhovne poklice. Z resnim osebnim prizadevanjem pa mora človek sodelovati z milostjo.
- 5.12 Ker božji klic navadno hoče človeškega posredovanja, je treba najti pota, da postane dojemljiv. Največji vpliv na vzbujanje duhovniških poklicev ima pričevanje verne družine in živega farnega občestva ter zgled izpolnjenega duhovniškega življenja.
- 5.13 Kraj takšnega posredovanja je Marijanišče na Plešivcu, ki kot zavod usmerja k duhovniškemu poklicu. Potrebno je podpirati prizadevanja, da imata gimnazija in zavod kar najboljše vodstvo. Marijanišče pa ni edina ustanova, ki ji je zaupana skrb za naraščaj v cerkvenih službah. Potrebno je poleg tega tudi obsežno pospeševanje, tako da vsak mlad človek more pri poklic-

nem odločanju spoznati duhovniško službo tudi kot zase možno pot. Tudi dejavnost Gibanja mladih misijonarjev (KIM) na srednjih šolah služi temu cilju. Profesorji verouka naj bi jo podpirali.

Pojasnilo:

Gibanje KIM (Kreis Junger Missionare) si je nadel nalogo, da mlade ljudi opozarja na duhovniški poklic kot na eno izmed možnosti poklicne odločitve.

5.2 Sklepi

5.21 Poziv

Sinoda poziva krščanske starše k temu, da na poklicanost svojih otrok k duhovniškemu ali redovniškemu življenju pristanejo in jo z ustrežno vzgojo pospešujejo.

5.22 Zakon

Obstoječe možnosti pridobivanja poklicev (osebni stiki, pridige, verouk, predavanja, duhovne obnove, časopisne vesti, prospekti) je treba izkoristiti. Poleg tega naj veroučitelji posebno v predvidenih šolskih župnijah učence obveste o duhovniškem poklicu, o redovnem življenju in drugih cerkvenih službah.

Pojasnilo:

O šolski župniji glej sinodalno predlogo „Verouk v obvezni šoli“, 4.13.

5.23 Zakon

Osebni referat škofijskega ordinariata naj skrbi za pospeševanje cerkvenih poklicev, kandidate izbira po sposobnostih in nagnjenjih ter ustvarja možnosti šolanja in nadaljnjega izobraževanja.

5.24 Zakon

Škofijski svet je dolžan ustanoviti „Odbor za pospeševanje duhovniških in cerkvenih poklicev“ z nalogo, opozarjati na te poklice z obveščanjem in akcijami.

5.25 Zakon

Ker skrb za cerkvene poklice (prim. 5.22) ne zadeva le škofa in duhovnikov, temveč tudi vsako poedino cerkveno občino, morajo člani župnijskih svetov to zadevo sprejeti v krog svojih nalog.

Pojasnilo:

H krogu nalog cerkvenih poklicev glej „Laiki kot nosilci cerkvenih služb“ 3.11 do 3.284 te predloge.

6. NEPLAČANE SLUŽBE LAIKOV

6.1 Uvod

Vsled obstoječega pomanjkanja duhovnikov in ker ni mogoče službeno nastaviti dovoljno število laikov, mora vedno večje število laikov častno izpolnjevati cerkvene naloge.

Novih gremijev, za katere se je sinoda odločila na treh ravneh (župnija, dekanija, škofija), ni mogoče ustanoviti brez velikega števila častno dejavnih laikov.

Zato se mora sinoda soočiti tudi s položajem, ki je iz tega nastal.

6.2 Pravilo

Soodgovornost, soodločanje in sodelovanje so vzajemno pogojene. Sodelujoči laik ima pravico do soodločanja, soodločujoči spet nosi soodgovornost, ki ji je mogoče odgovarjati le s sodelovanjem.

Soodločanje predpostavlja stvarno znanje, sodelovanje spet pripravljenost in sposobnost.

Pri tem je treba priznati, da osebno zelo različno odmerjeni prosti čas in druge, predvsem družinske obveznosti stavljajo sodelovanju meje, ki jih na splošno ni mogoče določiti.

Skupno obremenjenost, nastalo z uvedbo novih gremijev, ter umno delovanje le-teh bo mogoče uspešno reševati le, če nam uspe, da v mnogih doslej nedejavnih kristjanih zbudimo voljo do sodelovanja ter jih za to sodelovanje izobrazimo.

6.3 Sklepi

6.31 Zakon

Častnemu sodelovanju je treba ustvariti čim širšo osnovo in pritegniti k njemu čim večje število laikov. Zlasti je treba prepričati vsakršno kopičenje mest in vedno misliti na pravočasni naraščaj.

6.32 Zakon

V ta namen je potrebno, da škofija prireja izobraževalne tečaje in tečaje za nadaljnjo izobrazbo častnih sodelavcev ter skrbi za to, da si nosilci služb dopolnjujejo nedovoljno znanje.

6.33 Zakon

V cerkveni občini moramo buditi in razširjati zavest, da je slednji kristjan v vesti dolžan po potrebi in zmožnosti sodelovati v cerkvenem življenju in prevzemati soodgovornost.

6.34 Priporočilo

Uradno učiteljsko oblast, posebno škofa in škofovsko konferenco, naprošamo za navodila v smislu zakona 6.33.

21. Človek v službi Cerkve**0. UVOD**

Dr. Ernst Waldstein

Kot vse živo, je tudi Cerkev mnogovrstna stvarnost. Na njeni zunanji, družbeni strukturi se mora torej izražati, kaj je v resnici: na tem svetu navzoča milost in zveličanje, s tem ljubezen in upanje. Čim bolj se bo to čutilo v njenih župnijah, njenih občestvih, skupinah in teamih, čim bolj bo to učinkovito, tem bolj bo Cerkev verodostojna in privlačna za ljudi.

Ta duh ljubezni, človeške solidarnosti in pravičnosti naj bi se naravno izražal tudi v odnosih med cerkvenimi ustanovami in ljudmi, ki so tu uslužbeni. V preteklosti se to ni vedno zadostno izvajalo. Sinodalna predloga „Človek v službi Cerkve“ namerava tukaj pomagati.

Po svojem bistvu je Cerkev dolžna biti tudi zgled svetu. S svojimi ustanovami, kot so škofije, dekanije, župnije itd., nosi tako odgovornost za človečanski razvoj in družbeno varnost svojih sodelavcev, kolikor presega minimalne določbe zakona.

Na poedince v službi Cerkve se stavljajo vedno večje zahteve; zato jim cerkvene ustanove morajo odvzeti skrb za njih materialno življenje, kolikor njih sile, na ta način postanejo razpoložljive za dušno pastirstvo, ne da bi jim s tem jemali razumevanje za življenjsko stvarnost.

To ne velja le za laične sodelavce, marveč tudi za duhovnike, katerih službeni odnos je samo eden od vidikov onega, na zaupnosti slonečega občestva škofa z duhovniki.

To ne velja le za odnos do sodelavcev v škofijski upravi, marveč tudi do sodelavcev v cerkvenih in s Cerkvijo povezanih obratih.

Odnos Cerkve kot institucije z v s e m i svojimi sodelavci vsebuje —

to hoče poudariti predloga — za oba partnerja enake pravice kakor obveznosti.

1. PRAVILA

- 1.1 Slednji kristjan je poklican v službo Cerkvi. Kolikor opravlja to poklicno ali poleg svojega glavnega poklica, je v službenem odnosu s škofijo oziroma z eno od župnij, dekanij ali ustanov v škofiji. Uradni predstojniki, enako kot vsak uslužbenec, naj se trudijo, da te socialne odnose vodijo zgledno.

Pojasnilo:

Za duhovnike je to službeno razmerje ena stran one temeljne zaupne skupnosti škofa in duhovnikov v istem prezbiteriju; ta naj bi se prav tako izražala v oblikah sodelovanja kot pa v škofovi skrbi za primerno duhovniško plačo. (Prim. „Odlok o službi in življenju duhovnikov“ 7 in 20).

- 1.2 Kot delodajalka je Cerkev podrejena istim socialnim načelom, kot veljajo za svetne obrate. Tudi po svoji odrešitveno-zveličavni nalogi nosi Cerkev odgovornost za delovne pogoje, za socialno vzdušje in za možnosti, da sodelavci svobodno razvijajo svojo osebnost.

V tem pogledu je enako odgovorna za osebe, ki delujejo neposredno v dušnem pastirstvu kot za one v upravi ali na drugih mestih in v cerkvenih obratih ali takih, ki veljajo za cerkvene.

Pojasnilo:

Na splošno velja za cerkvenega vsak obrat, ki je last Cerkve, cerkvene skupnosti (stolnega kapitlja, redovnih hiš itd.), uradnega cerkvenega predstavnika (škofa, prošta itd.) ali kake druge cerkvene ustanove, pa tudi zavodi in šole ter vsak obrat, kjer je vpliv Cerkve odločujoč, bodisi materialno, bodisi osebno (Carinthia, Družba sv. Mohorja itd.)

- 1.3 Za dobro sodelovanje med predstojniki in njihovimi sodelavci je posebno važno gojiti medčloveške odnose.

2. SKLEPI**2.01 Zakon**

Kdor opravlja kakšno službo in je obenem predstojnik, mora vedeti, kako se ravna z ljudmi.

Pojasnilo:

Tu naj se uporabljajo nova dognanja skupinske dinamike, ki jih posreduje npr. Visoka šola za izobraževalno znanost.

2.02 Poziv

Sodelavci na službenih mestih in v obratih naj po svoje prispevajo k strokovni vestnosti pri delu in k zglednemu družabnemu vzdušju, tako v občevanju s predstojniki kot med sodelavci samimi. Vedno naj se tudi zavedajo, da jih na njihovem področju smatrajo za člane in predstavnike Cerkve.

2.03 Poziv

Prizadevati si je treba za duhovno oblikovanje vseh cerkvenih delojemalcev, primerno njihovem posebnemu položaju.

2.04 Zakon

Na vseh področjih sožitja v obratu naj bo zagotovljeno medsebojno obveščanje.

2.05 Zakon

V posameznih uradih in obratih mora priti na osnovi pravega partnerskega razmerja do večje soodgovornosti in boljše delitve dela.

2.06 Zakon

V posameznih uradih in obratih naj v skladu z zakonskimi določili izvolijo zastopstva delojemalcev, ki naj delujejo v delovni skupnosti.

2.07 [Priporočilo:

Prezv. škofa naprošamo, naj skrbi za to, da tudi v obratih škofije morejo po zakonskih določilih izvoliti zastopstvo delojemalcev.

O p o m b a :

*Trenutno obstaja zastopstvo delojemalcev na osnovi društvenega prava, da člani prosto volijo predsedstvo.]**

2.08 Zakon

Osební referat škofijskega ordinariata naj bo tako izgrajen, da

* Kar je v oklepaju, ni bilo razglašeno.

bo mogel učinkovito urejati vse personalne zadeve. Med njegove naloge spada poleg pripravljanja nastavitve in dodeljevanja stanovanj tudi sestavljanje smernic za nastavitve, sestava nastavitvenih in izobraževalnih načrtov ter izplačilni red; dalje nadzorstvo nad pravnimi predpisi, ki zadevajo službe in plače.

2.09 Zakon

Osebnemu referatu naj stoji ob strani sosvet, ki ga paritetno sestavljajo zastopniki cerkvenih delodajalcev in delojemalcev, poleg tega pa tudi strokovnjaki. Personalni sòsvét je kot strokovni svet prirejen Škofijskemu svetu.

2.10 Zakon

Času primerno vodstvo škofijskih uradov in obratov stavlja na voditelje le-teh vedno večje zahteve. Zato z dopolnjenim 65. letom to svojo funkcijo izroče škofu na razpolaganje.

[Na željo sodelavcev zadevnega službenega mesta ozir. zadevnega obrata je to določbo mogoče obiti. Škofijski svét je izdal k temu smernice glede načina sklepanja, privolitve prizadetega in škofa, kakor tudi glede roka podaljšane službe.]*

2.11 Zakon

Razlike v mnenju delovno- ali socialnopravnega značaja naj izravnava škofijski urad za poravnave.

V tem uradu sta poleg neodvisnega predsednika zastopana po dva delodajalca in delojemalca, pri čemer naj bi bil eden od obeh zastopnikov iz zadevnega delovnega področja.

* Kar je v oklepaju, ni bilo razglašeno.

Ob razglasitvi sinodalne predloge „Človek v službi Cerkve“ priporočilo 2.07 in 2. odst. zakona 2.10 nista bila sprejeta v razglas in je o tem sledeče poročal generalni tajnik sinode na ustanovnem zasedanju Škofijskega svéta 26. maja 1973 v smislu § 3 Pravilnika škofijske sinode 1971:

k 2.07: Gre za škofovsko menzalno posest Pöckstein, o kateri škofijska sinoda ne more sklepati. Trenutno obstaja svobodno izvoljeno zastopstvo delojemalcev na osnovi društvenega prava. V primeru, da si delojemalci (nastavljenci) škofijske gozdne uprave in uprave posestva želé drugo zastopstvo, škof nima nič proti temu.

k 2.10, 2. odst.: Prvi del tega sklepa je bil razglašen. Naslednjega odstavka „Na željo sodelavcev...“ škof ni razglasil. Ni primerno, da so nositelji služb zavisni od naklonjenosti ali nenaklonjenosti svojih nastavljenecv.

O poročilu je Škofijski svét razpravljaj in ga vzel na znanje brez dodatnih predlogov.

22. Osnove ustvarjanja župnij

0. UVOD

Kaplan Peter Granig

Govoriti o občini in nje ustvarjanju je postalo pri škofijski in nacionalni sinodi skoroda obvezna vaja. Če se s temi vprašanji v posebni predlogi ukvarja tudi koroška škofijska sinoda, se to prav gotovo ne godi iz častihlepja, da bi ne zastajala za drugimi, marveč iz prepričanja, da je za prenovu Cerkve potrebno najprej delovati pri njeni osnovi. In ta osnova se imenuje cerkvena občina, tj. župnija.

V razpravah zadnjih let so pojem „občine“ rabili z velikim zanosom in ga deloma kar preveč „štrapacirali“. To je sicer na eni strani vodilo do neke vrste inflacije tega izraza (pomislimo le na: „princip občine“, „utopijo občine“, „model občine“, „Cerkev—občina, ozir. — ljudstvo“), na drugi strani pa je prineslo blagodejno razjasnitev osnovnega bibličnega izraza.

Kaj je župnija?

V izvirnem pomenu je župnija dogajanje, gibanje v smislu zbiranja, ki izhaja od Boga in deluje s svojimi učinki na svet. Zbiranje, zlasti k božji službi, je za župnijo tako temeljno, da brez tega ne more obstajati.

Nadaljnje težišče teologije župnije je nanovo pridobljeno spoznanje, da krajevna župnija pomeni uresničevanje in konkretizacija Cerkve. V tem je pomen, dostojanstvo, a tudi odgovornost vsake poedine, še tako majhne župnije.

Čemu župnija?

Župnija ne sme postati ideologija s smotrom sama v sebi. Razlog nje-nega obstoja je poedinec. Župnijo torej potrebujemo, da morejo v njej ljudje najti k verovanju in se usposabljeni, da živé to svojo vero v vsakdanjosti sveta. Temu cilju morajo služiti osnovne funkcije (oznanjevanje, liturgija in bratsko služenje) ter strukture (velikost, skupine itd.) župnije. V tem je tudi glavna naloga vodstva v župniji.

Sinodalna predloga „Osnove ustvarjanja župnij“ skuša prikazati žarišča teologije župnije (1. del) in iz tega izvajati nekaj primernih pobud za praktično dušno pastirstvo v njej (2. del). Če ji uspe, da bodo verniki naše škofije župnijo bolj doživeli in bo sodelovanje v njej na razširjeni podlagi, bo to znamenje, da so doumeli nje smisel.

1. SPLOŠNI DEL

1.1 Uvod

1.11 Župnija s teološkega vidika

Po pričevanju svetega pisma nove zaveze se Cerkev ostvarja v posamezni župniji. Kjer se ljudje shajajo v Jezusovem imenu in po njegovem oznanilu skušajo oblikovati svoje življenje, nastane župnija (prim. Mt 18, 20). Če se, po krstu člani te župnije, zbirajo k obhajanju evharistije, jih Gospod z udeležbo pri enem kruhu spaja v eno telo (prim. 1 Kor 10, 17) ter jih poziva, da slušijo drug drugemu. Pričakuje njegovega prihoda v slavi more župnija tudi v preskušnjah ostati zvesta svojemu Gospodu (prim. 1 Kor 11, 26). Tako župnija živi bistveno iz evharistije.

Pojasnilo:

V novi zavezi ista beseda „ekklesia“ označuje:

a) liturgično cerkveno skupnost (1 Kor 11, 18);

b) cerkveno hišno skupnost (1 Kor 16, 19);

c) krajevno Cerkev (1 Kor 1, 2; 4, 17);

d) celotno Cerkev (1 Kor 15, 9).

Tako je razvidno, da je v poedini župniji navzoča celotna Cerkev (prim. a, b, c) in da posamezna župnija mora ostati v enoti s celotno Cerkvijo.

1.12 Župnija s sociološkega vidika

Tudi v sociološkem smislu pojem „občina“ označuje eno izmed temeljnih oblik človeškega sožitja. Pod tem si predstavljamo pregledno, neposredno dojemljivo in na določen kraj vezano enoto, kjer so posamezniki v vzajemnem socialnem odnosu, priznavajo skupne vrednote in norme ter prevzemajo določene dejavnosti.

Kot socialna oblika se razlikuje tako od skupin pretežno osebno-privatnega (kot npr. družine, prijateljski krogi) kakor tudi od organizacijskih oblik bolj anonimnega značaja (kot npr. država).

1.2 Pravila

1.21 Načelo bratstva v župniji

Kaj je župnija (cerkvena občina), povedó biblični izrazi kot: zbor, telo in bratska skupnost, kjer „vera deluje po ljubezni“ (Gal 5, 6). To pomeni, naj člane cerkvene občine povezuje mreža človeških odnosov, ki premaguje anonimnost, posamezniku pa dopušča dovolj svobode in zasebnosti.

1.22 Načelo življenja v župniji

Najgloblje življenjsko načelo župnije je Duh Gospodov, po katerem je v župniji navzoč Gospod. Za lastno izgrajevanje župnije prejema darove (karizme), ki se podeljujejo njenim posameznim članom.

V svoji celotnosti nosi odgovornost za to, kako udeležuje svoje življenje v oznanjevanju, liturgiji in v službi soljudem.

1.23 Načelo odprtosti župnije

Tista župnija bo odprta skupnost, ki vidi skrbi in stisko okolja, nikogar ne odklanja, marveč si prizadeva, da morejo najti v njej mesto tudi tisti, ki se iz raznih vzrokov težko včlenijo v skupnost.

Vé, da je včlenjena v škofijo in vesoljno Cerkev in se trudi za stiske in sodelovanje z drugimi krščanskimi Cerkvami.

Končno se bo v osnovnih zadevah čutila solidarna z vsemi ljudmi in bo po svojih močeh prispevala k počlovečenju družbe ter bo pospeševala prizadevanje za mir in edinost.

Takšna cerkvena občina bo privlačna tudi za druge (prim. Apd 2, 47).

1.24 Karizme v župniji

Za oblikovanje župnije ni dovolj, da zanjo le delamo. Delati je marveč treba s sposobnostmi (karizmami) župnije. Predstojnik bo v sodelovanju s svojimi sodelavci poskušal, da talente v občini odkrije, podpira in usklaja. Tako bo svoj poklic opravljal v službi cerkvenih služb.

Pojasnilo:

O karizmah in službah v Cerkvi govori uvod sinodalne predloge „Nosilci cerkvenih služb“. V odstavku 2.11 je rečeno o duhovnikovi vlogi v občini:

„Kot ‚animator‘ farne skupnosti naj jo duhovnik v povezanosti utrjuje s tem, da jo vedno znova vodi h Kristusu Gospodu kot njeni sredini; tako pripravlja prostor svobodi (prim. 2 Kor 3, 17: ‚Kjer je Duh Gospodov, tam je svoboda‘).

V vernikih svoje občine bo odkrival podeljene jim karizme, podpiral bo njihove pobude in usklajal njihove sile. V oporo in tolažbo naj bo njim, ki jih je na katerikoli način zadela nadloga (2 Kor. 1, 4). Pomaga naj vzdržati napetosti in nepristransko poravnati navzkrižja; po potrebi bo opominjal, karal in zbujal vest (2 Tim 4, 2).“

1.25 Cerkvena občina in evharistija

Središče življenja cerkvene občine je skupnost, zbrana k evharističnemu slavlju pod vodstvom duhovnika. Zato more tudi le duhovnik biti predstojnik ene ali več cerkvenih občin.

1.26 Fara in župnija

Na osnovi družbenega položaja je cerkveno življenje doslej potekalo skoraj izključno v obliki krajevne cerkvene občine (= fare), medtem ko nova zaveza pozna razne pojave cerkvenega občestva (prim. pojasnilo k 1.11).

Če naj bo Cerkev tudi v bodoče pričujoča v družbi, mora postati v svojih župnijah gibljiva in prilagodljiva. Konkretnih oblik zanje ni mogoče izvajati izključno iz nove zaveze, temveč morajo ustrezati vsakokratnemu duhovnemu in družbenemu položaju.

1.27 Kategorialna župnija

Tudi v bodoče bo župnija predstavljala najnižjo samostojno pravno krajevno dušnopastirsko enoto, a v vedno večji meri se nudijo tudi drugi nastavki za oblikovanje župnij (npr. posebni življenjski položaji, življenjske dobe, poklic, prosti čas). Takšne kategorialne skupnosti bo posebno označevalo, kar je skupno njihovim članom. Da se izognejo nevarnosti privatiziranja in izolacije, morajo biti včlanjene v krajevno strukturo (župnijo, župnijsko zvezo, dekanijo, škofijo).

2. PREGLEDNA IN RAZČLENJENA ŽUPNIJA

2.1 Pravila

2.11 Župnije naj bodo razčlenjene in pregledne. To odgovarja raznim oblikam cerkvenih občestev in novi zavezi (prim. pojasnilo k 1.11) in njenim izjavam o značaju življenja v župnijah (prim. 1.21), kakor tudi izsledkom pastoralne sociologije in pastoralne psihologije.

Pojasnilo:

V nerazčlenjenih in nepreglednih župnijah se odrešenjsko-zveličavna služba omejuje, kot to kaže izkušnja, na razmeroma majhen krog, med tem ko večji del vernikov ostaja prepuščen sam sebi. Odnosi do farne skupnosti so oziroma postajajo rahli, kar pospešuje odtujevanje Cerkvi. Ostane jim le še brezimna organizacija, ki jo doživljajo npr. le

ob pobiranju cerkvenega prispevka. Razčlenjena in pregledna župnija pa nasprotno nudi bistveno boljše pogoje za to, da se življenje v župniji razvija pestro, za doživljanje krščanske občestvenosti in za naraščaj duhovniških, redovniških in drugih cerkvenih poklicev.

- 2.12 Za razčlenitev župnije se nudijo sledeče podstrukture:
- a) krajevne:
farni okraj v mestih; v razsežnih podeželskih župnijah podružniška skupnost kolikor ni predvidena delitev župnije.
 - b) kategorialne:
kategorialne župnije (npr. visokošolske, vojaške, bolnišniška, za inozemske delavce), kolikor niso vključene v druge teritorialne dušnopastirske strukture (prim. 1.27).
- 2.13 V cerkvenih občestvih, včlenjenih v skupno župnijo, morajo osnovne službe (oznanjevanje, obhajanje evharistije in delitev zakramentov, izvajanje socialnih nalog) biti prav tako zagotovljene kakor možnost individualnega dušnega pastirstva (osebni razgovor in obiski).
- 2.14 Apostolsko se udelejujoča skupina je važen sestavni del župnije. Odgovorni (župnik, župnijski svèt) naj zato te skupine podpirajo, skrbijo, da vraščajo v župnijsko skupnost, ter podpirajo njihovo medžupnijsko delovanje.
- 2.15 Ker učinkovita odrešenjsko-zveličavna služba zahteva poznanje življenjskih razmer posameznika, (družina, stanovanje), je v župniji treba sistematsko in organizirano opravljati obiske.

Pojasnilo:

Osnutek za obiskovalno službo v župniji naj bi upošteval:

- a) možnosti, meje, oblike, stopnje in cilje organiziranega obiskovanja;
- b) človeške pogoje za to službo;
- c) izobrazbo in nadaljnje izobraževanje v teoloških vprašanjih ter pogovornih metodah;
- d) miselnost Cerkvi odtujenih;
- e) organizacija (izgradnja) apostolata po stanovanjskih četrtih.

- 2.16 Poleg shajanja k božji službi potrebuje župnija tudi prostor za družabna srečanja. V manjših župnijah se bo to moglo goditi v župnišču, če ga vodijo kot hišo „odprtih vrat“. V večjih župnijah (npr. v središču župnijske zveze ali mestnih župnij) pa je potrebno „farno središče“ kot osrednje žarišče duhovnega in družbenega življenja (za izobraževanje, za socialne naloge, za slavlja in prireditve).

- 2.2 **Sklepi**
- 2.21 **Zakon**
Kjer je potrebno, naj v podružniških skupnostih in v soupravljenih župnijah sposobnemu laiku poverijo naloge oblikovanja cerkvene občine (gl. predlogo „Sodelovanje med župnijami“ 4.0 in 5.11 ter „Laiki kot nosilci cerkvenih služb“ 3.221 b in 3.222).
- 2.22 **Zakon**
Velike, nepregledne župnije v mestih je treba razčleniti v pregledne župnijske okraje.
- 2.23 **Zakon**
Za takšno razčlenitev župnij je potrebna predhodna pastoralno-sociološka analiza.
- 2.24 **Zakon**
V cerkvenih skupnostih, ki so podstrukture kake župnije, je treba zagotoviti temeljne službe po t. 2, 13.
- 2.25 **Priporočilo**
Da moremo dušnopastirsko delo zastaviti tam, kjer se odigrava resnično življenje ljudi, vsem župnijam priporočamo, da izvedejo popis sociološkega stanja.
- Pojasnilo:
Tak opis mora vsebovati:
1. družbeni sestav krajevnega območja, v katerem je župnija;
 2. sestav župnije.
- 2.26 **Zakon**
V župnijah je treba ustvariti komunikacijske prostore. Upoštevati je to zlasti pri ustanavljanju novih župnij in pri osnavljanju župnijskih zvez (prim. 2.16 in predloga „Cerkvena gradnja“ 1.31 do 1.33).
- 2.27 **Zakon**
Ker po eni strani župnijam naloge naraščajo, po drugi pa je pridobivanje novih sodelavcev vedno težavnejše, je treba iskati novih načel za pridobivanje in izbiranje ter novih oblik šolanja in delovanja častnih sodelavcev.
Team škofijskih referentov naj bo na razpolago župnijam v informacijo, kako in na katerih področjih bi bilo najuspešneje zapo-

sliti častne sodelavce (apostolat v stanovanjskih četrtih, organizacija obiskov).

3. ZAKLJUČNO PRAVILO

V tej sinodalni predlogi je podoba župnije ciljna predstava po novi zavezi. V primeri z resničnostjo se bo morda zdela utopična. Kaže pa Cerкви smer, zato prepoveduje vsakršno samozadovoljstvo. Tudi koroška Cerква je dolžna, da zmanjša razdalje med resnično stvarnostjo in zastavljenim ciljem.

23. Sodelovanje med župnijami

0. UVOD

Kaplan Peter Granig

S predlogo „Sodelovanje med župnijami“ smo tako teoretično kot praktično stopili na nova tla. Vzpodbudili so nas k temu ne le zgledi posrečenih tovrstnih poskusov v nekaterih škofijah Zvezne republike, marveč tudi znova pridobljena spoznanja novozavezne teologije župnij. Župnije niso živele v medsebojni oddeljenosti, marveč so vzdrževale živahne vzajemne odnose.

Slednjič so narekemale tesnejše in urejeno sodelovanje tudi družbene spremembe in spoznanja o skupinskem sodelovanju:

1. z razmahom človekovega življenjskega prostora (zlasti na podeželju) se je spremenila oblika in funkcija župnije;
2. v skupini je lažje zaposliti poedince primerno njihovi nadarjenosti;
3. omogočuje raznolikejše in po strokah razvrščeno dušnopastirsko delo.

Sodelovanje župnij zahteva novih struktur, kot npr. „župnijsko zvezo“ (prim. 7. 11). Delovni način župnijske zveze pa bi mogle prevzeti tudi manjše dekanije ter tako poživiti in razširiti sodelovanje preko upravljanja.

Komur se predloga „Sodelovanje med župnijami“ zdi preveč teoretična, naj jo prične študirati pri „pojasnilih“. Z naštevanjem mnogih možnosti sodelovanja želimo povedano ponazoriti in pojasniti. Naštevaje „motenj“ pa naj slednjič pokaže, da se člani podkomisije niso

vdajali utvaram glede težav, ki se trenutno pravemu sodelovanju še postavljajo nasproti.

Predlogo „Sodelovanje med župnijami“ bo komaj mogoče udejestiti le z ukazi in odredbami; pač pa bi morda šlo takole: zavestno se lotiti že obstoječih nastavkov za sodelovanje ter jih sistematsko dalje razvijati. Iz začetnega sodelovanja na svobodni podlagi naj bi sčasoma razvili od škofije priznani model. Izkustva takšnega uspelega poskusa bi mogli posredovati naprej ter delovati vzpodbudno na druge dele škofije.

1. UVOD

- 1.1 Sodelovanje župnij je med zahtevami, ki jih na današnjo Cerkev stavlja prizadevanje, da v spremenjenih družbenih danostih izpolni svoje odrešensko-zveličavno poslanstvo, ena od najnujnejših in hkrati najbolj upapolnih nalog.
- 1.2 Z novimi oblikami sodelovanja med župnijami naj Cerkev poglobi in poveča učinkovitost svojim prizadevanjem, da izpolnjuje svoje zveličavno poslanstvo.
- 1.3 Zato je naloga bodočega dušnopastirskega načrtovanja, da najde one krajevne strukture in ustvari one praktične načine sodelovanja med župnijami, ki človeku in družbi današnjega časa najbolj omogočajo dostop do vere.

2. PRAVILI

- 2.11 Ker so v Cerкви ne samo nadrejeni in podrejeni, marveč tudi enakovrstni odnosi, župnije ne morejo obstajati in delovati brez medsebojne povezave.
- 2.12 Z razširjenim življenjskim prostorom in ločenimi področji bivanja, dela, izobraževanja in prostega časa so se res temeljito spremenile oblike, sestava in naloge župnij. Četudi bo župnija še v bodoče ostala temeljna dušnopastirska enota, sama pomnoženim zahtevam in vzvišeni ravni nujnih potreb ne more biti kos.

Pojasnilo:

Čim manj je v Cerкви odprtosti za nova družbena vprašanja, tem bolj se ona oddaljuje od stvarnosti. Ker posamezna župnija s svojo ponudbo zajema le še del družbenega življenja, v katerem manjkajo cele skupine poedinih starostnih in družbenih predstavnikov, pridobivajo vedno bolj na pomembnosti dela zmožne vmesne instance (vmesne strukture).

2.2 **Sklep**2.21 **Zakon**

Da župnija spričo spremenjene funkcije (glej 2, 12) ne izgubi možnosti delovanja, je treba njeno odrešensko-zveličavno službo dopolnjevati z različnimi oblikami nadfarnega delovanja.

3. **PRAVILO**

Nadfarno sodelovanje s pomočjo racionalizacije, diferenciacije, premakljivosti in gibljivosti dušnega pastirstva ustvarja pogoje učinkovitejšemu delovanju nadarjenih oseb in pomaga premagovati meje zmogljivosti posameznikov kakor tudi izpad delovnih moči. Smiselno zastavljati sile in jih prilagojevati najrazličnejšim potrebam je možno le v večjem okviru.

3.1 **Sklepa**3.11 **Zakon**

Smiselno pridobivanje, nastavljanje in polno zaposlovanje glavnopoklicnih delavcev za posebne naloge je možno edino v večji dušnopastirski enoti; vsled tega je treba odpreti meje poedine fare k sosednim farnim enotam.

3.12 **Zakon**

Praviloma naj glavnopoklicni sodelavci prevzamejo tako v župniji osnovno službo, kakor na medfarni ravni posebne naloge.

Pojasnilo:

Tako bi moglo teritorialno in kategorialno dušno pastirstvo biti povezano v eni sami strukturi. Obseg vsakokratni posebni službi bo dooločalo področje zadevnih nalog.

4. **PRAVILO**

Oblike medfarnega sodelovanja zahtevajo ponovno orientacijo glede sloga cerkvenega vodstva in da naloge vodstva porazdelimo znotraj vodstvene skupine, ki ji je na čelu duhovnik. Sestavljajo jo vsi duhovniki in sodelavci zadevne dušnopastirske enote ter je obenem s svojim voditeljem odgovorna za načrtovanje, usklajevanje in izvajanje dušnopastirskih nalog in za razvoj cerkvenega življenja.

5. **PRAVILA**

5.01 Osnovni pogoji, da more skupina uspešno delati, so:

a) pripravljenost, da si delo deli in sodeluje;

b) jasno orisane naloge članov;
c) določitev rednega sestajanja;
d) ostvarjanje organizacijskih in finančnih pogojev.

5.02 Posebno pomembna je v medfarnem sodelovanju možnost duhovniških skupnosti, kot jo predvideva v predlogi „Nosilci cerkvenih služb“ t. 2.423.

5.1 **Sklep**5.11 **Zakon**

Člani skupine naj bivajo tako blizu ljudem področja, ki so zanj odgovorni, da so zagotovljeni medsebojni odnosi in osebni stiki. Le tako bodo mogli imeti vpogled v posebna vprašanja župnije.

6. **PRAVILO**

Novih oblik sodelovanja duhovnikom in farnim skupnostim ne smemo vsiljevati, marveč morajo biti sad skupnih prizadevanj.

6.1 **Sklepi**6.11 **Zakon**

Da zagotovimo organičen razvoj, je treba storiti naslednje:

a) Na osnovi pastoralno-socioloških analiz ugotoviti in razmejiti področja farnega sodelovanja. Enako je treba izdelati srednje- in dolgoročne načrte, ki naj zagotové dušnopastirsko oskrbo v župnijah. Cilj naj pri tem ne bo zunanja dovršenost, temveč je upoštevati prednosti in težišča.

b) Duhovnike in farno skupnost pripraviti z obveščanjem in pogovori na novi položaj.

c) Razširiti že obstoječe in prelzkušeno medfarno sodelovanje; izmenjava izkušenj naj osvešča glede novih nalog ter jih pomaga reševati.

d) Najti redovnim skupnostim in personalnim župnijam ustrezno mesto v okviru dušnega pastirstva.

e) Razdeliti krajevno in kategorialno oskrbovanje med glavnopoklicne sodelavce po njih nadarjenosti in potrebah. Temu namenu služi načrt službenih mest in oseb, ki ga je treba stalno izpopolnjevati.

6.12 **Zakon**

Začasni pravilnik, odprt bodočim razvojem, naj določa sodelovanje vodstvene skupine. Potrditi ga mora škof.

6.13 **Zakon**

Skrbeti je treba, da bodo duhovniki in laiki, ki že zdaj hočejo sodelovati na medfarni ravni, deležni ustreznega šolanja, npr. na tečajih s skupinsko dinamiko.

6.14 **Zakon**

Podobno župnijskemu svetu naj se ustanové tudi v strukturah, ki presegajo župnijsko območje, ustrezni organi, ki bodo nosili soodgovornost.

6.15 **Za skupinsko sodelovanje naj se ustanove v sociološko različnih območjih škofije vzorni primeri, katerih izkušnje bi koristile nadaljnemu razvoju (glej predlogo „Načrtovanje cerkvenih prostorov na Koroškem“, t. 3.3).****7. PRAVILO**

Giblјivost in raznolikost današnje družbe zahtevata v cerkvenem službovanju strukture, ki niso vezane na župnijo in ustrezajo življenju, ki se odigrava v obsežnih območjih in mnogoslojno. Tako more Cerkev biti z ljudmi v stiku tudi izven farne skupnosti.

7.1 **Sklep**7.11 **Zakon**

Cerkveno službovanje v župniji morajo v okviru po stopnjah zgrajenega dušnega pastirstva škofije dopolnjevati naslednje strukture medfarnega sodelovanja:

- a) župnijska zveza,
- b) dekanija ozir. mestna cerkev.

P o j a s n i l o :

Pod izrazom „župnijska zveza“ je razumeti skupnost sodelovanja več samostojnih župnij.

8. PRAVILO

Različne oblike sodelovanja ne jemljejo župniji obstoja in pomembnosti, zahtevajo pa, da na novo uredi svoj pravni položaj in odnose v okviru višje dušnopastirske enote.

8.1 **Sklepi:**8.11 **Zakon**

V vsaki župniji morajo biti zagotovljeni:

- a) služba oznanjevanja,
- b) nedeljska evharistična daritev,
- c) podeljevanje zakramentov,
- d) karitativne službe,
- e) vidna in izkustvena prisotnost ter lahka doseglјivost duhovnika ali glavnopoklicnega cerkvenega sodelavca.

8.12 **Zakon**

Ko spreminjamo oblike in strukture dušnega pastirstva, je treba paziti, da načela človečnosti ohranijo prednost tudi pred veliko nujnostjo kake namere.

P o j a s n i l a :

Področja sodelovanja:

Področja sodelovanja so po eni strani temeljne službe v posameznih farnih občinah, po drugi pa zlasti one dušnopastirske naloge, ki presegajo zmogljivost poedinih far in zahtevajo strokovno znanje.

Primeri sodelovanja v temeljnih službah:

- priprava evharistične daritve,
- priprava besedne božje službe,
- priprava pridig,
- priprava krsta,
- priprava poroke,
- priprava pogrebnih obredov,
- spoved in spokorne pobožnosti,
- dogovor o časovni razporedbi božjih služb,
- verouk v osnovni šoli,
- priprava na prvo sv. obhajilo in prvo spoved,
- priprava zborovanj in praznikov v župniji.

Primeri sodelovanja v službah, presegajočih župnijske meje:

- izobraževalna dejavnost v prid PŽS, organizacijam, zvezam, skupinam; (teološko izobraževanje odraslih, verski tečajji),
- šolanje ministrantov, lektorjev, kantorjev, cerkvenih zborov,
- tečajji za pripravo na zakon,
- družinsko dušno pastirstvo (družinski krožki),
- dušno pastirstvo za moške in ženske,
- apostolat po stanovanjskih četrtih,
- farna pisma,
- verouk na višjih šolah,
- dušno pastirstvo med šolarji,
- mladinsko delo,
- karitativno in socialno delo,
- otroški vrtci,

- souporaba tehničnih pripomočkov in naprav,
- dušno pastirstvo med bolniki,
- ljudski misijoni,
- dušnopastirska posvetovalnica,
- dušno pastirstvo po obratih,
- dušno pastirstvo med inozemskimi in sezonskimi delavci,
- dušno pastirstvo med uslužbenci, ki se vozijo na delo,
- ekumensko sodelovanje,
- prosti čas in oddih,
- dušno pastirstvo med letoviščarji,
- upravne naloge (finančna in premoženjska uprava),
- načrtovanje in nadzorstvo gradbenih del,
- stiki z oblastmi, organizacijami in ustanovami.

Težave:

Pri načrtovanju in izvajanju vseh oblik medfarnega sodelovanja je od vsega začetka treba upoštevati posebne težave. Kakor so pokazale dosedanje izkušnje, se najpogosteje pojavljajo naslednje zunanje in notranje motnje:

Zunanje motnje:

- a) dosedanja samostojnost župnij;
- b) krajevni egoizem, ki ni pripravljen ozirati se na sosednje farne skupnosti;
- c) tradicija, pravice in interesi so pogosto močnejši od razumevanja za zahteve sodobnega in položaju ustreznega dušnega pastirstva;
- d) tradicija je v župniji in v javnosti utrdila določeno zavest medsebojne povezanosti med župnikom in krajevno župnijo;
- e) tradicionalna oblika duhovniške službe v farni skupnosti skoraj ne dopušča sodelovanja na takih področjih, ki presegaajo župnijsko območje;
- f) jedro lastne župnije jemlje duhovniku neprimerno veliko časa in moči;
- g) sodelovanje je pogosto možno uresničiti le, če istočasno spremenimo ali ukinemo farne in dekanijske meje.

Notranje motnje:

- a) pojmovanje župnikov, da so v župniji izključna instanca;
- b) nejasnost o vlogi duhovnika;
- c) individualistično-zasebni način dela zaradi pomanjkljivega navedanja k sodelovanju med šolanjem in v poklicni praksi;
- d) patriarhalni ali avtoritarni način vodstva, ki preprečuje vzajemno sodelovanje;
- e) malo odprtosti za sodelovanje in soodgovornost laikov;
- f) bojazen pred tem, da bi imeli drugi vpogled v lastno prakso in položaj župnije;

- g) pomanjkljivo poznanje današnjih in bodočih dušnopastirskih vprašanj;
- h) neučinkovitost, resignacija in izolacija kot posledica strokovne nepristojnosti;
- i) notranji odpor proti novim nalogam in iniciativam;
- j) skrb zaradi izgube stikov s posamezniki.

24. Ekumensko sodelovanje

0. UVOD

Regens dr. Karl Kranner

Papežu Janezu XXIII. pripisujejo tale izrek: „Odprite okna!“ Drugi Vatikanski koncil ni odprl le oken katoliške Cerkve, marveč tudi vrata. Znak za to so bili številni opazovalci iz najrazličnejših Cerkvá pri koncilu. Dragocen sad tega je bil odlok o ekumenizmu. Medtem ko je v preteklih stoletjih skoro izključno bilo v ospredju, kar je Cerkve ločevalo, pa ta odlok prikazuje, kaj imajo druge krščanske ali tudi evangeličanske Cerkve z nami skupnega, ne da bi pri tem zamolčal, kaj nas še loči.

Kjerkoli kristjani raznih Cerkva živé blizu skupaj, se morajo drug drugemu odpirati, med seboj se zbliževati. To ni nikakršna politična taktika ali modna pojava, marveč čisto preprosto in neizogibno osveščanje o tem, da Gospod Jezus Kristus zahteva edinost njih, ki verujejo vanj, zato da bo tudi svet mogel verovati v Kristusa (prim. Jan 17, 21). Od reformacijske dobe sem živé na Koroškem drug ob drugem katoliški in evangeličanski kristjani.¹ Prerekanja v teku stoletij so tu kakor tam zasekala rane ter nakopičila nesporazume. Zadnja leta se je ozračje tudi na Koroškem bistvenoboljšalo. Tako so se tudi glede predloge o ekumenizmu posvetovali skupno z zastopniki drugih Cerkvá na Koroškem ter ji dali obliko, v kateri je prišla pred pokrajinske konference, nato še pred plenarno skupščino v obravnavo ter bila slednjič sprejeta z zelo veliko večino.

Posebno pomembna pri teh sinodalnih sklepih so priporočila, ki naj bi omogočila skupno dušnopastirsko delo v družinah različnih veroizpovedi. Vsem so znane težave, ki vanje utegnejo zabresti takšni zakoni, zlasti v primeru, da sta oba zakonca prepričana uda lastne Cer-

¹ Po ljudskem štetju 1961 je med koroškim prebivalstvom 85 % katoličanov, 10,6 % protestantov, 4,4 % ostalih nekatoličanov.

kve. Kako v družini oblikovati versko življenje? Kako versko vzgajati otroke? Seveda si bo katoliški duhovnik prizadeval za to, da bi otroke vzgajali katoliško. Enako pa naj bi spoštovali versko prepričanje nekatoliškega kristjana. Kaj torej storiti? Lahkih rešitev tako dolgo ne bo, dokler bodo Cerkve ločene. Vseeno pa je dušnopastirska naloga teh Cerkvá, da tem ljudem pomagajo, spoštujejo pa pri tem versko prepričanje enega in drugega partnerja. V tem težavnem položaju je velikega pomena, da katoliški duhovnik in duhovnik druge Cerkve skupno oskrbujeta te zakonske pare. Nujno potrebno bi bilo, da poskušamo storiti prve korake v tej smeri.

1. UVOD

Enotnost kristjanov je Kristusova oporoka in zapoved vsem krščanskim občinam in vernikom in temelji na skupnem priznavanju Kristusa kot Boga in Odrešenika. Zato je treba poudarjati, kar je skupno, ne da bi prezrli, kar nas loči.

Pojasnilo:

1. „Skrb za obnovitev edinstva je stvar celotne Cerkve, tako vernikov kakor pastirjev, in zadeva vsakogar po lastni zmožnosti...“ (Vatikanum II: „Odlók o ekumenizmu“, 5).

2. Priznavanje Jezusa Kristusa kot Boga in Odrešenika je temelj krščanskega verovanja. Je tudi del verolpovedi Ekumenskega sveta Cerkvá (Svetovnega cerkvenega sveta) in tako skupni temelj vseh krščanskih Cerkvá (prim. Odlók o ekumenizmu št. 11 in 12, „Hierarhija resnic“).

2. SKUPNE MOLITVE IN SLUŽBE BOŽJE

2.1 Pravili

2.11 Skupne molitve in službe božje so sredstvo, da si izprosimo milost edinstva, in pričevanje tega, kar kristjane veže med seboj.

Pojasnilo:

Po Ekumenskem direktoriju 8 naj bi se katoličani s kristjani drugih Cerkvá združevali k molitvi v sleherni skupni zadevi, posebej pa še za zopetno zedinjenje Cerkve. Kot sestavni del takšnega bogoslužja je mogoče vplesti vsakršno berilo, molitev ali pesem, kolikor izraža vsem kristjanom skupno verovanje (33, 34, 35 b).

2.12 V vseh župnijah, ne le v versko mešanih območjih, je treba vzbujati zavest, da z molitvijo lahko vsi verniki učinkovito prispevajo k zopetnemu zedinjenju.

2.2 Sklepi

2.21 Zakon

Skupne molitve in službe božje naj bi se vršile pogosto in je treba za to dane prilžnosti izkoristiti.

Pojasnilo:

Te prilžnosti — tudi v okviru župnije — morejo biti: svetovna molitvena osmina za edinstvo, svetovni molitveni dan žená, molitev za mir, za domovino, prilžnosti uradnega značaja, skupna zborovanja, prilžnostne službe božje besede za učence nad 14 let, vojaške božje službe itd.

2.22 Priporočilo

Sinoda naproša avstrijsko šofovsko konferenco za pojasnilo, v katerih okolištinah velja udeležba pri ekumenskem bogoslužju kot izpolnitev nedeljske zapovedi.

Pojasnilo:

Tu mislimo npr. na ekumenska zborovanja, ko je želja po skupnem bogoslužju posebno velika, trenutno pa skupno evharistično bogoslužje še ni mogoče.

2.23 Priporočilo

Sinoda prosi avstrijsko škofovsko konferenco, da pri Sveti stolici doseže dovoljenje zvonjenja pri nekatoliških pogrebih, ako domači to izrecno želé.

Pojasnilo:

Trenutno sicer velja enotno pravilo, ki dovoljuje zvonjenje v določenih okolištinah. Ker pa je pravilo zelo zapleteno, je potrebno, da vsak primer presodi škofski ordinariat.

3. EKUMENSKO SODELOVANJE

3.1 Pravilo

Koliko je kakšna župnija pripravljena za ekumensko sodelovanje, razodevajo tudi stiki z nekatoliškimi občinami.

Pojasnilo:

O taki župniji glej podrobneje t. 1.23 predloge „Osnove ustvarjanja župnij“.

3.2 Sklepi

3.21 Zakon

Treba je izkoristiti vse možnosti ekumenskega sodelovanja, npr.

pri krajevnem socialno-karitativnem delu, ob nezdodah, v prosveti in pogovornih krožkih.

3.22 Poziv

Vse župnije pozivamo, da podpirajo ekumensko miselnost z obširnimi obveščanjem. Za kraje s pripadniki različnih Cerkvá se priporočajo skupne prireditve.

3.23 Poziv

Sinoda poziva vse kristjane, pa tudi krščanske ustanove, naj podpirajo prizadevanja — zlasti mladine in raznih skupin —, da iz vere v Kristusa delajo vzajemno: npr. za mir in socialno pravičnost, za odstranjevanje stiske in za oblikovanje človeka vrednega zasebnega in javnega življenja. S tem znatno prispevajo k verodostojnosti krščanskega oznanjevanja (prim. Jan 17, 23), k miru in edinosti vseh ljudi.

3.24 Priporočilo

Sinoda naproša avstrijsko škofovsko konferenco, da dovoli veroučiteljem na višji stopnji splošnih in poklicnih višjih šol v okviru danih možnosti šolskega zakona, da k razpravljanju o določenih temah povabijo tudi veroučitelje kake druge krščanske Cerkve.

Pojasnilo:

Da dosežemo enotno, za vso Avstrijo veljavno ureditev, naslavljamo to prošnjo na avstrijsko škofovsko konferenco.

3.25 Poziv

Cerkve naj poskušajo v duhu krščanske odgovornosti priti v razgovor s krščanskimi sektami.

Pojasnilo:

Najprej je potrebno poleg informiranja lastnih članov Cerkve poizkusiti doseči razgovor med vodilnimi cerkvenimi gremiji.

4. SKUPNO DUŠNO PASTIRSTVO ZA ZAKONCE RAZLIČNIH VEROIZPOVEDI

4.1 Pravilo

Nadvse je želeli, da se dušnemu pastirstvu zakoncev in družin različnih veroizpovedi posvečata obe Cerкви skupno.

4.2 Sklepi

4.21 Priporočilo

Sinoda naproša avstrijsko škofovsko konferenco, da skupno z vodstvi drugih Cerkvá v Avstriji izdela priporočilo glede skupnega dušnopastirskega dela za zakonce različnih veroizpovedi.

Pojasnilo:

V Franciji so katoliška Cerkev ter reformirane in luteranske Cerkve že pred časom izdale priporočilo za tako dušno pastirstvo mešanih zakonov. Avstrijska pastoralna komisija ima tudi že pripravljen zadevni diskusijski osnutek.

4.22 Zakon

Škofijski ordinariat skrbi za to, da je v škofiji nekaj duhovnikov na razpolago, ki so usposobljeni za skupno dušno pastirstvo zakoncem različnih veroizpovedi.

Pojasnilo:

Priporočila katoliške Cerkve ter reformiranih in luteranskih Cerkvá v Franciji, po katerih je povzeto tudi pravilo 4.1, ugotavljajo glede na usposobljenost teh duhovnikov:

„Razumljivo je samo po sebi, da morajo imeti dušni pastirji, izbrani za to novo in težavno službo, določeno usposobljenost ali si jo morajo pridobiti, kajti brez nje bi verjetno svoje naloge ne mogli opravljati. Pripravljene morajo biti na dialog. Ne da bi kdaj to, kar vera zahteva, premalo cenili, si morajo vendar pridobiti neko notranjo svobodo, ki jih prav tako varuje napačnega irenizma kot konfesionalne samoobrambe. Dušni pastirji morajo določene reakcije take samoobrambe premagati, da bodo skupno pravi služabniki veselega oznanila, namenjenega zaupanim jim zakoncem. Prav tako morajo zelo dobro poznati nauk lastne in drugih Cerkvá ter imeti poseben dar razločevanja.“

4.23 Zakon

Škofijski ordinariat naj povabi vodstvo drugih krščanskih Cerkva k izvedbi skupnega dušnega pastirstva zakoncev in družin različnih veroizpovedi.

4.24 Zakon

Zakoni različnih veroizpovedi imajo svoje posebne verske težave. Vernike je treba nanje jasno in brez pridržkov opozoriti, kakor tudi na možnosti spregledov. Spreglede je dajati tako, da bo ljudem res ustrezno.

4.25 **Zakon**

Zakoncem in družinam različnih veroizpovedi naj dušni pastirji nudijo ustrezno pomoč, da bodo zakonci spoznavali in gojili skupne krščanske resnice, ne da bi pri tem tajili razlike veroizpovedi. Prizadevati si je, da se bo vsak od obeh zakoncev udeleževal verskega življenja lastne Cerkve, ne da bi bil v farni skupnosti zato diskriminiran.

4.26 **Pobuda**

Zakonci različnih veroizpovedi se v interesu enotnosti svojih družin smejo včasih udeležiti službe božje v verski skupnosti svojega zakonskega druga. Ekumenski direktorij (I, 59) predvideva to možnost in nudi smernice.

4.27 **Priporočilo**

Sinoda naproša avstrijsko škofovsko konferenco za izjavo, da je v tem primeru katoliški zakonec odvezan od obveznosti nedeljske svete maše.

25. Dušno pastirstvo med letoviščarji

0. UVOD

P. Gustav Bergmans OFM

Naša dežela s preko pol milijona prebivalstva ima letno 18 milijonov letoviščarjev. Od tega odpade poldrug milijon prenočišč na goste v kampingih. S tem je turizem tudi največja, vseskozi prevladujoča industrijska panoga naše dežele. Ne le v poletnih mesecih preplavlja ta milijonska armada deželo, marveč bolj in bolj tudi v zimskih, tako da bo treba to dejstvo močnejše upoštevati. Naše prebivalstvo večidel skozi vse leto dejansko ni več samo med seboj kot krščansko koroško ljudstvo, kot krščanske koroške družine, kot koroška župnija, dekanija, škofija, marveč skoraj vedno v navzočnosti, v družbi nekorošcev. In to ne samo v izrazitih letoviščarskih središčih, temveč tudi v najmanjših krajih in v daleč odmaknjenih predelih.

Jasno, da to stalno bivanje velikega dela našega prebivalstva skupaj s toliko letoviščarji občutno vpliva na naše ljudstvo.

Turizem vedno bolj prodira v vsakdanje življenje ne le pri hotelirjih, pri lastnikih penzionov in zasebnih najemodajalcih, pri strežnicah in kuhinjskem osebju, temveč tudi v privatno življenje delavcev, nastavljenec in hribovskih kmetov.

Večina naših gostov prihaja iz Nemčije in Holandije ter so pretežno iz krščanskih hiš. Večji del našega prebivalstva je vsekakor tudi, toda kaže se tako pri turistih kot tudi pri večini našega ljudstva, posebno pa pri koroški gostiteljski panogi in pri vseh, ki so s tujskim prometom zaposleni, da je naša Cerkev — če sploh — le mila, komaj zaznavna instanca, na katero se obračajo v najboljšem primeru le še pri krstu, birmi, poroki in pokopu. Zmotno bi bilo meniti, da tisoči in tisoči letoviščarjev, ki so do Koroške prevozili tisoč in več kilometrov, zato da bi tukaj v hotelih in kampingih preživeli svoj dopust, ob nedeljah in praznikih hočejo prehoditi ali prevoziti dva ali en kilometer zato, da izpolnijo obveznost božje službe! Isto velja za velik del našega domačega prebivalstva, zaposlenega v tujkem prometu, ne glede na dejstvo, da so med poletno in zimsko sezono vseskozi preobloženi z delom, ker so prenočišča prenatrpana z gosti! Izsledki v preteklem letu raziskovanega letoviščarskega dušnega pastirstva to jasno dokazujejo!

Varljivo je tudi mnenje, da oni tisoči turistov in domačinov, ki 15. avgusta gledajo procesijo čolnov na Vrbskem jezeru, to storé zato, da bi počastili božjo Mater. Dejstvo pa je zopet tudi, osrečujoče in nadepolno, da je velik del, in to spet ne samo turistov, marveč tudi v tujskem prometu zaposlenih domačinov, ki hvaležni, veseli in odprtih src sprejmejo duhovnika, ako pride k njim kot zastopnik Cerkve, ne grozeče, ampak z veseljem oznanilom, pri čemer prav nič ni treba prikrievati, da Kristusovo oznanilo vselej obsega križ, žrtev in odpoved, tudi v tem njihovem življenju na dopustu.

Možno je, da mnogi, premnogi prvič pridejo iz radovednosti, celo iz dolgočasja, ker nič posebnega še niso doživeli; ostane pa dejstvo, da so tukaj in tako za mnoge pomeni to po letih prvo srečanje, prvi stik s Cerkvijo.

Otipljiv dokaz za to, da letoviščar enako kot domačin rad vidi, da duhovnik, da Cerkev k njemu prihaja, je dejstvo, da za te cerkvene službe oba rada nekaj žrtvujeta! Nikakor ni res, da za našo škofijo letoviščarsko dušeskrbstvo pomeni zgolj težko finančno obremenitev, ako je koroška Cerkev pripravljena, da turistom njim primerno dušno-pastirsko služi. Če je gost dandanes kralj, če so sociologi, psihologi, raziskovalci (proučevalci) marketinga v službi turizma, zato da bi nudili gostu le najboljše, potem koroška Cerkev po mojem mnenju ne more zaostajati in zgolj nadaljevati kot doslej.

Kaj to za koroško Cerkev dejansko pomeni?

Odmev mora najti dejstvo, da v naslednjih letih koroška Cerkev po vsej verjetnosti ne bo le dvojezična, ampak bo imela tudi večnarodno turistično prebivalstvo.

1. Turizem naj bi močneje sodoločeval življenjski ritem in slog krščanskega prebivalstva Koroške, predvsem pa vodstvo naše škofije, kakor velja to npr. za potek dneva na deželni vladi. Delavnik tristočlanske občine namreč gotovo drugače poteka, kadar v sezoni živi z njo tri tisoč gostov.

2. Spričo velikega pomanjkanja duhovnikov je nujno potrebna racionalizacija in koordinacija duhovniških sil v naši škofiji posebno tudi glede na turizem, prav tako tudi izobraževanje in pritegnitev laikov, zavedajočih se odgovornosti. Nikakršna alternativa ni, ali zasedemo malo župnijo z novim duhovnikom ali pa oprostimo duhovnika, ki je sposoben in izobražen za službo mnogim tisočem letoviščarjev in domačinov (oboje so med sabo neločljivo povezani), ki nimajo nikakršne vezi več s Cerkvijo!

Ne pozabimo, da more vsak duhovnik obhajati sv. mašo, zdaleč pa ni vsak duhovnik sposoben maševati v obednici kakega hotela ali na kampingu za pestro občinstvo ter se v takšnem ambientu kot duhovnik obnesti, ne glede na to, da je često sam, brez spremstva, povsem izoliran in komaj more učinkovito delovati.

3. Koliko nam kak človek ali kakšna stvar pomeni, se razbere najbolje in najjasneje iz tega, koliko denarja smo pripravljeno zanj ali za stvar izdati! Če vidimo, kolike vsote vlagata v tujski promet zvezna in deželna vlada ter koliko denarja donaja turizem deželi, bi to za koroško Cerkev tudi moglo biti „znamenje na steni“, da turističnemu dušeskrbstvu odkaže proračun, primeren za koroško Cerkev tako pomembnemu odseku dušnega pastirstva.

Kaj se danes dogaja na Koroškem, kakšno obličje ima naša dežela, kako v njej ljudje živé in delajo, to se danes zve ne le pri nas, marveč daleč preko naših mejá, in ne le po modernih množičnih občevalnih sredstvih, marveč tudi preko milijonske armade naših gostov v deželi. V pozitivnem kot v negativnem smislu izžareva letoviščarska škofija krepkeje, razsežneje, bolj vesoljno kot pa škofija, ki jo to največje preseljevanje narodov v zgodovini komaj ali je sploh ne prizadene.

1. UVOD

1.1 Prostega časa je v človekovem življenju vedno več in postaja vedno pomembnejši za ohranitev lastnega zdravja. Naraščajoči življenjski standard in izboljšane prometne prilike omogočajo, da vedno več ljudi preživlja svoj prosti čas daleč od stalnega bivališča in delovnega mesta. Avstrija, in tu zlasti Koroška, kjer

postaja poleg poletnega vedno pomembnejši tudi zimski turizem, sta v dopustu med najbolj priljubljenimi cilji.

Pojasnilo:

Leta 1971 (od 1. nov. 1970 — 31. okt. 1971) so na Koroškem našli 16,5 milijonov nočitev, od tega 1,8 milijona po kampingih, kar odgovarja polovici vseh kampinških gostov v Avstriji. Za Tirolsko je Koroška kot letoviščarska dežela na drugem mestu.

- 1.2 Dušno pastirstvo med letoviščarji stavlja goste in domačine pred raznovrstna vprašanja. Letoviščarjev položaj označuje sproščenost, občutek nevezanosti in zavest, da ga ne teži pritisk k storilnosti. Osebna nagnjenja in interesi prevladujejo. Številni vplivi s strani gostov najrazličnejših prepričanj ne učinkujejo le pozitivno na versko in moralno plat domačinov, marveč tudi negativno. Temu se pridružuje še prezaposlenost tistega dela prebivalstva, ki neposredno služi gostom (npr. lastniki hotelov in kampingov, kuhinjsko in strežniško osebje, zasebni najemodajalci); komaj da jim ostaja čas za versko življenje (zlasti za obisk božje službe).

2. PRAVILA

- 2.1 Skoraj neprenehna navzočnost stotisočev gostov v naši deželi je vzrok, da Kristusovo naročilo za koroško Cerkev postaja naročilo, naj bo tudi Cerkev za turiste. Vsaka župnija se zato mora truditi, da to nalogo vidi in izpolnjuje.
- 2.2 Tedni dopusta vzbudé v mnogih ljudeh potrebo, da razmišljajo o vprašanih človekovega življenja in se o tem tudi pogovarjajo. V okviru svoje pastoralne službe mora Cerkev ustreči tej potrebi.
- 2.3 Ker gostje in domačini drug na drugega vplivajo tako v pozitivnem kot v negativnem smislu (prim. 1, 2), je napačna alternativa: ali dušno pastirstvo za domačine ali za goste, temveč se mora dušnopastirsko načelo v tem slučaju glasiti: Za domačine in za goste.

Pojasnilo:

Pod „domačini“ razumemo ne le stalne prebivalce kraja, marveč tudi ljudi, ki so tam začasno zaposleni v letoviščarski službi.

- 2.4 Razmah turizma na eni in pomanjkanje duhovnikov na drugi strani zahtevata giblivo, dejanskim potrebam ustrezajoče duš-

nopastirsko načrtovanje ter smotrno zaposlitev duhovnikov in laikov (teami-skupine). Takšno načrtovanje se ne sme držati le ritma: šolsko leto — počitnice.

3. SKLEPI

3.01 Zakon

Duhovnike in laike, zaposlene z dušnim pastirstvom v turističnih območjih, je treba primerno uvajati v vprašanja tujskega prometa in njih obvladovanje, da postanejo „touristminded“ (izg. turistmajndid).

Pojasnilo:

1. V ta namen je bilo v Neustiftu pri Briksnu s pristankom avstrijske škofovske konference ustanovljeno mednarodno središče za turizem.
2. „Touristminded“ pomeni dojemljivost, posluš za gostovo miselnost, ko preživlja dopust. Prav tako je treba, da dušni pastir razume položaj ljudi, ki se neposredno posvečajo gostom.

3.02 Zakon

Pri zasedanju župnijskih mest v turističnih območjih je treba paziti na to, da so prosilci „touristminded“ (v smislu 3.01).

3.03 Zakon

V sezoni je treba božje službe nastaviti tako, da je udeležba možna tudi prebivalstvu, ki se neposredno posveča gostom.

3.04 Poziv

Delodajalci v turističnih obratih naj svojemu osebju nudijo možnost udeležiti se nedeljske božje službe.

3.05 Zakon

Da bo mogoče v poletni in zimski sezoni obvladovati veliki dotok gostov, naj v turističnih središčih deluje več duhovnikov v spremstvu mobilnih skupin.

To predpostavlja gibčen ustroj dušnega pastirstva, ker se mora prilagajati okolnostim turizma (medžupnijsko in pokrajinsko sodelovanje).

3.06 Zakon

Dušnopastirski urad naj se poveže s pristojnimi cerkvenimi uradi dežel, od koder so gostje, da duhovnike od tam povabi na „kombinirani“ dopust.

Pojasnilo:

„Kombinirani“ dopust je letovanje s finančnimi ugodnostmi, v povračilo za dušnopastirsko pomoč med letoviščarji.

3.07 Zakon

V turističnih krajih se je treba pri službi božji ozirati na govorico gostov.

3.08 Zakon

Dušno pastirstvo je treba še dalje izgrajevati s sodelovanjem na farni, dekanijski in škofijski ravni. Povečati je poleg tega treba tudi sodelovanje s turističnimi organizacijami občine, dežele in države.

3.09 Zakon

Za uspešno dušno pastirstvo med letoviščarji je važen pogoj obveščanje in propaganda. V sodelovanju s pristojnimi krajevnimi župnijami naj bi božje službe in druge oblike dušnopastirskega oskrbovanja bile objavljene na primernih mestih s pomočjo letakov, napisov in oglasnih desk. Tovrstne informacije naj bi v sodelovanju z javnimi in zasebnimi ustanovami sprejemali tudi v prospekte in druge propagandne spise. Dušnopastirski urad naj ponudi pri tem svojo pomoč.

3.10 Zakon

Dušnopastirskim nalogam med letoviščarji morajo odgovarjati tudi prostori.

Pojasnilo:

Npr. ustrezen sakralni prostor, za srečanja vabljivo župnišče itd.

3.11 Zakon

Posebno važno je dušno pastirstvo med zdraviliškimi in obolelimi gosti.

3.12 Priporočilo

Gostom naj bi ustvarili tudi prostor za osebni odkriti pogovor, najprej za poskušnjo.

Pojasnilo:

Za to so primerni: nova zgradba kapucinskega samostana v Celovcu, enako frančiškanski samostan v Beljaku. Sobesednike-svetovalce za te pogovore bi mogli oskrbeti s sodelovanjem več redov.

3.13 Zakon

V izvensezonskem času (zlasti oktobra in novembra) je prebivalstvu, ki se posveča gostom, treba nuditi možnosti verskega poglobljanja in nadaljnega izobraževanja, pa tudi tečaje za pripravo na zakon in tedne oddiha, ki jih prireja Družinska zveza.

26. Dušno pastirstvo med delavci in v obratih

Škofijska sinoda jo je 1971 predložila Škofijskemu svetu, 26. maja 1973 jo je ta potrdil in škof nato z malimi spremembami sprejel.

O. UVOD

Pater Rupert Pözl OFM

1. V zadnjih desetletjih se je struktura koroškega prebivalstva močno spremenila, kar jasno kaže statistični pregled:

a) Poklici po gospodarskih panogah	1934 ‰	1951 ‰	1961 ‰
Poljedelstvo in gozdarstvo	51,7	37,5	25,3
Industrija in obrt	27,5	31,1	44,7
Trgovina in promet	7,6	11,5	15,5
Svobodni poklici	2,8	4,3	5,7
Javne službe	3,3	4,4	5,5
Gospodinjstvo	4,0	2,9	1,8
neznano	3,1	2,3	1,5

b) Poklici po položaju v poklicu

Samostojni	18,5	17,1	15,8
Nesamostojni	58,6	63,8	70,6
nastavljenci	8,8	17,0	23,8
delavci	48,1	43,1	40,8
vajenci	1,7	3,7	5,9
sodelujoči družinski člani	22,9	19,1	13,6

c) Nesamostojni po gospodarskih panogah

Poljedelstvo in gozdarstvo	32,0	15,5	7,8
Industrija in obrt	36,6	49,2	54,8
Trgovina in promet	9,8	14,7	17,9
Svobodni poklici	3,9	5,8	7,0
Javne službe	5,6	6,9	7,7
Gospodinjstvo	6,9	4,5	2,6
neznano	5,2	3,4	2,2

Porast delojemalcev v industriji in obrti nam še jasneje kaže primerjava med l. 1960 in 1970. V teh gospodarskih panogah je bilo 1960 zaposlenih 100.981, 1970 že 122.587, tj. 21,3 % porasta. Zgolj v območju Celovca je porast dosegel 39,7 %.

Teh par števil prikazuje postopno industrializacijo in hitri porast delavskega prebivalstva na Koroškem. V okviru nesamostojnih pridobitvenih dejavnosti opažamo še strukturno spremembo v smeri nastavljenec na eni strani zato, ker delavce sprejemajo v stalež nastavljenec, na drugi strani pa zaradi rastoče avtomatizacije.

2. Na Koroškem nastajajo nekatera zgoščevalna središča. Med njimi je najpomembnejši Celovec, ker je tu največji porast in urbanizacija najbolj napreduje. Nadaljnji taki prostori so:

Wolfsberg, Treibach-Althofen, St. Veit/Glan, Spittal/Drau, Beljak.

3. Nadaljnji problem je prostorska oddaljenost med delovnim mestom in stanovanjem. Zaradi tega so delavci prisiljeni, da živé v raznih družbah in vlogah. Ta primer je na Koroškem zelo pogost. Delojemalci, ki se doma soočajo s čisto podeželskimi strukturami (mali kmetje), doživljajo na svojem delovnem mestu tehnizirano (organizirano) industrijo in so hipoma v podrejeni vlogi. Ta problem je treba v pastoralni zelo upoštevati.

4. Velik del delojemalcev, zlasti delavcev, je življenju Cerkve odtujen, ako je že ne odklanja. Nekaj vzrokov:

a) Zgodovinski potek odtujevanja, predsodki, nevednost.

b) Oznanjevanje vere jim ne nudi pomoči v življenjskih vprašanjih. Cerkvene oblike bolj ustrezajo agrarni kulturi kakor pa industrijskemu okolju.

c) Živé v sekulariziranem svetu, kjer za Boga (na način, kot so oni slišali o njem) ni mesta in je vera odveč.

d) Vera in življenje sta jim dvoje med seboj ločenih področij — večkrat celó dušnemu pastirju.

e) Pogosto manjka dušnim pastirjem poznanje položaja in okolja — zlasti v stanovanjskem območju delojemalcev —, kakor tudi uporabna teologija vsakdanjega življenja in sveta.

5. Iz teh razlogov je nujno, da se koroška Cerkev posebno ukvarja z delojemalci, ako hoče biti „za ljudi“ tu.

Sinodalna predloga ne namerava za pastoralno delo med delojemalci nuditi dodelan osnutek, marveč le ustvariti nekatere pogoje, da se bo delojemalec v Cerkvi lahko dobro počutil.

O p o m b a :

Škofijski svet je pristal na vsebino te predloge šele po tehtnem ugovarjanju osporavani opredelitvi pojma „delojemalec“, ker se trenutno njega družbenopolitični pomen močno spreminja.

1. UVOD

Poslanstvo Cerkve se razteza na vse ljudi. Ena največjih skupin v družbi so oni, ki sebe pojmujejo kot preproste delojemalce. Za to skupino bo Cerkev morala ljubeče skrbeti.

P o j a s n i l o :

Ta predloga ne obravnava celotne današnje problematike dela (prehod kmečke v industrijsko družbo, socialna vprašanja, soodločanje ...) in tudi ne nudi teologije dela. Njen namen je postaviti težišča za bodoče dušno pastirstvo v svetu preprostih delojemalcev. Pojem „delojemalec“ se sicer sociološko ne dá povsem jasno opredeliti, pač pa se s to skupino istovetiti mnogo ljudi.

2. PRAVILA

2.1 Cerkev bo pospeševala one cerkvene organizacije, ki se trudijo za delojemalce, in bo ustvarjala posebne ustanove za smotrno dušno pastirstvo v prid delavcem in obratom (prim. 3.06)

2.2 Dušno pastirstvo med delavci more uspevati le po osebnih stikih od človeka do človeka in v malih skupinah, ker si v množici mnogi ne upajo povedati svojega mnenja in spregovoriti o lastnih težavah. Zato je od cerkvene strani težavno priti v stik z njimi. Dušno pastirstvo ima priliko, da priznavajoč delovnega človeka temu pomaga najti samega sebe.

2.3 Prvi pogoj za dušno pastirstvo med delavci je, da spoznamo zgodovinski razvoj delavskega sveta, resno upoštevamo njega

vrednote in posebne težave ter si pridobimo iz poznanja življenjskih razmer delavstva izvirajočo zmožnost življenja.

3. SKLEPI

3.01 Zakon

V župnijskem svetu naj bodo ustrezno ustroju prebivalstva župnije zastopani tudi preprosti delojemalci. Isto velja tudi za medfarne in škofijske gremije. (Prim. „Pravilnik župnijskih svetov“, § 8.)

3.02 Zakon

Cerkveni gremiji in organizacije, ki se ukvarjajo z dušnim pastirstvom med delavci, naj z javnimi delavskimi gremiji sodelujejo na vseh ravneh. Enako naj si prizadevajo za primerno sodelovanje z delodajalci.

3.03 Zakon

Vse organizacije, ki se trudijo za dušno pastirstvo med delavci, naj se na škofijski ravni povežejo v delovni krožek, ki ga kot ustanovo potrdi Škofijski svet. Pri tem je primerne pozornosti potrebna tudi delavska mladina, bodisi da je že v poklicu ali pa se še šola (tudi glede verouka in ostale dušnopastirske oskrbe).

3.04 **V vsaki dekaniji naj se poseben referent posveča vprašanjem dušnega pastirstva med delavci, obvešča naj o tem dekanijski svet ter vzpodbuja k dejavnostim.**

3.05 Zakon

Dušnopastirsko oskrbovanje delavcev zahteva dobro sodelovanje dušnega pastirstva po obratih in krajevnega. Tudi v bodoče bo — zlasti na deželi — pristojni župnik moral gojiti stike s sodelavci v podjetjih, ki jih osrednje dušno pastirstvo za obrate ne dosega. Zato je nujno, da imajo župnik in v župniji odgovorni ozke in redne stike z obrati v domači župniji.

Ker so v malone vseh obratih zaposleni tudi pripadniki sosednih župnij, morajo tudi župnik le-teh sosednih krajev vzdrževati stike s takšnimi obrati (prim. 2.3).

P o j a s n i l o :

Čim boljše je dušni pastir kraja, kjer delavec biva, obveščen o njegovem delavskem okolju, tem lažje mu bo delavca razumeti in prispevati k temu, da se bo v svojem kraju čutil tudi kot član krajevne cerkvene skupnosti.

3.06 Zakon

Škofija naj v enem od industrijskih območij svojega področja uvede vzorec posebnega dušnega pastirstva za delavce. Za to naj pozove sposobne duhovnike in laike.

3.07 Zakon

Glede na dušno pastirstvo po obratih oziroma med delavci je treba iskati novih poti šolanja bodočih duhovnikov že pred posvečenjem.

Pojasnilo:

K temu bi npr. pripomoglo smotrno začasno delo v obratih med poklicnim izobraževanjem. Omenjeno delo naj bi tudi teoretično izkoristili.

3.08 Zakon

Duhovnikom in laikom je treba zagotoviti nadaljnje šolanje za dušno pastirstvo med delavci s študijskimi zborovanji, tečaji za duhovnike, s seminarji in strokovnimi tečaji, ki naj posredujejo teologijo dela ter poznanje krščanskega socialnega nauka. Odgovornost za uresničitev tega nosi ITHEKA v sodelovanju z delovnim krožkom za dušno pastirstvo delojemalcev (glej t. 3.03).

3.09 Zakon

Vsi odgovorni naj si prizadevajo, da med delavci ustanove oziroma podpirajo male — tudi spontane — skupine, ki skušajo usmerjati delavsko življenje po načelih krščanskega socialnega nauka.

3.10 Zakon

Število inozemskih delavcev stalno narašča. Treba je poskrbeti, da ostanejo s Cerkvijo živo povezani (po božji službi v lastnem jeziku, po cerkvenem tisku ipd.). Za te delavce naj se ob sodelovanju z državno oblastjo ustanove središča. To dušnopastirsko področje je treba v vzajemnem sodelovanju med Dušnopastirskim uradom, Karitativno ustanovo in Katoliško akcijo primerno izgrajevati in oskrbovati z osebjem (podobno ustanovam na vseavstrijski ravni).

3.11 Priporočilo

Sposobni duhovniki in laiki, ki sodelujejo v dušnem pastirstvu med delavci, naj se lotijo praktičnih nalog v obratih, tudi v lastnem farnem območju.

3.12 Priporočilo

Delavce same je treba spodbujati, da se v svojih interesnih zastopstvih angažirajo, ter jih podpirati, da bodo tam delovali v krščanskem duhu.

3.13 Priporočilo

Sinoda naproša škofa, da tudi v bodoče podpira vseavstrijsko dušno pastirstvo med delavci in njegove ustanove ter se zavzema za njihovo izgradnjo.

27. Cerkevno prostorsko načrtovanje na Koroškem

Predlogo je škofijski sinoda 1971 predložila Škofijskemu svetu, ki se je za njo 26. maja 1973 odločil, nato pa jo je škof odobril.

0. UVOD

Dr. Ernst Waldstein

Organizacijske potrebe dušnega pastirstva se spreminjajo hitreje kot v preteklosti. Izvajanje teritorialnega dušnega pastirstva po župnijah in dekanijah je sicer iz tradicionalnih razlogov krepkeje zasidrano, kot bi bilo potrebno; zahteve kategorialne pastorage in pastorage malih skupin kakor tudi bodoče možnosti osebnega delovanja vedno odločneje kličejo po obsežni teritorialni osnovni mreži, ki bi zasledovala sodelovanje in delitev dela. Enako kot v javnem območju moramo tudi v Cerkvi predvidljive razvoje proučevati in ukrepe na daljšo dobo vnaprej načrtovati.

Osnova prostorskemu načrtovanju mora biti spreminjanje strukture naseljevanja in njegova težnja po zgoščevanju v centralnih toriščih na račun odmaknjenih dolin in višinskih predelov; graditi mora na tem, kako se razvija običajni promet in občevanje med ljudmi, na njegovi današnji večji gibčnosti in nastajanju novih prometnih poti; upoštevati mora razvoj v industriji, poljedelstvu in tujskem prometu, predvsem pa mora ostajati v stiku z drugimi področji načrtovanja, s celotnim pastoralnim snovanjem in njemu ustreznim personalnim načrtom, s preudarjanjem glede na danosti, na uporabnost in potreb-

nost cerkvenih poslopij, in končno upoštevati prostorsko načrtovanje dežele in drugih oblasti.

Tudi v cerkveni organizaciji se bo uveljavljala težnja po večjih teritorialnih enotah z večjo gibljivostjo in delovno možnostjo nosilcev cerkvenih služb ter v smeri delnega odstranjevanja samostojnih župnij v prid nadpokrajinskemu sodelovanju. S tem je potem povezana nova razdelitev pristojnosti med škofijo, dekanijami, farnimi zvezami in župnijami ter koncentracija tako številnih organov na primernih središčnih mestih.

Za postopek v podpiranju prostorskega načrtovanja na področju pastorale in pri upravi v škofiji so v predlogi postavljena načela ter opisano mesto, kjer naj se vršijo pripravljala dela za dušnopastirsko načrtovanje.

1. UVOD

- 1.1 Ker se človekova življenska področja vedno tesneje prepletajo in se mu okolje stalno spreminja, je potrebno, da smo v prostorskem načrtovanju kar moč daljnovidni.
- 1.2 To velja tudi za Cerkev: učinkovito načrtovanje dušnega pastirstva je nemogoče brez cerkvenega načrtovanja prostora. To torej nima namena v sebi, marveč je nujni pogoj učinkoviti pastori.

2. PRAVILA

- 2.1 Spremenjena struktura naseljevanja, nove dušnopastirske metode in pomanjkanje duhovnikov *z a h t e v a j o*, tehnični napredek pa *o m o g o č u j e* dušno pastirstvo, organizirano po večjih območjih, z daljnosežno specializiranim izvajanjem po načelu delitve dela.
- 2.2 Tudi v bodoče ostane župnija osnovna teritorialna dušnopastirska enota. Mnogovrstnost oblik človeškega sožitja in razcepljenost družbe pa povzročata, da župnija ni več na vseh področjih kos svojim nalogam. Česar župnija ne premore sama, naj se načrtuje in izvaja na višji ravni (glej 2.3).
Načeloma naj bi dobrine dušnega pastirstva ljudem kar najbolj približali. Organizacijo pa naj bi centralizirali, kolikor je to potrebno.
- 2.3 To zahteva naslednji organizacijski sestav, ki naj bi ga postopoma dosegali:

a) Župnija

Kot osnovna dušnopastirska enota zagotavlja temeljne službe v cerkveni skupnosti. Pogosto bo kazalo ustanoviti substrukture, npr. krajevne, podružniške ali stanovanjske verske skupnosti, da se dušno pastirstvo tako kar najbolj približa ljudem.

b) Župnijski zveza

Obsega poljubno število sosednjih župnij, ki se med seboj povežejo ob čim večjem upoštevanju lastne samostojnosti zato, da vzajemno izpolnjujejo skupne naloge.

c) Dekanija in dekanajska zveza

Obsegata župnije, župnijske zveze ozir. dekanije dovolj obsežnega področja, da je smotno ustanoviti središče za dušnopastirsko koordinacijo, prosveto, upravo itd. Dekanije in dekanijske zveze naj gojijo stike tudi z ustanovami na okrajni ravni (okrajni šolski svet, socialne ustanove itd.).

d) Škofija

V vesoljni Cerkvi je škofija delna Cerkev pod škofovim vodstvom. Preudariti bo treba, za katere njenih pristojnosti bi mogli pooblastiti dekanijo ozir. dekana.

- 2.4 Smotno prostorsko načrtovanje je možno edino v skladu z načrtovanjem glede oseba in zgradb ter utegne zahtevati tudi spremembe v organizaciji uprave.
- 2.5 Ukrepi v zvezi s prostorskim načrtovanjem morejo biti uspešni le, če o njih prizadete obvestimo, poslušamo mnenja in vzpodbudimo k sodelovanju.

3. SKLEPI

3.1 Zakon

Škofijski svet si oskrbi strokovni sosvet, tj. osebe, ki so jim znane krajevne in jezikovne prilike kakor tudi možnosti za prostorsko načrtovanje.

3.2 Zakon

Naloge tega sosveta so:

- a) poskrbeti, da se sestavi dolgoročni vseškofijski načrt;
- b) poskrbeti, da se delna vprašanja prouče v sodelovanju s krajevnimi strokovnjaki;
- c) posvetovati se s pristojnimi mesti (npr. ordinariat, oddelek

za osebje, šolski urad, gradbeni urad, dušnopastirski urad, finančna zbornica), preden prično z izvajanjem ukrepov v zvezi s prostorskim načrtovanjem;

d) preverjati izvedene ukrepe in opazovati razvoj dejavnikov, ki bistveno učinkujejo na prostorsko načrtovanje; dobljene uvide sprejemati v načrt;

e) gojiti stike in izmenjavo izkustev z drugimi uradi za prostorsko načrtovanje;

f) v povezavi s škofijskim uradom za javno delo prebivalstvo pravočasno in zadostno obveščati o namerah prostorskega načrtovanja.

3.3 Zakon

Škofija naj cilje načrtovanja objavlja in pospešuje ter v raznih krajih preizkusi možnosti uresničitve na konkretnih vzorcih.

3.4 Zakon

O ukrepih prostorskega načrtovanja je treba prizadete osebe pravočasno obvestiti in jih pritegniti k sodelovanju pri izvajanju; predloge in ugovore je treba po možnosti upoštevati.

3.5 Zakon

Pri cerkvenem prostorskem načrtovanju naj veljajo pravila te predloge kot smernice. Na dvojezičnem ozemlju je pri načrtovalnih ukrepih treba upoštevati jezikovne danosti.

28. Cerkevna gradnja

Škofijska sinoda 1971 je predlogo predložila Škofijskemu svetu, 20. okt. 1973 jo je ta sprejel in škof nato odobril.

0. UVOD in MOTIVACIJA

Dipl. inž. Felix Orsini-Rosenberg

Cerkev potrebuje zgradb, prostorov, da se more razvijati oziroma uresničevati. So to samo cerkve?

Kaj je bila cerkevna gradnja?

Cerkvena gradnja je bila sestavni del gradbenih potreb vsakokratne družbe.

Tudi v dobah, ko se je Cerkev predstavljala predvsem z gradnjami, je gradila „hišo med hišami“ (tu izjeme pravilo potrjujejo); in čeprav je izvajala tudi politično oblast, je vendarle nudila prostore svobode. Cerkvene zgradbe so bile vzorci občevalnosti kot taki, področja vežbanja v duhovnosti in kulturi (kuturni prostori, javni prostori, samostani, bolnice, gostišča itd., in to ne oddeljeno, marveč vse v enem).

Kaj je cerkevna gradnja danes?

Cerkvena gradnja je v novem veku zdrknila v funkcionalno izoliranost in se praviloma omejuje le na simbolično navzočnost. (Cerkev je „vrtni palček“ v mestnem organizmu). V tako imenovanem svetnem območju je cerkevna gradnja navesek k splošni gradbeni dejavnosti družbe.

Kaj danes družba gradi?

Danes gradijo institucije, gospodarske sile in števila.

Gradijo okrnjeno podobo človeka.

Sledeče teme obravnavajo politiki: za bivanje „socialno gradnjo stanovanj“, za šolo „šolo“, za stare „dom onemoglih“, za kaznjence „kaznilnico“, za gledališče „gledališče“ itd.

„Kar pri gradbenih temah zanima politike, je uspeh, pa ne poslopja v uporabi — na to je treba dolgo čakati —, marveč v tem, da se je sam uveljavil. Čuval se bo tega, da bi prišel kak problem do besede v vsej svoji kompleksnosti.“ (Burkhardt)

Kako naj Cerkev gradi? Ali naj Cerkev gradi?

Tudi Cerkev je ustanova, tudi Cerkev ima svoje politike. Cerkev mora preudarjati.

Oddaljiti se mora od pojmovne tematike o gradnji, kot jo zastopajo politiki (za Cerkev graditi cerkev).

Cerkev ima o človeku neokrnjeno podobo ter svoje udejstvovanje označuje kot služenje človeku.

Spoznati mora torej stisko, ki nastaja z enostranskimi strukturami gradnje (nič urbanizma, le mesto, kamor hodijo ljudje spat itd.).

Cerkev mora spoznati stisko osamljene male družine, pomanjkanje občevalnosti, problem starih, mladine.

Teh problemov Cerkev kvantitativno ne more reševati, pač pa z zgle-dom, s tem, da postavlja ustrezne vzorce in daje miselne pobude, kjerkoli se ji za to nudi priložnost.

Cerkev se pojmuje kot sol zemlje. Sol ni tu zato, da bi jo hranili v simbolični posodi. Sol je zato, da jo potresamo, z njo začinjamo in poživljamo.

To se pravi: s cerkevno gradnjo izgrajevati strukturo evangelija.

1. SPLOŠNI DEL

1.1 UVOD

- 1.11 Gradbena dejavnost sestavlja bistveni del v oblikovanju celotnega človekovega okolja. Pospeševati more človeškost življenjskega vzdušja ali pa ogroziti razvoj človeškega življenja in sožitja. V tej obsežnejši socialni povezanosti moramo gledati tudi cerkveno gradnjo, ki šele tako zadobi svoje pravo mesto v družbi.
- 1.12 Iz povedanega in iz evangeljskega duha izhajajo načela za gradbeno dejavnost Cerkev: preprostost, duhovnost, transparentna in komunikacija.

1.2 Pravila

- 1.21 Visoke kvalitetenosti, ki se zahteva od cerkvenih stavb, ni mogoče nadomestiti s pridevkoma „umetniški“ in „sakralni“, marveč edino s prizadevanjem, da je merilo človek, in s skrbnim načrtovanjem. To velja tako za bogoslužne prostore kakor tudi za vse druge cerkvene zgradbe. Če cerkvena stavba s hoteno drugačnostjo izstopa, to Cerkvi v družbi ne daje ugodne podobe.
- 1.22 Osnova škofijski gradbeni dejavnosti mora biti dušnopastirski osnutek. Prvi pogoj slednjemu gradbenemu načrtovanju v Cerkvi je daljnosežno škofijsko načrtovanje, ki predvsem upošteva dušnopastirske potrebe in sociološki razvoj.
- 1.23 Tudi vsako posamezno gradbeno namero je mogoče razviti le iz teološkega osnutka župnijskega občestva.

1.3 Sklepi

1.31 Zakon

Ni nujno, da naj v vsakem primeru reši nova zgradba problem prostora. Preudari naj se tudi možnost najema ali nakupa prostorov, zlasti za manjša središča.

1.32 Zakon

Posebno v mestnem območju bi morali zgraditi oziroma preurediti mnogostransko uporabljive zgradbe in prostore za razne oblike shajanja farne družine.

1.33 Zakon

Mesto za cerkvene prostore je treba izbirati po socioloških vi-

dikih in upoštevati pri tem že obstoječa stična in komunikacijska področja. Misliti moramo tudi na bodoči socialni in urbanistični razvoj, kolikor ga je mogoče predvidevati.

Pojasnilo:

Ali je smotrno, da gradimo zvonike in nabavimo zvonove, moramo v vsakem posameznem primeru pregledati in premisliti ter predložiti v diskusijo.

1.34 Zakon

Praviloma sme Cerkev opustiti gradnjo stavb, ki jih morejo oskrbeti tudi druge ustanove. Vsekakor pa naj ne bo izključena možnost ustvarjati vzorce, ki naj bodo za vzgled. Treba je pri tem zadostno upoštevati krajevne prilike.

Pojasnilo:

Bolj kot doslej bo v bodoče naloga javnih ustanov graditi otroške vrtce, šole, domove za šolarje in dijake, športne naprave, pokopališča in mrtvašnice. Zato bo v vsakem poedinem primeru treba vestno pretehtati, ali je cerkvena gradnja res potrebna.

Prim. tudi predlogo „Cerkev v družbi“, ki v t. 1.10 pravi, da se Cerkev ne udeležuje zgolj s kvantitativnim prevzemanjem nalog družbe, marveč ustvarja modele duhovne in materialne pomoči predvsem tam, kjer je mogoče pričakovati od nje posebnih storitev.

1.35 Zakon

Da bo s cerkvenimi zgradbami mogla optimalno služiti človeku, naj se Cerkev trudi, da pri tem sodeluje z drugimi ustanovami.

2. CERKVENI PROSTOR

2.1 Pravilo

V bistvu je „cerkveni prostor“ zbrana župnijska skupnost. Zato je načeloma bogoslužje mogoče obhajati na vsakem kraju. Za stalno pa se zahtevajo prostorske kakovosti, ki pomagajo oblikovati slavje.

Pojasnilo:

Za božjo službo v neposvečenih prostorih veljajo zadevni cerkvenopravni predpisi.

2.2 Sklepi

2.21 Zakon

Liturgični prostor naj ima nespremenljiv kraj za središče: služ

premišljevanju in molitvi ter je istočasno stalno mesto, kjer se hrani Najsvetejše. Z njim povezani so gibljivi prostorski deli. Po obliki in opremi naj bodo tako gibljivi, da omogočujajo človeške stike, pospešujejo občestvenost in so primerni za zborovanja raznih vrst in velikosti.

2.22 Zakon

Občestveni značaj zahteva vseobsežno urejeno skupnost in ustrežno mesto za predsedujočega (duhovniški sedež). Prostorske zahteve za obhajanje evharistije izvirajo iz socialnega zadržanja ljudi ob občestvenih in prazničnih slavnih.

2.23 Zakon

Običajno bo celovito pojmovani red za shajanje cerkvenega občestva ustrezal daritvenemu delu sv. maše kot tudi dialoške-mu značaju maše v besednem bogoslužju. Truditi se je treba, da se besedna služba božja od svete daritve razlikuje tudi glede prostorske ureditve in njenih poudarkov s prostorom za duhovnika in v določenih primerih tudi z drugačno ureditvijo skupnosti vernikov. To spreminjanje zavisi od števila navzočih oseb in od prostorskih prilik.

2.24 Zakon

Pri preurejevanju starih cerkvá je treba preudariti, kako najboljše zadostiti liturgičnim zahtevam. Novi red mora obseči celotno območje shajanja vernikov.

Pojasnilo:

Z osredotočenjem na skupnostni red moremo običajno na eni strani zagotoviti interes spomeniškega varstva, na drugi pa dosežemo ravno bistveni namen preureditve, da namreč poudari občestveni značaj liturgičnih opravil. Zato s tem, da (samo) postavimo ljudski oltar, pač ne dosežemo rešitve: biti more le del preurejevanja celotnega prostora.

Premakljivi stoli namesto običajnih klopi bi pomenili bistveno izboljšavo in bi poleg tega omogočali brez velikih stroškov bodoče spremembe ter bi enako pospeševali zgoraj zahtevano gibljivost. Probleme kurjave je s sedanjimi tehničnimi sredstvi mogoče že docela rešiti. Prim. k pogl. 2 tudi navodila obredne kongregacije h koncilski konstituciji o bogoslužju.

3. OBSTOJEČE IZKORISTITI

3.1 Pravilo

Cerkev se zaveda svoje obveznosti, da ohranja dragocene stare zgradbe, ki so njena last. S tem izpolnjuje določeno kulturno

nalogo, ki je pa nikakor ne sme ovirati v izpolnjevanju bistvene naloge in v obhajanju sodobne liturgije.

Četudi prizadevanje javnih uradov, pristojnih za spomeniško varstvo, zasluži vse priznanje, je pa vendar treba zastopati stališča, da vidi Cerkev svojo prvenstveno nalogo v oznanjevanju in dušnopastirski dejavnosti.

3.2 Sklepi

3.21 Priporočilo

Naprošamo pristojne cerkvene oblasti (škofa, urad za gradnje, odbor za gradbena vprašanja), da v pogovorih z javnimi uradi (deželni konzervator, Zvezni urad za spomeniško varstvo) načeloma obravnavajo ta vprašanja in iščejo rešitve, ki bodo zadovoljile obe strani.

3.22 Zakon

Pri starih zgradbah je treba preiskati, ali še izpolnjujejo svoj namen; če moramo to zanikati, jih je treba uporabiti v kak drug cerkveni namen; če to ni mogoče, naj se prodajo.

3.23 Zakon

Cerkveni gradbeni urad naj prevzame nalogo, da izdela stavbni kataster in ga stalno ohranja v skladu z najnovejšim stanjem. Ta popis naj bo osnova odločitvam dušnopastirskih gremijev glede bodoče rabe ali prodaje zgradb.

3.24 Zakon

Župnije in druga za vzdrževanje stavb odgovorna mesta morajo poslopja stalno nadzirati glede na njih stanje in poškodbe pravočasno odstranjati. Škofijski gradbeni urad naj pri tem pomaga z nasveti in nadzorstvom.

3.25 Zakon

Za prezidavo, obnovo in preureditev prostorov je treba pritegniti strokovnjake. Izvedba takšnih del zahteva predhodno dovoljenje škofijskega ordinariata.

4. EKUMENSKO SODELOVANJE

4.1 Zakon

Če druge krščanske Cerkve prosijo za souporabo cerkvenih zgradb, bodimo dobrohotni. V potrebi se tudi katoliške farne skupnosti morejo prizadevati za souporabo zgradb drugih

krščanskih Cerkvá. Za stalno souporabo pri liturgičnih prireditvah je v obeh primerih potrebno dovoljenje škofijskega ordinariata; s primernimi pogodbami je hkrati treba poskrbeti za jasen pravni položaj.

5. IZVAJANJE GRADBENIH ZASNOV

5.1 Pravilo

Za farno skupnost bodi cerkvena gradnja priložnost, da se globlje zavé same sebe in svoje naloge v svetu.

5.2 Sklepi

5.21 Zakon

Pred vsako novo gradnjo ali večjo prezidavo je treba pismeno sestaviti dušnopastirski načrt. V skladu z obsežnejšim dušnopastirskim načrtom naj oriše dušnopastirske potrebe in cilje, upoštevajoč socialni razvoj kraja in dežele. V njem mora biti tudi označeno, kdo je odgovoren za uresničitev zastavljenih ciljev po dovrstitvi gradbenega načrta.

5.22 Zakon

Nato je ob sodelovanju strokovnjakov treba sestaviti prostorski program in predlog glede financiranja gradnje ter preračunati predvidene stroške vzdrževanja in upravljanja. Za farno skupnost obstaja pravica, da je obveščena in da soodločuje.

5.23 Zakon

Da razbremenimo dušnega pastirja, je treba imenovati krajevni gradbeni odbor, katerega predsednik ozir. njegov poverjenik stoji ob strani dušnemu pastirju med potekom gradnje.

5.24 Zakon

Osebe, ki so izdelale dušnopastirski osnutek, imajo pravico, da pred odborom za gradbena vprašanja zagovarjajo zadevno gradnjo.

6. ORGANIZACIJA ŠKOFIJSKE GRADBENE DEJAVNOSTI

6.1 Zakon

Pri škofijskem svetu je treba ustanoviti odbor za gradbena vprašanja, ki je za vsa gradbena vprašanja odgovoren in pripravlja v gradbenih zadevah odločitve, ustrezno pričujočim smernicam.

6.12 Naloga mu je, da preiskuje in ocenjuje nameravane gradnje iz vidikov dušnega pastirstva, farne skupnosti, sociološkega sestava župnije in prostorskega načrtovanja kakor tudi arhitektonike in tehnike.

6.13 Zato mu pripadajo vodja cerkvenega urada za gradnjo, cerkveni gradbeni poverjenik kakor tudi osebe, pristojne za liturgična in finančna vprašanja, ter osebe, ki poznajo dušnopastirski položaj po farah in v škofiji. V odboru so zastopani tudi strokovnjaki za arhitekturo, za upodabljajočo umetnost in za sociološka vprašanja, ne da bi bili v službenem razmerju s Cerkvijo.

6.14 Škofijski svét predlaga škofu člane odbora v imenovanje.

6.15 Osebe, ki gradnjo načrtujejo ali izvajajo, za tisto gradnjo v odboru za gradbena vprašanja ne morejo glasovati.

6.2 Zakon

Določiti je treba pot od vložitve do izpolnitve projekta. Zastopniki gradbenih interesentov imajo pravico, da pri odboru za gradbena vprašanja zastopajo svojo zadevo.

6.3 Zakon

Za gradbene zadeve je pristojen škofijski gradbeni urad. Biti mora dovoljno zaseden z osebjem, da bo mogel zadostiti svojim nalogam. Te naloge so zlasti:

- nadzirati konkretne gradnje;
- zagotoviti nadzorstvo gradbenega stanja cerkvenih stavb;
- izvajati sklepe odbora za gradbena vprašanja, katere je potrdil škof.

6.4 Zakon

Pri izvajanju teh predpisov je obstoječe ustanove treba zaobjeti ozir. preoblikovati.

6.5 Zakon

Škofija naj stalno o svojih gradbenih načrtih na primeren način obvešča javnost.

29. Ustroj farne skupnosti

0. UVOD

Msgr. dr. Janez Hornböck

Kaj hoče predloga „Ustroj farne skupnosti“? Biti hoče poskus, ki bi odgovarjal temu, kako II. Vatikanski koncil pojmuje božje ljudstvo in njegovo soodgovornost na zelo odločilni ravni teritorialne in kategorialne župnije.

Saj vsaka župnijska skupnost predstavlja Kristusovo Cerkev. Od druge sinode krške škofije sem že poznamo podobo župnijske skupnosti v koncentričnih krogih: v središču jedrna skupnost — vera je osrednji smisel njenega življenja —, nato shajajoča se skupnost — redno udeleževanje pri nedeljskem bogoslužju —, to pa obdaja obsežen krog obrobniških katoličanov, ki se v življenju ne brigajo mnogo za cerkveni vrednostni sestav —; in zunaj krog katoličanov zgolj po imenu, ki živijo po vrednostnem sestavu, ki ni cerkven, in so Cerkvi docela odtujeni.

Pastoralni cilj je jasen: župnijske skupnosti morajo postati občestva. Temeljne funkcije župnijske skupnosti so: oznanjevanje zveličavnega oznanila Kristusovega, obhajanje liturgije in pričevanje bratstva. Ta skupnost ne sme ostajati le predmet dušeskrbstva, temveč mora sama postati njegov subjekt.

Farna občina ni zgolj organizatorična, pravna ali družbena veličina, vse bolj je zakramentalno dogajanje, zveličavno znamenje. V njej se zveličanje udelejuje in posreduje. V njej je zakramentalno navzoče zveličavno delovanje poveličanega Gospoda. Zveličavno službo Kristusovo v cerkveni občini ponavzočuje duhovniška služba. „V teh občestvih, čeprav so pogosto nezatna in uboga ali pa živé razkropljeno, je navzoč Kristus, čigar moč napravlja Cerkev eno, sveto, katoliško in apostolsko“ (Dogm. konst. o Cerkvi, čl. 26).

Kaj hoče ustroj farne skupnosti? — Služi pravilnemu včlenjevanju in celotenju uradov in služb v občini, sodelovanju, vzajemnemu udeleževanju duhovnikov in laikov. Oboji, duhovniki in laiki, izgrajujejo življenjski sestav župnijske skupnosti.

Če je govor o duhovnikih in laikih, nočemo podpirati dvorazrednega sistema v Cerkvi in v župniji. Nasprotno, poudarjamo, da tvorijo duhovniki in laiki organsko enoto, nadnaravni organizem. Vsem udom tega organizma je po čl. 32 Dogmatične konstitucije o Cerkvi „skupno dostojanstvo udov po njihovem prerojenju v Kristusu, skupna milost božjega otroštva, skupna poklicanost k popolnosti. Med vsemi vlada

resnična enakost v vsem, vernikom skupnem dostojanstvu in dejavnosti pri gradnji Kristusovega Telesa“.

Različnost obstoji v tem, da „so nekateri po Kristusovi volji postavljeni drugim za učitelje, delilce božjih skrivnosti in pastirje . . .“ Razlikovanje, ki ga je Gospod postavil med posvečenimi služabniki in ostalim božjim ljudstvom, vključuje povezanost, saj so pastirji in drugi verniki med seboj v tesni zvezi. Pastirji Cerkve naj si po Kristusovem zgledu medsebojno služijo in naj služijo drugim vernikom, ti pa naj pastirjem in učiteljem radi nudijo svoje sodelovanje. Tako vsi pričujejo za čudovito edinost v Kristusovem telesu: kajti ravno raznolikost darov, služb in del zbira božje otroke v enoto, ker „vse to dela eden in isti Duh“ (1 Kor 12, 11).

Naj bi oprostili tem nekoliko dolgim citatom. So pa besede koncila, iz katerih čutimo veti božjega Duha.

„Ustroj farne skupnosti“ je poskus, dati sestavo ostvarjanju Cerkve na župnijski ravni, kar naj pomaga, da farne občine v sedanjem položaju izpolnijo svoje zveličavno poslanstvo, tj. v položaju, ko je zveličavno-misijonska dejavnost župnijske občine kot občestva zelo zrahljana.

In zdaj še vprašanje: Česa „Ustroj farne skupnosti“ noče? Noče zgraditi aparata, ki vse svoje moči porabi le v to, da se ohranja. Farni svét se ne sme ukvarjati le sam s seboj. Njegova dejavnost se ne sme izmaličiti samo v poslovanje, v vprašanja o postopkih in diskusije, v glasovanja in barantanja za pravice med župnikom in ostalimi člani. Dejavnost župnijskih svetov bo tem plodovitejša, čim bolj bodo delali v duhu II. Vatikanskega koncila. Ne gre le za skupno posvetovanje in odločanje, temveč v isti meri za sodelovanje in soodgovornost, za vzajemnost v skrbi in delu. Ni statut s svojimi številnimi paragrafi tisti, ki iz župnijske skupnosti dela živo Kristusovo občino, temveč edino močnejša vera in večja, bolj požrtvovalna ljubezen do Cerkve Kristusove.

1. Pravila

- 1.1 Vsaka teritorialna ali kategorialna farna skupnost predstavlja Kristusovo Cerkev.
- 1.2 V njej je Kristus kot Gospod Cerkve na različen način pričujoč.
- 1.3 Farna skupnost ostvarja božji poziv in odzivanje ljudi nanj, vtem ko se shajajo.
- 1.4 Osnovne prvine farne skupnosti so sveta maša (evharistija), sprejemanje in oznanjanje božje besede ter dolžnost izkazovanja bratstva.

- 1.5 Služenje farni skupnosti obsega različne naloge, od katerih nekatere vsled svoje pomembnosti zahtevajo posvečenje. Vsi skupno kot udje Kristusovega telesa grade življenjsko celoto farne skupnosti.
- 1.6 Duhovniki kot posvečeni imajo v okviru svoje službe posebne naloge. Le oni morejo opravljati sveto mašo in voditi župnijo.
- 1.7 Bog nalaga farnim skupnostim, da niso sicer izven „svetá“ (človeštva), toda drugačni od njega, kot korektiv, ki zboljšuje svet in ga vodi v boljšo bodočnost. Iz povezave s Kristusom zato izvirajo posebna pravila za vsakdanje življenje v človeški skupnosti (prim. pridigo na gori).
- 1.8 Pravilnemu usklajanju nalog in služb v farni skupnosti služi pravilnik župnijskega sveta, ki pa ga je treba prilagoditi vsakokratnim časovnim potrebam.

2. Zakon

Pravilnik župnijskega sveta

I. Namen in naloge

§ 1

V farnih skupnostih je treba sestaviti župnijske svete.

§ 2

Župnijski svet je tisti kolegij v župniji, ki župnika soodgovorno podpira pri vodstvu župnije in z njim skupno odloča v vseh vprašanih farnega življenja.

§ 3

Župnijski svet ima naslednje naloge:

1. Odgovoren je za versko življenje v farni skupnosti, predvsem za položaju ustrezen dušnopastirski osnutek.
2. O vseh zadevah farnega življenja se posvetuje in odloča, kolikor nista pristojna škof in župnik. V dvojezičnih župnijah velja tudi pristojnost koordinacijskega odbora.
3. Odgovoren je za izvajanje lastnih sklepov kot tudi sklepov nadrejenih gremijev in poskrbi za v ta namen potrebne uredbe.
4. Kjer se javljajo dušnopastirske potrebe, spodbuja k ustanavljanju in delovanju teritorialnih in personalnih struktur (organizacije, skupine za apostolat, informacijske skupine in krožki) v župniji, podpira in skuša uskladiti njihovo delovanje.
5. Škofu ali pristojnemu vizitatorju letno ob predpisani vizitaciji poroča o dušnopastirskih prilikah v župniji in polaga račun o lastni dejavnosti.

6. Škofu ali pristojnemu vizitatorju lahko ob vsakem času predloži svoje želje glede zasedbe župnije.

7. Sestavi odbor za upravo in finance, ki kot farni cerkveni svet vodi premoženjsko in finančno upravo fare v smislu določb pravilnika o farnih cerkvenih svetih krške škofije z dne 31. dec. 1956.

8. Letno enkrat skliče katoličane farne skupnosti k farnemu zborovanju.

II. Sestava in poslovna doba

§ 4

Župnijski svet sestavljajo uradni, izvoljeni, odposlani in imenovani člani.

§ 5

Uradni člani

Ti so:

- a) farni predstojnik kot predsednik in drugi glavnopoklicno imenovani dušni pastirji v župniji;
- b) po en zastopnik oziroma zastopnica redovnih skupnosti (kongregacij), ki delujejo v župniji;
- c) glavnopoklicno nastavljeni diakoni in dušnopastirske pomočnice v župniji.

§ 6

Izvoljeni člani

Te izvolijo farani v tajnih in neposrednih volitvah po „Pravilniku za volitve župnijskih svetov“.

Volilni upravičeni so katoličani, ki imajo ob dnevu volitev v župniji svoje redno ali običajno bivališče in ki so pred 1. januarjem volilnega leta dopolnili 16. leto.

Pogoj bivališča more odpasti pri katoličanih, ki v župniji glavnopoklicno ali poleg poklica vršé kako cerkveno službo ali so se najmanj eno leto aktivno udeleževali farnega življenja ter se ga nameravajo udeleževati tudi v bodoče.

Na zahtevo je volilno upravičenost treba dokazati.

Izvoljeni so lahko vsi volilni upravičenci farne skupnosti:

- a) ki so polnovredni člani Cerkve;
- b) ki so voljni izpolnjevati naloge in dolžnosti v župnijskem svetu;
- c) ki so bili za izvolitev pravilno predlagani in so kandidaturo pisмено sprejeli.

§ 7

Odposlani in imenovani člani

1. Uradni in izvoljeni člani pozovejo naslednje skupine, da odpošljejo zastopnike v župnijski svet:

a) Vse osebe — razen v § 5 imenovanih —, ki glavnopoklicno v župniji opravljajo cerkveno službo. Ti odpošljejo pri številu do treh nameščencev enega zastopnika (eno zastopnico), pri več kot treh nameščencih dva zastopnika (dve zastopnici).

b) Katoliško akcijo in druge v župniji dejavne skupine občestvenega apostolata. Koliko zastopnikov odpošljejo ti, odloči župnijski svet.

2. Župnijski svet lahko z dvetretjinsko večino imenuje za člane osebe, ki zaradi posebnega strokovnega znanja ali zaradi svojega poklicnega ter socialnega položaja morejo prispevati k izpolnjevanju njegovih nalog. Nadaljnja imenovanja naj bodo izvedena v smislu zahtev § 8. Imenovani člani morajo izpolnjevati pogoje § 6 a) in b).

§ 8

Župnijski svet po sestavi ustreza socialnemu in krajevnemu ter v dvojezičnih župnijah tudi jezikovnemu ustroju župnije.

§ 9

Izvoljenih članov je v farnih skupnostih na splošno po številu katoličanov:

do 2000 katoličanov	6,
do 3000 katoličanov	8,
do 5000 katoličanov	10,
do 8000 katoličanov	12,
do 10.000 katoličanov	14,
nad 10.000 katoličanov	16.

Število izvoljenih članov mora presegati število uradnih, odposlanih in imenovanih skupaj.

§ 10

Poslovna doba župnijskega sveta znaša šest let in se šteje od dneva ustanovne seje. Poslovna doba preneha s sestavo novega župnijskega sveta.

Predčasen zaključek poslovne dobe je mogoč, če sam župnijski svet z dvetretjinsko večino sklene svoj razpust ali če ga ukine škof oziroma pristojni škofijski urad.

§ 11

Članstvo v župnijskem svetu preneha:

1. Uradnim članom s prenehanjem razloga, zaradi katerega so svetu pripadali. Župnijski svet naj bo po možnosti o tem pravočasno obveščen in naj ima priložnost izraziti k temu svoje stališče.

2. Izvoljenim, odposlanim in imenovanim članom:

a) s prostovoljnim, pismeno javljenim izstopom;

b) če preneha farna pripadnost;

c) če izpade eden od pogojev, navedenih v § 6 a) in b) oziroma v § 7.

§ 12

Ali dejansko nastopi stanje, navedeno v § 11, 2 b) in c), presodi župnijski svet z dvetretjinsko večino. Prizadeti ima pravico, da se v desetih dneh po prejemu sporočila pismeno pritoži na pristojni škofijski urad. Ta odloči o tem v dobi treh mesecev.

§ 13

Ob izstopu kakega izvoljenega člana stopi na njegovo mesto kandidat z naslednjim največjim številom glasov.

Ob izstopu odposlanega člana vstopi v smislu § 7, 1 a) in b) nanovo odposlani član.

Ob izstopu imenovanega člana more v smislu § 7, 2 biti imenovan nov član.

§ 14

Po potrebi je k sejam župnijskega sveta mogoče pritegniti izvedence in nadaljnje sodelavce ter obstoječe strokovne odbore. Te osebe imajo na sejah posvetovalni glas.

III. Seje in način dela

§ 15

Župnijski svet se sestaja štirikrat letno k rednim sejam. Izredne seje se sklicujejo, če jih odredita škof ali farni predstojnik oziroma jih ima za potrebne predsedstvo ali če jih zahteva vsaj tretjina članov župnijskega sveta.

Seje župnijskega sveta so javne. Možno pa je skleniti, da se javnost izključi.

§ 16

Vabila na seje so pismena in vsebujejo dnevni red; razpošilja jih predsednik ali podpredsednik. Razposlati jih je treba osem dni pred sejo, le pri izrednih sejah sme biti ta rok krajši.

Dnevni red določi predsedstvo, po potrebi sporazumno z vodji strokovnih odborov.

Predloge v dopolnitev dnevnega reda morajo predložiti ob začetku seje in sprejem izglasovati.

§ 17

Seje vodi predsednik. Če je farni predstojnik zadržan ali to želi, predseduje seji župnijskega sveta podpredsednik.

Seje, ki jih je odredil škof, vodi njegov pooblaščenec, nima pa glasovalne pravice.

§ 18

Župnijski svet je sklepčen, če je navzoča vsaj polovica članov. Pri nesklepčnosti more predsednik pismeno sklicati izredno sejo v osmih dneh, pri kateri sklepčnost ni več odvisna od števila navzočih.

Predlog velja za sprejetega, če je zanj glasovalo nad polovico navzočih volilnih upravičencev. Izvzeti so tisti primeri, za katere se po § 7 in § 12 tega pravilnika izrecno zahteva dvetretjinska večina.

Na predlog je treba glasovati tajno.

Osebe ali skupine, ki jih kaka zadeva neposredno prizadene, morajo imeti možnost pred sklepanjem povedati svoje mnenje.

§ 19

V župnijskem svetu naj med farnim predstojnikom in člani velja načelo sodelovanja.

Če je farni predstojnik mnenja, da mora kakemu sklepu župnijskega sveta uradno odreči svoj pristanek, je treba to točko iz dnevnega reda odstraniti in jo na prihodnji seji župnijskega sveta znova obravnavati. Če tudi na tej ponovni seji ni mogoče doseči sporazuma in če so bila tudi posredovanja dekanijskega sveta brezuspešna, je treba zadevo z zapisniki vred predložiti v odločitev škofijskemu uradu za poravnave, ki jo mora izreči najkasneje v treh mesecih.

§ 20

Sklepe in naročila mora župnijski svet izročiti v izvedbo pooblaščenim. Kolikor zadevajo splošno zanimanje, naj bodo v primerni obliki objavljeni.

§ 21

Zapisnik, ki ga sestavi zapisnikar, mora vsebovati navedbo kraja in časa seje, ugotovitev o pravilnem sklicanju, imena navzočih, sklepčnost ter besedilo sklepov in izide glasovanj. Podpišeta ga predsednik in zapisnikar, nakar ga dostavijo članom in pri prihodnji seji predlože v odobritev. Kot uradno listino ga je hraniti v farnem arhivu ter ga predložiti ob vizitaciji.

§ 22

Za župnijski svet podpisuje predsednik skupno s podpredsednikom; če je ta zadržan, pa s tajnikom.

IV. Predsedstvo in njegove naloge

§ 23

Župnijski svet sestavlja predsedstvo, katerega predsednik je farni predstojnik, ki iz svoje srede izvoli laika za podpredsednika in zapisnikarja ter po velikosti in ustroju župnije do šest nadaljnjih članov. Ti skupno s farnim predstojnikom tvorijo predsedstvo župnijskega sveta.

Volitve predsedstva se vrše tajno z uradnimi glasovnicami.

Na glasovnici je mogoče napraviti križce pred toliko imeni, kolikor članov predsedstva je treba voliti.

V prvem volilnem postopku je izvoljen, kdor dobi več kot polovico glasov navzočih volilnih upravičencev. V drugem postopku so izvoljeni kandidati, ki dobijo največ glasov. Če ima enako število glasov več kandidatov, kot pa je še treba izvoliti članov, odloči žreb.

§ 24

Predsedstvo ima te naloge:

- a) pripravlja seje župnijskega sveta in sestavlja dnevni red;
- b) skrbi za izvedbo sprejetih sklepov;
- c) je odgovorno, da župnijski svet izpolnjuje naloge, določene v § 3;
- d) prizadeva si za nadaljnjo izobrazbo članov župnijskega sveta in vodilnih oseb ter za poglobljanje njihove vernosti;
- e) na zunaj nastopa župnijski svet v osebi predsednika ali zastopnikov.

§ 25

Predsedstvo se sestaja po možnosti vsak mesec. Sklepa z navadno večino, navzoči pa morata biti najmanj dve tretjini njegovih članov.

§ 26

Če je farni predstojnik mnenja, da mora kakemu sklepu predsedstva uradno odreči svoj pristanek, je treba tisto točko iz dnevnega reda odstraniti in jo na prihodnji seji znova obravnavati. Če tudi na tej ponovni seji ne pride do soglasja, je zadevo treba predložiti župnijskemu svetu v odločitev.

§ 27

Če je farni predstojnik zadržan ali če to želi, vodi seje predsedstva podpredsednik.

Zapisnikar vodi zapisnik o vsaki seji predsedstva v smislu določil § 21 in oskrbuje dopisovanje.

V. Strokovni odbori in referenti

§ 28

Za obvladovanje svojih nalog župnijski svet sestavi strokovne odbore in imenuje posamezne osebe za referente.

§ 29

Kot stalni strokovni odbori pridejo v poštev predvsem:

- a) odbor za oznanjevanje;
- b) odbor za liturgijo;
- c) odbor za socialno delo;
- d) odbor za posamezne dele farne skupnosti ali za dušno pastirstvo posameznih skupin;
- e) odbor za delo med otroki in mladino;
- f) odbor za delo v javnosti;
- g) odbor za upravo in finance (farni cerkveni svet) v smislu § 3, 7;
- h) odbor za misijonstvo in razvojno pomoč.

V manjših farah morejo naloge strokovnih odborov opravljati posamezne osebe kot referenti. To pa ne velja za odbor za upravo in finance.

§ 30

Za izvedbo izrednih nalog more župnijski svet po potrebi ustanoviti strokovne odbore, katerih dejavnost preneha, ko so opravili svojo nalogo.

§ 31

V strokovne odbore naj se imenujejo, kolikor stroka to zahteva:

- a) cerkveni nastavljenici farne skupnosti (dušnopastirske pomočnice, kateheti, zborovodje, organisti, cerkovniki, otroške vrtnarice itd.);
- b) krajevni predstavniki socialnega skrbstva;
- c) zastopniki v fari delujočih redovnih skupnosti;
- d) zastopniki krajevnih skupin Katoliške akcije, drugih skupin apostolata in katoliških društev.

§ 32

Vodje strokovnih odborov oziroma referenti morejo v soglasju s predsedstvom župnijskega sveta v svrhu lažjega in bolj strokovnega opravljanja svojih nalog pritegniti izvedene osebe, tudi če ne pripadajo župnijskemu svetu.

§ 33

Strokovni odbori so odgovorni župnijskemu svetu in so dolžni poročati mu o svojem delovanju.

§ 34

Predsednik in podpredsednik župnijskega sveta sta upravičena, da se udeležujeta sej strokovnih odborov. K sejam morata biti vabljeni in imata glasovalno pravico.

§ 35

Vodje strokovnih odborov oziroma referenti v odborih dekanijskega sveta zastopajo župnijski svet, če ta ne sklene drugače.

VI. Odbor za upravo in finance

§ 36

V smislu § 3, 7 sestavljeni odbor za upravo in finance je v okviru cerkvenih in državnopravnih določil župnijskemu svetu odgovoren za finančno in premoženjsko upravljanje župnije.

VII. Odnosi do dekanije in škofije

§ 37

Celotno delovanje župnijskega sveta nadzoruje in pregleduje škof in ob predpisani vizitaciji tudi dekan.

§ 38

Župnijski svet mora upoštevati škofijske smernice in predpise. Sklepi, ki jim nasprotujejo, so ničevni.

VIII. Posamezni deli farne skupnosti

§ 39

Kjer je župnija razdeljena na podstrukture (okolije, podružnice), naj se v njih soglasno z župnijskim svetom in z ordinariatom sestavi primerno zastopstvo faranov. Pri sestavljanju je treba upoštevati smisel določil pravilnika za župnijske svete.

IX. Farno zborovanje

§ 40

Župnijski svet farane povabi enkrat letno k farnemu zborovanju.

§ 41

Farno zborovanje ima te naloge:

1. sprejema poročilo o delovanju župnijskega sveta, o njem razpravlja in daje priporočila za nadaljnje delo;
2. pretresa važna vprašanja, ki zadevajo javno življenje in so za župnijo posebno pereča;
3. goji in utrjuje zavest farne skupnosti.

§ 42

Na farno zborovanje mora predsedstvo povabiti vse farane na krajevno običajni način najmanj 14 dni pred dnevom zborovanja. Vabilo mora vsebovati čas, kraj in dnevni red zborovanja. Dekana je treba povabiti na farno zborovanje.

§ 43

Farno zborovanje vodi farni predstojnik; more pa vodstvo zborovanja predati podpredsedniku ali kakemu drugemu članu župnijskega sveta.

§ 44

O poteku farnega zborovanja je treba voditi zapisnik v smislu določil § 21 in ga hraniti v farnem arhivu.

30. Volilni red za župnijske svete

VOLITEV IN SESTAVA

0. VOLILNI RED je sestavni del ustroja farne skupnosti (gl. predlogo 29)

1. Zakon

I. Priprava volitve

§ 1

Pristojnost in naloge župnijskega sveta

Za pripravo in izvedbo volitve župnijskega sveta je pristojen službujoči župnijski svet. Ta odloči:

- a) glede časa volitve,
- b) glede njene izvedbe v okviru določil tega pravilnika in
- c) o dokončnem volilnem predlogu.

Sestaviti mora volilni odbor.

Pri določanju dneva volitev je upoštevati škofijska pravila in krajevne razmere. Vsekakor ga je nastaviti tako, da bo mogel biti sestavljen, ko poteče delovna doba dosedanjemu (§ 10, 1 Pravilnika župnijskega sveta).

Če ta delovna doba predčasno zaključi (§ 10, 2 Pravilnika župnijskega sveta), se volilni dan nastavi tako, da bo novi župnijski svet sestavljen najkasneje tri mesece zatem.

§ 2

Volilni odbor

Treba ga je postaviti vsaj osem tednov pred volilnim dnevom. Sestavlja ga:

- a) farni predstojnik ozir. njegov namestnik — kot predsednik;
- b) 3—15 članov, katere izvoli župnijski svet.

Volilni odbor iz svoje srede izvoli predsednikovega namestnika in zapisnikarja.

§ 3

Dolžnosti volilnega odbora

Volilni odbor volitev pripravi, vodi in izvede po določilih tega pravilnika, predvsem pa zbere izjave kandidatov, omenjene v § 5. Skrbeti mora tudi za to,

a) da najmanj šest tednov prej volitev uradno razglasé z lepaki, o-znanilom pri božji službi, farnim pismom ali listom ali na kak drug v kraju običajen in primeren način;

b) da obvesti na primeren način (npr. v pridigi ali farnem listu) farno skupnost o smislu in namenu župnijskega sveta, njegovih nalogah in obveznostih, ki jih prevzamejo člani župnijskega sveta;

c) da bo dovoljno oznanjeno, da imajo vsi volilni upravičenci v fari pravico predlagati volilnega kandidata v župnijski svet v smislu § 4 tega pravilnika. Opozoriti je pri tem, da je pri izbiranju kandidatov treba upoštevati teritorialno razčlemba (podružnice, naselja, stanovanjske četrti, občinske okoliše), socialno in kategorialno ter na dvojezičnem ozemlju tudi jezikovno sestavo župnije, kakor tudi zastopnike obstoječih cerkvenih organizacij, vej in ustanov Katoliške akcije in apostolskih skupin;

d) da najmanj dva tedna pred volitvijo uradno razglasé dokončni volilni predlog;

e) da je dovoljno znano, kje bo volitev in kako dolgo bo trajala. Glede volilnih okolišev se volilni odbor lahko ravna po civilnih vo-

litvah. Vsakemu volišču mora odbor postaviti volilno komisijo in imenovati vodjo v primeru, da je v fari več kot eno volišče. Poskrbeti mora dalje za vse tehnične pogoje, da bo volitev mogla pravilno potekati;

f) da bodo mogli glasovati tudi bolniki in invalidi.

§ 4

Predlaganje kandidatov

Po razglasu volitve morejo v teku dveh tednov v smislu § 6 Pravilnika župnijskega sveta volilni upravičenci ali v fari se udeležujoče skupine vzajemnega apostolata pismeno predložiti volilnemu odboru imena kandidatov.

Predlog za kandidate ne sme vsebovati več imen, kot je treba voliti članov v župnijski svet.

Vsak predlog mora imeti dvakrat toliko podpisov volilnih upravičencev, kolikor je v tem predlogu (v njem) navedenih kandidatov.

Izvesti pa je mogoče tudi tako imenovano predvolitev (pravolitev). Pri tem more vsak volilni upravičenec predlagati do šest kandidatov.

§ 5

Volilni predlog

Ko preteče rok (§ 4, odst. 1), sestavi župnijski svet na osnovi vloženih predlogov volilni predlog po pogostnosti imenovanj. Vsebovati mora dvakrat toliko kandidatov, kot je treba voliti članov v župnijski svet; imena je uvrstiti po abecednem redu ter navesti njihov rojstni datum, poklic in naslov.

Če ni bil vložen niti en kandidatski predlog ali je bilo navedenih premalo kandidatov, sestavi župnijski svet lastni predlog ozir. došle kandidatske predloge dopolni na dvakratno število odbornikov, ki jih je treba izvoliti. Pri tem je upoštevati § 3 c.

Volilno predsedstvo mora od vsakega kandidata prejeti izjavo, da izpolnjuje pogoje, navedene v § 6 Pravilnika župnijskega sveta.

Če je bila izvedena tako imenovana predvolitev, mora volilni odbor poskrbeti od kandidatov, ki so dosegli največ glasov, izjavo v smislu § 6 Pravilnika župnijskega sveta. Kandidate, ki so ta podpis pravočasno oddali, je uvrstiti v volilni predlog.

II. VOLILNI POSTOPEK

§ 6

Pri volitvi mora volilni odbor postopati po § 7 tega pravilnika, razen če je župnijski svet po temeljitem preudarjanju sklenil drugo obliko. Če so predvideni volilni okoliši, je treba poskrbeti, da vsak volilni upravičenec more voliti le v svojem okolišu. Oblika volitve mora vsakakor nuditi možnost tajnega glasovanja ter onemogočiti, da voli ena oseba večkrat ali da voli oseba, ki nima volilne pravice.

§ 7

1. Preden se volitev prične, se volilna komisija uveri, če je volilna žara prazna, in jo zaklene. Odpreti jo sme šele po zaključenem volilnem postopku.

2. Volilna komisija volitev nadzoruje in skrbi, da se vrši osebno in tajno, pa da ne volijo več kot enkrat. Vodja volilne komisije v dveh primerih odloči glede volilne upravičenosti.

3. Na uradni glasovnici more vsak volilec toliko imen zaznamovati s križcem (prim § 5, odst. 1), kolikor je članov treba izvoliti v župnijski svet. Zaznamovati pa jih more tudi manj.

4. Neveljavne so glasovnice, na katerih:

- a) je s križcem zaznamovanih več imen, kot pa je treba voliti kandidatov, ali
- b) ni s križcem zaznamovano nobeno ime, ali
- c) volilčeva volja ni jasno razvidna.

5. Starim in bolnim volilnim upravičencem ter onim, ki na volilni dan nimajo možnosti osebno oddati svoj glas, je dovoljeno, da to storé s pismom.

III. UGOTOVITEV VOLILNEGA IZIDA

§ 8

Štetje glasov

Po končani volitvi odpre volilna komisija volilno žaro, prešteje oddane glasovnice in njih število primerja s številom vpisanih volilcev. Sestavi zapisnik, ki mora vsebovati naslednje:

- a) kraj, volišče, dan in časovno trajanje volitve;
- b) število vpisanih volilcev;
- c) število oddanih glasovnic;
- d) število veljavnih glasov;

- e) število neveljavnih glasov in
f) število izvoljenih kandidatov s številom glasov, ki so jih prejeli posamezni izvoljeni.

Zapisnik, ki ga podpišejo vsi člani volilne komisije, naj se nemudoma odda predsedniku volilnega odbora. Priloži se seznam volilcev z zaprtimi glasovnicami.

§ 9

Ugotovitev izvoljenih

1. Volilni odbor na osnovi zapisnika pregleda štetje glasov in ugotovi izid volitev. O veljavnosti dvomljivih glasov odloči z navadno večino.
2. Po številčnem redu doseženih glasov je izvoljeno toliko kandidatov, kolikor članov je treba voliti v župnijski svet. Pri enakem številu glasov odloča žreb. Imena izvoljenih se uradno razglase.
3. Po volitvi se glasovnice, volilni zapisnik in seznam tistih, ki so volili, hranijo pod ključem, dokler ne izteče izpodbitni rok. Če ta poteče brez ugovora, se nato glasovnice in seznam volilcev uničijo.

§ 10

Izpodbitnost volitve

1. Proti volitvi more vsak volilni upravičenec vložiti ugovor v prvem tednu po objavi izida volitve. V naslednjem tednu je treba ugovor pismeno utemeljiti.
2. Razlogi za izpodbitnost volitve so:
 - a) osebne pomanjkljivosti izvoljenega (prim. § 6 Pravilnika župnijskega sveta);
 - b) pomanjkljivosti v postopku, kot ga za volitev predpisuje ta pravilnik.
3. Ko je dospel pismena utemeljitev ugovora proti volitvi, jo župnijski svet predloži skupno s prav tako pismeno podanim lastnim stališčem pristojni škofijski prizivni instanci. Najkasneje v treh mesecih izreče ta dokončno odločitev.

§ 11

Sestava

1. Če ugovorov proti volitvi ni bilo, sicer pa po pravnomočni odločitvi pristojne prizivne instance, se izvoljeni člani župnijskega sveta in člani, ki mu uradno pripadajo, sestanejo k prvi seji najkasneje 14 dni po dokončni ugotovitvi volilnega izida. Posvetujejo se ter odločajo glede imenovanja ostalih članov v smislu § 7 Pravilnika župnijskega sveta.

2. V teku naslednjih 14 dni se uradni, izvoljeni in imenovani člani župnijskega sveta zberejo k ustanovni seji, ki obsega naslednje točke:

- a) Farni predstojnik uvede člane župnijskega sveta v njihovo dejavnost.
- b) Volijo predsedstvo in strokovne odbore (referente) po § 23 in § 28 Pravilnika za župnijske svete.
- c) Volijo predpisane funkcionarje v upravni odbor po Pravilniku farnih cerkvenih svetov krške škofije.

§ 12

Objava in potrditev

V teku nadaljnjih 14 dni je dokončno sestavo župnijskega sveta in njegovega predsedstva treba javiti škofijskemu ordinariatu. Ta izstavi potrebna potrdila.

Dokončna sestava župnijskega sveta se naposled uradno naznani farni skupnosti.

172

IV. PREHODNA DOLOČILA

§ 13

Pripravo volitve in volitev prvega župnijskega sveta izvrše farni delovni krožki, ki jih je treba sestaviti po navodilih škofijskega ordinariata (Cerkv. uradni list 1970, št. 11/72). Pri tem je postopati po določilih tega pravilnika.

31. Ustroj dekanije

0. UVOD

Msgr. dr. Janez Hornböck

Če je župnijska skupnost zakramentalno dogajanje, znamenje zveličanja, in če je v njej navzoča Kristusova Cerkev, pa tega o dekaniji ne moremo trditi na isti način.

Na drugi strani pa ne odgovarja predstavam II. Vat. koncila in določilom papeža Pavla VI. za izvajanje (Motu proprio „Ecclesiae sanctae“ od 6. 8. 1966), če dekanija izvaja edinole upravne in nadzorovalne funkcije. Koncil vidi v dekaniji obsežnejšo dušnopastirsko enoto delnega področja v škofiji, enoto načrtovanja, koordinacija

cije (usklajevanja) in sodelovanja med duhovniki, redovnimi skupnostmi in laiki.

Dekanije bodo prevzemale one naloge, ki jih posamezna župnija zase in iz sebe ne zamore izpolniti. Nekatere teh nalog bi bile: izobraževanje odraslih, verski seminarji in diskusije na nadžupnijski ravni, vodstvo in posvetovanje aktivistov Katoliške mladine, ljudski misijoni in verski tedni, ki naj bi jih po možnosti izvajali na dekanijijski ravni, šolanje in nadaljnje izobraževanje članov župnijskih svetov, turistovsko dušno pastirstvo in s tem povezano usklajevanje časovnega reda božjih služb kakor tudi drugih dušnopastirskih ponudb in prireditev.

Če naj bi dekanijo izgradili v ustanovo, ki bi bila izhodišče vseh dušnopastirskih stremiljenj za delno področje v škofiji in bi predstavljala enoto načrtovanja, usklajevanja in sodelovanja med duhovniki, redovnimi skupnostmi in laiki, tedaj mora imeti določeno razsežnost. Ta je dana z njenim določenim smotrom. Če je dekanija premajhna, tedaj svojih nalog ne more izpolnjevati. Če postane prevelika, ni mogoče ustvariti dejavne enote duhovnikov in laikov, ki bi dobro delovala. Prevelika dekanija se spet prelevi v čisto upravno enoto. Župnije, katerih duhovniki in farni sveti se ne poznajo in se dovolj pogosto ne sestajajo k pogovorom in zborovanjem, bodo s težavo vzajemno delovali.

Dekanat bo postal dušnopastirska enota, ako upoštevamo način, kako Sveti Duh običajno razdeljuje svoje darove. Svoje darove podeljuje različno. Tudi slednji duhovnik v dekaniji in slednji soodgovorni laik ima svoje posebne talente in nihče nima vseh talentov in vseh vrst nadarjenosti. Vsak je dobil svoje darove, da jih izkoristi v služenju Kristusovi Cerkvi. Treba bi si bilo prizadevati, da vsak duhovnik in odgovorni laik svoje darove in svojo vero postavi tudi v službo zveličavne skrbi na ravni dekanije. Tako se bodo duhovniki in sodelujoči laiki v pastoralni službi med sabo dopolnjevali v blagor vernikov, ki imajo pravico, da jim služimo z vsemi darovi, ki jih je Sveti Duh podaril Cerkvi v dekaniji. Naj bi dekanijijski svet svojo nalogo zares mogel videti v tem smislu!

Posebno naj opozorimo na to, da koncilski očetje gledajo v dekaniji duhovniško občestvo (Dekret o pastirski nalogi škofov v Cerkvi, člen 30). Značilnost, ki jo 2. Vatikanski koncil na duhovniškem slogu najbolj poudarja, je bratstvo. V duhovniški skupnosti naj se duhovniki na osnovi zakramentalnega posvečenja srečujejo kot bratje. „Duhovniki, ki so s posvečenjem stopili v red mašnikov, so vsi med seboj povezani v tesnem zakramentalnem bratstvu; posebej še v škofiji, v kateri služijo pod svojim škofom, sestavljajo en zbor duhovnikov. Če-

prav so namreč zaposleni v različnih službah, vendar opravljajo za ljudi eno duhovniško službo. Vsi so poslani, da sodelujejo pri istem delu, naj si opravljajo župnijsko ali medžupnijsko službo. Vsi delajo za isti namen, za gradbo Kristusovega telesa, ki zlasti v naših časih zahteva mnogovrstnih opravil in novih prilagoditev. Zato je velikega pomena, da se vsi duhovniki, bodi škofijski, bodi redovniški, medsebojno podpirajo, da so tako vedno sodelavci za resnico . . . Posamezni duhovniki so torej zedinjeni s svojimi sobrati z vezjo ljubezni, molitve in vsakovrstnega sodelovanja; tako se na zunaj razodeva tista edinost, kakršna naj po Kristusovi volji družijo v popolno enoto njegove, da svet spozna, da je bil Sin poslan od Očeta“ (Odlok o službi in življenju duhovnikov, člen 8).

Iz tega duha sodelovanja med duhovniki in laiki na dekanijijski ravni bo dekanija v svojem ustroju živela in posredovala življenje.

1. DEKANIJA

1.1 Uvod

Velikost in število cerkvenih struktur zavisi od velikosti škofije. Znotraj dušnopastirske zgradbe v stopnjah je dekanija obširna dušnopastirska enota enega dela škofije. Kot vmesna struktura ima funkcijo, da na eni strani izpolnjuje posebne dušnopastirske naloge tega dela škofije, na drugi strani pa v tem delu uresničuje obširni dušnopastirski načrt iste škofije.

1.2 Pravila

1.21 Da bi dekanija ne vršila le upravnih funkcij, mora postopoma postajati ustanova, ki bo združevala vsa dušnopastirska prizadevanja in dajala novih misijonarskih pobud. Dekanijo je zato treba na novo urediti kot načrtovalno, koordinacijsko in sodelovalno enoto duhovnikov, redovnih skupnosti in laikov.

1.22 Te naloge more dekanija izpolniti le, če kot področje odgovarja „socialnemu prostoru“ (življenjskemu prostoru). „Socialni prostor“ je tisto področje, na katerem ljudje živijo pod podobnimi socialnimi in zemljepisnimi vidiki. Tudi politične meje je treba upoštevati. Tako naj v tem prostoru Cerkev vsem ljudem postane znamenje enotnosti.

1.23 Dekanija, ki obsega kot cerkvena struktura „socialni prostor“, omogoča:

- enotno in zato učinkovitejše dušno pastirstvo na teritorialni ravni;
- pastoralno dopolnitev teritorialnega s kategorialnim dušnim pastirstvom.

- c) pravo uresničitev kolegialnosti s pomočjo specializacije in dela v skupinah;
d) smotno delo duhovnikov in laikov.
- 1.24 Središče dekanije naj bo pomemben in (ali) osrednji kraj.
- 1.25 Krajevne in kategorialne skupnosti naj v mestih Celovec in Beljak skupno z obrobniimi področji, ki imajo mestni značaj, tvorijo tako imenovane „mestne Cerkve“; ker so v teh socialnih prostorih v posebni meri dani pogoji, ki jih omenja pravilo 1.23, je potrebno tudi tesno sodelovanje vseh dušnopastirskih sil. (Glej tudi pravilo 1.21.)
- 1.26 Krajevna farna skupnost je tudi v novi dekanijski strukturi prvenstveno polje dušnega pastirstva in odločilna osnova za uresničevanje dekanijskega dušnopastirskega načrta.
- 1.27 Ker v svoji naraščajoči raznolikosti dušnopastirske zahteve mnogoterno presegajo zmogljivost posameznih far, je znotraj dekanije potrebno, da se sosedne fare povežejo v farne zveze.
- 1.3 **Sklepi**
- 1.31 **Zakon**
Pregledati je treba zunanjo strukturo dekanij v škofiji (združenje dekanij, dekanijske meje).
- 1.32 **Zakon**
Izdelati je treba dekanijam načrte za nastavitve osebja in za delovna mesta.
- 1.33 **Zakon**
Na novo je treba načrtovati dejavnost redovnih skupnosti, zlasti glede na kategorialno dušno pastirstvo.
- 1.34 **Zakon**
Z uresničevanjem „mestne Cerkve“ v Celovcu in Beljaku je treba začeti čimprej.
- 1.35 **Zakon**
Pri delovnih načrtih, ki presegajo lastne moči, naj dekanija sodeluje z drugimi dekanijami (npr. v okviru dušnopastirskih območij).

Pojasnilo k predlogom:

Sestava ustroja: fara (farna skupnost) — farna zveza — dekanija (mestna Cerkve) bo v škofiji omogočila, da bo reševanju raznih vprašanj odgovarjala ustrezna raven delovanja.

2. DEKAN

2.1 Pravila

- 2.11 Dekan je kot škofov zastopnik predstojnik dekanije. Njegove pravice in dolžnosti ureja „Priročnik za dekane v krški škofiji“.
- 2.12 V dvojezičnih dekanijah mora dekan obvladati oba deželna jezika. Če bodo v bodočnosti morda dekanijske strukture prilagodili političnim okrajem, je skrbeti, da oba deželna jezika obvlada dekan ali vsaj njegov stalni namestnik.

Pojasnilo:

Pod dvojezičnimi dekanijami so tu mišljene: dekanija Pliberk, Dobrla vas, Borovlje, Šmohor, Rožek, Tinje, Beljak-dežela, Velikovec (ne: Celovec-dežela).

2.2 Sklepi

2.21 Zakon Imenovanje

- 2.211 **Dekana imenuje škof. V ta namen dobi predlog s tremi kandidati.**
- 2.212 **Predlagani morejo biti vsi duhovniki, ki imajo zadovoljivo dušnopastirsko izkušnjo in ustrezajo zahtevam dekanove službe.**
- 2.213 **Sestava predloga s tremi kandidati:***

Dekanijski svet izbere v tajnih volitvah tri kandidate, in njih imena predloži škofu kot predlog.

Duhovniki in laiki volijo v dveh glasovanjih. V prvem postavijo ločeno predloge s tremi kandidati, v drugem postavijo izmed teh en skupni predlog s tremi kandidati.

Pred glasovanjem mora biti temeljit razgovor o dekanovih nalogah in o osebah, ki so za to službo na izbiro, ter o njihovih zmožnostih zanjo.

* Škofijski svet je na seji 12. junija 1976 sklenil za člen 2.213 novo besedilo: 2.213 Sestava predloga s tremi kandidati:

Dekanijski svet v tajnih volitvah izsledi tri kandidate in njih imena predloži škofu kot predlog.

V prvem volilnem postopku predložijo svoj predlog duhovniki prizadete dekanije, ki aktivno delujejo v službi škofije. Laiki, ki so člani dekanijskega sveta, stavijo predlog laikov. V drugem volilnem postopku sestavijo iz obeh predlogov skupen predlog s tremi kandidati. Vsem tem volilnim postopkom predseduje pooblaščenec škofijskega ordinariata.

Pred glasovanjem naj bo temeljit pogovor o dekanovih nalogah in o osebah, ki so za to službo na izbiro, o njihovi sposobnosti za službo.

- 2.214 Pri volitvah je v prvem glasovanju potrebna absolutna, v drugem pa relativna večina. Ko je izvoljen prvi kandidat, enako volijo drugega. Na glasovnici sme biti vsakokrat le po eno ime.
- 2.215 To konferenco dekanijskega sveta vodijo: pooblaščenec škofijskega ordinariata in dva prisednika, ki jih imenujejo navzoči.
- 2.216 O izvolitvi kandidatov je treba sestaviti zapisnik, ki vsebuje naslednje podatke: dekanija, kraj, čas, število in imena navzočih volilnih upravičencev, koliko glasov je bilo oddanih pri posameznih glasovanjih, koliko od teh veljavnih, koliko neveljavnih in koliko glasov so dobili posamezni kandidati, ter izide morebitnih ožjih volitev.
- 2.217 Imena izbranih kandidatov s priključenim zapisnikom, ki so ga podpisali vodja volitev in oba prisednika, je treba poslati škofu.
- 2.218 Če škof ne imenuje nobenega od predlaganih kandidatov, je treba sestaviti nov kandidatski predlog (predlog s tremi kandidati).
- 2.22 **Zakon**
Zastopstvo in službena doba.
- 2.221 Dekan naj dobi v pomoč namestnika, ki ga zastopa z vsemi pravicami in dolžnostmi, kadar je on zadržan. Izvolitev dekanovega namestnika se izvrši na isti način kot izvolitev dekana.
- 2.222 Dekan in njegov namestnik sta postavljena za šest let. Biti morata ponovno izvoljena.
- 2.223 Služba dekana in njegovega namestnika preneha: s pretekom službene dobe, če škof sprejme njun odstop, če škof službo odvzame in če prevzame mesto izven dekanije. Ko dopolnita starost 70 let, službo stavita škofu na voljo.
- 2.23 **Zakon**
Uradovanje
- 2.231 Za dekanovo uradovanje pristojni „Priročnik za dekane v krški škofiji“ naj se na novo predela v duhu II. vatikanskega cerkvenega zbora in v smislu sinodalnih sklepov.
- 2.232 Ob prevzemu službe je treba pojasniti, v koliko je potrebno dekana oprostiti dosedanjih upravnih nalog.
- 2.24 **Zakon**
Dekanijske duhovniške konference
Dekanova bistvena naloga je, da ima redno duhovniške deka-

nijske konference. Kot lastna ustanova za dekanijske duhovnike obdržijo le-te tudi v bodoče svoj veliki pomen.

Vrše posebno sledeče naloge:

- duhovno poglobljanje duhovnikov,
- gojitev bratske skupnosti,
- duhovniško nadaljnje izobraževanje,
- urejevanje in razdelitev duhovniškega sodelovanja ter pomoč sosedom v dekaniji,
- izmenjava izkustev o dušnopastirskem delu.

Ker je nujno potrebno, da tudi laiki, ki v dekaniji glavnopoklicno delujejo, vzajemno sodelujejo in izmenjavajo izkustva o dušnopastirskem delu, jih je treba v določenih primerih povabiti k udeležbi na dekanijske konference, kot jo dovoljuje dnevni program.

Pojasnila k poglavju 2. — DEKAN:

1. Kodeks kanoničnega prava predpisuje v kanonu 446 § 1: „Za dekanško službo naj škof izbere duhovnika, ki ga ima za vrednega, in sicer v prvi vrsti med župniki.“

2. Papež Pavel VI. določa v *Motu proprio* „*Ecclesiae sanctae*“: „Za dekanško službo naj bodo imenovani duhovniki, ki se odlikujejo po znanju in apostolski gorečnosti in morejo s potrebnimi škofovimi pooblastili primerno voditi v njim zaupanih področjih sodelovanje v dušnem pastirstvu.“

3. Dalje pravi *Motu proprio*: „Zato taka služba ni vezana na določen farni sedež.“ Gotovo pa bodo dušnopastirski in drugi razlogi govorili za to, da okrajnim mestom in drugim važnim središčem damo za dekanijski sedež prednost.

4. *Motu proprio* tudi določa: „Dekane imenujejo za dobo, ki jo mora določiti škofijsko pravo. Škof pa jih more brez nadaljnega vsak čas odpoklicati.“

3. DEKANIJSKI SVET

3.1 Zakon

§ 1

V vsaki dekaniji naj se ustanovi dekanijski svet.

Dekanijski svet je kolegialni gremij dekanije, ki soodgovorno podpira dekana pri vodstvu dekanije.

I. Naloge

§ 2

Naloge dekanijskega sveta so npr. naslednje:

- a) Kot načrtovalna, delovna in vodilna skupnost mora dekanijo voditi in jo izgrajevati v pastoralno (dušnopastirsko) enoto.
- b) Za dekanijo sestavlja dušnopastirske osnutke in letne načrte ter skrbi, da se izvajajo.
- c) Opravlja izvenžupnijske naloge kategorialnega dušnega pastirstva, kot npr. izobraževanje odraslih, dušno pastirstvo med mladino, turisti, v družinah, ter si v ta namen prizadeva za osebne in finančne pogoje.
- d) Skrbi za nadaljnjo izobrazbo in versko poglobljanje članov župnijskih svetov in ostalih sodelavcev.
- e) Svetuje pri spremembah dekanijskih in župnijskih mej, pri opustitvi ali vzpostavitvi dušnopastirskih mest, pri opustitvi ali združitvi župnij, pri koordinaciji in določanju urnika svetih maš, pri izdelavi načrta služb oz. kar najboljše zaposlitve razpoložljivih moči v dekaniji.
- f) Po § 19 pravil župnijskega sveta posreduje v primerih, ko med župnijskim predstojnikom in župnijskim svetom ni bilo moč doseči soglasja.

§ 3

V izpolnjevanju lastnih nalog stojé dekanijskemu svetu na voljo:

- a) strokovni odbori
- b) dekanijski dan.

II. Sestava

§ 4

1. Dekanijski svet sestavljajo dekan kot predsednik ozir. njegov namestnik ter — po velikosti dekanije — 4 do 14 voljenih članov; od teh naj bo polovica duhovnikov, polovica laikov. Dekanijski svet more z dvetretjinsko večino imenovati za člane osebe, ki mu pri izpolnjevanju njegovih nalog morejo pomagati s posebnim strokovnim znanjem ali s svojim poklicnim ozir. socialnim položajem. Število imenovanih članov ne sme presegati tretjine izvoljenih. Razmerje med številom duhovnikov in laikov naj ostane enako.
2. Poslovna doba dekanijskega sveta traja 6 let in preneha s sestavo novega dekanijskega sveta.
3. Ob izstopu članov naj se smiselno uporabljajo določila §§ 11 in 12 pravil župnijskega sveta.

III. VOLITVE

§ 5

1. Osem tednov pred volitvami pozove dekanijski svet župnijske svete, naj v dveh tednih sestavijo začasne volilne predloge po sledečih načelih:

- a) Za izvoljivost veljajo ista določila kot za ustroj farne skupnosti. Pri izbiri je upoštevati naloge, ki jih mora izpolnjevati dekanijski svet.
- b) Zato naj bodo zastopani v volilnem predlogu duhovniki in laiki, sposobni za referente oz. vodje strokovnih odborov, navedenih v § 19 in ki so pismeno izjavili, da so v primeru izvolitve pripravljeni prevzeti njim pripadajoče dolžnosti in naloge.

2. Po preteku roka sestavi dekanijski svet dokončni volilni predlog po pogostnosti imenovanj. Ta vsebuje dvakrat toliko kandidatov, kot je članov treba voliti v dekanijski svet; imena po abecednem redu imajo še navedbo rojstnih podatkov, poklic in naslov kandidatov.

Če ni bil vložen noben volilni predlog ali ni bilo imenovano dovoljno število kandidatov, dekanijski svet sestavi svoj lastni predlog, oz. predložene volilne predloge dopolni na dvojno število, kot je članov treba voliti v dekanijski svet.

Ta dokončni volilni predlog razpošlje dekanijski svet dva tedna pred volitvami župnijskim svetom obenem z vabilom na dekanijski dan.

3. Volitev sama se vrši pod vodstvom dekana in dveh laičnih prisednikov, ki štejeta glasove in nista volilna kandidata.

Volilno pravico imajo vsi navzoči člani župnijskega sveta.

Uporabljajo se uradne glasovnice, na katerih so kandidati po abecednem redu z navedbo starosti, poklica in bivališča.

Neveljavne so glasovnice, na katerih je s križcem zaznamovanih več imen, kot je treba voliti kandidatov, dalje tiste, na katerih ni križca nobeno ime, in na katerih ni mogoče jasno razbrati volje volilca.

O veljavnosti ali neveljavnosti dokončno odloča vodja volitve skupno z obema prisednikoma.

4. O volitvi je treba sestaviti zapisnik, ki ga podpišejo vodja volitve in oba prisednika. Vsebovati mora: dekanijo, kraj, datum, število navzočih aktivnih volilnih upravičencev, število članov, ki jih je treba izvoliti v dekanijski svet, število oddanih glasov, koliko od teh veljavnih, koliko neveljavnih, število glasov za posamezne kandidate in izid morebiti potrebne ožje volitve.

Izid volitve, sestavo dekanijskega sveta in imena članov predsedstva je treba sporočiti škofijskemu ordinarlatu.

5. Volitev prvega dekanijskega sveta izvedejo dekanijski delovni krožki. Pri tem se morajo držati določil tega paragrafa.

IV. Način dela

§ 6

Dekanijski svet se sestane dvakrat do štirikrat na leto k redni seji. Izredne seje skličejo, če jih škof, dekan ali predsedstvo smatra za potrebne ali jih zahteva vsaj tretjina članov dekanijskega sveta.

§ 7

Na sejo vabi predsednik ali njegov namestnik s pismenim vabilom, ki vsebuje kraj, čas in dnevni red seje, in sicer najmanj osem dni pred sejo. Le pri izrednih sejah sme biti krajši rok.

Dnevni red določi predsedstvo, po potrebi soglasno z referenti strokovnih odborov. Dodatne predloge k dnevnemu redu je treba predložiti ob začetku seje. O njihovem sprejemu ali odklonitvi je treba glasovati.

§ 8

Seje vodi predsednik. Če je predsednik zadržan ali to želi, jo vodi podpredsednik.

Seje, ki jih je odredil škof, vodi škofov pooblaščenec. Nima pa glasovalne pravice.

§ 9

Dekanijski svet je sklepčen, če je navzoča vsaj polovica njegovih članov. Ob nesklepčnosti more predsednik sklicati v osmih dneh izredno sejo, pri kateri sklepčnost ni odvisna od števila navzočih.

Predlog velja kot sprejet, če je glasovalo zanj več kot polovica navzočih volilnih upravičencev. Izvzeti so tisti primeri, za katere je po § 4 teh pravil izrecno potrebna dvetretjinska večina. Če kdo od navzočih predlaga, mora biti glasovanje tajno.

Osebe ali skupine, ki so v kaki zadevi prizadete, naj imajo pred sprejetjem sklepa možnost, da izrazijo svoje mnenje.

§ 10

V dekanijem svetu naj med dekanom in člani vlada načelo sodelovanja.

Če pride dekan do prepričanja, da mora uradno kakemu sklepu odreči svoj pristanek, je treba tisto točko dnevnega reda preložiti na prihodnjo sejo dekanijskega sveta in o njej ponovno razpravljati. Če na tej ponovni seji spet ne pride do soglasja, je zadevo s sejnimi zapisniki vred treba predložiti v odločitev pristojnemu Škofijskemu uradu za poravnave; izrečena mora biti najkasneje v treh mesecih.

§ 11

Sklepe in naročila mora dekanijski svet izročiti za to poverjenim v izvršitev.

Kolikor se sklepi nanašajo na splošne koristi, naj jih v primerni obliki objavijo.

§ 12

Zapisnik, ki ga sestavi zapisnikar, mora vsebovati kraj in čas seje, ugotovitev, da je bila pravilno sklicana, imena udeležencev, ugotovitev sklepčnosti, besedilo sklepov in izide glasovanj.

Zapisnikar in predsednik ga podpišeta, ga dostavita članom dekanijskega sveta in ga pri naslednji seji predložita v odobritev. Kot uradno listino ga je treba hraniti v dekanijem arhivu in predložiti ob vizitaciji, ki jo opravi vizitator v tej župniji s sedežem dekanije.

Ta določila veljajo tudi za sejne zapisnike predsedstva dekanijskega sveta.

§ 13

Vsi člani dekanijskega sveta svoje delo opravljajo kot častno službo.

V. Predsedstvo in njegove naloge

§ 14

Dekanijski svet se pod dekanovim vodstvom sestane v štirinajstih dneh po volitvah k svoji ustanovni seji, da izvoli svoje predsedstvo.

Predsednik tega predsedstva je dekan. Dekanijski svet izvoli iz svoje srede enega laika za podpredsednika, dalje zapisnikarja in po velikosti dekanije še nadaljnje člane, ki skupaj z dekanom tvorijo predsedstvo.

Volitev predsedstva se vrši tajno z uradnimi glasovnicami. Na glasovnici je s križcem zaznamovati toliko imen, kolikor članov predsedstva je treba voliti.

V prvem glasovanju je izvoljen, kdor dobi nad polovico glasov, ki odgovarja številu navzočih volilnih upravičencev.

V drugem glasovanju volijo kandidate z največ glasovi. Če je z enakim številom glasov več kandidatov, kot je treba voliti članov, odloča žreb.

§ 15

Predsedstvo ima naslednje naloge:

a) pripravlja seje dekanijskega sveta in sestavlja dnevni red;

- b) skrbi, da se izvedejo sprejeti sklepi;
 c) v osebi predsednika ali zastopnikov zastopa dekanijski svet na zunaj.

§ 16

Predsedstvo se shaja štirikrat na leto, poleg tega po potrebi. Sklepi se sprejemajo z navadno večino, navzoči pa morata biti najmanj dve tretjini članov predsedstva.

§ 17

Če pride dekan do prepričanja, da kakemu sklepu predsedstva mora uradno odreči svoj pristanek, je treba zadevo preložiti in jo na prihodnji seji predsedstva spet obravnavati. Če na tej ponovni seji spet ni mogoče doseči soglasja, predloži predsedstvo zadevo dekanijskemu svetu za odločitev.

§ 18

Pravico podpisovati za dekanijski svet imata predsednik in podpredsednik; če je ta zadržan, pa zapisnikar.

VI. Strokovni odbori

§ 19

Za opravljanje svojih nalog sestavi dekanijski svet strokovne odbore in imenuje posamezne referente.

Glede sestave in delovanja strokovnih odborov velja smiselno pravilnik župnijskega sveta, §§ 29 do 35.

VII. Razmerje do nadrejenih organov

§ 20

Celotno delovanje dekanijskega sveta nadzoruje in kontrolira škof oz. vizitator tiste župnije v dekaniji. To se vrši predvsem ob cerkveno-pravno predpisanih vizitacijah. Vizitator naj ob tej priložnosti povabi člane dekanijskega sveta, da mu poročajo.

§ 21

Škofijske smernice in sklepe Škofijskega sveta mora dekanijski svet upoštevati. Sklepi, ki jim nasprotujejo, so nični.

Sodelovanje z drugimi dekanijami (npr. v okviru dušnopastirskih območij) je treba gojiti.

4. DEKANIJSKI DAN

§ 22

Dekanijski dan je zborovanje vseh članov župnijskih svetov v dekaniji in članov dekanijskega sveta.

Dekanijski dan se vrši enkrat na leto, po možnosti v jeseni. Če le mogoče, naj traja ves dan, na vsak način pa dobrega pol dne. Ta dan služi — poleg nalogam navedenim v § 23 — tudi verski poglobitvi in dušnopastirskemu šolanju članov župnijskih in dekanijskih svetov, medsebojni izmenjavi misli in izkustev ter navezavi prijateljskih stikov. Sodbi dekanijskega sveta je prepuščeno, ali je povabiti k dekanijskemu dnevni tudi referente osrednjih cerkvenih ustanov.

V dvojezičnih dekanijah bo dekanijski dan dvojezičen, delovni krožki morejo razpravljati ločeno po jezikovnih skupinah.

§ 23

Dekanijski dan ima te naloge:

- a) voli dekanijski svet;
- b) posluša poročilo dekanijskega sveta o preteklem delovnem letu in zavzame do poročila svoje stališče;
- c) posvetuje se in sklepa o dušnopastirskem osnutku, ki ga je za prihodnje delovno leto predložil dekanijski svet;
- d) sam stavlja vprašanja in predloge dekanijskemu svetu.

§ 24

O času in dnevnem redu dekanijskega dneva odloča dekanijski svet. Sklicati ga mora dekan s pismenim vabilom, naslovljenim na vse predsednike župnijskih svetov najmanj 14 dni pred zborovanjem; vabilo mora vsebovati kraj, čas in dnevni red zborovanja.

§ 25

Dekanijski dan vodi dekan. Zapisnikar mora sestaviti zapisnik. Podpišeta ga dekan in zapisnikar ter ga dostavita vsem predsedstvom župnijskih svetov. Hraniti ga je treba na sedežu dekanije.

5. FINANCIRANJE

§ 26

Za financiranje stroškov, nastalih v zvezi z delovanjem dekanijskega sveta (prireditve dekanijskega dneva, povračila potnih stroškov in podobno) sestavi predsedstvo proračun in ga v mesecu oktobru predloži

v odobritev dekanijskemu svetu in nato pristojnemu škofijskemu uradu. Ta potem določi višino denarne pomoči.

6. PREHODNE DOLOČBE

§ 27

Dokler še ni dovolj izkustva o zmožnosti delovanja tako sestavljenih in razčlenjenih dekanijskih svetov, so dopustne kot poskus tudi oblike, ki se ne skladajo s §§ 4, 6, 14, 16 predvidenega pravilnika. Šele po ustreznih izkustveni dobi naj bi določili, od kdaj naprej je obvezna enotna oblika.

32. Pravilnik za Škofijski svet

0. UVOD

Mgr. dr. Janez Hornböck

Priporočilo, da se ustanovi Škofijski svet, je bilo v časovnem pogledu prvi sklep 2. Vatikanskega koncila o ustanavljanju novih škofijskih posvetovalnih kolegijev, izražen v dveh koncilskih odlokih: v odloku o pastirski službi škofov v Cerkvi in v odloku o misijonski dejavnosti Cerkve.

Odluk o pastirski službi škofov pravi: „Zelo je želeli, da se v vsaki škofiji ustanovi poseben pastoralni svet, kateremu predseduje krajevni škof sam; sestavljajo naj ga posebej izbrani kleriki, redovniki in laiki. Naloga tega sveta bo, da bo raziskoval, pretresal in delal praktične zaključke glede pastoralnega dela“ (čl. 27).

In odluk o misijonski dejavnosti pravi k temu: „Škof, ki je voditelj in središče apostolskega dela v škofiji, mora misijonsko dejavnost pospeševati, voditi in usklajevati, vendar tako, da bo zaščiten in spodbujena samostojnost tistih, ki pri tem sodelujejo... Za boljše uskladitev naj škof po možnosti ustanovi dušnopastirski svet, v katerem naj bodo po svojih odposlancih zastopani duhovniki škofije, redovniki in laiki“ (čl. 30).

Pravilnik za Škofijski svet krške škofije želi biti poskus reprezentativnega zastopstva koroških katoličanov. Ta gremij bo štel nekako 50 oseb. Predstavljati bi si ga mogli manjšega ali večjega. V prvem primeru bi ne predstavljal katoličanov škofije, v drugem pa bi ne mogel delovati vsled okornosti.

Rimski reskript za sinodo od 10. septembra 1970 pravi: „Število udeleženih laikov (neduhovnikov, vštevši redovnike in redovnice) niti v komisijah, niti na plenarnih sejah ne sme presegati števila duhovnikov.“ Za Škofijski svet tak predpis ne obstaja. Ker naj bi bil Škofijski svet nekaka trajna sinoda, je podkomisija predlagala, naj bi vsaj polovica članov bili duhovniki.

Člani Škofijskega sveta naj predstavljajo čim več katoličanov škofije. Poznali naj bi njih miselnost in želje ter uživali njihovo zaupanje. Zato pravilnik posebno poudarja volitev. Predvidenih je 27 izvoljenih članov, torej absolutna večina. Z razmeroma visokim številom izvoljenih je prebivalstvo škofije zadostno zastopano, zagotovljeno pa tudi učinkovito delovanje Škofijskega sveta v župnijah in dekanijah. Izvoljeni bodo na eni strani na Škofijskem svetu zadostno zastopali pastoralne probleme posameznih območij ter tako omogočali pravilno sklepanje, na drugi strani pa bodo v župnijah svojega območja te zaključke učinkovito zastopali in izvajali.

Kar zadeva strokovnjake, bodo — kolikor z volitvami niso bili pritegnjeni — službeno zadostno navzoči med zastopniki in delegiranci, imenovanimi in kooptiranimi. Nadalje jih je mogoče sprejeti v strokovne odbore, kakor tudi — v smislu § 11 Pravilnika — pritegniti k posvetovanjem Škofijskega sveta. Pričakovati je, da bo pri volitvah izglasovano tudi ustrezno število žen in mladostnikov. Drugače more mnogo tega izravnati njih imenovanje po škofu in kooptiranje po Škofijskem svetu.

Kar zadeva zastopstvo slovenske narodne skupine, so ravnali po ključu sinode. Predvidenih je 7 članov, 3 od teh uradno, 4 izvoljeni. Opozarjamo, da nismo naštevali naloga Škofijskega sveta; so namreč preobsežne, da bi mogli to storiti.

Odnos Škofijskega sveta do drugih svetov v škofiji, dekaniji in župniji kakor tudi do cerkvenih organizacij in apostolskih skupin je nakazan s splošno, a določno opombo, ki daje okvir Škofijskemu redu.

Nismo pustili neomenjenega odnosa med Škofijskim svetom in cerkvenimi uradi, gremiji ter ostalimi cerkvenimi ustanovami.

Slednjič je govor o odnosu Škofijskega sveta do škofa. Podoben je škofovemu odnosu do sinode. Škofijski svet je škofov svetovalni gremij. Upoštevati pa je treba, da pomeni odgovornostno poročanje in zavzemanje stališča ter še bolj strokovno svetovanje resnično soodgovornost s škofom v vodstvu škofije.

V vsem sklepanju, usmerjevanju in priporočanju bo Škofijski svet v prvi vrsti pazil na to, da v škofiji ne bo skušal graditi Cerkve po lastnih predstavah, tj. „svojo“ Cerkev, marveč Cerkev Kristusovo, ki bo „kot mesto na gori“ žarela edinole v lepoti in svetlobi resnice in mi-

losti Kristusa-Zenina, kakor luna zažari edino v luči sonca. Naj bi Škofijski svet videl svojo nalogo v koroški Cerkvi kot nevestin spremljevalec! Ženin, ki mu koroška Cerkev pripada, je Kristus.

1. ZAKON

I. Bistvo in naloge

§ 1

Škofijski svet krške škofije, ki zastopa katoličane vse škofije, je gremij, ki soodgovorno podpira škofa v njegovi službi, ki je odrešenjska služba Cerkve.

§ 2

Prvenstveno je njegova naloga, „da raziskuje, pretresa in dela praktične zaključke glede pastoralnega dela“ (koncilski odlok o pastirski službi škofov, člen 27).

Pri tem naj goji stike s sveti v škofiji (npr. z duhovniškim svetom, z redovniškim svetom), dekaniji in župniji kot tudi s cerkvenimi organizacijami in apostolskimi skupinami ter naj njihovo delo spodbuja in pospešuje, ohranjajoč njihovo samostojnost.

§ 3

Škofijski svet sklepa ter daje smernice in priporočila. Ko jih škof potrdi in so na primeren način objavljeni, postanejo pravno veljavni. Uradi, gremiji in druge ustanove so potem vezani na te sklepe. Če škof ne more dati svojega pristanka, bo to utemeljil, ako ga ne veže uradna tajnost.

Da bodo pravnoveljavni sklepi, smernice in priporočila javljeni zaradi izvedbe pristojnim uradom in uradnim mestom, za to skrbi generalni vikar po predhodnem dogovoru s predsedstvom Škofijskega sveta.

II. Sestava

§ 4

A. Škofijskemu svetu pripadajo škof in naslednji člani:

1. U r a d n i :

- generalni vikar,
- kancler kot zastopnik ordinariata,
- vodja Dušnopastirskega urada,
- vodja Slovenskega oddelka dušnopastirskega urada,

- vodja Karitativnega urada,
- vodja Šolskega urada,
- ravnatelj Škofijske finančne zbornice,
- predsednik Škofijskega odbora Katoliške akcije,
- vodja Slovenskega katoliškega delovnega odbora Katoliške akcije,
- tajnik Škofijskega sveta.

2. Delegirani zastopniki:

- zastopnik Duhovniškega sveta,
- pet laičkih zastopnikov organiziranega apostolata, v škofiji (med njimi dve ženi in dva zastopnika mladine), —
- dva zastopnika Slovenskega dušnopastirskega odbora, in sicer en duhovnik in en laik.

3. Izvoljeni zastopniki:

- po en samostojen dušni pastir in po en laik iz volilnih okrožij I do VII,
- trije zastopniki volilnega okrožja VIII (en samostojen dušni pastir in dva laika, od teh po možnosti ena žena),
- dva zastopnika slovenske narodne skupine (en samostojen dušni pastir in en laik),
- trije zastopniki kaplanov (med njimi en Slovenec),
- zastopnik glavnopoklicnih veroučiteljev-duhovnikov in vzgojiteljev,
- zastopnik laičnih veroučiteljev,
- zastopnica dušnopastirskih pomočnic,
- dva zastopnika redov in kongregacij (redovnik in redovnica).

4. Imenovani člani:

- največ tri osebe, ki jih imenuje škof,
- največ tri osebe, ki jih kooptira škofijski svet.

B. Uradni člani morejo poslati polnopravnega zastopnika, če so sami zadržani.

Za vsakega delegata in za vsakega izvoljenega zastopnika je treba istočasno delegirati oziroma izvoliti namestnika, ki ga zastopa v primeru zadržanosti. Zadržani zastopnik mora sam obvestiti svojega namestnika in pravočasno svojo zadržanost javiti enemu izmed predsednikov oziroma podpredsednikov.

C. Število duhovnikov v Škofijskem svetu mora znašati vsaj polovico celotnega števila njegovih članov.

III. Način dela

§ 5

Škofijskemu svetu predseduje škof. Škof more izročiti vodstvo tudi poslovodečemu predsedniku ali enemu izmed podpredsednikov. Poslovodeči predsednik je generalni vikar. Dva podpredsednika, od katerih mora biti vsaj eden laik, izvoli Škofijski svet za dobo svojega poslovanja na svoji sestavni seji v tajnih volitvah.

§ 6

Škofijski svet se sestaja vsaj dvakrat na leto. Poleg tega se sklicujejo seje, če škof ali predsedstvo misli, da so potrebne, ali če jih zahteva vsaj tretjina članov Škofijskega sveta.

§ 7

Seje škofijskega sveta so javne. Lahko pa se s posebnim sklepom javnost izključi. Seje je treba pravočasno javiti na primeren način.

§ 8

K sejam vabi predsednik ali poslovodeči predsednik pismeno en mesec pred sejo, z navedbo kraja, časa in dnevnega reda. Iz važnih vzrokov more biti ta rok krajši. Dnevni red določi predsedstvo. Predloge za spremembo ali dopolnitev dnevnega reda je treba vložiti ob začetku seje. O njihovem upoštevanju se glasuje.

§ 9

Škofijski svet je sklepčen, če sta navzoči vsaj dve tretjini njegovih članov oziroma namestnikov in vsaj en vodja seje (predsednik, poslovodeči predsednik ali eden od podpredsednikov).

§ 10

Predlog je sprejet, oziroma oseba je izvoljena, če je več kot polovica navzočih glasovalnih upravičencev glasovalo zanj oz. zanjo, razen v primeru, ko je po § 14 potrebna dvetretjinska večina.

Na predlog mora biti glasovanje tajno. Volitev mora biti tajna. Osebe ali skupine, ki so v kaki zadevi prizadete, morajo pred sprejemom sklepa oziroma pred glasovanjem imeti priliko, da izrazijo svoje stališče.

§ 11

Uradne škofijske predstavnike je treba k obravnavi zadev njihovega področja povabiti na sejo, kjer imajo posvetovalni glas. Prav tako je

mogoče pritegniti strokovnjake s posvetovalnim glasom k obravnavanju določenih vprašanj. O tem odloča predsedstvo Škofijskega sveta.

§ 12

Vsak član Škofijskega sveta more s štirimi drugimi člani predlagati nove točke dnevnega reda na seji.

§ 13

Za Škofijski svet podpisujeta in ga na zunaj zastopata poslovodeči predsednik skupno z enim od podpredsednikov.

§ 14

Z dvetretjinsko večino odloči Škofijski svet:

- a) spremembe pravilnika,
- b) poslovnik zase in za svoje predsedstvo,
- c) kooptacijo članov po § 4, odst. 4,
- d) lastni razpust,
- e) morebitno podaljšanje svoje prve delovne dobe po § 22.

IV. Predsedstvo in njegove naloge

§ 15

Škofijski svet ima predsedstvo, ki ga sestavljajo:

- a) poslovodeči predsednik in oba njegova zastopnika;
- b) štirje nadaljnji člani, ki jih Škofijski svet analogno s § 23 pravilnika o župnijskih svetih izvoli iz svoje srede. Med člani predsedstva, navedenimi pod a) in b), morajo biti trije duhovniki, ena žena in en Slovenec);
- c) tajnik Škofijskega sveta.

§ 16

V delokrog predsedstva spada zlasti:

- a) priprava sej Škofijskega sveta in sestava dnevnega reda, po možnosti ob sodelovanju z vodji strokovnih odborov;
- b) skupno z generalnim vikarjem skrb za izvedbo sklepov Škofijskega sveta po § 3, odst. 2;
- c) reševanje tekočih zadev;
- d) koordinacija dela odborov in delovnih krožkov;

- e) stiki s konzistorijem, Duhovniškim svetom in drugimi gremiji, da se v težavnih in spornih vprašanjih najde rešitev;
f) odločitve glede pritezanja strokovnjakov.

§ 17

Način dela:

Predsedstvo po potrebi sklicuje poslovodeči predsednik, ob njegovi zadržanosti pa eden njegovih namestnikov.

Načeluje mu ali škof ali pa poslovodeči predsednik, oz. eden njegovih namestnikov.

V. Tajništvo

§ 18

Tajnika za Škofijski svet mora imenovati škof na predlog predsedstva. Škofijski svet sam pa odloči, ali mu je tajništvo potrebno, ter izda v tem primeru potrebna določila.

VI. Odbori in delovni krožki

§ 19

Škofijski svet mora imenovati strokovne, delovne in študijske odbore, ki jih je sklenila sinoda. Pa tudi sam more imenovati stalne odbore, za posebne naloge pa začasne delovne krožke. Vsem odborom lahko pripadajo tudi osebe, ki niso člani Škofijskega sveta. Škofijski svet pa mora v odboru zastopati vsaj en član.

Odbori in delovni krožki prenehajo, ko Škofijskemu svetu poteče delovna doba.

Odborom in delovnim krožkom mora škofijski svet izdelati smernice in enoten poslovnik dela.

VII. Volilni red

§ 20

Osrednja sinodalna komisija, za poznejše volitve pa Škofijski svet, škofu predlaga člane za volilno komisijo, ki jo imenuje. Ta volilna komisija izvede volitve v okviru naslednjega volilnega reda:

1. Škofija se razdeli v naslednja volilna okrožja, ki pa ne odločajo bodoče krajevne razdelitve v škofiji:

Volilno okrožje I:	dekanija CELOVEC-MESTO	
Volilno okrožje II:	CELOVEC-DEŽELA z dekanijami	Celovec-dežela Borovlje Feldkirchen
Volilno okrožje III:	ŠT. VID OB GLINI z dekanijami	Št. Vid Krappfeld Gurktal Breže
Volilno okrožje IV:	VELIKOVEC z dekanijami	Velikovec Tinje Dobrla vas Pliberk
Volilno okrožje V:	WOLFSBERG z dekanijami	Wolfsberg Bad St. Leonhard St. Andraž
Volilno okrožje VI:	dekanija BELJAK-MESTO	
Volilno okrožje VII:	BELJAK-DEŽELA z dekanijami	Beljak-dežela Rožek Šmohor Kötschach
Volilno okrožje VIII:	SPITTAL OB DRAVI z dekanijami	Spittal Millstatt Gmünd Obervellach Greifenburg

2. Pasivno volilno pravico v Škofijski svet imajo kandidati,

- ki imajo po § 6 pravilnika za župnijske svete aktivno volilno pravico;
- ki so polnovredni člani cerkvene skupnosti;
- ko so voljni in zmožni izpolnjevati naloge in dolžnosti v Škofijskem svetu;

d) ki so za volitev pravilno predlagani in so pisмено sprejeli kandidato.

3. Pri volitvi prvega Škofijskega sveta izvajajo aktivno volilno pravico izvoljeni sinodali in dekani lastnega volilnega okrožja. Sinodali-duhovniki in sinodali-laiki skupno volijo svoje zastopnike.

Škofijska volilna komisija poveri enemu izmed dekanov v okrožju, da sinodale pisмено pozove k volitvi. Za izvedbo dá tudi smernice po smislu določil župnijskega in dekanijskega pravilnika.

4. Pri poznejših volitvah imajo člani dekanijskih svetov volilno pravico v svojih volilnih okrožjih, kolikor ne volijo v svoji lastni kategorialni skupini. Vse drugo naj določa volilni red, ki ga sklène Škofijski svet.

5. Ob pripravi volitve mora vollna komisija opozoriti, da je takó pri predlaganju kandidatov kakor tudi namestniških članov misliti na možno imenovanje žensk in mladostnikov.

6. Kolikor med izvoljenimi člani Škofijskega sveta v volilnih okrožjih nista vsaj po en duhovnik in en laik iz slovenske narodne skupnosti, izvolijo volilni upravičenci in slovenske narodne skupine analogno svojega zastopnika, ki je doslej manjkal.

7. Škofijska volilna komisija mora poskrbeti, da svoje zastopnike izvolijo kaplani, glavnopoklicni veroučitelji-duhovniki in vzgojitelji, laiški veroučitelji, dušnopastirske pomočnice ter redovi in kongregacije.

8. Za vsakega izvoljenega zastopnika je treba na enak način izvoliti namestnika.

9. Vsak volivec more voliti samo v lastnem volilnem okrožju ali v eni volilni kategoriji.

10. Celotne volitve morajo biti tajne.

11. Izvoljen je, kdor dobi nad polovico oddanih glasov. Glasovati je treba tako dolgo, da eden kandidatov dobi potrebno število glasov.

12. Volitev mora potrditi škof.

VIII. Sestava in poslovna doba

§ 21

Ustanovno sejo Škofijskega sveta skliče škof pisмено najkasneje dva meseca po potrjenju volilnega izida.

§ 22

Poslovna doba Škofijskega sveta traja šest let. Nove volitve se morajo časovno izvršiti tako, da se novi Škofijski svet more konstituirati naj-

kasneje mesec dni po preteku poslovne dobe starega Škofijskega sveta. Če škof predčasno razpusti Škofijski svet ali če ta sam sklène svoj razpust, je treba za sestavo novega Škofijskega sveta poskrbeti vsaj v štirih mesecih. Dotedanji Škofijski svet in njegovi odbori poslujejo vse do sestave novega.

Prvi Škofijski svet postavijo najprej za dve leti. S sklepom dvetretjinske večine pa more poslovno dobo podaljšati do polne, to je največ skupno šest let.

§ 23

Članstvo v Škofijskem svetu preneha:

- a) s smrtjo,
- b) z odloženim mandatom po pisмени izjavi, katere prejem potrdi predsedstvo,
- c) z odhodom s službenega mesta ali iz volilne skupnosti,
- d) z objavo razlogov izključitve, ki jih določa poslovnik,
- e) s škofovo osebno odločitvijo.

Delegiranega ali izvoljenega člana nadomesti do konca poslovne dobe njegov namestnik na isti način kakor ob začetku poslovne dobe tega sveta.

§ 24

Člani Škofijskega sveta se obvezno udeležujejo sej. Njihovo delo ni plačano; stroške dobijo na prošnjo povrnjene.

2. ZAKON

Škofijski svet prejme ukaz, da po smernicah avstrijske škofovske konference čimprej sestavi škofijski pravilnik. Ta naj predvsem vsebuje:

- a) vse škofijske ustanove in gremije po njihovem krajevnem in funkcionalnem redu, po nalogah, pristojnosti in oblikah sodelovanja;
- b) pravna sredstva in pristojne instance ob izpodbijanju odločitev;
- c) ustanovitev oziroma razširitev urada za poravnavo in potrebnih nadzorstvenih instanc.

3. ZAKON

Škofijski svet prejme naročilo, da po svoji sestavi nemudoma obravnava vse one predloge in ostale točke 3. zasedanja sinodalnega zbora, ki jih tedaj niso mogli ali so jih le delno zaključili.

33. Sožitje Nemcev in Slovencev v koroški Cerkvi

0.1 UVOD

Dr. Ernst Waldstein

Skupni dokument — skupna odgovornost

Upamo, da pričujoča predloga nakazuje možno pot: Kolikor znano, je prvi dokument, ki so ga k vprašanju južne Koroške izdelali skupno Nemci in Slovenci. S pristankom sinodalov in s tem, da jo je škof sprejel, je postala ne le škofijski zakon, temveč tudi nemško-slovenski sporazum, zveza, ki naj bi se kristjani obeh narodov zanjo čutili skupno odgovorne, da se splošno uveljavi.

Trajno rešitev bo mogoče najti le, ako vsaka narodna skupina iz lastne soodgovornosti pri sebi skrbi za pravo mero in red. Zakone in določbe je sicer mogoče izvajati; važnejše pa je, da prizadeti vedno tudi notranje na to pristanejo, kar more priti nazadnje le iz lastne soodgovornosti.

Skupno uresničevanje

Ta pripravljenost za skupno uresničevanje pa bo tudi samo tedaj nosila sadove,

- če se obe strani skušata vživljati druga v drugo;
- če sta pripravljene za medsebojno zблиževanje;
- če sta pripravljene druga z drugo potrpeti ter kljub neizbežnim udarcem vztrajno nadaljujeta pot, četudi jih srečuje nerazumevanje in nezaupanje.

Kaj problem vnaprej otežkoča?

Izredno veliko stvari že vnaprej obremenjuje problem:

- osebne bridke izkušnje;
- stojimo si v frontah nasproti, tako močno vezani v solidarnosti s svojim sosedom, da ne najdemo zveze z „nasprotnikom“, tudi če je včasih iz iste družine;
- o tem nasprotniku imamo čisto fiksne negativne predstave in smo prepričani, da je pravica samo na naši strani;
- tukaj in tam so ljudje, o katerih moremo malone reči, da bi jim bilo ljubše, če bi do mirnega sožitja ne prišlo;
- Slednjič se pač vsi vedno nagibamo k posploševanju; govorimo o „teh“ Slovencih in „teh“ Nemcih ter tako jemljemo pogum njim, ki jim je sporazum srčna zadeva.

Ta ogromna obremenitev problema naravno vedno spet in spet vzbuja emocije, in tem emocijam je lastno, da jih ni moč vedno kontrolirati — ne pozitivno, še mnogo manj pa negativno usmerjene.

Zakoni ne pomagajo proti emocijam

Vsemu temu problemu torej ni mogoče odpomoči zgolj z zakoni in predpisi; duh medsebojnega občevanja mora postati drugačen. Tudi v cerkvenih krogih — tako pri nemških kakor pri slovenskih predstavnikih — naletimo pogosto na mnenje, da bi tu samo jasni, nedvoumni zakoni mogli zagotoviti mir in red; predpostavljati smemo, da so si pri tem predstave o vsebini teh zakonov povsem nasprotne!

Spremeniti ozračje

Z zakoni torej ni mogoče ničesar opraviti, temveč bomo morali predvsem začeti raje s tem, da zboljšamo sožitveno ozračje — sicer s podporo in pospeševanjem od zgoraj, toda oblikujoč na osnovi, v župnijah, v vsaki skupini, kjer se srečujejo Nemci in Slovenci.

Tu bomo morali gojiti dialog z drugo narodno skupino, pa tudi predvsem z ljudmi lastne narodne skupnosti, ki imajo upravičene ali dozdevne ugovore. Kjer pa nasprotujočih si mnenj ni mogoče odpraviti na mestu, naj prične delovati paritetični sistem posredujočih in pomirjujočih instanc.

Dvojezični prostor

V predlogi bomo zaman iskali stvari, ki so nekaterim važne, da, odločilne.

Ne vsebuje nikake določitve glede dvojezičnega prostora in nobene izjave, katere župnije naj veljajo za dvojezične.

Tukaj je treba zavzeti tudi povsem jasno stališče do trditve v nekaterih razglasih zadnjega časa: Nikdar nismo trdili, da bi za Cerkev bile vse južnokoroške župnije dvojezične. Meje dvojezičnega območja so se — kot znano — v preteklih desetletjih premaknile proti jugu in jih tudi danes ne moremo določiti za večne čase. Znotraj teh območij se Nemci in Slovenci naseljujejo raztreseno, torej brez večjih zaokroženih območij naseljevanja.

Ugotavljanje medsebojnega razmerja narodnih skupin

Predloga tudi ne vsebuje pravila, ki bi slonelo na ugotovljenem odnosu med večino in manjšino. Zakaj? Ker je objektivno ugotavljanje izredno težavno, in to ne samo, ker je težko ugotoviti, v koliki meri se

narodni skupini udeležujeta vsakokratnih cerkvenih prireditvev. Slovenska narodna skupina slabi vsled postopne asimilacije, ki ima mnogotere vzroke. Ta asimilacija pa se ne vrši z enkratno odločitvijo, kakor npr. optacija (kot so se Južni Tiroinci morali odločiti za to, ali hočejo pripadati Mussolinijevi Italiji ali pa Hitlerjevemu Rajhu). Asimilacija poteka po mnogih malih korakih, ki prizadetemu kot takšni pogosto sploh ne prodro v zavest. Včasih poedinec ni povsem gotov, ali naj bi se imel še za Slovence ali vindišarja ali pa že za Nemca; njegova odločitev utegne zaviseti od številnih kriterijev:

- od priznavanja lastne narodnosti ali
- od priznavanja k lastni narodni skupini, kar ni nujno eno in isto;
- od jezika, v katerem govori s svojimi starši ali z otroki (tudi tu jezik ni nujno eden in isti), ali
- od jezika, v katerem govori s sosedi ali s tovariši pri delu ali v gostilni, ali
- od jezika, v katerem misli ali moli ali preklinja . . .

Na tej asimilacijski stopnji se bo tudi različno odločal: glede na okolnosti ali na osebe, ki ga vprašujejo o tem. Na tej stopnji ga pa tudi brez njegove lastne odločitve more ena stran imeti še za Slovence, druga pa že za Nemca.

Za cerkveno območje ni tu tako zelo važno narodno priznavanje, marveč gre za jezikovne zahteve v pastoralnem delu. Za reševanje jezikovnih problemov v cerkvenem območju bo neizogibno potrebno navezovati gotova pričakovanja na vest posameznikov in na njihovo sposobnost za dialog. Če so v neki župniji znatne jezikovne manjšine, bomo morali vse storiti, da jih ustrezno upoštevamo, vseeno, ali je manjšina slovenska ali nemška. Skrajne zahteve najmanjših skupin pa nasprotujejo duhu spoštovanja drugega, zopet vseeno, govori ta skupina nemško ali slovensko. Potreben bo medsebojni pogovor v župnijah, da najdemo pravo sredo. Poznamo celo vrsto župnij, kjer to že danes z najboljšim uspehom delajo.

Slovensko zastopstvo

Poglavje o slovenskem zastopstvu je tu pa tam vodilo do nesporazumljenj. Tu je treba najprej razlikovati dvoje:

1. **Slovenski pastoralni odbor**, ki naj podobno že odobrenim župnijskim, dekanijskim in škofijskim svetom predstavlja reprezentativno zastopstvo Slovencev. Ta pastoralni odbor naj bi na eni strani mnenja in želje Slovencev s pomočjo razgovora in demokracije poenotoval, formuliral in dalje sporočal; na drugi strani bo moral ta pastoralni odbor — enako kot tudi drugi sveti — storjene sklepe zastopati in iz-

vajati na lastnem področju, tudi če je eden ali drugi od članov bil drugačnega mnenja.

2. Poleg Slovenskega pastoralnega odbora predvideva predloga **slovensko zastopstvo** pri škofu in pri ordinariatu. Mišljeno je, da naj bo med soodgovornim gremijem Slovenskega pastoralnega odbora na eni strani in škofom oz. ordinariatom na drugi strani posredujoča oseba, ki jo slovensko zastopstvo predlaga in škof imenuje, torej uživa zaupanje **obeh**. Ta oseba mora na eni strani zastopati pri škofiji slovenske zadeve, na drugi strani pa tudi ukrepe škofije pri lastni narodni skupini, kar nedvomno nikakor ni zavidljiva naloga!

Slovensko zastopstvo v tej svoji dvojni obliki — kot reprezentativni gremij na eni strani in kot posredujoča oseba, ki ji zaupata oba kontrahenta, na drugi strani — bo tako udeleženo pri skupni odgovornosti za celotno škofijo.

Bodočnost bo pokazala, če predloga nudi možno pot, da se v južni Koroški ozračje spremeni na bolje, in ali more iz tega duha sožitje kristjanov nemške in slovenske govorice postati bolj harmonično. Kdor pa nanjo pristane — Nemec ali Slovenec — mora biti hkrati pripravljen, da prevzame nase tudi osebne posledice: pomagati na lastnem področju z vsemi razpoložljivimi sposobnostmi in možnostmi aktivno ustvarjati duha tega dogovora!

0.2 UVOD

Dr. Valentin Inzko

Nad tisoč let bivajo v tej deželi Nemci in Slovenci drug ob drugem. Skozi stoletja je bila usoda Slovencev z avstrijskimi narodi tesno povezana. Po razsulu avstro-ogrske monarhije so znotraj avstrijskih mejá ostali le drobci nenemško govorečih narodov, tako na Gradiščanskem in na Koroškem. Medtem ko gradiščansko deželo poleg nemško govorečega prebivalstva kulturno in duhovno bogati hrvaška in ogrska narodna skupina, oblikujejo duhovni obraz Koroške Nemci in Slovenci.

Dogodki po 1918 pa so ta dva naroda močno razdvojili. Narodna nasprotja so rodila nezaupanje, ki sega prav v sedanost. Tudi sodelovanju na cerkvenem področju je neredko manjkala vnema, pripravljenost, da drugemu narodnemu delu zavestno v ljubezni in zaupanju stojimo ob strani.

Koroška škofijska sinoda naj bi tu izvedla spremembo. Naj je politično življenje še tako razburkano, naj so stališča obeh narodnih skupin dozdevno še tako nepremostljiva, na cerkvenem področju bi spričo

takšnega položaja ne smeli podobno zapasti pesimizmu in stagnaciji. Tu je morala prevladovati vera v dobro, ki je v človeku. Potrebno je bilo, da smo na tem nadvse važnem družbenem področju položili duhovne temelje za sožitje obeh narodnih skupin v deželi. Te sedaj vsebuje besedilo sinodalne predloge o „Sožitju Nemcev in Slovencev v koroški Cerkvi“.

Že naslov predloge izraža, da je sožitje obeh narodnih skupin postavljeno v ospredje sinodalne predloge. Ta ideja naj postane skupna dobrina vseh katoličanov koroške dežele. Da bo to mogoče, bi vsekakor bilo potrebno duhovno zadržanje, ki ga danes na političnem polju dežele le redko srečamo. Tam še vedno govoré o „prastrahu“: na nemški strani o možnosti, da Jugoslovani ponovno zasedejo južno Koroško, na slovenski strani, da Nemci ne zasledujejo drugega cilja kot popolno germanizacijo slovenskega narodnega življa.

Čutijo se še tudi rane medvojne in povojne dobe. Med drugo svetovno vojno v času nacizma so bile izseljene slovenske družine, država je prepovedala uporabo slovenščine v cerkvi, šoli in javnem življenju. Po zaključku druge svetovne vojne je Jugoslavija kratko zasedla južno Koroško in v teku teh dogajanj so jugoslovanske partizanske enote odvezle nemško govoreče in nemško misleče južne Korošce.

Brez dvoma je bilo po 1945 nekaj dobrih in deloma uspešnih nastavkov, da bi nasprotja odpravili. Spor zaradi krajevnih napisov l. 1972 pa je znova pokazal, kako trdno so zasidrane nacionalne fronte na Koroškem. Temu spornemu položaju se koroška sinoda ni smela in tudi ni mogla izogniti. Spričo tega, kar ločuje, je morala sedaj na cerkvenem polju postaviti v središče to, kar zedinjuje. In če sem prej govoril o spremembi v duhovnem zadržanju, tedaj v tem smislu, da sinodalna predloga o „Sožitju med Nemci in Slovenci v koroški cerkvi“ v uvodu izrecno govori o tem, da obstoja dveh narodnih skupin v deželi ni čutiti kot obremenitev, marveč kot znamenje pestrosti v stvarstvu. Govori o hvaležni nalogi, „v duhu krščanske ljubezni do bližnjega, voditi oba naroda do boljšega medsebojnega razumevanja in s tem do dejavnega sožitja“.

V tem duhu je treba sedaj kristjane na Koroškem povezovati med seboj ne le znotraj cerkvenega, marveč na celotnem družbenem področju dežele

1. UVOD

1.1 Dejstvo, da v škofiji Krka-Celovec stoletja živé Nemci in Slovenci, je za nas dokaz mnogovrstnosti stvarstva in živa zgodovinska danost, zato hvaležno prevzamemo nalogo kristjanov na Koroškem, da oba ta naroda vodimo k boljšemu vzajemnemu

razumevanju in s tem dejansko prispevamo k sožitju v duhu krščanske bratske ljubezni.

1.2 Sožitje obeh narodov v koroški Cerkvi se bo le tedaj razvijalo v krščanskem duhu, če bo vsakdo spoštoval pravico drugega, če bo drugemu zaupal in če bo ljubil v dejanju.

2. SPLOŠNO

2.1 Pravila

2.11 Drugi vatikanski koncil pravi v pastoralni konstituciji o „Cerkvi v sedanjem svetu“, čl. 40:

„Cerkev torej pri uresničevanju svojega odrešitvenega cilja ne le posreduje človeku delež božjega življenja, ampak na neki način tudi razliva na ves svet tisto luč, ki jo izžareva to božje življenje. To drugo izvršuje Cerkev najbolj s tem, da ozdravlja in dviga dostojanstvo človeške osebe, da utrjuje povezanost človeške družbe in da vsakdanjo dejavnost ljudi prepaja z globljim smislom in pomenom. Cerkev veruje, da more po svojih udih in po svojem celotnem občestvu prispevati k temu, da bi družina ljudi in zgodovina te družine postali bolj zares človeški.“

2.12 Ista konstitucija pravi v čl. 56: „Človeška kultura se mora danes razvijati tako, da bo v pravem redu izoblikovala človeško osebnost v njeni celotnosti in da bo ljudem pomagala pri nalogah, h katerih spolnjevanju so poklicani vsi, posebno pa še kristjani, bratsko povezani v eni sami človeški družini.“

2.13 Tudi za Cerkev velja, kar ista konstitucija v čl. 59 ugotavlja glede svetne oblasti:

„Ni naloga javne oblasti, da bi določala poseben značaj oblik človeške kulture, marveč ta, da zagotovi ugodne pogoje in sredstva za napredek kulturnega življenja pri vseh, tudi pri narodnih manjšinah. Zato je predvsem treba paziti na to, da bi kultura, odvrnjena od njenega lastnega namena, ne bila primorana služiti političnim ali gospodarskim silam.“

2.14 Nemški in slovenski člani farne skupnosti naj se zavedajo, da njihova župnija, njihova dekanija in njihova škofija pripada eni in isti Cerkvi. Da postanejo vidne v njihovi krščanski eksistenci skupne naloge, naj pomagajo odstranjevati v svojem življenjskem okolju, kar ločuje, pospeševati pa, kar je skupno.

2.15 Niti miselnost proporca niti zgolj dovoljevanje, marveč edinole skupno prizadevanje celotne cerkvene občine ob bratskem

- upoštevanju potreb bližnjega bo omogočalo doživetje in dokaz enotnosti obeh narodnih skupin v Kristusu.
- 2.16 Versko življenje bomo v župnijah dvojezičnega ozemlja obnovili edino s sodelovanjem vseh vernikov obeh narodnih skupin. Krščanska ljubezen in pravičnost terjata, da spoštujemo govornico bližnjega. Zato je treba uporabo obeh deželnih jezikov koordinirati v oznanjevanju, liturgiji in dejavnosti pastoralnih svetov. Zato mora biti zagotovljena jezikovna usposobljenost nosilca oznanjevanja in liturgije.
- 2.17 Uporabe obeh jezikov v dvojezičnih predelih naše škofije ni mogoče urediti splošno veljavno, ker je številčno razmerje narodnih skupin v vsaki farni skupnosti drugačno.
- Cerkev pa mora skrbeti, da ne bo religija podrejena narodnim ciljem, ker bi tako izgubljala na vrednosti.
- V skrbi za Cerkev odtujene naj se uporablja jezik, ki mu prizadeji dajejo prednost.
- 2.18 Ker v obeh narodnih skupinah živijo ljudje, ki zaradi bolečih osebnih izkustev, iz idejnih razlogov, vsled predsodkov ali iz kakršnih koli drugih vzrokov niso še pripravljeni za sodelovanje, naj se najprej zbirajo oni, ki so pripravljeni za sporazumno delo, da bodo skupno delovali v okviru Cerkve. One pa, ki še niso tako daleč, naj z ljubeznijo in potrpljenjem pridobivajo za to, k čemur je pozvana celotna farna družina.
- 2.19 V pastoralni konstituciji 2. Vatikanskega koncila Cerkev izrecno izjavlja, da je pripravljena sodelovati pri reševanju družbenih vprašanj v svetu. Zato se Cerkev na Koroškem odločno poteguje za pravično reševanje vseh vprašanj, ki zadevajo obe narodni skupini v deželi.

2.2 Sklepi

2.2.1 Zakon

Vsi cerkveni uradi, ustanove in organizacije ter njihovi uradni predstavniki in funkcionarji naj skrbé, da bo na cerkvenem področju iz duha krščanske ljubezni do bližnjega vsakemu človeku dvojezičnega ozemlja mogoče uporabljati svoj jezik.

2.2.2 Zakon

V dvojezičnih župnijah škofije naj opravljajo dušno pastirstvo duhovniki, ki obvladajo oba jezika. To je treba ugotoviti na podlagi imenskega seznama, ki ga je izdal ordinariat in je priključen predlogi. Cerkevna oblast naj imenovanim ob nameščanju dá

navodila za ravnanje, da se bodo mogli seznaniti s problemi in bodo zamogli po najboljših močeh prispevati k sporazumevanju in sodelovanju narodnih skupin.

Jezikovnega lica kake župnije ali dekanije za cerkveno območje odgovorne osebe ali gremiji ne smejo niti namenoma niti iz popuščanja spreminjati v to ali ono smer.

Pojasnilo:

1. Sedaj delujejo na dvojezičnih župnijah dušni pastirji, katerih oni nimajo izpitov iz slovenščine, drugi ne iz nemščine. Tem dušnim pastirjem ne bo treba opravljati dodatnih jezikovnih izpitov.

2. Za duhovnike, katerih zadostno znanje jezika ni uradno znano ali dokazano s pričevali, naj za bodoče veljajo naslednje smernice: imenovati je treba izpitno komisijo sinodalnih ali posinodalnih izpraševalcev, sestavljeno tako, da bo zadovoljevalo obe narodni skupini v škofiji, in zmožno stvarnega ter dušnopastirsko pametnega in pravnega odločanja. Pred to komisijo morajo opraviti izpit o jezikovni usposobljenosti oni duhovniki, ki jim je potreben izpit iz slovenščine, ter oni, ki jim je potreben izpit iz nemščine — ker se pripravljajo na dušnopastirsko delovanje v dvojezičnem področju.

Norme glede usposobljenosti so za oba dela enake:

a) ustrezno obvladanje vsakokratnega drugega jezika v besedi in pisavi;

b) ustrezna dušnopastirska praksa v pridiganju, poučevanju verouka in spovedovanju v zadevnem jeziku;

c) ustrezno modro in stvarno zadržanje pri dušnopastirskem oskrbovanju vernikov obeh jezikovnih skupin, torej pastoralna usmerjenost, iz katere verniki obeh jezikovnih skupin razvidijo enako ljubezen in enako zanimanje za svoj jezik. Ob takšni usmerjenosti bodo verniki spregledali tudi jezikovne pomanjkljivosti in jim jih ne bodo oponašali.

2.2.3 Zakon

Bogoslovci naše škofije naj se med svojim šolanjem seznanijo z vprašanji in nalogami v dvojezičnem ozemlju. Med šolanjem naj imajo tudi priložnost, da se bolje priučijo vsakokratnemu drugemu jeziku.

2.2.4 Zakon

V dvojezičnih župnijah naj bodo župnijska pisma, red božjih služb in oznanila i. p. v obeh jezikih. Župnijski uradi naj dobijo na razpolago tudi dvojezične obrazce, predvsem za poročne zapiske.

3. LITURGIČNO PODROČJE

3.1 Pravila

3.11 Ljudski jezik je v liturgijo vpeljan zato, da pri vseh dosežemo boljše razumevanje, lažje sodelovanje in boljši dostop do Kristusovega oznanila.

Iz tega se za dvojezične župnije porajajo posebne naloge.

Načeloma naj se upoštevajo v liturgiji versko utemeljene jezikovne želje navzočih faranov.

3.12 Ker je liturgija občestveno dejanje, se je načeloma truditi za zadržanje, iz katerega se poraja želja po skupnem liturgičnem slavlju z uporabo obeh jezikov. — Ne da bi to načelo utrpelo škodo, je mogoče ustreči utemeljeni želji po liturgičnem slavlju le v enem jeziku tudi na dvojezičnem ozemlju.

3.13 Pri vseh liturgičnih opravilih na dvojezičnem področju naj je skupno obhajanje v ospredju in naj se upoštevajo upravičeni interesi obeh narodnih skupin.

Če pa navzlic prizadevanju ni mogoče najti rešitve, lahko služi latinščina tudi za bodoče kot zedinjujoči element.*

P o j a s n i l o :

Barantanje za „pravičen“ delež obeh jezikov v podrobnosti ne ustreza dostojanstvu liturgičnih opravil.

3.2 Sklepi

3.21 Zakon

Predvsem obhajanje glavnih cerkvenih praznikov (Božič, Velika noč, itd.) naj bo praznovanje vse farne skupnosti.

3.22 Poziv

V znak skupnosti naj vsak vernik poskuša sodelovati tudi pri molitvah, odgovorih in pesmih druge narodne skupine.

3.23 Zakon

Pri mašah in drugih liturgičnih opravilih v majhnem krogu ter pri delitvi zakramentov in pri pogrebih naj ima vsa navzoča farna skupnost možnost, da sodeluje; pri tem je treba v veliki meri upoštevati želje neposredno prizadetih in bližnjih sorodnikov.

* To se strinja tudi z navodili Kongregacije za bogoslužje z dne 14. 6. 1971.

4. PODROČJE VEROUKA

4.1 Pravila

4.11 Otrokova prva temeljna doživetja tvorijo najpomembnejšo osnovo za razvoj božje podobe in oblikovanje krščanske vesti. Verouk osvešča otroka glede njegovih verskih izkustev v krogu družine, jih dopolnjuje in dalje oblikuje. Šolski verouk morata družina in farna skupnost pripravljati in dopolnjevati. Verouk je več kot samo posredovanje znanja in lažje posreduje doživetja, ako se podaja v jeziku, ki zgiba srce.

4.12 Šole v dvojezičnem ozemlju služijo sporazumevanju obeh narodov že v otroški dobi in zato ne smejo zapostavljati nobene narodne skupine.

4.13 O veroučnem jeziku (nemško, slovensko, dvojezično) šolo-obvezni otrok ne more sam odločati; zato so starši upravičeni in dolžni, da pravilno odločijo glede otrokove verske vzgoje in izobrazbe.

4.2 Sklepi

4.21 Poziv

Starši naj bi kot osnovo za svojo odločitev upoštevali, da se more verouk vršiti v tistem jeziku, v katerem je bil otrok v družini deležen prvih osnovnih doživetij in v katerem se v njej izraža in razvija versko življenje.

4.22 Zakon

Starši naj se jasno zavedajo daljnosežnosti odločitve glede jezika, v katerem mora otrok prejemati verski pouk. Na njo ne smejo vplivati ne zunanji pritisk ne agitacija ne upravni ukrepi. Osnova zanjo naj bo vodilna misel, ki jo izraža poziv 4.21.

4.23 Zakon

One učence v južnokoroških glavnih šolah, ki bi v primeru spremembe manjšinskega šolskega zakona bili deležni verouka v slovenskem jeziku, se morajo v nemškem jeziku naučiti glavne molitve in glavne verske resnice.

4.24 Priporočilo

Sinoda prosi škofa, naj se pri ministrstvu za pouk in umetnost tudi v bodoče trudi za spremembo sedaj veljavnih postavnih določil v smislu gornjih pravil.

Pojasnila

k sedanjemu položaju verouka v šoli:

1. *Manjšinski šolski zakon za Koroško z dne 19. marca 1959 določa, da je treba verouk na vseh šolskih stopnjah dvojezičnih ljudskih šol k dvojezičnemu pouku prijavljene šolarje in šolarke poučevati v nemškem in slovenskem jeziku.*
2. *Slovenski starši zastopajo stališče, da bi njihovi otroci na dvojezičnih šolah morali biti deležni verouka v materinem jeziku.*
3. *So starši, ki svojih otrok v svetnih predmetih ne prijavljajo k dvojezičnemu pouku, a želijo, da bi bili njihovi otroci deležni verouka v svojem materinem jeziku ali pa vsaj v obeh jezikih. Manjšinski šolski zakon sedaj te možnosti ne predvideva.*
4. *So tudi nemški starši, ki prijavljajo svoje otroke k dvojezičnemu pouku. Ti otroci bi morali biti v skladu z zakonskimi določili deležni verouka tudi v slovenskem jeziku. To pa ni mogoče, ker ti otroci še ne obvladajo slovenščine.*
5. *Na glavnih šolah dvojezičnega ozemlja je po zakonskih določilih tudi tiste šolarje, ki so prijavljeni k slovenskemu pouku, dovoljeno verouk poučevati le v nemškem jeziku.*

5. PODROČJE CERKVENIH GREMIJEV

5.1 Pravilo

V splošnem delu, posebno v pravilu 2.14 navedena načela je na dvojezičnem ozemlju treba uporabljati v župnijskih svetih, v dekanijskih svetih in v vseh ostalih gremijih ter pri skupnih prireditvah. To velja predvsem za poslovni in protokolarni jezik.

5.2 Sklepi

5.21 Zakon

V vseh cerkvenih gremijih in pri skupnih prireditvah na dvojezičnem ozemlju je treba poskrbeti, da vsak udeleženec lahko uporablja svoj materin jezik (tudi svoje narečje). Po potrebi je poskrbeti tudi zato, da vsak udeleženec more slediti razpravljanju in razumeti zapisnik.

5.22 Zakon

Pri skupnih škofijskih prireditvah in v škofijskih gremijih se je glede jezika treba ozirati na slovenske udeležence.

5.23 Zakon

V dvojezičnih župnijah naj se volitev župnijskega sveta napove in izvede v obeh jezikih.

6. ŠKOFIJSKO ZASTOPSTVO SLOVENCEV

6.1 Pravilo

Za vsa področja bodo ustanovljeni reprezentativni posvetovalni gremiji. Zato je potrebno tudi ustrezno zastopstvo slovenskih škofljanov na škofijski ravni. Tako bodo na cerkvenem področju izostale številne težave, nesorazumi in napetosti, ki imajo svoj vzrok v tem, da so se odgovorni marsikdaj pred odločitvijo s prizadetimi premalo zaupljivo pogovorili.

6.2 Sklepi

6.21 Zakon

Kot reprezentativno zastopstvo Slovencev v škofiji se ustanovi Slovenski pastoralni odbor, ki deluje samo med slovensko narodno skupino in za njo. Sestavlja ga približno 15 članov. Prilpadajo mu slovenski člani Škofijskega sveta in nadaljnji, izvoljeni ozir. kooptirani po načelu pokrajinske, kategorialne in socialne pripadnosti in ustreznega zastopstva mož, žená in mladine.

Pojasnilo:

Sedaj obstajata Katoliški delovni odbor (Slowenischer Arbeitsausschuß der Katholischen Aktion) in Sodaliteta slovenskih duhovnikov. Odlok o pastirski nalogi škofov v Cerkvi navaja pod t. 23,3,3: „Prav tako naj se v podobnih okoliščinah poskrbi za vernike kakega drugega jezika ali s škofovim vikarjem, ki dobro obvlada ta jezik in ima po potrebi tudi škofovsko posvečenje, ali pa tudi na kak drug primernejši načln.“

6.22 Zakon

Pri škofijskem ordinariatu se ustanovi uradno zastopstvo, ki v stalni povezavi s Slovenskim pastoralnim odborom pred škofom in škofijskimi uradi zastopa zadeve slovensko govorečih vernikov škofije. Za zasedbo tega mesta Slovenski pastoralni odbor škofu predloži tri imena. Če od predlaganih kandidatov škof ne imenuje nikogar, je treba kandidatski predlog sestaviti še enkrat.

Pojasnilo:

Na političnem področju je npr. v smislu člena 7 avstrijske državne pogodbe bil pri uradu koroške deželne vlade ustanovljen poseben manjšinski šolski oddelek z ustreznim delovnim področjem. Na cerkvenem področju že obstaja slovenski oddelek Dušnopastirskega urada.

7. PODROČJE KOORDINACIJE

7.1 Pravilo

Za koordinacijo sožitja in sodelovanja obeh narodnih skupin v škofiji je v dušnem pastirstvu in organizaciji potrebno daljnosežno načrtovanje in temeljito nasvetovanje škofu in cerkvenim predstavnikom pri potrebnem ukrepanju, motiviranju ukrepov pred prizadetimi in javnostjo ter končno še izravnavanju javlja-jočih se razlik v mnenju. Dobra priprava in ustrezno obveščanje bosta pomagali izogibati se sporom in s tem boljšati vzdušje.

7.2 Sklepi

7.21 Zakon

1. Da se uresničijo načela, navedena v pravilih je v dekanijskih svetih dvojezičnih dekanij treba ustanoviti koordinacijske odbore. Sestavljajo jih paritetično vsaj po dve in največ po štiri osebnosti vsake narodne skupine, ki so dokazale, da jim je pri srcu skupno delo na cerkvenem polju ter uživajo ugled pri duhovščini in ljudstvu. Predsedstvo si menjavata obe narodni skupini od seje do seje.

Ti odbori naj predvsem pripomorejo, da se v župnijah njihove dekanije v smislu farne skupnosti in brez zapostavljanja ene jezikovne skupine urejajo vsi na cerkvenem področju med obeh jezikovnih skupinama javlja-joči se problemi.

2. Koordinacijski odbor se mora na lastno iniciativo lotevati zadev. Pa tudi vsak koroški katoličan je upravičen, obrniti se nanj. V posameznih primerih je pristojen koordinacijski odbor tiste dekanije, kjer se je pojavila zadeva, ki jo je treba urediti. Če pa prizadeva več dekanij ali se je zgodila izven dekanijske strukture, je pristojen Škofijski koordinacijski odbor.

3. V sporih naj posredujejo koordinacijski odbori; če tako posredovanje po dvakratnem poskusu ni uspelo, se odbor mora obrniti na višjo instanco, na Škofijski koordinacijski odbor, in vlogi za ureditev spora priložiti poročili obeh strank.

4. Za koordinacijske odbore na dekanijski ravni veljajo analogno bodoče delovne smernice za Škofijski koordinacijski odbor. Vernikom župnij dvojezičnega ozemlja je treba javiti obstoj teh gremijev za poravnavanje sporov.

7.22 Zakon

Na škofijski ravni je treba ustanoviti stalni koordinacijski odbor Škofijskega sveta, zaseden paritetično s tremi zastopniki vsake narodne skupine, ki ustreza pogojem t. 7.21/1.

Ta odbor obravnava vsa vprašanja in načrtuje na vseh področjih, ki zadevajo sožitje in sodelovanje obeh narodnih skupin v škofiji, sestavlja zadevne predloge in ocene ter si prizadeva poravnati tiste razlike mnenj in spore, ki jih niso zamogli koordinacijski odbori dekanijskih svetov ali so nastali izven dekanij ozir. na višji ravni. Preden sam kaj odloči, je Škofijski koordinacijski odbor dolžan izčrpati vse možnosti za sporazumno rešitev.

7.23 Zakon

Za takšno odločitev so potrebni naslednji pogoji:

- a) poizvedeti za nasprotnikovo mnenje;
- b) poizvedeti še za mnenja drugih in o dejanskem stanju na kraju samem;
- c) poskus poravnave ob navzočnosti obeh strank.

Če so vsi posredovalni poskusi ostali brezuspešni, je treba zadevo odločiti v teku enega leta.

7.24 Priporočilo

Škofa naprošamo, da z vso svojo avtoriteto podpre odločitev Škofijskega koordinacijskega odbora in ji pomaga do izvedbe.

7.25 Zakon

Od škofa potrjene odločitve Škofijskega koordinacijskega odbora je treba primerno objaviti, da bo nepristranski prikaz dejstev mogel usmerjati druge podobne primere.

7.26 Zakon

Člani Škofijskega koordinacijskega odbora ne morejo istočasno biti člani kakega dekanijskega koordinacijskega odbora.

8. OBVEŠČANJE

8.1 Sklep

8.11 Zakon

Da bodo z nameni te predloge seznanjeni čim širši krogi, naj koordinacijski odbor prireja informativne pogovore za skupine duhovnikov in laikov, ki se zanimajo za ta vprašanja.

34. Težiščni program

0. UVOD

Kanonik Josef Weiß

Že na prvem zasedanju je bila vložena iniciativna predloga „Težiščni program“, a so jo zavrnil z utemeljitvijo, naj bi prej izdelali večino sinodalnih sklepov, da bo mogoče potem določiti stvarne in časovne prednosti

Nositelji iniciativne predloge in osrednja komisija so nato za 3. zasedanje izdelali novo predlogo, ki jo je sinoda z nekaterimi spremembami sprejela kot „težiščni program“.

1. Položaj naše škofije in uresničevanje sinodalnih sklepov poziva danes bolj kot kdajkoli k intenzivnejši občestvenosti. Da se med člani cerkvenih občin zavre nadaljnje odtujevanje ali prepreči nadaljnje izseljevanje, tedaj moramo izgrajevati povezavo med člani cerkvene občine. Vedeti bi morali, kdo je kdo, kdo kaj potrebuje, kdo kaj dela . . . Poleg tega postajajo naloge posameznih občin vedno raznovrstnejše (npr. izobraževanje odraslih, socialne in karitativne službe, delo z mladino itd.), tako da odgovornosti za vse to ne more nositi več samo župnik. V preureditvi, ki se danes zahteva, je potrebno, da delamo ne le za občino, marveč z njo. Čim bolj posamezniki in občestva delajo za župnijsko skupnost, tem bolje ta nastaja in se oblikuje.

2. Odgovornost in soodgovornost pa zahtevata strokovno znanje. Kos jima bomo mogli biti le, če so odgovorni ozir. soodgovorni pripravljeni podvreči se smotrnemu izobraževalnemu delu, ki bo ustrezalo njihovim sposobnostim in delovnemu področju. Zadovoljiti se tukaj z minimom bi se reklo stremeti za najmanjšim in s tem razvrednotiti Jezusovo stvar.

3. Nobeno podjetje si ne more privoščiti, da o svojih namerah ne obvešča. Obveščanje pomeni danes dejavnik moči. Cerkev informacije ne potrebuje kot sredstvo oblasti, pač pa v službo članom, ki imajo pravico do obveščanja, istočasno pa so tudi dolžni, da od svoje strani dajejo obvestila. Cilj vsakršnega oznanjevanja in vsega dušnega pastirstva je vendar ta, da ljudi obveščamo in jim posredujemo izkustva o tem, kako Bog hoče vsakemu človeku podariti zveličanje. Cerkev bo torej ljudi iskala in nagovarjala tam, kjer živé, pa tudi, kjer so v stiski in potrebi. — Tudi znotraj obrata je treba stvarnega in obsežnega obveščanja — le tako je mogoče prevzeti odgovornost.

Zato težiščni program vsaki verski skupnosti nudi možnost, da prične z uresničevanjem sinodalnih sklepov. Hkrati je pa tudi usmerjevalka, ki naj bi jo upoštevali pri vseh posinodalnih načrtih in delih.

1. UVOD

Ta težiščni program naj poda nekaj smernic za dušnopastirsko delo po sinodi v pogledu uresničevanja vseh sinodalnih sklepov. Predložena težišča se povsem skladajo s sinodalnimi sklepi. Gre za stvarne kot za časovne prednosti, ne da bi ob tem smeli odriniti ostale sinodalne sklepe. Za vse urade, organe, gremije in odgovorne posameznike toliko bolj navajamo cilje, smeri in naloge, važne za učinkovitost vseh drugih sklepov.

V dveh letih bo mogoče ta težišča uresničiti ozir. jih začeti izvajati, po petih letih pa naj bi bili izvedeni vsi ostali sinodalni sklepi.

Ta težiščni program bo še dopolnjeval „mrežni načrt“, ki bo vse sinodalne sklepe namestil v nakazani časovni okvir ter določeval, kdaj ozir. do kdaj in po kom se morajo izvesti.

2. ZAKON

Naslednja težišča veljajo kot smernice za uresničevanje sinodalnih sklepov:

2.1 CERKEV KOT ŽIVO OBČESTVO

Cerkev se mora uresničevati v cerkvenih občestvih. Živa vera raste iz občestva vernikov v župniji in znova vodi v občestvo. Tudi misijonska naloga je vedno naloga celotne župnije.

2.1.1 **Ustanovitev župnijskih svetov se mora v vseh župnijah škofije v smislu sinodalnih sklepov čim bolje pripraviti in izvesti. Katoliški akciji je škof poveril skrb za podporo in pomoč pri tej nalogi.**

Nastavki za oblikovanje cerkvenih občin so na eni strani že obstoječe skupine, npr.:

— **Katoliška akcija, apostolske skupine, interesne skupine, itd., na drugi strani različna življenjska področja:**

— **zakon in družina, poklic, prosti čas, sosedstvo. Zato je treba spodbujati in podpirati ustanavljanje skupin in poizkuse novih oblik cerkvenega občestvenega življenja.**

2.1.2 **Posebno visoko je treba ceniti tudi oznanjevanje med odraslimi (izobraževanje odraslih) (prim. ankete in izjave pastoralne teologije). Najti in uvajati je treba nove oblike, kot npr. verske pogovore in seminarje, duhovne obnove in dopisne tečaje, za kar obstaja že vrsta preverjenih vzorcev.**

Skupno branje in premišljevanje svetega pisma je bistvena prva naloga tega dela.

Škofijski odbor za prosveto odraslih ima nalogo, da ob sodelovanju komisije za pridige izdelata primeren osnutek za načrten in koordiniran postopek v tem pogledu.

[Pogoj za to, da nudimo stvarnosti ustrezajoč prosvetni program, je tudi ureditev položaja Prosvetnega doma St. Georgen/Längsee.

Glede na naloge in pomen tega doma kot šole in ustanove za izobraževanje odraslih, je treba zahtevam, ki se stavljajo danes na takšne ustanove, ustrezajoče in podobno tovrstnim domovom za prosveto v drugih škofijah čimprej izdelati:

a) Statut za Prosvetni dom St. Georgen kot škofijsko ustanovo, ki bo določal nalogo in cilje, delovni način in financiranje ter položaj hiše s svojimi šolami znotraj na področju škofije.

V tem statutu naj bo načrtovan tudi strokovno izurjen kuratorij.

b) Poslovni pravilnik, ki naj omogoča vodstvo te ustanove.

Potrebno je, da ima na voljo sposobno vodstvo (z rektorjem in ravnateljem), ki se more posvečati tej nalogi.

Izvedba gori navedenih nalog je poverjena delovnemu krožku za izobraževanje odraslih v Škofijskem svetu, ob sodelovanju s prevz. g. škofom in škofijsko upravo.

O p o m b a :

*Upoštevati je treba pri tem pravni položaj ustanove St. Georgen/Längsee kot škofijskega menzalnega posestva.**

* V oklepaju [] nahajajoči se del ni bil sprejet v razglas. Ob razglasitvi sinodalnega zakona „Težiščni program“ niso sprejeli delov odstavka 2.12 in je o tem na ustanovnem zasedanju Škofijskega sveta generalni tajnik sinode 26. maja 1973 v soglasju s § 3 Pravilnika škofijske sinode 1971 sledeče poročal:

„Ugotavljamo, da je grad St. Georgen/ Längsee škofijska last in zabeležen v zemljiški knjigi škofije. Je lastnik in vzdrževatelj treh strokovnih šol in Škofijskega prosvetnega doma. Ta hiša doslej ni zahtevala nikakršnih škofijskih sredstev in tudi ni podrejena škofijski upravi, marveč je pravno telo „sui generis“; na ta način škofijska menzalna posest ni snov zakonodajstva škofijske sinode. Škofijski delovni odbor za izobraževanje odraslih more v Škofijskem prosvetnem domu St. Georgen/L. prirejati izobraževalne procese podobno kot v Prosvetnem domu Tinje ali Wernberg, z njim najtesneje sodelovati in tudi v dogovoru s hišnim vodstvom prirejati izobraževalne prireditve.“ O poročilu je škofijski svet razpravljal in ga vzel na znanje brez dodatnih predlogov.

2.13 **S socialno službo v družbi cerkveno občestvo izpričuje, da je res Cerkev za svet.**

Škofijski karitativni urad bo v ta namen ob upoštevanju analz „Študijske skupine za vprašanja Cerkev in družbe“ (prim. sinodalno predlogo „Cerkev v družbi“) moral nuditi pripomočke in pobude za dejavnost cerkvenih občin.

2.14 **Izvenšolska cerkvena dejavnost pri mladini je zelo važnega pomena. Posebno mlademu človeku je poleg večinoma vnaprej določenega občestva družine in šole za njegov razvoj potrebna tudi skupnost, ki si jo more svobodno izbrati in ki ga kot človeka in kristjana poziva, oblikuje in podpira.**

Za mladinsko delo v škofiji odgovorni skrbé v sodelovanju z odgovornimi s teritorialnih ozir. kategorialnih območij za smotrno uresničevanje sinodalnih sklepov (gl. predlogo „Izvenšolsko cerkveno delo z mladino“).

2.2 ŠOLANJE IN NADALJNJE IZOBRAŽEVANJE ODGOVORNIH

2.21 **Sodelavci na vseh cerkvenih področjih, v skupinah in v župnijah, bodisi duhovniki ali laiki, poklicno ali častno zaposleni, vsi potrebujejo za izpolnjevanje svojih nalog temeljitega izobraževanja in stalnega nadaljnega izpopolnjevanja.**

2.22 **Duhovno-duševnemu oblikovanju se ima pridružiti strokovna izobrazba ter zbujanje in pospeševanje sposobnosti za človeške stike in usposobljenost za skupinsko delo.**

2.23 **Povezana s tem mora biti tudi motivacija za delo sodelavcev, ki zavisi od usmerjanja na določno izražen cilj in od pomoči v občečloveškem razvoju.**

Za to je prvi pogoj brižna — tudi psihološka — oskrba sodelavcev.

2.24 **Osnutek, ki bo smotrno pritegnil razpoložljive prosvetne in socialne ustanove in bo delo smotrno porazdeljeval, morata oskrbeti odbor Škofijskega sveta za prosveto odraslih in personalni referat ob sodelovanju z ITHEKA (Inštitut za kateheto in teologijo) ter s pristojnim odborom duhovniškega sveta.**

2.3 NOTRANJECERKVENA KOMUNIKACIJA IN JAVNO DELO

2.31 **Prvi pogoj za uresničitev težiščnih točk 2.1 in 2.2 je dobro delujoča notranjecerkvena komunikacija v smislu predloge „Cerkvena komunikacija“.**

- 2.32 Ena najnujnejših nalog Cerkev je, da javnosti predstavi sebe in svojo dejavnost ter da opiše svoje storitve in ponudbe.
- 2.33 Zato je nemudoma treba pričeti z izgradnjo cerkvenega obveščevalnega središča, kot ga predvideva zadevni sklep.

2.4 IZVEDBA

Škofijski svet naj v sodelovanju s pristojnimi uradi, gremiji in odgovornimi osebnostmi skrbi, da bodo težiščne točke uvaževali in uresničevali ter s smiselnim nadzorstvom zagotovili, da bo izvedba stvarno in časovno ustrezna.

Pri tem se bo Škofijski svet posluževal v prvi vrsti tudi dekanjskega sveta z dekanom na čelu, ki je najbolj primeren za funkcijo nadzorstva, pa tudi za posvetovanje in pomoč župnijam.

Zato je izvajanje sinodalnih sklepov v župnijah ob uvaževanju težiščnega programa in mrežnega načrta ena najnujnejših nalog dekanjskega sveta.

Seznam pojmov

A

- Akcija Treh kraljev 13.3.8
- Akcija življenje 17
- analiza, pastoralno-sociološka 22.2.23
- antropološke znanosti 19.1.2
- antropološko raziskovanje 15.2.1
- apostolat, organizirani 20.3.28
- skupine 22.2.14
- v župnijskem svetu 29.2.§7
- arhivi cerkvenih in župnijskih listov 8.3.321
- audiovizualna sredstva
- učila 5.3.18
- za cerkveno glasbo 14.4.21

B

- bilančno poročilo 8.3.127
- birma 11
- bistvo 11.3.24
- birmanska obljuba, obnova 11.3.27
- birmansko spričevalo 11.3.23
- botri 11.3.24
- dodatni termini, brez vizitacije 11.4.5
- kandidat 11.3.2.2, 11.3.2.5, 11.4.2s
- knjižica, dvojezična 11.3.28
- krst in birma 11
- nedopustnost 11.3.21
- pogoji za sprejem 11.3.21
- pouk 11.3.23
- pripomočki za pouk 11.4.1
- pri porokah 11.4.6
- starost 11.4.6
- starši in botri 11.3.24
- v glavni župniji (dekaniji) 11.3.26
- v zvezi z evharističnim slavljem 11.4.4
- bolni, duševno 16.2.13
- božja služba
- besedna 13.3.2
- besedna, kot nedeljska obveznost 13.3.9
- brez duhovnika v družini in župniji 13

- čas 12.2.08
- čas v letoviščarskih predelih 25.3.03
- časovna razporeditev v mestih 12.2.08
- kopičenje v mestih 12.2.08
- red na dvojezičnem ozemlju 33.2.24
- tablica v opozorilo 12.2.08
- v podružniških cerkvah 12.2.20

C

- Caritas, naloge 16.1.112
- sodelavci, usposobljeni 16.3.115, 16.3.2
- socialna zveza 16.3.111
- socialni sosvet 16.3.113
- sosvet za otroške vrtce in predšolsko vzgojo 3.3.106, 3.3.111, 3.3.114
- urad 16.3.11ss, 34.2.13
- vodja 16.3.114
- centrala, za dokumentacijo in obveščanje 8.3.321
- Cerkev, članstvo 29.2.§6
- (in) človeška kultura 33.2.12ss
- delodajalka 21.1.2
- (v) družbi 15
- (in) družina človeštva 33.2.11
- krajevna, vesoljna 15.1.12
- mestna 20.2.41, 23.7.11, 31.1.25, 31.1.34
- misijonska 18.1.3
- naloga v družbi 15.1.01
- neodvisni (od družbe) 15.1.08
- odbor za vesoljno Cerkev in razvoj 18.3.1ss
- usoda 15.1.03
- cerkovnik 20.3.25
- cerkvena občina 29.2.§39
- občine (sodelovanje) 23
- farne (župnije) 23.8.11, 27.2.2ss, 29.1.1ss
- odgovornost za mladino 7.2.13
- (v) stanovanjskih četrtih 10.2.09
- teritorialne 31.1.26
- voditelj 29.1.6
- vojaška 22.2.12

C

čas, prosti

- igralni prostori za otroke **3.4.12**
- (in) zveličavna služba Cerkve **4**
- pomoč pri učenju **6.6.22**
- časopisje **8.3.2**
- cerkveno **8.3.211ss, 8.3.22ss**
- razširjanje **8.2.29**
- človek
- človekoslovne znanosti **4.11**
- človeškost **23.8.12**
- humanizacija, krščanska **16.1**
- odgovornost za svet **16.1**
- (v) službi Cerkve **21**
- socialna klima v cerkvenih službah **21.2.02**
- socialni nauk, krščanski **26.3.09**
- sposobnost voditi **21.2.01**
- usoda **15.1.03**
- vzajemnost **16.2.21**

D

dekan

- imenovanje **31.2.211**
- namestnik, zastopstvo **31.2.21**
- pravica podpisovanja **31.3.§18**
- pravica priziva **31.3.§17**
- pravice in obveznosti **31.2.11**
- priročnik za **31.2.231**
- službena doba itd. **31.2.222ss**
- sodelovanje z duhovniki **20.2.41**
- starostna meja **31.2.223**
- volitev **31.2.213, 31.3.§14**

dekanija

- definicija **31.1.21ss**
- dekanijska struktura, zunanja **31.1.31**
- dekanijska zveza **27.2.3**
- dekanijski dan **31.3.§3, 31.4**
- naloge **31.3.§2**
- potek **31.4.§24**

dekanijski red **31**

- duhovniške konference **31.2.24**
- koordinacijski odbori **33.7.21ss**
- sodelovanje **33.1.35**

dekanijski svet

- častno udejstvovanje **31.3.§12**
- doba funkcije **31.3.§4**
- financiranje **31.3.§26**
- način dela **31.5.IV.**
- nadzorstvo **31.3.§20**
- naloge **31.3.§2**

- predsedstvo **31.3.§14ss**
- prehodna določila **31.3.§27**
- referenti **31.3.§19**

- seje **31.3.§6ss**
- sestava **31.3.§4**
- sklepčnost **31.3.§9**
- sklepi **31.3.§11**
- sočlani **31.3.§4**
- strokovni odbori **31.3.§3,§19**
- težiščni program **34.2.4**
- ugovor dekana **31.3.§10**
- vodenje zapisnika **31.3.§12**
- volitve **31.3.§5**
- nadzorstvo **31.3.§20**

delo

- božja služba **16.3.23**
- delitev v dušnem pastirstvu **23.5.01**
- način (glej pri posameznih ustanovah)
- delitev pastoralnih nalog **27.2.1ss**
- (z) mladino za bogoslovce **4.3.02ss**
- praktično, za duhovnike **20.2.312**

teologija dela **26.3.08**

delojemalci — skrb Cerkve

- dekanijski referent **26.3.04**
- delovni krožek v Škofijskem svetu **26.3.03**
- inozemski delavci **16.2.13, 19.3.5**
- pospeševanje **26.3.14**
- praktične naloge **26.3.11**
- skupnost katoliške mladine **7.4.311, 7.4.321**

sodelovanje z delodajalci **26.3.02**

sodelovanje z gremiji delojemalcev **26.3.02**

sodelovanje med obrati in bivališčem **26.3.05**

stik z obrati **26.3.05**

šolanje **26.3.07**

zastopstvo delojemalcev **21.2.06**

vkliučevanje inozemskih **21.2.06**

diakonat **16.3.23**

diakonija **20.2.113**

diskusija, nadžupnijska **23.6.11**

svobodna **8.2.24**

družba

- družboslovni procesi **15.2.1ss**
- osameli **16.2.13**
- presojanje **15.1.05**

— služiti v družbi **16.2.22**

družina

- družinske pomočnice **20.3.27**
- družinski krožki **3.2.121**
- družinski postni dan **13.3.8**
- družinsko dušno pastirstvo **13.3.35**
- skupna molitev **13.3.5**
- spominski dnevi **13.3.5**
- verski pogovori **34.2.12**

duh

- negotovost **15.1.06**
- pobožnost in strokovno znanje **15.1.04**
- predsodki **19.3.3**
- razlikovanje duhov **15.1.04**

duhovnik

- bogoslovna izobrazba **20.2.311**
- duhovniške skupnosti **20.2.423, 23.5.02**
- duhovniški svet **20.2.221**
- duhovniški zbor **20.2.2**
- duhovno oblikovanje **20.2.311ss**
- gospodinja **20.3.24ss**
- izobraževanje, bogoslovno **20.2.311**

— glasba **14.3.22**

— humanitarne vede **20.2.311**

— pastoralno-teološko **20.2.311**

— izstop iz službe **20.2.516**

— nosilec cerkvenih služb **20.2**

— oddih, kombinirani **25.3.06**

— poklic **20.5.11ss**

— pomanjkanje **27.2.1**

— razbremenitev (uprava) **20.2.512**

— razmerje do škofa in med seboj **20.2.222**

— služba **20.2.1**

— sodelovanje med seboj in z

laiki **20.2.41**

— starostna meja **20.2.515**

— zasedba mest **20.2.513**

dušno pastirstvo

— individualno **22.2.13**

— kategorialno ... in redovi **20.4.35**

— metode, nove **27.2.1**

— model **26.3.06**

— (v) obratih **26**

— (v) obsegu, velikem **27.2.01**

— organizacijo spremeniti **27.2.1**

— program, težiščni **34**

— prožnost (giblјivost) **23.3**

— racionalizacija **23.3**

— raznolikost **23.3**

— sodelovanje, nadfarno **23.3ss**

— tajniki enot **20.3.283**

— telefonska pastorala **16.3.13**

— turistična pastorala **25**

— turistom-bolnikom **22.2.12**

— zakoncem različnih veroizpovedi **24.4**

dvojezičnost

— dekanijski sveti na dvojezičnem ozemlju **33.5.1**

— dušno pastirstvo otrokom **4.3.11**

— gremiji na dvojezičnem ozemlju **33.2.24, 33.5**

— jezik zapisnikov na dvojezičnem ozemlju **33.5.21**

— objavlanje na dvojezičnem ozemlju **33.2.24**

— obravnave na dvojezičnem ozemlju **33.5.21**

— (s) problematiko seznaniti bogoslovce **33.2.23**

— slovesni prazniki **33.3.21**

— verouk **33.4.**

— zasedba mest **33.2.22**

E

edinost kristjanov **24.1**

ekumenizem

— informacija o **24.3.22**

— skupna molitev in bogoslužje **24.2.11ss**

— služba božja in nedeljska obveznost **24.2.22**

— sodelovanje, gradnja **28.4**

— prosveta **24.3.21**

— socialno-karitativno **24.3.21**

— veroučitelji **24.3.24**

evangelij

— evangeljski sveti **20.4.1**

evharistija

— občestveni značaj **12.2.01**

evharistično slavlje **12**

— dejavna soudeležba **12.2.05**

— družinsko **12.2.10**

— duhovnik, obrnjen k ljudstvu **12.2.01**

— glavna odgovornost **12.2.05**

— na prostem **12.2.12**

— predstojnik pri ... **29.1.6**

— priprava darov, procesija **12.2.18**

— priprava in oblikovanje **12.2.05**

— (s posebnimi) skupinami **12.2.10**
— značaj obeda **12.2.01**
— (v) župniji **22.2.13**
— župnijsko **22.1.11**
etnocid **17**
evtanazija **17**

F

fara (glej tudi cerkvena občina, župnija)
— bodoči sestav **27.2.3**
— cerkvena občina **22.1.26**
— farna zveza **20.2.41**, **23.6.14ss**, **23.7.11**, **23.2.3**, **31.1.27**
— farni cerkveni svet **29.2.33**
— farni predstojnik **29.2.32**
— farno zborovanje (seja) **29.2.38**, **29.2.40ss**
— nezadostnost **27.2.2**
— ozir na otroke v farnem bogoslužju **4.3.07**
— podstrukture **22.2.12**, **22.2.24**, **29.2.34**, **29.2.39**
— pravilnik farnega cerkvenega sveta **29.2.37**
— prisotnost duhovnika **23.8.11**
— socialne službe v... **22.2.13**
— šolske fare **5.4.13**, **6.6.21**
— zagotavlja **23.8.11**
— zastopstvo podstruktur **29.2.39**

G

glasba, cerkvena **14**
— aktivirati glasbenike **14.5.23**
— bistvo **14.1**
— buditi razumevanje prisotnih udeležencev **14.2.21**
— glas oblikovanje **14.3.22**
— glasbila **14.4.1**
— orgle **14.4.22**
— gramofonske plošče **14.4.21**
— instrumentalisti **14.3.28**
— instrumentalna **14.4**
— izobrazba, glasbena duhovnikov **14.3.22**
— izobraževanje **14.5.25**
— kakovost **14.2.23ss**
— klasična **14.2.1**
— naročila na cerkvene skladateljce **14.2.26**
— nosilci **14.3**
— nova glasba **14.2.1**

— oblike **14.2**
— nove nenavadne **14.4.21**
— nove stilne **14.2.24**
— oddelek za... **10.2.03**, **14.4.22ss**, **14.5.1ss**
— organizacija **14.5**
— pomožna služba **14.5.24**
— povezava z liturgijo **14.1.12**
— šola, škofijska **14.5.26**
gradbeni urad **28.3.23**, **28.5.24**
— cerkveni, škofijski **6.3**
— komite **28.5.23**
gradnja, cerkvena **28**
— potek **28.6.2**
— prezidave **28.3.25**
— projekti **28.5.11**
— proračun za projekte **28.5.22**
— sodelovanje z drugimi ustanovami **28.1.35**
— zahteva po kvalitnosti **28.1.21**

I

instituti
— ITHEKA **34.2.24**
— Marianum **20.5.13**
— versko-didaktični (bodoči) **8.3.21**
— versko-vzgojni **6.4.22**
izkustvo
— ljubezni **15.1.07**
— odrešenja **15.1.11**
— versko in življenjsko **6.2.23**
izmenjava (izkustva)
— pri pomoči v nezgodah **16.3.31**
— nadžupnijska **23.6.11**
izobrazba
— duhovnikov **20.2.311**
— kantorjev **14.5.26**
— odgovornih in sodelavcev **34.2.2**
— pridigarjev **1.3.01**
— sociološko-antropološka **15.2.5**
— veroučiteljev **6.4.21ss**
— za dušno pastirstvo med delavci **26.3.07s**
— za laične pridigarje (škofijski koncept) **1.3.303** in **2 C**
— za mladinske sodelavce **7.4.326**
— za predšolsko vzgojo **3.4.11**
— za socialno-karitativne službe **16.3.21**
— za veroučitelje na pedagoški akademiji **5.3.131**
— za vzgojitelje **3.3.115**

— možnost za gospodinje **2.2.2**
— raziskovanje **2.1.4**
— skupine **2.282**
— šolanje, pastoralno **20.2.312**

J

javno delo urada Caritas **16.3.112**
javnost sej župnijskega sveta **29.2.315**
jezik (govorica)
— znanje obeh jezikov za dušne pastirje **33.2.22**
— jezikovno obličje župnije **33.2.22**
— oblikovanje **14.3.22**
— (pri) prireditvah za vso škofijo **33.5.22**
— priučenje drugega jezika **33.2.23**
— uporaba **33.2.21**
— verouk **33.4.13ss**

K

karizme **20.1.2**
— v farnih skupnostih **22.1.24**
kateheza
— delovni krožek **5.3.16**
— mesta za pouk in raziskovanje **5.2.11**
knjižnica v ITHEKA **1.3.07**
komunikacija **8**
— izvincerkvena sredstva **8.3.1**
— notranjecerkvena sredstva **34.3ss**
konflikti **19.1.2**
koordinacija, nemško-slovenska **33.7**
— odbor, koordinacijski **5.2.14** in **29.2.32**
— odbor, koordinacijski, dekanijski **33.7.21ss**
— odbor, koordinacijski, škofijski **33.7.22ss**
— urad, koordinacijski, škofovske konference **18.3.8**
krožki, aktualni pogovori **8.2.27**
— verski pogovori **34.2.12**
— pospeševanje **2.2.B**
— prosvetno delo za starše **3.2.11**, **5.4.11**
— ustanova **2.2.A**

L

laiki
— častno uslužbeni **20.6**
— častno... kot duhovniki **12.2.22**

— delilci obhajila **12.2.13ss**
— izobraževanje **20.3.11**
— izobraževanje, osnutek **1.3.03**
— kopičenje službenih mest **20.6.31**
— naloga v Cerkvi **20.3.11ss**
— naraščaj **20.6.31**
— nosilci cerkvenih služb **20.3**
— odgovornost, lastna **20.3.211**
— pridiga **1.2.9**
— sodelovanje **20.3.211**, **20.6.2**
— sodelovanje, obveznost **20.6.33**
— soodgovornost, soodločanje **20.6.2**
— soodgovornost v cerkveni službi **21.2.05**
— včlanjenje v Cerkev **11.1**
— veroučitelji **20.3.23**
literatura
— strokovna za pridigarje **1.3.08**
liturgija
— besedila **10.2.13**
— besedno bogoslužje kot nedeljska služba božja **13.3.9**
— delovni krožek župnijskega sveta **10.2.01**, **14.3.21**, **14.4.21**
— enako izvajanje **10.2.062**
— evharistični kruh (kvašeni) **12.2.17**
— govornica, ljudska **33.3.11**
— hišna, domača, družinska **13.2.2**, **13.3.5**
— izobrazba **10.2.033**
— jezik **10.2.14**, **33.3.11** in **33.2.26**
— jezik na dvojezičnem ozemlju **33.2.16ss**
— jezik, ozir na želje **33.3.11**
— komisija, škofijska za... **10.2.03ss**, **12.2.11**, **13.3.4**, **14.5.1**, **14.5.21ss**
— konstitucija **14.5.1**
— latinščina na dvojezičnem ozemlju **33.3.13**
— lektorji **12.2.07**
— možje, poročeni, neoporečni **10.2.18**
— nedeljska farna služba božja **13.3.9**
— oblike, nove **10.2.032**
— podlage za besedno bogoslužje in obhajilo **13.3.4**
— prilagoditev položaju v škofiji **10.2.031**, **10.2.01**
— pripomočki **10.2.02**

- pristojnost škofijske konference **10.2.17**
- prostori **28.1.21, 28.2**
- radijske oddaje **14.5.27**
- skupna za obe narodni skupini **33.3.12ss**
- sodelovanje v dekaniji **10.2.02**
- šolanje **13.3.1**
- udeležba vernikov **10.2.07ss**
- vsak dan **13.2.3, 13.3.1**
- (v) življenju krščanske občine **10**

M

- maša
 - mali krog na dvojezičnem ozemlju **33.3.23**
 - posvetitev pri sv. maši **12.2.02**
 - radio **12.2.11**
 - štipendije **10.2.05ss**
 - večerna **12.2.20**
- mati
 - darovi za mlade matere **16.3.15**
 - nastop materinstva **16.2.14, 16.3.14**
 - neporočena, botrstvo **16.3.142**
 - pomoč materam **16.3.141**
- meditacija
 - glasbene izvedbe **14.3.26**
 - vzpodbude **14.5.21**
- mir
 - delo za **19.2.4ss**
 - izobraževanje odraslih **19.3.2**
 - mirotvorci **19.1.3**
 - negativni **19.2.2**
 - pozitivni **19.2.3**
 - raziskovanje **19.1.1**
 - vprašanje, mnogoslojno **19.2.1**
 - zagotovitev, vpostavitvev **19**
- misijoni
 - (in) družabništvo, vesoljno **18**
 - mladi laiki in duhovniki **18.3.7**
 - Mladi misijonarji **20.5.13**
 - papeška misijonska ustanova **18.3.13**
 - podpora **18.3.2**
 - študij misijonskih vprašanj **18.3.11**
- mladina, -ski
 - katoliška **7.4.11**
 - klub, forum **7.4.11**
 - pastorała **4.1.1**
 - prireditve, župnijske **4.3.05**
 - središča, pokrajinska **7.4.21ss**

- središče za študirajočo **7.4.222**
- voditelj **7.4.223**
- teološki študij in delo z... **7.4.324**
- mladinsko delo
 - bogoslovcev **7.4.327**
 - izvenšolsko **7.2ss, 34.2.14**
 - odbor, mladinski — v dekanij-skem svetu **4.3.03, 7.4.224**
 - v škofijskem svetu **7.4.321**
 - v župnijskem svetu **4.3.05**
 - odgovorni, za pokrajinsko raven **7.4.223**
 - za škofijsko delo **7.4.223**
 - za župnijsko delo **4. 3 .01**
 - poklici, duhovni **20.5.21—23**
 - referat slovenski **4.3.12**
 - skupnost delovna Katoliške mladine **7.4.311, 7.4.321**
 - sosvet, strokovni **7.4.323**
 - urad, mladinski, škofijski **7.4.121**
 - (v) župniji **7.4.1**

N

- načrtovanje
 - pastoralno **23.1.3**
 - pastoralno, za turiste **25.2.4**
 - pastoralno, skladnost **27.2.4**
 - pridig **1.3.05ss**
 - prostorsko **27.2.3**
 - prostorsko na dvojezičnem ozemlju **27.3.5**
 - prizadeti (obveščanje in sodelo-vanje) **27.2.5, 27.3.4**
 - strokovni sosvet **27.3.1**
 - prosvetno, škofijsko **2.2.B3,2C**
 - koordinacijski odbor **33.7.22**
 - odločanje **33.7.23**
 - službenih mest **27.1.2, 23.6.11, 23.5.11, 21.2.08, 31.1.32** (za dekanijo)
- naloge (pri vsaki ustanovi posebej)
- napadalnost **19.1.2**
- nenasilje **19.1.3**
- napredek, tehnični **27.2.1**
- narodnost
 - miselnost proporca v Cerkvi **33.2.15**

O

- občina (glej fara, župnija)
- obhajilo
- brez duhovnika **13.3.2**

- delilec **13.3.3**
- delilec laik **12.2.13ss**
- dvakrat dnevno **12.2.16**
- izven svete maše **13.3.4**
- na roko **12.2.03**
- pod obema podobama **12.2.04**
- pri vsaki sv. maši **12.2.15**
- običaji, verski **13.2.4, 13.3.8**
- obiski
 - hiša z odprtimi vrati **20.3.241, 22.2.16**
 - služba v župniji **22.2.11**
 - veroučitelj po domovih **5.4.12**
- oblikovanje
 - cerkvenih uslužbencev, duhovno **21.2.03**
 - duhovnikov, duhovno **20.2.311**
- obveščanje
 - cerkveno središče **8.3.125**
 - gospodinjstvom, škofijsko **8.2.22**
 - (o) ekumenizmu **24.3.22**
 - koordinacijski odbor **33.8**
 - nemško-slovenski koordinacijski odbor **23.8**
 - nadžupnijsko **23.6.11**
 - notranjecerkveno **34.3ss**
 - obveznost **8.2.21, 8.2.25s, 8.3.121**
 - prireditve **8.2.27**
 - seminarji za publiciste **8.3.124**
 - (o) verouku **5.4.12**
 - vertikalno in horizontalno **21.2.04**
 - vzgoja in množična obveščeval-na sredstva **8.2.28**
- odbori
 - (za) gradbena vprašanja **28.5.24**
 - izobraževalni v škofijskem svetu **2.2.83**
 - (za) misijone in pomoč v razvoju — pri Škofijskem svetu **18.3.1**
 - pri župnijskem svetu **18.3.6**
 - (za) mladinsko delo pri Škofij-skem svetu **7.4.321**
 - (za) otroško in mladinsko delo v dekaniji **7.4.224**
 - v župnijskem svetu **7.4.11**
 - (za) oznanjevanje v dekanij-skem svetu **2.2.82**
 - v župnijskem svetu **2.2.81**
 - slovenski pastoralni odbor **33.6.21**
 - (za) socialno delo pri župnijskem svetu **16.3.12**

- škofijskega sveta **32.1.§19**
- (za) upravo in finance pri župnij-skem svetu **29.2.§3.§36**
- opis položaja
 - sociološki **22.2.25**
 - stisk **16.2.11**
- organisti **14.3.26, 20.3.26**
- izobrazba **14.5.26**
- osebje
 - občine, cerkvene **10.2.09, 23.6.11**
 - (v) pridobivanju za cerkvene poklice **20.5.23**
 - referat škofijskega ordinariata **21.2.08, 34.2.24**
 - za dekanijo **31.1.32**
 - sosvet k referatu škofijskega ordinariata **21.2.09**
- osnutek
 - (za) delo laikov **20.3.212**
 - pastoralni **20.2.421**
- otroci
 - družin ogroženih **4.3.09**
 - (na) dvojezičnem ozemlju **4.3.11**
 - igrišča **3.4.12, 4.3.10**
 - javno subvencioniranje **3.3.102.2**
 - krst **11.3.214**
 - (sv) maše **12.2.10**
 - odbor, otroški in mladinski v dekanij-skem svetu **7.4.224**
 - v župnijskem svetu **2.2.81**
 - okolje, otrokom prijazno **3.4**
 - pohabljeni **3.3.113**
 - službe božje **4.3.08**
 - televizija **3.4.13**
- otroške vrtnarice **3.3.101.2ss**
- izobrazba, nadaljevanje **3.3.108**
- izpit, dopolnilni iz slov. jezika **3.3.109**
- skupnost, poklicna **3.3.110**
- službenopravni položaj **3.3.101.3**
- šole za ... **3.3.108.**
- otroški vrtci, cerkveni **3.2.133**
- financiranje **3.3.102**
- posebni **3.3.133**
- pravna osnova, enotna **3.3.101.2**
- referat **3.3.107**
- sosvet **3.3.106**
- sosvet staršev pri ... **3.2.13**
- vzorni **3.3.105**
- zakon, koroški za ... **3.3.103**
- oznanjevanje
 - biblični krožki **9.3**
 - (v) cerkveni občini **22.2.13**

- diskriminacija **19.3.3**
- nove oblike **34.2.12**

P

- pesmarica, enotna **14.2.25**
- cerkvena pesem **14.2.1**
- kanon pesmi **14.3.25**
- razlaga pesmi **14.3.25**
- „Svete pesmi“ **14.2.25**
- petje
 - gregorijansko **14.2.1**
 - kantorji **14.3.23**
 - kantorji, izobrazba **14.5.26**
 - liturgija s . . . **14.2.22**
 - psalmov **14.2.1**
 - radio, cerkveni **12.2.11**
 - shola **14.3.24**
 - vaje **14.3.25**
 - višina, umetniška **14.2.23**
 - zbori, cerkveni **14.5.28, 14.3.24**
- pisma
 - staršem **5.4.12**
 - volitev s pismom za župnijski svet **30.57**
 - župnijska pisma **8.3.322**
- plača
 - red za cerkvene uslužbence **21.2.08**
 - shema za otroške vrtnarice **3.3.102.2**
- podružnica
 - redna božja služba **22.2.20**
 - skupnost **22.2.12**
- pogreb
 - (na) dvojezičnem ozemlju **33.3.23**
 - zvonjenje pri nekatoličanih **24.2.23**
- pohabljeni **16.2.13**
- poklici
 - štipendije za socialne poklice **16.3.112g**
- pomočniki za razvoj **18.3.8**
 - nadomestna vojaška služba **18.3.8**
 - prednosti glede davkov **18.3.8**
 - poročilo, budžetno **8.3.127**
 - posinovljenje **16.3.142**
 - posvetovalnica
 - (za) družino in vzgojo **3.2.122**

- (za) stiske **16.3.13**
- življenjska **16.3.13**
- pravo
 - izjava k reformi kazenskega . . . **17**
- pridiga **1**
 - izmenjava **1.3.04**
 - izobrazba in nadaljnje izobraževanje **1.3.06**
 - komisija **1.3.06**
 - osnutki (načrti) **1.3.05ss**
 - pogovori **1.3.09, 1.3.11**
 - team **1.3.10**
- prispevki
 - cerkveni (informacija) **8.3.127**
 - (za) misijone in razvoj **18.3.4**
 - stolnina, prepovedana **10.2.053**
 - stolnina **10.2.06**
- prosti čas
 - delež življenja **25.1.1**
 - izven šole (delo in . . .) **7.3.14**
 - odrešenjska služba Cerkev na šoloobvezni mladini **4**
 - ponudbe mladini **6.6.22**
 - prostori za otroke **4.3.10**
- prostor, cerkveni **28.1.3, 28.2ss**
 - komunikacijski **15.2.6, 22.2.26**
 - načrtovanje na Koroškem **27**
 - najem in nakup za cerkvene namene **28.1.24**
 - oddelek liturgične komisije **10.2.03**
- prosveta
 - katoliška in socialna vprašanja **16.3.24**
 - izobraževanje odraslih (krščansko) **2, 34.2.12**
 - izvedba **2.2.C**
 - koordinacija
 - naloga **2.1.211**
 - nosilci **2.2.A**
 - ozir na svojskost slovenske narodne skupine **2.1.7**
 - pomembnost **2.1.1**
 - pomoč, da se mladi integrirajo
 - pospeševanje **2.2.B**
 - prosvetno delo za starše **3.2.11, 5.4.11**
 - ustanova **2.2.A**
- prosvetni dom
 - St. Georgen/Längsee **7.4.325**
 - Tinje **34.2.12**

R

- redovi
 - (v) dekanijem delu **31.1.33**
 - (v) kategorialnem dušnem pastirstvu **24.4.35**
 - medsebojno sodelovanje **20.4.22**
 - nositelji cerkvenih služb **20.4**
 - odpravnina, pokojnina **20.4.33**
 - poklici **5.3.11ss**
 - prezaposlenost **20.4.37**
 - (v) službi škofije **20.4.36**
 - sodelovanje v škofiji **20.4.22**
 - vzorno življenje **20.4.1**
 - zahvala redovom **20.4.38**
 - (v) župnijah **23.6.11**

S

- seje (glej pri posameznih ustanovah)
- sklepi, sklepanje sklepčnost (glej pri posameznih ustanovah)
- skupnost, bratska **22.1.21**
 - cerkvena, gojitev **15.2.6**
 - skupno misliti in delati **15.1.09**
 - visokošolska **22.2.12**
- Slovenci
 - (in) Nemci v eni Cerkvi **33.2.14**
 - (in) Nemci, sožitje **33, 16.2.15, 16.3.33**
 - pastoralni odbor, slovenski **33.6.21**
 - središča za slovensko mladino **7.4.222**
 - zastopstvo, v odboru za mladino **7.4.222**
 - zastopstvo, škofijsko **33.6**
 - zastopstvo, uradno na ordinariatu **33.6.22**
- služba
 - Cerkev kot delodajalka **21.1.2**
 - cerkvena službena mesta **20.3.28**
 - kopičenje službenih mest **20.6.31**
 - kvalitetno delo in vzdušje **21.2.02**
 - nadfarne službe **23.6.11**
 - naraščaj pri častnih cerkvenih službah **20.6.31**
 - nastavitev, smernice **21.2.08**
 - nosilci cerkvenih . . . **20**
 - opis funkcij **20.3.212**
 - podaljšanje, po želji podrejene-ga **21.2.10**
 - službena mesta, cerkvena **20.3.28**
- službeni odnos do Cerkve **21.1.1**
- socialne službe **34.2.13**
- težišča socialnih služb **16.3.112h**
- sodelavci, duhovno-versko oblikovane **34.2.22**
 - glavnopoklicni **23.3.11ss**
 - izobrazba, oskrba **34.2.21ss**
 - nadaljnja izobrazba socialno-karitativnih . . . **16.3.21ss**
 - pridobivanje **22.3.11ss**
 - socialni položaj socialno-karitativnih . . . **16.3.22**
- sodelovanje
 - cerkvenih občin **23**
 - duhovniki med sabo in z laiki **20.2.41**
 - ekumensko **24**
 - nadfarno **23.2.11ss**
 - pomoč ob nedeljah **12.2.09**
 - župnik in kaplan **20.2.41**
 - sovražnik, nasprotnik **19.2.6**
 - splav **16.2.14, 17**
 - spomeniki, zaščita **28.3.1**
 - standard, življenjski pri laičnih sodelavcih **20.3.211**
 - starostna meja
 - (za) birmance — po **11.4.6**
 - (za) dekane **31.2.223**
 - (za) duhovnike **20.2.515**
 - (za) vodje uradov **21.2.10**
 - starši, govorni dnevi **5.4.12, 13.3.5**
 - oskrbovalna dolžnost **3.2**
 - skupnosti staršev (skupine) **3.2.121**
 - stik z veroučiteljem **6.3.26**
 - vzgojna naloga **3.2**
 - stiki, človeški **8.3.424**
 - mednarodni **19.3.4**
 - (med) osebjem v cerkvenih obratih **8.3.4ss, 34.2.3ss**
 - osebni **8.2.23**
 - (z) radijsko in televizijsko upravo **8.3.123**
 - (s) sektami **24.3.25**
 - (s) tiskom **8.3.122**
 - stiske, duhovne **16.2.11**
 - obveščevalna in posvetovalna mesta **16.3.13**
 - pomoč **16.3.1**
 - ugotovitev **16.2ss**
 - ugotovitev in pomoč **16**
 - sveto pismo **9.1, 34.2.12**

- biblična literatura 9.3
- biblični referat 9.1
- biblični večeri 9.3
- biblična znanost — Cerkev 9

S

škofija

- škofijski šolski svet 5.2.13
- škofijski šolski urad 5.2.1ss
- zastopstvo delojemalcev 21.2.07
- Škofijski svet 15.2.1ss
- častna dejavnost 32.§24
- člani 32.§4 in §23
- delovni krožki 19
- za izobraževanje odraslih 2.2.83
- za duhovne in cerkvene poklice 20.5.24
- za dušno pastirstvo pri delojemalcih 26.3.03
- katehetski 5.3.18
- doba funkcije 32.§22
- način dela 32.§5ss
- nosilci služb (odnos) 32.§11
- odbori 32.§19
- za gradbena vprašanja 28.5.24, 6.11ss
- za misijone in pomoč razvoju 18.3.1ss
- mladinski odbor 7.4.321
- predsedstvo 32.§15ss
- način dela 32.§17
- naloge 32.§18
- sestava 32.§15
- upostavitve 32.§21
- pravilnik 32
- prenehanje članstva 32.§23
- seje 34.2.§6ss
- predsedovanje 32.§5
- podpisovanje 32.§13
- zastopstvo 32.§13
- sklepčnost 32.§9.14
- sklepi 32.§3.10
- sestava 32.§4
- strokovni svet za prostorsko načrtovanje 27.3.1ss
- strokovnjaki, pritegnjeni 32.§11
- tajnik 34.§18
- težiščni program, izvedba 34.2.4
- ukaz zaključiti sinodalno delo 32.3
- volilni red 32.§20ss
- zahteve 32.§12

šola

- (na) dvojezičnem ozemlju 33.4.12
- osrednje šole 4.3.13
- (za) otroške vrtarice na Gornjem Koroškem 3.5.11
- središče za učne pripomočke v verouku 5.3.18
- škofijski šolski svet 5.2.13
- šolske reforme 5.2.11
- šolski poskusi 5.2.11
- šolski urad, škofijski 3.3.101, 5.2.11s
- šolanje, za liturgično usposobljenost 13.3.1 (glej tudi izobraževanje)
- šolanje, za socialne službe 16.3.112ss

T

- tabori, mladinski v počitnicah 4.3.04
- team, delo 16.2.221
- nadžupnijski, voditeljski 23.4
- osnovni pogoji 23.5.01
- sociološko-antropološki, študijski 15.2.1ss
- statut za nadfarne delovne... 23.6.12
- tečaji, dopisni 34.2.12
- seminarji 34.2.12
- seminarji za cerkvene poklice 7.4.223
- skupinska dinamika 23.6.13
- tisk, poročevalec 8.3.125
- stiki 8.3.125
- Škofijski tiskovni urad 19.3.6
- tiskovne konference 8.3.126
- turisti in dušno pastirstvo 25
- božja služba, čas 25.3.03
- božja služba, udeležba 25.3.04
- duhovniki, došli 25.3.06
- dušno pastirstvo, (za) bolne 25.3.11
- dušno pastirstvo, (za) goste 25.1.2
- dušno pastirstvo, (za) osebje 25.1.2, 25.3.13
- obveščanje 25.3.09
- ozir na jezik 25.3.07
- pridobivanje 25.3.09
- sodelovanje, nadfarno 25.3.05
- sodelovanje s turističnimi organizacijami 25.3.08

- središče, pogovorno 25.3.09
- središče Neustift 25.3.01
- teams, v dušnem pastirstvu 25.2.4
- „touristminded“ 25.3.01ss
- tujski promet, dušnopastirsko obvladovanje vprašanj 25.3.01
- župnija, zasedba 25.3.02

U

- učenci, ki se vozijo 4.3.13
- v prostem času 4
- uprava, organizacija 27.2.4
- uslužbenci, cerkveni
- duhovno oblikovanje 21.2.03
- službenopravni predpisi 21.2.08
- zastopstvo pri krški škofiji 21.2.07
- ustanove
- (za) predšolsko deco 3.3.101.1
- socialne 16.2.12
- UNCTAD, priporočilo 18.3.08
- WEKEF 18.3.1
- vzorne 16.3.112h

V

- verski, običaji 13.2.4
- pričevanje 15.1.07
- slavja, v sosedstvu 13.3.6
- središče, kot model 20.4.31
- tedni 6.3.22
- veroučitelj 5.3ss, 6.4
- izobrazba 5.3.131, 6.4.21ss
- izobraževanje, nadaljnje 5.3.131, 6.4.24
- laiki, kot 20.3.23
- nastavitve, pogoji 5.3.133
- nastavljeni, samo cerkveno 5.3.132
- soupravljanje župnij za... 20.2.514
- svetni učitelj kot... 5.3.133
- stiki (z) mladinskim delom 6.6.23, 7.2.13
- (s) starši 5.4, 5.4.12, 6.3.26
- (z) učiteljskim zborom 6.3.24
- (z) versko občino 5.4.15
- štipendije, za študij 5.3.12
- usposobljenost 6.4.21
- usposobljenost in izpit 5.3.12, 5.3.14
- vaje v poučevanju 6.4.23

- verskopedagoška akademija 5.3.12
- verouk
- aktualizacija 6.2.24
- analiza, empirična... položaja na sploš. in poklic. višjih solah 6.1
- didaktika 6.3
- dvojezično ozemlje 33.4
- jezik (govorica) 33.4.13ss
- načrtovalno, raziskovalno delo 6.2.21
- nadzorstvo, šolsko 6.4.25
- naloga, važnost, šansa 5.1
- naročilo Cerkve 6.2.12
- oblike pouka in učila 6.3.11ss
- obveščanje o verouku 5.4.12
- pripomočki učni za... 5.3.18
- priprava liturgije med... 13.3.7
- prosti predmet za usposobljenost 5.3.14
- prostor, izvenšolski 6.6
- referati učencev, itd. 6.3.25
- sodelovanje z drugimi veroizpovedmi 6.5.21
- sodobni 5.2
- učni jezik 5.2.14, 33.4.13ss
- učni načrti 6.2.21ss
- vsebina 6.2
- vizitacija 29.2.§3.5, 29.2.§37
- vojak, odkloni vojaško obveznost 19.2.6
- vojna in krščanska eksistenca 19.2.6
- vzgoja, verska 11.3.232
- izobrazba vzgojiteljev za predšolsko dobo 3.3.108
- naloga staršev 3.2
- (v) predšolski dobi 11.2.32, 3

Z

- zakoni, mešani
- dušno pastirstvo 24.4
- zakramenti
- birma in krst 11
- duhovniško posvečenje 20.2.113
- kandidati za krst 11.2.22
- katehumenat 11.3.221
- krst med evharističnim slavjem 11.2.24
- krstne priče 11.2.34
- krstno slavje 11.2.35
- krst v domači župniji 11.2.36

- odložitev krsta **11.2.25, 11.2.313**
 - podlaga, za krstni pogovor **11.2.23, 11.2.311, 11.2.36**
 - podeljevanje (na) dvojezičnem ozemlju **33.3.23**
 - podeljevanje (v) župniji **22.2.13**
 - podlaga, pogovor s krstnimi botri **11.2.23, 11.2.311, 11.2.36**
 - sklepanje sv. zakona **33.2.25**
 - šolarske spovedi in obhajila **5.4.14**
 - zaročenci, pouk **13.3.5**
 - zdravilišča, dušno pastirstvo **25.3.11**
 - zgled, s strani Cerkve **15.1.10**
 - zgradbe, cerkvene **28**
 - kontrola **28.3.24**
 - načrtovanje **28.2.4**
 - nameni **26.1.32**
 - obnovitve **28.3.25**
 - ohranjanje **28.3.1**
 - prostor, kvaliteta **28.2.1**
 - prostor, preudarjanje **28.1.33**
 - red, novi starih cerkva **28.2.24**
 - red shajanja v... **28.2.23**
 - stare **28.3.22**
 - Zveza staršev, osrednja **3.2.13**
 - (za) pomoč razvoju, osrednja **18.2.6, 18.3.6ss**
- 2**
- žena v Cerkvi **20.3.13**
 - možnosti izobrazbe gospodinjam **2.2.2**
 - župnija **2**
 - asistent **22.2.21**
 - besedno bogoslužje kot nedeljska služba božja **13.3.9**
 - bratska skupnost **22.1.21**
 - cerkvena **22.1.11**
 - (in) evharistija **22.1.25**
 - farni red **29.1.4**
 - farno bogoslužje **14.5.21**
 - funkcionalna sprememba **23.2.11**
 - karizme v farni skupnosti **22.1.24**
 - kategorialna farna skupnost **22.1.27, 22.2.12**
 - listi **8.3.3ss**
 - liturgična zadeva **10.2.12**
 - občestvenost v dušnem pastirstvu **20.3.222, 22.2.21**
 - odprta fara **22.1.23**
 - okrožje **22.2.12**
 - petje, skupno **14.3.24**
 - pisma na dvojezičnem ozemlju **20.2.41**
 - podstruktura **29.2.34, 29.2.39**
 - podstrukture v... **22.2.12, 22.2.24**
 - predstojnik **10.2.11**
 - pregledna **22.2.11**
 - prisotnost v farni skupnosti **23.8.11**
 - prostori za srečanja **22.2.16**
 - razčlenjena **22.2.11**
 - skupnost **27.2.2ss**
 - službe v farni skupnosti **29.1.5**
 - sociološka stran **22.1.12**
 - sodelovanje cerkvenih skupnosti **23**
 - soupravljanje nezasedenih **20.2.514**
 - središče **22.2.16**
 - šolske župnije, župniki **5.4.13, 6.6.21**
 - temeljne poteze cerkvene občestvenosti **22**
 - temeljne službe v župniji **22.2.13, 22.2.24, 23.8.11**
 - teritorialna **31.1.26**
 - (za) uvajanje v farno delo **20.2.312**
 - voditelj **29.1.6**
 - vodstvo **29.2.2, 22.1.26**
 - vodstvo farnega bogoslužja **13.3.3**
 - življenjsko počelo **22**
 - župnijska zveza **20.2.41, 23.6.14ss, 23.7.11, 27.2.3, 31.1.27**
 - župnijski svet, pravilnik **32**
 - člani **29.2.5ss**
 - (na) dvojezičnem ozemlju **33.5.1**
 - izobraževanje članov **34.2.11**
 - izstop članov **29.2.11ss**
 - kandidati, izsledovanje **30.54**
 - kandidatski predlogi **30.53.54**
 - kandidatura **29.2.56**
 - Katoliška akcija v... **29.2.57**
 - mladina v... **7.4.11**
 - način dela **29.2.15ss(III)**
 - odbori:
 - (za) misijone in razvoj **18.3.6**
 - (za delo z) otroki in mladino **7.4.11ss**
 - oznanjevalni **2.28.1**
 - (za) socialno delo **16.3.12**
 - strokovni **29.2.28**
 - poslovna doba **29.2.11**
 - potrjenje **30.512**
 - seje:
 - javnost **29.2.15**
 - pravo veta (predsednik) **29.2.19**
 - predsednik **29.2.22**
 - predsedstvo **29.2.23ss**
 - referenti **29.2.28ss**
 - vodstvo zapisnika **29.2.21**
 - zapisnikar **29.2.22**
 - sestava **29.2.4ss**
 - sposobnost sklepanja **29.2.18**
 - strokovnjaki v **29.2.14, 29.2.28ss**
 - upostavitev **30.511**
 - volilna pravica, volilnost **29.2.56**
 - volilna komisija **30.53, 30.57**
 - volilni red **30**
 - volitev:
 - dvojezično **33.5.23**
 - glasovnice **30.57s**
 - odbor **30.51ss, 30.57**
 - postopek pred volitvijo **30.54**
 - potek volitve **30.56**
 - predlog **30.53s, 57**
 - prehodna določila za volitev **30.513**
 - priprava **30.51ss**
 - priziv **30.59ss.**

Inhaltsverzeichnis/Kazalo

Hinweise zum Gebrauch des Synodenbuches	5
Vorwort	7

Diözesansynode

Vorgeschichte	9
Vorbereitung	9
Ablauf	21
Abschluß und Rückblick	32

Beschlüsse der Diözesansynode

1. Predigt	41
2. Christliche Erwachsenenbildung	47
3. Erziehung im Vorschulalter	52
4. Der Heildienst der Kirche an den Schulpflichtigen im Freizeitbereich	58
5. Religionsunterricht in der Pflichtschule	62
6. Religionsunterricht in den Allgemeinbildenden und Berufsbildenden Höheren Schulen	68
7. Außerschulische kirchliche Jugendarbeit	80
8. Kirchliche Kommunikation	88
9. Bibel und Bibelwissenschaft im Wirken der Kirche	97
10. Die Stellung der Liturgie im Leben der christlichen Gemeinde	99
11. Taufe und Firmung	103
12. Die Feier der Eucharistie	109
13. Gottesdienst ohne Priester in Familie und Gemeinde	113
14. Kirchenmusik	117
15. Kirche in der Gesellschaft	122
16. Notstände und Hilfen	131

17. Initiativantrag zur Strafrechtsreform	139
18. Mission und weltweite Partnerschaft	140
19. Friedensstiftung — Friedenssicherung	145
20. Träger kirchlicher Dienste	151
21. Der Mensch im Dienst der Kirche	166
22. Grundzüge kirchlicher Gemeindebildung	170
23. Zusammenarbeit der kirchlichen Gemeinden	176
24. Ökumenische Zusammenarbeit	185
25. Tourismusseelsorge	189
26. Arbeitnehmer- und Betriebsseelsorge	195
27. Kirchliche Raumplanung	200
28. Kirchliches Bauen	203
29. Die Pfarrgemeindeordnung	210
30. Wahlordnung für die Pfarrgemeinderäte	221
31. Die Dekanatsordnung	227
32. Statut für den Diözesanrat	239
33. Das Zusammenleben der Deutschen und der Slowenen in der Kirche Kärntens	249
34. Schwerpunktprogramm	264

Anhang

Reskript des Heiligen Stuhles	269
Statut der Diözesansynode 1971	269
Geschäftsordnung der Synodalversammlung	284
Geschäftsordnung der Zonenkonferenzen	289
Arbeitsrichtlinien der Zentralkommission für die Arbeit des Koordinationsausschusses der Synode	291
Mitglieder der Synodalversammlung	294
Organe der Synode	
Vorbereitende Kommission	306
Zentralkommission der Synode	307

Präsidium der Synode	308
Generalsekretariat der Synode	308
Tagungsleiter	308
Rechtsausschuß der Synode	309
Koordinationsausschuß der Synode	309

Von der Synodalversammlung gewählte Amtsträger und Delegierte

Approbierte Synodalrichter	310
Approbierte Synodalexaminatoren	310
Gewählte Pfarrkonsultoren	310
Wahlkommission für den Diözesanrat	311
Gewählte Delegierte zum Österreichischen Synodalen Vorgang	311
Statistik	313

Stichwörterverzeichnis 319

Pojasnila za uporabo sinodalne knjige 341

Predgovor k sinodalni knjigi 343

Potek škofijske sinode (Dr. Vinko Zwitter) 345

Sinodalni sklepi

1. Pridiga	351
2. Krščansko izobraževanje odraslih	356
3. Vzgoja v predšolski dobi	361
4. Skrb Cerkve za šolarje v njih prostem času	367
5. Verouk v obvezni šoli	371

6. Verouk na splošnih in poklicnih višjih šolah	376
7. Izvenšolsko cerkveno delo z mladino	388
8. Cerkevna komunikacija	395
9. Biblija in biblična veda v delovanju Cerkve	405
10. Liturgija v življenju krščanske občine	406
11. Krst in birma	411
12. Obhajanje evharistične daritve	416
13. Božja služba brez duhovnika v družini in župniji	421
14. Cerkevna glasba	424
15. Cerkev v družbi	430
16. Stiske in pomoč	438
17. Iniciativni predlog k reformi kazenskega prava	446
18. Misijonstvo in vesoljno družabništvo	447
19. Delo Cerkve za mir in njegovo utrjevanje	452
20. Nosilci cerkvenih služb	457
21. Človek v službi Cerkve	472
22. Osnove ustvarjanja župnij	476
23. Sodelovanje med župnijami	482
24. Ekumensko sodelovanje	489
25. Dušno pastirstvo med letoviščarji	494
26. Dušno pastirstvo med delavci in v obratih	500
27. Cerkevno prostorsko načrtovanje na Koroškem	505
28. Cerkevna gradnja	508
29. Ustroj farne skupnosti	516
30. Volilni red za župnijske svete	526
31. Ustroj dekanije	531
32. Pravilnik za škofijski svet	544
33. Sožitje Nemcev in Slovencev v koroški Cerkvi	554
34. Težiščni program	568
Seznam pojmov	573